

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

B İ L İ M K U R G U K L A S İ K L E R İ

NAOMI MITCHISON

BİR KADIN ASTRONOTUN ANILARI

Çeviren
Serim As Özdemir

BİR KADIN ASTRONOTUN ANILARI

Bir Kadın Astronotun Anıları

Naomi Mitchison

Özgün Adı

Memoirs of a Spacewoman

İthaki Yayınları - 2216

Bilimkurgu Klasikleri - 79

Yayın Yönetmeni: Alican Saygı Ortanca

Sanat Yönetmeni: Hamdi Akçay

Düzenleme

Ny.ozlem

Dizi Editörü: Emre Aygün

Yayıma Hazırlayan: Merve Çay

Düzeltili: Ece Çavuşlu & Emre Aygün

Kapak İllüstrasyonu ve Tasarımı: Hamdi Akçay

Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: Mehmet Büyükturba

2. Baskı, Ocak 2023, İstanbul

ISBN: 978-625-8327-41-0

Sertifika No: 63989

Türkçe Çeviri © Serim As Özdemir, 2022

Naomi Mitchison © 1962

Türkçe Telif Hakkı © İthaki, 2022

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ İthaki Yayıncılık Basın Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin tescilli markasıdır.

Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy - İstanbul

Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34

editor@ithaki.com.tr - www.ithaki.com.tr - www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık

Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu - İstanbul

Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com

Sertifika No: 48625

NAOMI MITCHISON
BİR KADIN
ASTRONOTUN ANILARI

Çeviren
Serim As Özdemir

Önsöz

Bilimkurgu, hayal gücünün daha az ön plana çıktığı edebi türlerin –kovboy romanları, aşk romanları, dedektif öyküleri ve benzerlerinin– aksine her zaman romanın sınırlarını zorlar. Hayal gücünü uyarıp canlandırmak onun temel işlevi-
dir, geleneksel hikâye anlatma yöntemlerinin dışına çıkması da bunun doğal bir sonucudur. *Bir Kadın Astronotun Anıları*, geleneksel bir romanla çok az benzerlik taşır: Kayda değer bir başlangıcı, doruk noktası, olay örgüsü yoktur; kadın uzay kahramanının dışındaki karakterler yeterince geliştirilmemiştir. Bir kurmaca anı olduğu izlenimini yaratmaya bile çok çalışmaz, Mary'nin önceki yaşamına ya çok az değinir ya da hiç değinmez, yalnızca gezegenler arası bilimsel araştırmalara dair bir dizi anekdot aktarır. Bir roman olarak zayıflıkları olması önemli midir peki? Bilimkurguyla ilgilenen herkesin bu soruya yanıtı, “Kesinlikle değildir,” olmalıdır.

Anılar yalnızca iyi bilimkurgu olmakla kalmaz, bilimkurgunun en iyileri listesinde yer almak için birbirinden ayrı birtakım iddiaları da vardır. En başta, insan cinselliğiyle ilgili sınırsız tuhaf ve gülünç olasılıktan istifade eden bu türdeki az sayıdaki romandan biridir. Erkek bilimkurgu yazarları bile cinsel konulara nadiren değinir – John Wyndham'ın *Consider Her Ways*'i, Philip José Farmer'ın *Aşıklar*'ı, ve Philip Wylie'nin *The Disappearance*'ı üç önemli istisnadır. Kadın bilimkurgu yazarı zaten çok azdır ama bu bir avuç yazarın eserleri içinde

de seks konusunu *Anılar*'daki kadar dürüstçe ve zevkle işleyen bir ikincisine rastlayamazsınız. Ursula Le Guin, *Karanlığın Sol Eli*'nde ambiseksüel bireylerden oluşan bir toplumu ayrıntılarıyla tasvir eder ama bu o kadar duygudan uzak bir tasvirdir ki Bayan Le Guin, belirsiz (ambiseksüel?) bir mahlas kullanmayı tercih etmiş olsa, kimse onun yazarının bir kadın olduğunu tahmin edemezdi. *Anılar*'ın yazarının cinsiyeti konusundaysa yanılmak mümkün değildir!

Naomi Mitchison'ın, yazdığı ilk bilimkurgu romanıyla (ikincisi *Solution 3*, 13 yıl aradan sonra 1975'te yayımlanmıştır) cinsiyet engelini yıkıp geçmiş olması başlı başına dikkat çekicidir ama *Anılar*'ın 1962'de Betty Friedan'ın *Kadınlığın Gizemi* ile kadınların özgürlük hareketinde başı çekmesinden önce yayımlandığı hatırlandığında, Naomi Mitchison'ın bir kadının bakış açısından cinsel deneyimin hazzını böylesine açıkça ve mutluluk verici bir şey olarak kaleme alması büyük hayranlık uyandıran bir başarıdır. Mary tamamiyle özgür bir kadındır ama –Germaine Greer'ın aksine– özgürlüğünü kazanırken kadınlığından ya da duygusal zekâsından en ufak ödün vermemiştir. Bir de, Naomi Mitchison'm bu kitabı yazdığında altmış üç yaşında olduğunu hesaba katın.

Yazarı hakkında hiçbir şey bilmeden de *Anılar*'daki zekâ ve ironiden zevk almanız kesinlikle mümkündür ama Naomi Mitchison olağanüstü bir kadındır –hem yeteneklerinin hem de ilgi alanlarının çeşitliliği açısından olağanüstüdür– ve sahip olduğu pek çok görüşle değeri de Mary karakterine mal etmiştir, bu nedenle onun hayatına dair bir bilgilendirme, okurun onun eserini daha iyi değerlendirmesini sağlayacaktır. Viktorya döneminin sonunda, 1897 yılında, Oxfordlu ünlü ve parlak bir biliminsanı olan J. S. Haldane'in kızı olarak dünyaya gelmiştir. Gleneagles'lı Haldaneler üst sınıf, seçkin bir İskoç klanının üyesiydiler ve Naomi çocukluğunu geniş, rahat, yeterince personeli olan evlerde ve şatolarda ge-

çirmiştir. Amcalarından biri tanınmış bir Lordlar Kamarası Başkanı'dır. Ancak Naomi Mitchison hep üst sınıfın başına buyruk bir üyesi olmuştur ve Viktorya döneminin cinsellik tabularından kendini kurtardığı gibi hayatı boyunca sınıfsal ve sosyal engelleri de başarıyla yıkmıştır. On sekiz yaşındayken zengin ama sol görüşlü bir avukat olan G. R. Mitchison ile evlenmiştir, kocası 1945 yılında İşçi Partisi milletvekilliğine, 1964 yılında da yaşam boyu üyeliğe kabul edilip İşçi Hükümeti'nde alt kademe bir bakanlık görevini yürütmeye başlamıştır. Naomi Mitchison'ın radikalliği, sosyal adalet özlemi ve kendine özgü doktrindışı sosyalizm anlayışı, gerek kocasının seçmen bölgesinde gerekse Argyllshire İl Meclisi üyeliği (yirmi beş yılı aşkın bir süre) ve Highland Danışma Kurulu üyeliği sırasında (on sekiz yıl boyunca) yürüttüğü tüm politik faaliyetlere ya da göçmenler, çingeneler ve işsizler gibi mazlum ve yoksullar adına yüklendiği pek çok kişisel sorumluluğa damgasını vurmuştur.

9

Naomi Mitchison politik faaliyetleri için, sahip olduğu inanılmaz enerjinin yalnızca bir bölümünü kullanmıştır. Bir yazar olarak hemen her türde eserler vermiştir – şiirler, oyunlar, tarihsel ve politik yazılar, onlarca roman (içlerinden biri, *Mısır Kralı ve Bahar Kraliçesi*, Mary Renault ve Zoe Oldenbourg'ün eserleriyle birlikte tarihsel roman klasikleri arasında yer almayı hak eder), pek çok öykü ve birkaç çocuk kitabı. Dünyanın içinde bulunduğu durum üzerine düzenlenen iki sempozyum bildirisini –otuzlarda *Erkek Çocuklar*, *Kız Çocuklar ve Ebeveynleri için Özet Bilgiler*, altmışlarda da *İnsan Irkı Neyin Peşinde*– yayıma hazırlamıştır, ayrıca gazete ve dergilerde sık sık köşe yazıları, denemeler ve kitap eleştirileri yazacak zamanı da bulmuştur.

Faaliyetleri yalnızca kamu işleri ve yazarlıktan ibaret olseydi bile hayattaki başarıları yeterince etkileyici olurdu ama o, beş çocuk büyütmenin yanı sıra İskoç tarım biliminin üç

F'si* -tarım, ormancılık ve balıkçılık- ile de yoğun ve ciddi anlamda ilgilenmiştir, üstelik kendisi bu önsözün yazarının tanıdığı en ikramcı ve konuksever insanlardan biridir. Savaştan önce Mitchisonların Hammersmith Caddesi'nin üzerindeki, Thames Nehri'ne bakan evlerinde, otuzlu yıllardan itibaren de Kintyre Yarımadası'nın doğu kıyısında, Carradale'deki geniş on dokuzuncu yüzyıl İskoç evinde, on dokuzuncu yüzyıl ölçeğinde davetler vermiştir. Ama Carradale'de yaz aylarında ve yılbaşı geceleri verdiği ev partileri zenginlerin geleneksel toplantılarından tamamıyla farklıydı. Öncelikle, Naomi Mitchison'ın konukseverliği de tıpkı yazarlığı gibi yapmacıktan bütünüyle uzaktı. İkincisi, onun partilerinde çeşit çeşit insan olurdu: Nobel ödüllü biliminsanları, Botswana'dan gelen kabile şefleri, kabine bakanları, tanınmış yazarlar, önde gelen sendikacılar ve akademisyenler, öğrencilerin, veterinerlerin, çiftçilerin ve balıkçıların temsilcileri, ayrıca çocukları, torunları, arkadaşları ve arkadaşların arkadaşlarını saymıyorum bile. Naomi Mitchison da kendini rahat hissettiği bir şeyi ya da kendini rahat hissettiği pek çok şeyi birden yapıyordur; mutfağa yardım eder, inekleri sağlar, hasat toplar, somon balığı avlar, yüzer, İskoç dansları yapar, sabahın erken saatinden ertesi günün erken saatlerine kadar hem anlatır hem dinler. İnsanlara bitmez tükenmez bir ilgi duyar, ufuk açıcı yeni fikirlerle de doymak bilmeyen bir iştahı vardır.

İnsanlardan -hem de yalnızca içine doğduğu tanıdık bir grup ya da bir sınıf insandan değil tüm insanlardan- alınan keyif, *Bir Kadın Astronotun Anıları*'nın çarpıcı bir özelliğidir. Kitabın bilimsel güvenilirliği bir ikincisidir. *Anılar* ana akım bilimkurgunun teknik alet edevatıyla neredeyse hiç ilgilenmez ama bilim camiasının içinden yazılmış ve okuyucuya hikâyenin bilimsel altyapısına dair mutlak güven telkin eden birkaç bilimkurgu romanından biridir. Yazar, bağışık-

* (İng.) Farming, forestry and fishing. -çn

lık bilimini ilk elden bilir: Graft uygulamasının teorisine ve tekniğine ilişkin tartışmalar tamamıyla gerçekçidir. Naomi Mitchison'ın kendisi bir bilim insanı olarak çalışmamaktadır –yapmadığı pek az şeyden biridir bu– ama kalıtım, yetiştirme ve ilişkide olduğu insanlar sayesinde bilimsel yöntem ve bilimsel değerlere ilişkin içgüdüsel bir anlayışa sahiptir. Babası ünlü bir fizyologdu, ağabeyi J. B. S. Haldane de bir genetikçi olarak eş derecede ün kazanmıştı. Naomi Mitchison küçüklüğünden itibaren bilim alanında seçkin kişiler arasında yaşamıştır. Bize anlattığına göre Niels Bohr ona oyuncak bebeğinin evi için küçük bir sürahi vermiştir, yedi yaşındayken tuttuğu günlükte “balinalar hakkında dünyanın en bilgili insanı” olan Profesör D’Arcy Thompson’la buluşup ondan bir şeyler öğrendiği yazılıdır. Hayatı boyunca farklı bilimsel alanlardaki D’Arcy Thompson’lardan öğrenmiştir ve bu tür karşılaşmalar genellikle karşılıklı yarar sağlamıştır. Örneğin, J. D. Watson’ın *İkili Sarmal*’ında Mitchisonlara ve Carradale’e yapılan minnettar göndermelere bakın. Bilim genleri kesinlikle bir sonraki nesle de aktarılmıştır. Naomi Mitchison’ın üç oğlu da bilimle ilgili farklı bölümlerde profesördürler. En büyükleri Kraliyet Lisansüstü Tıp Okulu’nda Bakteriyoloji Anabilim Dalı başkanlığı görevini yürütmektedir, iki küçük oğlu da sırasıyla Edinburgh Üniversitesi ve Londra, City College’da Zooloji profesörleridir.

Naomi Mitchison’ın her türden insandan aldığı bitmez tükenmez zevke değindik ama *Anılar*, kahramanının ilgi alanını ve merakını genişleterek neredeyse Aziz Francis gibi hayvanlar dünyasıyla –aslında dünyalı olsun ya da olmasın tüm yabancı yaratıklarla– empati kurmaya kadar götürür işi. Mary’nin uzay araştırmalarındaki özel uzmanlığı iletişim alanındadır. Onun tırtıllarla, kelebeklerle, bazen de uzak gezegenlerin daha egzotik sakinleriyle ilişki kurma çabalarından elde ettiği tatmin, yaratıcısının kendi hayatındakinin bir paralelidir. Naomi Mitchison henüz resmi bir otobiyog-

rafı yazmamıştır ama *Small Talk: Memoirs of an Edwardian Childhood*'da (Bodley Head, Londra, 1973) bu yöndeki eğiliminin başlangıçlarına dair birkaç örnek verir. Örneğin, fareler hakkında:

Küçüklüğümle ilgili en güzel şeylerden biri farelerimdi. Kahvaltıdan sonra fareler için ayırdığım elbisemi ya da önlüğümü –koyu maviydi– giyerdim ve sevgili ipeksi fareler kafeslerinden çıkıp üzerimde dolaşırlardı: Nasıl veya niçin iletişim kurardık bilmiyorum ama muhtemelen kurardık.

Ya da Timothy Titus adındaki bir ördek hakkında:

Tavistock'lu Timothy Titus bütün bir yaz boyunca okul dışında geçirdiğim zamanın çoğunda aklımı meşgul etmiş olmalıydı. Biri bana sarı bir ördek yavrusu verdi, bir batında doğan yavrulardan muhtemelen çiftlik koşullarında hayatta kalamayacak olan zayıf yavruyu. İlk başta avucumun içinde, gözleri kapalı hâlde dermansızca bükük kaldı. Ama ona viski verdik ve bir daha arkasına bakmadı. Sanırım beni annesi belledi, St. Margaret's Yolu'ndaki evin ve bahçesinin her yerinde beni takip ederdi, basamakları önceleri kucağımda sonra yalpalayarak kendisi çıkardı. Çıkarıldığı çeşitli ördek seslerini yorumlamayı hızla öğrendim ve neredeyse yetişkin olmuş, evcilleştirilmemiş bir ördeğin çiftliğe geri dönmesi fikrini ancak onun kral olacağı söylendiğinde kabul edebildim.

Ya da ginepigler hakkında:

Ginepig beslemeye başlamam bacağımın kırılmasından çok sonra oldu. On iki yaşına gelmiştim, sahip

olacağım yüzlercesinin ilk çiftiydi onlar, bu öncü ginepiglerin sağ elimin ilk parmağındaki bir siğili genellikle havuç koyduğum bir fileye tutarak dişlemelerini sağlamıştım. Siğil asla bir daha çıkmadı. Ama yine dillerini anlamayı ve taklit etmeyi öğrendiğim ginepigler ve onların torunları, çocukluğumun çok ötesine geçerek bana genetik biliminin yetişkin dünyasına giden kapıları açtılar.

Ya da Polly adındaki papağan hakkında:

Polly'yi hiç evcil hayvan olarak düşünmedim. Polly benim kollarımda ölen bir insandı. Onu bize kuze-nim vermişti, kaç yaşında olduğunu hiçbir zaman bilmedik. Son derece sevecendi ve bence zekiydi de. Bacağımı kırdığımda Polly canımı acıtmamak için nazikçe, dikkatle yürüyerek yüzüme kadar gelir ve gagasını açıp yumuşak sayılabilecek kuru diliyle beni öperdi... Ya da çok dostça davranmak istediğinde, ikram etmek için bir yiyecek topağı kusardı. Onun bizimle olduğu süre zarfında hayvanat bahçesindeki papağanlarla, hatta iri kırmızı beyaz olanlarla (Polly mavi beyazdı) bile iletişim kurabiliyor ve onların bana karşılık vermelerini, bileğime konup durmalarını ve onları gıdıklamama izin vermelerini sağlayabiliyordum.

13

Gerçek olanlar kadar hayali evcil hayvanlar da vardı. Naomi, bir kelebeği evcilleştirdiğini belli belirsiz hatırlıyordu. *Small Talk*'taki daha da açıklayıcı bir anekdot onun bir tavşanla evlenmesiyle ilgili anılarını aktarır. Bu tür deneyim ve fanteziler Mary'nin *Anılar*'daki maceralarının kesinlikle daha az tuhaf görünmelerini sağlar.

İyi bilimkurgu asla yalnızca hayal kurmaktan ya da falcı-

lıktan ibaret değildir, her zaman burasıyla ve şimdiyle ilgilidir. *Anılar*, görünüşte yabancı faunayla ilişki kurmakla ilgili olabilir ancak onun gerçek mevzusu bizi çok daha yakından ilgilendirmektedir, kendimizinkinden farklı kültürden insanları anlamakta ve onlarla iletişim kurmakta karşılaştığımız sorunlarla ilgilidir. Naomi Mitchison, Mary'nin yabancı canlıların yaşamlarını anlama ve onlarla özdeşleşme çabasını anlatırken yine kendi deneyimlerinden yararlanmaktadır. *Anılar*'ın yazılmasından birkaç yıl önce British Council tarafından kendisine, ziyaret amacıyla İngiltere'de bulunan Afrikalı bir grubu Carradale'de bir çay vakti ağırlayıp ağırlayamayacağı soruldu. Bu grubun içinde, kısa bir süre sonra bağımsızlığını kazanacak ve adını Botswana olarak değiştirecek olsa da o zamanlar bir İngiliz kolonisi olan Bechuanaland kabilesinin gelecekteki şefi olacak Linchwe adında genç bir adam vardı. Bu tesadüfi tanışma önemli sonuçlar doğurdu: Linchwe'nin Naomi'yi ülkesine davet etmesine yol açtı ve bu ilk ziyareti diğerleri izledi. 1963 yılında Naomi Mitchison'a benzersiz bir onur bahşedildi: Mitchison, Bakgatla kabilesinin annesi seçildi. O zamandan beri her yılın birkaç ayını evlat edindiği kabileyle birlikte yaşayarak ve onlara yardım ederek geçirmiştir. Çok az kişi bu kadar farklı iki kültür arasında köprü kurma cesaretine ve hayal gücüne sahiptir.

Naomi Mitchison kesinlikle başlı başına bir iletişim uzmanıdır ve kişisel deneyimlerinin gücü sayesinde *Anılar*'da aşağıdaki gibi dikkat çekici bir paragrafı yazabilmiştir:

Peder bana mahcubiyet hissinin, nasıl ortaya çıkarsa çıksın, keşif sürecinin gerekli bir aşaması olduğunu söylemişti, hatırlıyorum. Kendinden emin ve soğukkanlı olanlar hiçbir zaman büyük kâşifler olamazlarmış. O zaman bunu anlamakta zorlanmıştım ama şimdi anlıyorum sanırım. İnsan aldanmaya hazır ol-

malıymış, bu sonradan ona gülüneceği anlamına gelse bile, zira insanın diğer varlıklarla arasında bir engel bulunmamalıymış. Mantiğı her zaman bir kenara bırakmak gerekirmiş. Mahcubiyet. Ne zaman ki insanın onca özenle oluşturduğu ahlaki ve entelektüel kimliği altüst edilir, gerçek bütün acımasızlığıyla onu ezip geçer, işte insan ancak o zaman nihayet içtenlikle gözlemleyip anlayabilirmiş. Mahcubiyet süreci, dedi Peder, tekrar tekrar yaşanmalıdır.

Başka bir yerde, aynı şekilde şöyle yazar: “Bazen de acaba Françoise’in müdahalesi, başka gezegenlere gittiğimizde sırf orada bulunarak, durup bakarak, bilgi toplayarak hepimizin yaptığı müdahaleden gerçekten çok daha kötü mü diye merak ediyorum.”

Bu önsözün kaleme alındığı sırada Naomi Mitchison yetmiş dokuz yaşındadır. Bizim yaş hesabımıza göre yaşlı bir kadındır ama Mary'nin *Anılar*'da dediği gibi: “Takvim yılları çocuklukta ve gençlikte hâlâ kullanılsalar da artık bir anlam ifade etmiyorlar.” Naomi, kültürler arasında olduğu gibi nesiller arasında da köprü kurmakta başarılı olmuştur, Carradale'in kilit noktası olan farklı yaş ve sosyal grupların kaynaşması da hiç kuşkusuz onun psikolojik olarak genç kalmasını sağlamıştır. *Anılar*'da kuşak farkı üzerine pek çok bilgece yorum bulunmaktadır:

Gençlere ilişmemek gerek. Bunu kendime kaç kez söyledim! Ve diyebilirim ki çoğu zaman da öyle yaptım.

Ya da:

Günümüzde bir ebeveynin çocuğuna karşı bu kadar

çok sorumluluğu olması biraz tuhaf. Hatta bunun tam tersi daha muhtemel. Kimse çocuklarının üzerine titremiyor, onları sahiplenmiyor, en azından ilk birkaç aydan sonra. Herkes onlara kimseye ait olmamak, kendi alanlarına ve zamanlarına sahip olmak gibi vazgeçilemez hakları olan bireyler, bağımsız insanlar gibi davranıyor.

İnsan, Naomi Mitchison'la tanıştığında onun neredeyse elli yıldır ünlü ve başarılı bir yazar olduğunu ve *Kim Kimdir*'e ilk kez uzun zaman önce, 1941'de girdiğini hatırlamakta zorlanıyor. Aslında, *Kim Kimdir*'de ona dair maddeleri okumak, insana onun temel kaygılarına ilişkin iyi bir fikir verir. Naomi, ilgi alanları kendileri hakkında cömertçe ufak ipuçları veren insanlardan biridir –bu insanlardan bir diğeri de Sör Osbert Sitwell'dir– ama Naomi Mitchison'ın ilgi alanları yıllar içinde pek çok kez değişmiştir. İşte onların en seçkinlerinden birkaçı:

Özenle yürüyüş yapmak
Düğüm çözmek
Yeni beceriler edinmek
Başka bir yerde olmak
Tanrı'nın adaletini hızlandırmak
Biraz tehlike
Mümkün olduğunda karşılıklı keyif sürmek
Engelleri aşmak

Eğer *Bir Kadın Astronotun Anıları*'nın en nihayetinde neyle ilgili olduğu sorulursa, *Kim Kimdir*'de yer alan bu maddeler hiç de yetersiz bir cevap olmayacaktır.

Hilary Rubinstein, 1976

Arkadaşlarımı ve çocuklarımın babalarını düşünüyorum. Çocuklarımı düşünüyorum ama çok sevdiğim dört normal çocuğumu Viola'dan daha az düşünüyorum. Ariel'i de düşünüyorum. Ötekini de. Bazen merak ediyorum, keşif sırasında zamanı durdurma uygulaması kapsamına giren yılları da hesaba katsam kaç yaşında olurdum. Bu tip düşüncelerden korkan biri olsam, bu düşünceyi korkutucu bulurdum. Sonra, kaç yolculuğa daha çıksam acaba diye soruyorum kendi kendime, tabii başıma bir iş gelip de ölmezsem. Benden defalarca heyet başkanı olmamı istediler ama ben o türden sorumluluklar istemiyorum, gerçekten ilginç bir iletişim problemiyle karşılaşırısam biliyorum ki keşif heyetimi ihmal edeceğim. Oysa keşif heyeti hiç ihmale gelmez. Bu aralar düzenlemeyi düşündüğümüz, kelebekler diyarına geri döneceğimiz gezide bu kez başkan yardımcısı olmak istediğimden bile emin değilim. Yalnızca iletişim problemleri ve oraya son gidişimizden bu yana meydana gelmiş olabilecek değişimler üzerine düşünmek istiyorum.

Hayatımı gözden geçirirken bazen zamanı merkeze koyuyorum: kendi zamanımı ve diğer insanların birbirinden çok farklı zamanlarını. Bazen de ahlaki sorunları. Biz Dünyalılar, oldum olası ahlaki sorunlar yaşamışız, en azından geçmiş zaman araştırmacıları bize öyle söylüyor. Bilinç sahibi diğer canlı türlerinin pek çoğunun böyle bir sıkıntısı olmamış. Öte

yandan bazı gezegenlerde bizimkinden de karışık bir ahlak düzeni hüküm sürüyor, özellikle de tek değil de iki ya da daha fazla baskın tür varsa. Belki de onlardan biri olmadığımız için şanslıyızdır.

Ne kadar çok keşfe çıkarsak o kadar çok sorun çıkıyor önümüze. Yine de başka türlü olmasını ister miydik acaba? Hiç sanmıyorum. Uzay keşfi ivme kazandığı sıralarda artık insanların pek fazla ciddi ahlaki sorunu kalmamıştı. Yirminci yüzyılın ortaları onlarla doluydu ama çoğunun kolaylıkla çözülebilir olduğu anlaşıncı –gerçekten bir çözüm istendiği varsayımıyla elbette– ahlaki can sıkıntısı hayli ciddi bir tehlike hâline geldi. Eh, şimdi bunu söylemek ne mümkün!

Tabii, zamanı durdurma uygulamasının sorun yaratacağının hemen farkına varmadık. Bunu düzeltmek için birkaç büyük skandal kopması gerekti, sonuç olarak Dünyalıların ensest tabusunun epey mantıklı bir biyolojik dayanağı var. Bizim zamanı durdurma dönemlerimizde oğullarımız ne kadar büyümüş olurlarsa olsunlar onlara gönlümüzü kaptırmayalım diye günümüzde ebeveyn-çocuk ilişkisi hayli sıkı düzenlenmiş durumda, hatta bazen bana öyle geliyor ki fazlasıyla şartlandığımız için onlarla normal şekilde sevecen bir yakınlık bile kuramıyoruz. Bunun bana olmasını hiç istemem! Ama tabii insanın arkadaşlarının oğulları da var.

Neyse, ben de başka herkes gibi insanın kendisini kaptırmaması gerektiğini biliyorum, hiç olmazsa tüm çocuklarımın babaları ya benim yaş grubumdaydılar ya da benden büyüktüler. Gençlere ilişmemek gerek. Bunu kendime kaç kez söyledim! Ve diyebilirim ki çoğu zaman da öyle yaptım.

Yine de bu, sorunların en ufağı sayılır çünkü yalnızca Dünyalıları ilgilendiriyor; hoş, benzer bir toplumsal cinsiyet düzenine sahip diğer gezegenlerde de, hâliyle, aynı mesele baş gösteriyor. Mars'ta hiç olmazmış bu, Vly bana öyle anlatıyor, mantıklı da. Günümüzde yaşadığımız sorunların çoğu,

müdahaleyle bağlantılı. Uzay araştırmacıları için yasalar ve kurallar düzenlenmeden önce diğer canlılara kasıtlı müdahalenin örneklerine sürekli rastlanırdı, bunlar hemen her zaman felaketle sonuçlanır ve iletişimi nesiller boyu güçleştirirdi. Hâlâ cazibesini koruyan bir şey bu, o yüzden de geri alınamaz bir cezası var: Dünya'ya ya da kendi gezegenin neresiyse oraya geri yollanmak ve bir daha asla kâşif olamamak. Zamana mahkûm edilmek. Buna rağmen hâlâ bu cezayı o kadar sık uygulamak gerekiyor ki! Kendim de bunun kıyısından döndüm. Tıpkı kişiliğimin sarsılmasının ve geri dönüşü olmayan bir şekilde zarar görmesinin kıyısından döndüğüm gibi.

Gençler, hâliyle, sabırsız olur. Ben öyleydim mesela. Gittikçe daha çok merak duyarsın, birbiri ardına tüm galaksilerin farkına varırsın. İletişim kurmayı öğrenmenin yıllar alacağını bilsen de gitmek istersin. Kullanılabilir kestirme gidiş dönüş yollarının çoğunu, kullanılmaz olanların ise hepsini otuz yaş altındakilerin ortaya çıkarmış olması bir rastlantı değildir. Bunların bazıları gerçekten de genetik yapıları yüzünden iletişimde her zaman zorlanacaklarını fark eden kadın ve erkeklerin eseridir. Diğer bilim dalları hakkındaki bilgilerin edinilmesi ya da paylaşılması mümkündür ama iletişim becerisi doğuştan gelir. Oysa bekleyen başka gezegenler vardır.

Okursun, izlersin, 3D ve 4D'de iyice derinleşirsin, dışarıdan bakıldığında iğrenç ve korkunç görünen olaylar karşısında kayıtsız kalmak, bambaşka bakış açıları kazanmak için alıştırmalar yaparsın. Ve sana zamanı durdurma uygulaması anlatılır. Bana annem anlatmıştı. Bir yolculuktan yeni dönmüştü, aniden fark ettim ki ben büyümüştüm, Dünya'nın olağanüstü güzellikteki mevsimler geçidini, Arktik ilkbaharını, çakıp sönen muson şimşeklerini, Batı Atlantik kasırgalarının gürültüsünü bedenimin her hücresinde hissetmiş-

tim, oysa o hiç değişmemiş görünüyordu. Çocukken bunun üstünde durmamıştım: İnsanın hayatında hiç değişmeyen büyükleri vardır, bir de sevdiği insanlardan oluşan, cinselliği, şiiri ve resmi ilk kez birlikte deneyimlediği kendine ait bir grubu. Ben ve arkadaşlarım, anne babaların ve büyükanne büyükbabaların gelip gitmelerini doğal karşıladık, ara sıra içlerinden birinin belli bir yaşı geldiği için artık keşfi bırakıp tekrar zamana bağlı yaşamaya karar verdiği olurdu. Çok geçmeden de ölürlerdı. Ya da kâşif değil de örneğin aslında idareci olmalarına rağmen sık sık uzun mesafelere giden ve zamanı durdurma uygulamasını deneyimleyen anne babalara da rastlanabilirdi. Ama normali bu değildi. Onlar yaşı görünmeye başlardı, annemse hiç öyle görünmedi.

20 Hepimiz anne babalarımızı sevebiliyoruz. İleri yaştaki insanlarla yaşadığımız anlaşmazlıkları onlarla yaşamıyoruz zira yanımızda değiller ki onlara karşı gelelim. Kâşif olmayan Dünyalılara yeterince karşı geliyoruz, zavalcılıklar; hoş, onlar kendilerini öyle görmüyorlar. Annemin, kişiliğimin oturmasını sağlamak için hayatının bir yılını bana adadığını da fark etmiştim elbette, şu geleneksel ağır çekim yılını; doğruyu söylemek gerekirse bu her zaman hoşuma gitmiştir, hem de zamana geçici bir teslimiyet anlamına gelmesine rağmen. O kadim düşmana bile olsa teslimiyetin tadına doyum olmayan anlar vardır, öyle değil mi?

Annem bana her şeyi açıklayıp anlattı, böylece okuyup anlamadığım birçok şey açıklığa kavuştu. Zamanı durdurma uygulaması, onu kısaca anlatmak için böyle havalı bir ifade kullansak da, kolay bir şey değildi sonuçta. Ben oldum olası bunu anlatanın bir anne olması gerektiğini düşünmüşümdür. Bu benim, annemle son birlikte oluşumdu. Annem bir sonraki yolculuğundan hiçbir zaman geri dönmedi, gemisine ne olduğunu da kimse çözemedi. Belki sonlarını getiren her neydiyse, hepsi zamanı durdurma uygulamasındayken

başlarına gelmişti. Tuhaf ama babamın babası da aynı geze-
deydi, sanırım bunun son yolculuğu olmasını planlamıştı.
Ben bunu öğrendiğimde olayın üzerinden pek çok Dünya
yılı geçmişti. Büyük bir heyecan ve sabırsızlıkla kendi çıkaca-
ğım ilk yolculuğu bekliyordum.

Sanırım insanın içine sindirmekte en zorlandığı şeyler-
den biri, kişinin istikrarlı bir kişilik geliştirmesi gerektiği
ancak bunun kaçınılmaz olarak kişinin iletişime gireceği di-
ğer canlı türleri tarafından değiştirileceği ve bu biyo-fiziksel
değişikliklerin kabul edilmesi gerektiğidir. Bunu da ancak
istikrarlı kişiler kabullenebilir. Ve sırf böyle istikrarlı bir ki-
şiliğe sahip olmak bile, üstelik annenin ilk yıl yaptıklarından
sonra, eski günlerdeki bir ömrün yarısını alır.

Küçük çocuklar için, otuz otuz beş yaşa kadar Dünya'nın
eşi benzeri yoktur, başka hiçbir yer defalarca yok etmenin
kıyısından döndüğümüz sevgili kadim Dünya ve onun se-
vimli faunası kadar etkileyici değildir. Herkesten çok da kız
çocuklar için böyledir bu. Eski kafalı olabilirim ama oldum
olası biyolojinin ve tabii ki iletişimin aslında kadınların işi ve
başarısı olduğunu düşünmüşümdür. Evet, Yin Ih gibi fizik-
çiler, moleküler gökbilimciler olduğunu biliyorum – ihtiyar
Jane Rakadsalis'i kendim de hatırlıyorum, hiç yaşlanmayan
o güzel siyah yüzüne yayılan harika gülümsemesini de! Ama
nedense hayatla ilgili bilim dalları genelde biz kadınlara daha
çok yakışıyor sanki.

Tüm uyarılara ve yaşanmış örneklerle rağmen keşif gezi-
lerimiz sırasında başımıza geleceğine bir türlü ihtimal ver-
mediğimiz şeyler oluşunu hep hayretle karşılamışımdır. Bir
iletişim hatası mıdır bu? Ya da hayal gücü eksikliği midir?
İletişim, bir bakıma tekil olan hayal gücünü yok mu ediyor?
Benim grubum şu anda yaşça hayli küçük gönüllülerle ça-
lışıyor; belki bir sonuç çıkarabiliriz. Sorun şu ki çocukken
istikrarlı ve tamamıyla güvenilir bir kişiliğe sahip olduğumu-

zu varsayabiliriz. Yoldan çıkmamızın mümkün olmadığına inanırız, müdahale isteği duymayacağımıza. Bize olmaz, böyle düşünürüz. İnsan ne kadar naif olabiliyor! Hem de filmlere, kitaplara, binbir çeşit kaynağa rağmen. Daha sonraki etkilere karşı koyabilmek için fazlasıyla istikrarlı olmamız gerekir, fazlasıyla istikrarlı olunca da başımıza gelmesi kaçınılmaz şeylere karşı kendimizi zayıf hissetsek alacağımız kadar sıkı önlem alamayız.

Sonunda her şey yoluna girer. Ama diğer dünyaların bu sözde sarsılmaz kişilik üzerindeki etkisi beklenmedik bir sonuçtur. Kimse ilk kişilik değişimlerinden hoşlanmaz. Çoğumuz bir noktada, geçici kişilik değişimine yol açan halüsinasyonları denemiştir ama her nedense bunlar da sanıldığı kadar hazırlamazlar insanı. En azından benim deneyimimde öyle oldu. Gençlerin arada bir, kişiliklerini sarsmak için geçici bir süreliğine etoburluğu denedikleri bile olur. Ben bunu hiç yapmadım; doğrusu boğazıma düşkünümdür, yediğim her şeyin tadını ve dokusunu ziyadesiyle fark ederim. Ayrıca, iletişim alanında çalışan bir genç kadın bunu imkânsız bulmak zorundadır diye düşünüyorum, hiçbirimiz için Dünya üzerinde az da olsa empati duymadan yenilebilecek bir canlı türü yoktur.

Elbette her insan gibi ben de keşfe gitmeyi ipe çekmeme rağmen gittiğim ilk gezegeni tuhaf bir şekilde rahatsız edici buldum. Öyle iyi hatırlıyorum ki! Tabii, insanı hiç bilinmeyen, çok tehlikeli yerlerden başlatmıyorlar ve neyse ki sınırsız seçenek var – acaba gerçekten sınırsız mı? Neyse, bu benim söyleyebileceğim bir şey değil. İletişimde başarılı olduğum düşünülüyordu (öyleyim elbette, yoksa şu anda okuduğunuz sayfayı anlamazdınız), bu nedenle hepsi genç sayılabilecek diğer uzmanlarla aynı heyete yerleştirildim, tek istisna heyet başkanımız matematikçi Peder Pedersen'di. Onunla başladığım için şanslıydım. Hem de çok şanslı.

İnsana ilk uzay yolculuğunun ayrıntıları çok ilgi çekici gelir. Bir süre sonra da bunları fena hâlde sıkıcı bulmaya başlar ama belki de böylesi daha iyidir yoksa düşünceye dalmaya daha az fırsat olurdu, ne de olsa bunun için koşulların birazcık rahatsızlık verici olması gerekir. Şimdilerde uzay uçuşunun tamamında, zaman durdurulmuş olsun olmasın, derin derin düşünüyorum ama o günlerde klasik düşünme tekniklerinin hiçbirini henüz iyice öğrenmemiştim, zaten o yaşta normal de olmazdı bu.

Gittiğim gezegen Q serisinde Lamda 771'di. Hiç gittiniz mi oraya? Havası dayanılmaz değildir, yerçekimi de nispeten daha az sıkıntı yaratır. Ancak henüz iletişim kurulmamıştı. Sorun herhangi bir düşmanca tutumdan kaynaklanmıyordu. Hepimizin bildiği birkaç galaksi dışında hemen her yerde o türden sıkıntıların bütünüyle üstesinden gelinmişti. Ancak Lamda 771'in sakinleri dairesel bir canlı türünden evrilmişlerdi, kendileri de bir sarmaldan türemiş olan beş kollu bir denizyıldızını andırıyorlardı. Çapları birkaç santimetreden bir metreye kadar çeşitlilik gösteriyordu. Bunların yavrular ve yetişkinler mi, yoksa farklı ırklar mı olduğu ilk zamanlar anlaşılmamıştı ama hepsinin kısmen içeri çekilebilen, dümdüz uzatılabilen ve benzer şekillerde hareket edebilen, üzerleri de alet tutmaya yarayan vantuzlarla kaplı kolları vardı. Ortaya koydukları başlıca eserler arasında geniş ama alçak yapılar yer alıyordu, bu yapıların çatılarının alt yüzleri cömertçe bezenmişti, çoğunlukla da mantar gibi kıvrımlı ve saçaklı formlarla. Onları görebilmek için insanın elleriyle dizlerinin üzerinde yürümesi gerekiyordu ama buna değerdı. Bu yaratıkların altları ve üstleri vardı, ne de olsa yerçekimi bunu gerektiriyordu. Ancak, dışa doğru büyüyen spiralden türeyen dairesel yapıları evrim boyunca korunmuş, zihinsel ve ruhsal işleyişlerinin tamamına hükmetmişti.

Bizim yapımızın ne kadar çift taraflı olduğunu, ya biri ya

diğeri ilkesine ne kadar çok dayandığını ancak böyle durumlarda idrak edebiliyoruz. Biz balıklardan çok derisidikenlilere benziyoruz. Bir bakıma bunu hep biliyordum ama iletişim kurmaya kalktığımda bu durum işimi düşündüğümünden çok daha fazla zorlaştırdı. Üstelik iklim uyum sürecimi de kısa kesmiştim, aptalca bir davranıştı ama genç kâşiflerin hepsi aynı işte.

Keşif heyetinin geri kalanıyla ilişkiyi tamamıyla kesmek zorunda kaldım, bu benim için kolay olmadı çünkü o zamanlar içlerinden birinden fena hâlde hoşlanmaya başlamıştım, T'o M'Kasi'den. O hâlâ olağanüstü güzel bir insan ama tabii hakkıyla ve layıkıyla bedeninden ayrıldı. O zamanlar hiç de bedensiz değildi; babasının etnik grubuna özgü harika kıvrık kıvrık saçları vardı ama onlara dokunmama –en azından başlarda– hiç izin vermezdi. Bu geziye gittiğimizde sıradan bir yerbilimciydi ama sonradan çok ilerleme kaydetti.

24

Tabii bu durumun beni engellemesine izin veremezdim, yine de birkaç saatliğine buna göz yumduğumu itiraf etmek zorundayım. Sonra, karşılıklı iletişim kurmak için kullandığım çeşitli aletleri topladım, tabii ki çok fazla alet almıştım yanıma. Başlarda hep öyle yapılır. Sonraları işi öğrendim. T'o gelip izledi, o da birtakım kristal oluşumlar üzerinde çalışıyordu, hatırlıyorum, onları gözü tutmamıştı. Nitekim haklı olduğu ortaya çıktı ama hemen değil. Eli eldivenliydi ama parmaklarını birbirine sürterek tozu silkeleyip onları çıkardı. Parmakları uzundu, renkleri iyi pişmiş ktır kurabiyeleri akla getiriyordu, âdeta parmaklarını dişlerimin arasında, dilimde hissettim. “Dikkatli olacaksın, değil mi Mary? İletişimi kasıtlı olarak engelleyebilirler. Seni durdurmak isterlerse sakın devam etme,” dedi.

Devrelerimi dikkatle gözden geçirirken ona, “Kaç keşif yolculuğuna çıktın?” diye sordum.

“Üç,” diye yanıtladı, gözucuyla bakarak onun bana doğru

geldiğini görebiliyordum. Bir yandan da bir parça korkuyordum. Yalnızca bir parça, tabii, hem sağlam kişiliğimle tam not almıştım hem de bu görevin yalnızca çetrefilli değil, tehlikeli de olduğunu düşünseler beni asla bu geziye yollamayacaklarının gayet iyi farkındaydım. T'o, "Jagleri unutmazsın, değil mi?" diye sordu, "Koruyucu giysilerini hiçbir zaman çıkarma, tamam mı Mary?"

"Tamam," diye karşılık verdim.

Devreler için bana yardım etmeye yeltendi ama ondan bunu yapmamasını istedim, ne de olsa insanın kendi başına yapması gereken bir şey bu. Yine de denemiş olması hoşuma gitti, bu esnada başını dokunabileceğim kadar yakınıma uzatmış olması da; tek yapmam gereken parmaklarımı uzatmak oldu – işte, hissediyordum, funda çalısı gibi esnek o enfes saçları, insanın parmak uçlarındaki sinirleri hiçbir yumuşak sarı saçın yapamayacağı gibi uyarıyordu. Başını geri çekmedi.

Düzenleme
Ny.ozlem

2

26

O dairesel formlu varlıklarla bağlantı kurmak bir hayli zor oldu. Doğal olarak bir süre mümkün olduğu kadar dikkat çekmeden gözlem yaptım, bir yandan da kullanabileceğim en uygun iletişim tekniklerini düşündüm. Hayati organları hiç kuşkusuz ortadaydı ve belli bir yöne doğru dizilmemişlerdi. Beyin-artı-gözü oluşturan maddeyi çevreleyen halkadaki herhangi bir düzensizliğin kusur olarak görüldüğünden kısa sürede emin oldum ama bu ahlaki bir leke miydi, yoksa fiziksel bir özür mü; işte orası belirsizdi.

Zaman zaman da üzerlerinde incecik, uyduruk bir kılıf taşıyorlardı ki bu kılıf halkayı ya korumaya ya da ön plana çıkarmaya yarıyordu; görünüşe bakılırsa onu gövdelerinin altında saklıyorlardı, belki de altlarından salgılıyorlardı. Dokunulduğunda insanın parmaklarına yapışıyordu, bana tamamen yabancı gelen ve tanımlamakta zorlandığım bir kokusu vardı. Bunun nasıl bir şey olduğunu anlamak müdahalesiz son derece güçtü. Ben de bu konuda çok ama çok dikkatli davramyordum, burası ilk gezegenim olduğu için gereğinden fazla dikkatliydim.

Ancak bir süre sonra, zaman zaman yaptıkları hayli tuhaf bir faaliyet sırasında olup bitenlere odaklanmam gerektiğini fark ettim, ilkin içlerinden biri bir siper altına girip dönmeye başlardı, önce bir yöne sonra tersine doğru, başlangıç yönlerini tamamıyla gelişigüzel seçer gibiydiler, daha doğrusu

bunun tersini gösteren bir kanıtı hiç rastlamadık. Bunun sarmallığa bir geri dönüş olduğundan neredeyse eminim. Bizim dünyamızda, kıvrılan türler bunu tek yöne doğru yaparlar ancak bunun, benim radyantlarımın ataları için geçerli olduğunu hiç sanmıyorum. Bu dünyada küçük bir kabuklu canlı türü buldum, sarmallarının hem saat yönüne hem tersine kıvrımlı olabildikleri dikkatimi çekti. Her neyse, dansa önce biri başlardı. Sonra bir başkası bunu fark edip yaklaşırdı. İkisi, boşluğa bir “kol” gelecek şekilde, çarkın dişlileri gibi birbirlerine kilitlenirlerdi. Ardından, genellikle hiç vakit kaybetmeden diğerleri de onlara katılırdı ve yarım saat içinde sık dokunmuş bir halı oluşturmurlardı, içtekiler birbirlerine kenetlenmiş olurlar, dıştakiler ise içeri girebilmek için çırpınırlardı, özellikle de tepelerindeki siperin hepsini örtemeyeceği kadar kalabalıklarsa. Bu yaratıklar altı kollu ataların soyundan gelmiş olsalardı birleşmeleri daha kolay olacaktı ama bu hâllerleriyle “kollarını” ister çeksinler ister uzatsınlar ister de başka bir şekil versinler, hep halının mükemmelliğine gölge düşüren boşluklar kalıyordu. Görünüşe göre amaç hepsinin birbirlerine sokulması, sakinleşmesi ve rahatlamasıydı.

27

Bir anlığına bunu başardıklarında gözlerinin üstündeki, gövdelerinin genel kahverengimsi sarı renginden farklı olarak koyu turkuaz rengi olan zar inerdi, kol sinirlerinin geçtiği noktalarda yumrular bulunan beyin halkası da düzleşmiş görünürdü. Bu yaratıkların anatomisi hakkında biraz bilgi sahibi oluşumuzu, ara sıra bir çeşit böceğimsi düşman tarafından öldürülmüş olan bir tanesine rastlamamıza borçluyduk; bu düşmanlar sivrisinekten pek de farklı değillerdi ancak uzunlukları otuz santimetreye kadar çıkabiliyordu, parçalarını yukarıdan radyantların üstüne hızla sarkıttıkları son derece güçlü bir emici ağız yapısına sahiptiler. Bunlar, bizim jag adını verdiklerimizdi. Bilinç sahibi olmaktan öyle uzak görünüyorlardı ki onları geçici olarak canlı-değil kabul

etmeye hazırdık. Elbette ki yıkıcı ya da bilinçsiz olsalar da tüm canlılarla iletişim kurmak mümkündür ama onun zamanı henüz gelmedi. Bu da şu an için bize bu dünyanın sakinlerinden birini kesip inceleme ve saklama şansını vermişti. Yalnızca bir cenaze ya da defin törenini engellemediğimizi umuyorduk.

Radyantlarımızın süsledikleri siperlerini işte bu jaglere karşı inşa ettiklerini düşünüyoruz. Bu arada, jagler yukarıdan hızla sarkıttıkları ağız parçalarıyla ilk önce radyantların göz halkalarına yapışarak onları dakikalar içinde öldürüyordu. Aslında hiçbirisi bizlerden birine saldırmamıştı ama bu olasılık her zaman mevcuttu. Parlayan bazı parçalarını göz sanmış olabilecekleri aygıtların üzerine doğru birkaç defa pike yapmışlardı. Hiç riske girmiyorduk.

28 Radyantlarımın yanında kendimi rahat hissetmeye başladıktan sonra çeşitli iletişim yollarını denedim ve sonunda ilk bağlantıyı kurdum. Uzun sürdüğünü hatırlıyorum. Şimdi olsa tüm bunları büyük olasılıkla çok daha çabuk başarırdım, sorunun çözümüne daha kendimden emin ve büyük adımlarla ilerlerdim ama ne de olsa bu benim ilk dünyamdı. Hep-ten aciz kaldığım günler oluyordu ama geri dönüp M’Kasi’ye ya da diğerlerinden birine onlarla bağlantı kuramadığımı söyleyemezdim.

Ben de bu süre içinde keşif heyetinin diğer üyelerinin yaptıklarını tamamlayıcı nitelikte birtakım gözlemlerde bulundum. Bu dünyanın sakinleriyle aynı estetik düzlemde olabilmek için mümkün mertebe ellerimle dizlerimin üzerinde dolaşmamda fayda olacağına karar vermiştim. Aksi hâlde bazı hareketli nesnelerin özelliklerini hiç fark edemezdim herhalde. Aslına bakılırsa ne işe yaradıklarını –eğer bir işe yarıyorlardıysa– her zaman çözemedim ama onlara hayran kaldım. Tanımadığım bir malzemedен, yuvarlatılarak yapılmış bir nesneydi karşımdaki, içindeyse insanlığın estetik ta-

rihinde dönem dönem cam ustalarının gururla ürettiklerine çok benzeyen süslemeler vardı. Görünüşe bakılırsa bu nesneyi ufak bir kas hareketiyle göz halkasına sarıyorlardı. Bunun kimsenin bir işine yaradığını görmedim. Derken estetik zevklerine gösterdiğim hayranlık bir karşılık buldu. Bağlantı kurmayı başardığımı anlamıştım.

İletişim problemlerinde her zaman olduğu gibi ilk adım en zoruydu. Ne tür bir karşılıklı ilişki kurulabileceğini bir kez anladıktan sonra geriye yalnızca verilerin hızlıca toplanması kalıyordu. Ne de olsa gereken eğitime sahiptim. Çözüm arayışımın –daha doğrusu ortak çözüm arayışımızın çünkü radyantlar da benim kadar hevesliydi– bir aşamasında şansım yaver gitti. Jaglerden birinin son hızla dalışa geçtiğini gördüm ve onu uçarken öldürmeyi başardım. İşin tuhafı şu ki daha önce hiçbir şey öldürmemiştim. Ne de olsa Terra düşmanlardan arındırılmıştı. Jaglerin canlı-değil sayıldıklarını biliyordum ama yine de yaptığım şeye çok şaşırmıştım. Radyantlar pek şaşırmadılar.

29

Pekâlâ, sizi gözlemlerimle sıkmayacağım. Keşif gezisine ait nihai bulguların hepsi hâliyle Anı Defteri'nde bulunabilir. Radyantların cinsel hayatlarına ilişkin ne saçma bir yanılgıya düştüğümü hatırlıyorum da! Sonraki bir basımda gereken düzeltme yapılmıştı, böyle bir hata yapmamın tek sebebi de radyantlara insani nitelikler yakıştırmamdı. Bu konuda pek çok kez uyarılmıştım ama bu tür şeyler insanı gafil avlıyor. Muhtemelen bilinçaltım kendimle T'o'ya yönelik dürtülere fena hâlde takılıp kalmıştı.

Ancak bilinçli olarak tüm dikkatimi radyantlara vermiştim. Birkaç hafta içinde kademeli olarak iletişimi ilerlettim, önce onay ya da hoşnutsuzluk belirten yaygın ifadeler ve basit seslerle işe başladım, sonra gittikçe daha karmaşık, açık ve düşünsel estetik ya da matematiksel önermelere geçtim. Ardından yavaş yavaş, onların da büsbütün işbirliği yapma-

sıyla birlikte daha fazla gelişim kaydettik.

İletişim içinde olduğum canlılara, doğal olarak, bir dansçı gibi ayak uydurmam gerekiyordu. İşte daha önce de söylediğim gibi, iletişim biliminin özünde kadınlara yakıştığını düşünmemin sebebi bu. Cinsiyet yapısıyla uyumlu bir iş bu. Ancak radyantlara uyum sağladıkça kendi normal kavrayış şeklimden uzaklaşıyordum. Üstünde yattığım şilte de yan dönmek -o zaman katlanıp ufacık olan ve herhangi bir atmosfere temas ettiğinde şişen özel bir şiltem vardı, şimdilerde meditasyon yapıyorum ve şilteye ihtiyaç duymuyorum- sağ ya da sol seçeneklerinden ibaret bu basit seçim bile bana zorlama gibi geliyordu. Sağ yan ya da sol - ne anlamsız farklılıklar!

Tabii ki iletişimde, biliyorsunuz, a'nın ya da b'nin sürekli art arda gelmesi sayesinde hepimizin öğrendiği yarı sezgisel teknikle -bu teknik zihinsel olduğu gibi alet kullanımını içerdiği için maneldir de- olabildiğince hızlı bir şekilde a'yı ya da b'yi seçmek, anlık değerlendirmeler yapmak ve eyleme geçmek mümkündür. Bu zincirleme seçimler bana gittikçe daha zor gelmeye başlamıştı. Yumuşak kumda yürür gibiydim, sürekli çelişen düşüncelere kapılıyordum.

Beynin iki taraflı yapısına, iki göze, iki kulağa o kadar alışmışız ki tüm bunları ve bundan kaynaklanan her şeyi doğal sayıyoruz. Bu, doğru değil ama kaçınılmaz. Benim radyantlarımın dış görünüşleri bütünüyle farklıydı. Onları daha iyi tanıdıkça onların pek çok açıdan son derece -bizim deyişimizle- "medeni" olduklarını fark ettim. Ama hiçbir zaman ya şu ya bu şeklinde düşünmüyorlardı. Benim böyle yapışımı yadırgamaya başladım, hatta yargılarımın çoğunun iyi-kötü, siyah-beyaz, olmak ya da olmamak gibi ikili olmasını da. İnsan ahlaki ve öznel yargıların değişken ve geçici olduklarını kabul etse bile bunlar hâlâ varlıklarını sürdürüyorlardı anlaşılan. En çok da bilimsel kesinlik kazanmış olan yargılar.

Ama radyantlarla belirli bir süre iletişim kurduktan sonra tüm bunlar bulanıklaşıyordu. Seçenekler iki şıktan biri olmak yerine beş şıktan biri, ikisi, üçü ya da dördü olduğunda eylem çetrefilli bir hâl alıyor; eylemin hızı da, sahip olduğu yüzlerce vantuz ve kısaç evrimsel sürecin başında son derece basitken bugün hareket etmek, besin saklamak, alet kullanmak, ince dokunuşlar yapabilmek ve muhtemelen benim ancak kısmen farkına vardığım pek çok başka işe yarayacak kadar gelişmiş olan bir organizmaya yakışacak şekilde yavaşlıyor ve karmaşıklılaşıyordu. İşte bu yüzden, hiç tuhaf hissetmeden, biraz çelişkili olsalar da birbirine asla ters düşmeyen iki ya da daha fazla seçim yapılabilirdi. Yavaş yavaş ben de aynı ruh hâline bürünmeye başladığımı fark ettim.

Radyantlarımı tek tek tanımaya başladığımda –tamamıyla başka bir tür söz konusu olduğunda bu iş her zaman biraz zordur, insan onları birbirinden ayırmak için önemsiz izleri, deformasyonları ve bunlara benzer şeyleri aklında tutmaya çalışır– işim zorlaştı. Onlar, bizlerin Dünya’da yaptığı ve pek çok başka dünyada da yapıldığını düşündüğü gibi kendilerine isim koymuyorlardı. Ancak, birbirine dönüşen grup isimleri vardı. Giderek kendi adımı unutmaya başladım.

Matematiklerinin de farklı olacağı gün gibi açıktı ama yine de ilk başta onu kavramakta çok güçlük çektim. Bu tam da teknolojik amaçları için gereken bir matematiğe benziyordu ki teknolojiye de sahiptiler, insan bir kere bu dünyada hangi nesnelerin doğal hangilerinin değiştirilmiş olduğunun farkına varınca bunu anlıyordu. Tuhaf olan şuydu ki bana kalırsa jagler karşısında çok yetersizlerdi. Bunun muhtemelen görme yetileriyle bir ilgisi vardı, tabii onlar bizim yaptığımız gibi kasılan dairesel kasların ortasındaki bir delik yoluyla odaklanıp göremiyorlardı. Onlar iki değil, çok sayıda geniş görüntüyü algılıyorlardı, tüm bu görüntülerin bir araya gelmesiyle de, ürettikleri sanat aracılığıyla hakkında tah-

minde bulunabileceğimiz bir algılayış şekli ortaya çıkıyordu. Hâliyle her yönü aynı derecede iyi görebiliyorlardı, ön ya da arka diye bir şey yoktu ama üstten, çok uzak mesafeden –jaglerin uçtuğu ve pike yaptıkları yükseklikten– geçen şeyleri göremiyorlardı anlaşılan. Bu yüzden jagler durup dururken kaçınılmaz bir şekilde ortaya çıkıyormuş gibi geliyordu onlara. Yalnızca bir kere *denemelerini* sağlayabilmeyi ne çok istedim! Ama bu, müdahale etmek olurdu.

En azından süsledikleri siperlikleri inşa etmişlerdi, onların altında kaldıkları sürece de güvendelerdi ama dışarı çıktıklarında değillerdi. Ne var ki içerisi ve dışarısı ikilisi onlar için anlaşılır olamayacak kadar keskin bir ayırım ve karşıtlıktı.

Bir süre sonra artık benim için de anlaşılır değildi. Zira beş seçenekli dünyaya giderek daha çok uyum sağlıyordum. Tabii bu dünyanın kendi kişiliğini etkilediğinin farkında değildim. Ben her şeyin yolunda gittiğini, aydınlanmaya başladığını düşünüyordum, seçilmiş dünyamın düşünce ve eylemlerine her gün daha çok hayran kaldığımı hissediyordum. Radyantların döne döne yaptıkları dans başladığında aslında hiç hareket etmesem ya da çok az hareket etsem de onlara içimden eşlik ederken buluyordum kendimi, yalnızca onlarla aynı görüşü paylaşmakla kalmadığımı, aynı zamanda çok yönlü bir ilişkinin de içine girdiğimi hissediyordum. Bu mesafeden bakınca sorunlar kendi kendilerine çözülüyor gibi görünüyordu, evet, bazen bazı belirsizlikler kaldığı oluyordu ama bu da çok önemli değildi sanki. Tüm bunları hatırlamak kolay değil çünkü hatırlarken kullanılan sözcükler çok net ve kesin, kolay anlaşılır, değişmez Dünyalı sözcükleri, üstelik çoğunlukla bir de zıt anlamlıları var!

Genel felsefi sorunlar üzerinde düşünürken de yeni ve bütün olasılıklara açık bir yol izlediğimi fark ediyordum. Buna rağmen nedense Dünya'daki günlerimde yaptığım gibi onlara aklımı veremiyordum. İşten sonra, akşamları aklıma

bir fikir gelirdi ya da aslında birçok fikir gelirdi; mantıklı görünürlerdi, bir gerçekliğe yeni bir ışık tutacağa benzerlerdi. Ama aklımdan uçup giderlerdi âdeta. Sonra T'o M'Kasi ile ilgili hayallerimin de aynı şekilde uçup gittiklerini fark ettim.

Onun hakkında kararımı verdiğimi sanıyordum. Ama ben kimdim? Kararım neydi? Bana olanların birtakım halü-sinogenlerin etkisi altındayken yaşananlara benzetilebileceği hissine kapıldım, algı bozulduğu için nesnelerin normalde bir bütün olarak görülen çeşitli parçalarının ayrı ayrı görül-meleri gibi bir şeye. Bu uyuşturucu deneyimlerinden sonra insanın kişiliğini tekrar bulmasının bazen biraz zaman aldığı hafif bir tedirginlikle hatırladım ve keşif heyetinin yanına geri dönmem gerektiğini düşünmeye başladım. Geri dönmek? Geri? Bir anlam ifade etmiyordu. Ya da ediyor muydu?

Aletlerimi, notlarımı ve çadırımı beceriksizce topladım, sonra da diğerleriyle bağlantı kurdum. Kendi başımıza çalışırken hepimizin yaptığı gibi ben de arada bir üssümüze mesajlar göndermiştim ama buna gittikçe daha az ilgi duyar olmuşum, verdikleri karşılığa da öyle. Hangisinden gelirse gelsin. Ama sonra bir şey oldu. Koruyucu giysilerim üzerimdeydi ama göz maskemi yukarı kaldırmıştım, o zamanlar loş ortamlarda yaptığımız bir şeydi bu. Başımı kaldırıp yavaşça etrafa baktım, bir anlamda radyantlara öykünüyordum sanırım, sonra hayli yüksekte, doğrudan gözlerimi hedef almış pike yapan bir jag fark ettim. Bir an için kendimi kurtarmaktan aciz kaldım, önümdeki basit seçenekler şunlardı: göz maskemi indirmek, başlığın beni koruması için başımı öne eğmek, elimi kaldırmak, gözlerimi yummak – bunların hepsi o kadar eşdeğer göründü ki gözüme hiçbirini yapamadım. Neyse ki aklımı başıma toplayabildim, son anda başımı öne eğince jag koruyucu başlığıma çarparak paramparça oldu. Ama hayli sarsılmıştım. Yerdeki parçalanmış jage bakarken rasgele ve saçma bir tepki vermiş olduğum izlenimine kapıl-

dım. Kuşkusuz yapacak başka bir şey olmalıydı, öyle değil mi?

T'o M'Kasi beni karşılamak için dışarı çıktı. Farklı görünüyordu. Yoksa öyle görünmüyor muydu? Farklı olan hangimizdik, o mu ben mi? Eğer bir fark vardıysa, onun ne olduğundan bile emin olamıyordum. Sanki ben başka bir yerdeydim. Sanki T'o benimle bir şeyin arkasından konuşuyordu. Tam çözemiyordum. Sonra kafamı kurcalayan bir şey söyledi. "Onların yanında çok uzun süre kaldın. Dairesel düşünüyorsun, öyle değil mi?" Sanırım öyle yapıyordum, niye yapmamalıydım ki? "Değişmiş olarak kalmak istiyor musun?" diye sordu. Değişmiş, diye düşündüm, değişmiş mi? Artık güvendeaydık. Koruyucu giysilerimi yavaş yavaş çıkardım.

"Hepimiz biraz böyle olduk," dedi. "Kendimizi onlar gibi düşünürken buluyorduk. Bir iletişim kurduysak eğer. En çok da sen yaptın o işi. Hemen kendine gelmeni sağlayacak tek bir yol var."

34

"Nedir?" diye sordum tedirginlikle. Zira artık kişiliğimin değiştiğini ve öyle kalmasını istemediğimi kuvvetle hissediyordum. Eğer ben eski hâlime dönebilirimsem – o zaman o ve ben de eski hâlimize dönmüş olacaktık. "Nedir o? Ne yapmalıyım?" diye sordum.

"Bir seçim yap, Mary. İki şıktan birini hızlıca seç. Ama çabuk ol!"

"Bana şıkları söyle o hâlde," dedim, bu sırada onun ne diyeceğini hâlâ bilmiyordum, oysa kendimde olsam kesinlikle bilirdim.

"Pekâlâ," dedi, "bir çocuğumuz olsun mu?" Cevap vermediğimi hatırlıyorum. Veremediğimi. "Olsun mu olmasın mı?" diye sordu. "İki seçeneğin var, Mary. Çabuk!"

Asıl kişiliğim ne isterdi ve ne yanıt verirdi, bunu gayet iyi biliyordum. Tek başıma radyantları inceleyerek geçirdiğim ama henüz onların beni değiştirmedikleri o ilk hafta kararımı vermişim, Dünya'ya döndüğümde bir çocuk sahibi olmak

iyi bir fikirdi. Hatta uzay yolculuğu sırasında bile hamile kalabilirdim, ne tuhaftır ki bunun kötü bir etkisi olmuyordu. Keşfe iki yıl ara vermem anlamına gelecekti ama iletişim teorisi hakkında, üzerinde çalışabileceğim birkaç fikrim vardı. Bazı insanlar bir bebeğin keyfini çıkarmayı kabul etmeden önce birkaç keşif gezisi yapmayı yeğliyorlardı elbette ama bu bana oldum olası pek katı, hatta biyoloji kanunlarına aykırı bir davranış şekli gibi gelmiştir. Üstelik buğday tenli bir bebek de istemiştim. T'o'nun her yerine dokunmayı istemiştim. Parmaklarımı saçlarının arasında gezdirmek, boynunu ve kollarını okşamak istemiştim. İstedığimin bu olduğunu biliyordum ama sanki bunu bir kitapta okumuştum da oradan biliyordum. Bu kitap da başka bir galaksideydi. Keşke, dedim içimden, bu soru o zaman sorulsaydı ve T'o da bana şu anda baktığı gibi baksaydı-

Üssün sığınağında, Dünya'ya ait nesnelerin arasında öylece duruyordum, bu nesnelerin her birinin kendine özgü bir kullanım alanı vardı ve nedense bu bana tuhaf ve anormal geliyordu. O anda ilgiyle kendimi gözlemliyordum, konuşmak elimden gelmiyordu. Bir zamanlar insanın bir karar vermesi olarak düşündüğüm şeyi yapmak olanaksızdı. Doğrudan bir evet-hayır sorusuyla karşı karşıya kalmış olmayı komik, hatta neredeyse yanlış buluyordum. Bunu tepkiyle karşıladım. Bir yandan da öfke ve çaresizlik içinde, kendi kişiliğimi ve kendi bakış açımı bulabilmek için çabalayıp duruyordum, ne de olsa tüm bu karışıklık ve çalkantıdan sonra hiç kuşkusuz geri döneceğim yine o olacaktı, öyle değil mi? Hadi, dedim içimden, çabuk ol, T'o da aynı şeyi fısıldıyordu. Ama kendimi toplayamadım. Konuşamadım. Evet diyemedim.

3

36

Evet, işte insan böyle bir açmaza düşüyor. Bir süre sonra bu durumun üstesinden geldim ama T'o için çok geç kalmıştım. Tabii tüm bunlar uzun zaman önce olup bitti; yalnızca yoldan çıktığımı hissettiğimi, bir de normale dönmek için verdiğim mücadele sırasındaki şaşkınlığımı ve pişmanlığımı hatırlayabiliyorum, o kadar. Ben önünde iki seçenek gören ve evet diyebilen kararlı kişiliğime tekrar kavuştuğumda, T'o başka bir keşif gezisine çıkmıştı. Aslında ilk çocuğumu beş yıl sonrasına kadar doğurmadım. Ve tamamen farklı bir şekilde oldu.

Önce iki keşif gezisine çıktım – tabii yıl dediğimde kişiye özel yıllardan söz ediyorum. Ne de olsa takvim yılları çocuklukta ve gençlikte hâlâ kullanılsalar da artık bir anlam ifade etmiyorlar. Bir zamanlar işe yarıyorlarmış herhalde ama onlar hâlâ saatlere mahkûm olduğumuz zamanlarmış. Bunu kendi yaş grubumdakilerle etraflıca konuşabildiğimde onların kişiliklerinin de ilk gezilerinde sıklıkla sarsıldığını ama sonra sağlam bir şekilde oturduğunu öğrendim. Belki de kâşifler için olağan seyirdir bu. Marslıların hiç böyle bir sıkıntı yaşadıklarını sanmam ama bu bilgiyi edinmek için gereken doğru soruyu tasarlamak hayli zor. Ben hiç başaramadım, Vly'la bile.

İşin tuhafı, meslek hayatımı mahvetmenin kıyısından dönmem çıktığım ikinci keşif gezisine denk geldi. Bir Epsilon sömürgesine gitmiştik. Epsileri hatırlayacaksınız, Ga-

laksi yolculuklarına başladığımızda ilk bağlantı kurduklarımız arasındaydılar, hatta bazı yönlerden son derece faydalı olmuşlardı. Buna rağmen bence birtakım insanların ânında uzay keşfini bırakmasına neden oldular. Epsiler uzay teorisinde bizden epey öndelerdi, kimyanın bazı alanlarında da öyle, bildiklerini paylaşmaya da son derecede istekliydiler, tabii baştaki yanlış anlaşılmanın (benim zamanımdan çok önceymiş ama yaşayanlar için fena hâlde tatsız deneyimlermiş) üstesinden gelindikten sonra. Buna rağmen ben Epsileri bir türlü sevedim. Çocukken tüm canlıları sevmeyi öğreniriz ama bazılarını ister istemez daha çok severiz. İnsanınız, tarafsız olamıyoruz. Epsiler de kırkayağa fena hâlde benziyorlardı, ağız yapıları aynıydı, vücutları da aynı şekilde yassılaştırmıştı, hiç kuşkusuz esas dünyalarındaki gereklilikler ve gezegenlerinde her yerden sivrilen morumsu killi kaya katmanlarının arasına saklanma zorunluluğu nedeniyle.

Tabii yapı malzemelerini tamamıyla kontrol altına almalarından sonra, düşmanlarının soyu da binlerce yıl önce tükendiği için bu zorunluluğu çoktan geride bırakmışlardı ama ince katmanlar arasına yuva yapmaya hâlâ devam ediyorlardı; hoş, bunun mimari açıdan ilginç olmadığı da söylenemezdi. Ama evrim bir yönde bu kadar ilerlediğinde, birçok türün acı bir deneyimle öğrendiği gibi artık pek bir şey yapılamaz. Kalıplar sağlamlaşır, mutasyonlar yapıyı değiştiremez olur. Her neyse, nasıl biz hâlimizden memnunsak Epsiler de kendi hâllerinden memnunsalardı. Taktıkları metal süslemeler, insanların gözünden bakıldığında onların kesinlikle en az beğenilecek özelliklerini iyice belirginleştiriyordu.

Biz insanlar –erkekler için de neredeyse kadınlar için olduğu kadar geçerlidir bu– sıcakkanlı, yuvarlak hatlı, dokunulduğunda hoş gidecek ve –tüm duyuların en bireyseli ve özneli koku olsa da– güzel kokulu canlıları severiz. Bu tür canlılara rastlarsak zekâdan yoksun olsalar bile onları sev-

meye, onların kendimize benzediklerini düşünmeye hazırızdır. Ama Epsiler bu sevimli özelliklerin hiçbirine sahip değildi; yalnızca zekiydiler. Beyin dokuları, dalgalanarak hareket eden yan yüzlerini boylu boyunca kaplıyordu, zor sorulara yanıt verirken bu doku ayırt edici ve gözle görülür şekilde gerilirdi. Zihinsel aktiviteleri durduğunda, gerçekte ileritmeseler bile bacakları hafifçe dalgalanırdı ve aslında bedenlerinin üstteki üçte birlik bölümünü genellikle dimdik tutarlardı. Ama kendilerine soru sorulmasından hoşlanırlardı, bazen bunun sorgulanmanın onlara sağladığı geçici hareketsizlikten duydukları büyük *heyecandan* kaynaklandığını düşünüyorum.

Ben tabii ki iletişim görevindeydim, ilk gezilerimin hepsinde uzmanlık alanım bu olacaktı, aslında eski problemler üzerinde çalışmaktan hâlâ çok zevk alıyorum. Epsilerin esas gezegenlerine yapılan ilk ve ikinci keşif gezilerinde iletişim tekniği epey çözülmüştü ama yarım kalmış birkaç şey de vardı. Bunları tamamlamak için can atıyordum, hem de bağlantı kuracağım yaratıkların 4D videolarını görmüş olmama rağmen. Nasıl olacağını o sırada bilemesem de onları sevmeyi öğrenecektim elbet, böyle düşünüyordum. Hiç öyle olmadı.

Atmosfer ve yerçekimi hiç kuşkusuz işi zorlaştırıyordu. Yerçekimi birçok gezegendeki kadar kötü değildi ama her zamanki destekleyici tekniğe rağmen kesinlikle yorucuydu, ayaklar için de kötüydü; hepimiz her gün ayak egzersizleri yapıyorduk, ayrıca herkesin kendi soluduğu havaya çok dikkat etmesi gerekiyordu. Bu tür şeyler otomatik hâle gelir ama ben çoğu zaman hafif bir tedirginlik duyuyordum. Yine Peder Pedersen'le birlikteydim; bizi halüsinasyonlara karşı uyarmıştı, en ufak bir sızıntı ortaya çıkmalarına yetiyordu. Hatırlıyorum, bir keresinde T'o'yu gördüğümü sanmıştım.

Epsiler sömürge kurmak için yoğun bir faaliyete girişmişlerdi, hem de ahlaki alanda ilkelliğin hüküm sürdüğü bir dö-

nemde; neyse ki insanlar uzay yolculuğunda Epsilerin daha önce yakaladıkları teknik mükemmelliğe eriştiklerinde bu dönemi çoktan yaşayıp geride bırakmışlardı. Epsilerin sömürgeleştirdikleri bu yeni gezegen, kendilerinininkinden çok daha iç açıcıydı, en azından bizim gözümüze öyle görünüyordu. Canlı mavi tonların ve harikulade şekillerin hâkim olduğu bitki örtüsü çok güzeldi. İçlerinde su olabilecek kıvrılan göller vardı. Bir de insanın hemen yakınlık duyduğu yerel fauna.

Bunlar aslında insan familyasına ait değillerdi ama öyle oldukları izlenimini uyandırıyorlardı. Yuvarlak başları, kirpikli ve iri siyah gözleri, patiye benzeyen elleri vardı ve gerçekten oyuncuydular. Epsiler oyun oynamazdı, soru sorar ve yanıtlarlardı, süslenirler, yaşadıkları yerleri donatırlar, teknik örgütlenmelerini geliştirirlerdi, nadiren de çiftleşmeye bir itirazları olmazdı. Bu çiftleşmeler sonucunda kısa zamanda bağımsız hareket edebilen ama doyurulmaları gereken çok sayıda yavru meydana getirirlerdi. Etoburdular.

39

Bu çok sayıdaki yavrunun yalnızca belli bir yüzdesi hayatta kalırdı. Sömürge kurmanın acil bir ihtiyaç hâline gelmesinin nedeni hayatta kalma oranının gittikçe artmasıydı. Tabii biz, keşif gezimize çıkmadan önce bununla ilgili özel bir çalışma yapmıştık. Ona ev ödevimiz derdik çünkü çalışmanın tamamı Dünya’da yürütülmüştü. 4D filmler Epsilerin yeme içme alışkanlıklarının tiksindirici olduğunu açıkça gösteriyordu. Ancak bu çok yeni bir şey sayılmazdı. Peder Pedersen’in bir resme bakıp sırtarak bana, “O ağız seninmiş gibi düşünmen gerek,” dediğini hatırlıyorum. Bu hayli zor bir alıştırmaydı ama iletişimin doğru düzgün kurulması için elbette ki yapılması gerekiyordu, ben de bir önceki gezidekinden daha iyisini yapabilmek için pürdikkat kesilmiştim. Bağlantı kuracaklarınla aynı dış görünüşe sahip olduğunu düşünmek iletişim tekniklerindeki ilk adımlardandı ama bazen bu düşünceden sıyrılabilmek çok dikkat gerektirirdi.

Son keşif heyeti bu gezegene gitmeyi planlamıştı ama Epsilerin esas dünyalarında aktarılacak o kadar çok bilgi varmış ki tüm zamanlarını orada geçirmişler. Peder bana son gezide heyet üyelerinin tamamına yakınının biyoloji dışındaki alanlardan geldiğini çıtlatmıştı. İnsan başka bir bilim dalını eleştirmek istemiyor ama moleküler kimyagerler nasıldır bir lirsiniz. Epsilerde de onlar için malzeme çoktu. Atmosferlerinde öyle tuhaf bileşikler bulunuyormuş ki onların yanında bizim basit karbonlarımız Taş Devri'nden kalma sayılırmış. Ben bundan pek zevk almıyorum ama kimisi de buna bayılır.

Kalkış olağan bir seyir izledi. Aletler, heyecan, zamanı durdurmak. Sonra bu gezegeni gördük, dediğim gibi atmosferi ve yerçekimi miktarı dışında çok güzeldi. Nasıl bir iletişim engelini aşmam gerektiğine çoktan karar vermiştim ve hayli ümitliydim. Epsiler gelişimiz hakkında bilgilendirilmişler ve bizim için bir alan hazır etmişlerdi. Hatta içerisinde kendi havamızın dolaştığı yapılar oluşturmuşlardı –dâhiceydi doğrusu, onların da bizim de kendi havalarımızı soluyabileceğimiz iç içe geçen koridorlar vardı, böylece Epsiler bizim kaldığımız yere gelip akıllıca tasarlanmış kapaklar –öyle denebilirse– aracılığıyla bizimle iletişim kurabileceklerdi. Hepimiz teşekkür edip memnuniyetimizi dile getirdik ama yapı malzemesi tamamıyla şeffaftı ve itiraf etmeliyim ki bu şeffaf yüzeyin diğer tarafında sürünen Epsiler olduğunu düşünmek bende çok tuhaf bir duygu uyandırmıştı. İnsanların yassı olmadıklarını pek hesaba katamadıkları için odaların çoğunun daracık olması da bu duyguyu perçinliyordu. Yalnızca bir iki noktada birbirimizin yanından rahatça geçebiliyorduk. Bu durum Peder Pedersen için özellikle rahatsız ediciydi çünkü İskandinavlara özgü iri beden yapısı onda artık iyice belirginleşmişti. Ama hiçbir mahremiyet olmayışı can sıkıcıydı, bunun üstüne –hangileri olduklarını çok geçmeden tespit ettiğimiz– bir iki iletişim kapağında halüsinas-

yona yol açan sızıntılar da meydana gelince çoğumuz kötü tepki vermeye başladık.

Dinlenmek için gemimize çekilebiliyorduk tabii, Peder Pedersen'in ağzından yalnızca arkaik Norveç küfürleri dökmeye başladığında (küfürlerin bunca zaman cinsellik değil de hep dini temalı olmaları ilgimi çekince bu konuda bayağı iyi bir teori geliştirdim) geri kalanımız onu mutlaka gemiye yollardık. İçlerinden birinden Pedersen'in yaşını tahmin etmesini istediğimi hatırlıyorum. O zamanlar Peder çok yaşlıymış gibi gelirdi bana. Böyle düşünmüş olmam ne tuhaf. Ama kendim gemiye pek gitmezdim, zamanı iyi değerlendirmem gerektiğini düşünürdüm.

Silis Grasni, Epsilon'a giden ilk heyetin üyelerinden biriydi ama ben onunla kendi seferimden döndüğümde tanıştım –yola çıkmamızdan önce aylar süren hazırlık döneminin büyük bölümünde bir konferans için, sanırım bir de şaraplar için Mars'taydı– ve bana sömürgeci Epsilerin asıllarından büyük olasılıkla hayli farklı olduklarını söyledi. “Sömürgeci olmak için farklı olmak gerekir. Her yerde böyledir bu. Bizde bile!” dedi Silis. “Asıl Epsiler daha ince düşünceli davranırlardı ama sonuçta aynı noktaya gelinecekti. Yine de, kendi gezegenlerindeki farklı bir türdü,” diye devam etti. Hafifçe kaşlarını çattığını fark ettim. “Pek sevimli sayılmazlar belki ama ben onları severdim,” dedi. Artık ne demek istediğini biliyordum.

Evet, sömürgeci zihniyeti hesaba katmak gerekir. Kendi tarihimizden bunun hakkında yeteri kadar bilgiye de sahibiz ama öyle bir şeyle gerçek hayattaki ilk karşılaşmamdı ve Epsilerin hiçbir toplumsal kuralını bilmiyordum ki sömürgeleştirilmiş gezegendekileri onlarla karşılaştırabileyim. Diğer gezi heyetindeki kimyagerler de biyolojik örneklerle karşı çok ilgisizlermiş.

İlk başlarda yalnızca bizim yaşam alanımıza gelen Epsilerle iletişim kurdum. Problemlerimizin bir kısmını çözdük

ve onlara daha öncekilerden farklı bilimsel ve felsefi disiplinlerde sorular sorabildim. Tüm bunlar ilginç ve memnuniyet vericiydi ama çok geçmeden bu gezegende, başka hangi biyolojik türlerle bağlantı kurulabileceğini merak etmeye başladım. Mavi ağaçlıklarda keyifle gezinen botanistimiz farklı olasılıklar olduğunu düşünüyordu. Ve böylece, yuvarlak başlı, siyah gözlü faunayı fark etmeye başladım.

Oyun yaklaşımım hemen karşılık buldu, çok geçmeden onların barınaklar inşa ettiklerini, kendilerini saçaklı mavi yapraklarla ve findığa benzeyen parlak bir yemişle süslediklerini, seyrek ipeksi tüylerini yolarak şekillendirdiklerini keşfettim. Sonra da oyun aktivitelerinin bir parçasının, benim ancak şarkı söyleyip dans etmek diye yorumlayabileceğim bir şey olduğunu. Doğrusu, onlara o kadar yakınlık duymuştum ki bu bana çok güzel ve dokunaklı geldi, hatta başlarda bu yaptıklarının kısmen halüsinasyona yol açtığından bile kuşkulandım ta ki aklıma gelen her test öyle olmadığını gösterene dek.

Temel özellikleri çok hareketli olmalarıydı sanırım. Bununla tam olarak ne demek istediğimi anlatmak pek kolay değil. Hızlı hareket ettiklerinde, mavi ağaçlıklara girip çıktıklarında, düşen yaprakların üzerinde hopladıklarında, parmağa benzeyen ve hızla hareket ettirdikleri ön ve arka patileriyle bir şeyleri tutup attıklarında, özellikle de dans ettiklerinde bir ışık yayıyor gibiydiler; bu ışığın yarı-şeffaf derilerinin ve seyrek tüylerinin altında dolaşan ve ileride hakkında fazlasıyla bilgi sahibi olacağımız kan benzeri maddeyle bir bağlantısı olabilirdi. Birbirlerini tokatlayarak hırgür çıkarırlar ya da eğlenceli bir cinsel aktivite olarak çiftleşme öncesi gösterileri yapar ve birbirlerinin peşinden koşarlardı. Onlarla bağlantı kurduğum andan itibaren onları izlemekten, kısıtlayıcı uzay giysimin ve yerçekiminin izin verdiği ölçüde onlara katılmaktan hiç bıkip usanmadım. Gözlerime

dikkatle bakarlar, patileri ya da dudaklarıyla dokunabilmek için uzanırlardı ama cam onları engellerdi. Daha da yakın bir temasın ne kadar hoşuma gideceğini fark ederdim.

Hâliyle iletişim kurmaya çalıştım. Bunu saklamadım, aynı zamanda Epsileri de sorgulamaya başladım. Epsilerle bu diğerlerinin arasında yakın bir ilişki olduğu ortaya çıktı. Sonunda belli ki bütün hikâyeyi bilen bir Epsi buldum. Onları birbirlerinden ayırt etmekte hep zorlanırdık, duygusal bir bağ kuramadığımız türlerde hep böyle olur. Belki kendimizde Epsilerden nefret etme hakkını görseydik onları ayırt edebilecektik de. Ama nefret, hiçbir kâşifin asla işlememesi gereken bir suçtur.

Her neyse, bu Epsi diğerlerinden daha iriydi ve çok süslüydü; ayakları, dalgalanarak hareket ettiğinde çok çarpıcı bir etki yaratan çeşitli metallere kaplıydı. Aramızdaki iletişim, elbette ki ses yoluyla gerçekleşmiyordu, özel isimlere karşı da (bir isimleri olduğunu varsaysak bile) ilgisizlerdi. Kendi aramızda ona Parlak Çocuk adını taktık. Kendisine gezegendeki diğer hayvanlar hakkında soru sorulmasından özellikle zevk alır gibiydi. Onlar için, küre ya da halka kavramına bağlı bir isim kullanıyorlardı sanki, ben bunu dilimize “Yuvarlaklar” diye çevirdim. Herhalde gözleriyle ya da kafa şekilleriyle bir ilgisi vardı bunun. Parlak Çocuk, Yuvarlaklar hakkında daha çok şey bilmek istiyorsak kendi seçtiği bir vakitte onunla gitmemiz gerektiğini bildirdi bize. Peder de çok ilgilendi ve bizimle geleceğini söyledi. Geri kalanların hepsi kendi problemleri üzerinde çalışıyordu.

Bu sefer de Epsiler hakkında Yuvarlaklarla iletişim kurmayı denedim. Bu daha zordu çünkü onlar diğer türlerin ne kadar farkındaydı kestiremiyordum. Onlara resimler göstererek işe başladım, gerçek boyutlara kadar çıktım ama resimlerde gördüklerini nasıl algılayacaklarını ya da düzenleyeceklerini hiç bilemiyorlardı. Sonra bizimkilerden birinin yardımıyla üç boyutlu uyduruk maketler hazırladım, Yuvar-

laklar pek çok sonuçsuz denemeden sonra nihayet bunları tanıdılar. Verdikleri tepki öfke oldu. Maketlere vurdular, onları yırttılar, birkaçı da kaçtı. Ne ile karşılaşacağımı merak etmeye başladım.

“Üçüncü kuralı hatırlamalısın,” dedi Peder Pedersen.

“Müdahale yok,” diye otomatik olarak yanıt verdim çünkü bunu insanın kafasına kazıyorlar. Hemen ardından da, “Yoksa aklından geçen...” diyebildim.

“Yuvarlakları sevmeye başlıyorsun, Mary. Zeki dostlarımızı sevmek ise zor,” dedi, burnumuzun dibindeki tamamıyla bağımsız ama mahremimize giren koridoru başıyla işaret ederek. Koridorun uzak ucunda bir Epsi bekliyordu, belli ki sorgulanmak istiyor diye düşündüm. Peder, “Beden yapılarını, davranış ya da düşünce kalıplarının hiçbirini, haklarında ahlaki bir tavır alacak kadar iyi tanımadığımız bir dünyada olmak daha basit,” diye sözlerine devam etti. Geri geri giderken –çünkü oda başka bir şeye izin vermeyecek kadar dar- olacaklar hakkında ciddi ciddi kaygılanmaya başladığımı hatırlıyorum. Ancak, Parlak Çocuk’tan işareti almamıza daha birkaç gün vardı. Bu süre içinde dışarıda bol bol araştırma yaptım. Yuvarlaklar dışında hayli tuhaf şekilli başka hayvanlar da vardı, mavi ağaçlıkların arasında kayarak dolaşan jölemsi, yani denizanası gibi bir şeyden tutun da sırtıklar üzerindeki kurbağaları andıran ve sürü hâlinde yaşayan bir türe, uçan küçük canlılara, Yuvarlaklarımın yemeseler de kuyruklarından tutup kaldırdıkları kızılımsı sürüngenlere ve bir türlü net görmeyi başaramadığım iri bir gece hayvanına kadar. Bitkileri çok ufak miktarlarda yiyerek temkinli denemeler yaptık. Ancak hiçbirisi bizim yememize uygun değildi; yeni dünyaların yaşattıkları hayal kırıklıklarından biridir bu, en azından genç kâşifler için: İnsan sık sık daha lezzetli bir erik ya da şeftali cinsi sandığı bir şey bulur ama bulduğu şeyin gerçekten öyle çıktığı o kadar nadirdir ki!

Vakit geldi. Parlak Çocuk ona eşlik etmemizi istedi. İhtiyar Peder'in yanımda olmasına seviniyordum; uzay giysisinin içinde zorlukla yürüyor, çeşit çeşit ağrı ve acı çekmesine sebep olan yerçekimini hissediyordu, aslında bunlardan hiç söz etmezdi ama belli ki çoğu zaman küfür ettiği bunlardı. Bu gezegende hiç ulaşım aracı yoktu, Epsilerin üzerinde durdukları bir mesele değildi bu, muhtemelen ayaklarında çok fazla algılama yeteneği ve belki his de bulunduğu için böyleydi bu durum. Onların, insanların anladığı anlamda bir yorgunluk hissettiklerini hiç sanmıyorum. Ben bile bir parça yoruluyordum, oysa henüz gençtim. Peder'in bana, "Mary, oturup dinlensen iyi olur," dediğini hatırlıyorum. O zamanlar bunu kendisi için bahane olarak kullandığını düşünüyordum, o yüzden gerektiği gibi onun yanına otururdum. Ama şimdi onun gerçekten beni izlediğinden ve yorulduğumu hissettiğinden eminim. Kendi ağrılarına zaten alıştı.

Parlak Çocuk kayaların ve çakılların üzerinden sekerek, sallanan ağaçların yapraklarının ya da devrilmiş gövdelerinin altından hızla geçerek ilerliyordu. Hareket hâlindeyken, sorgulama sırasında dik tuttukları bedenlerinin üst üste birlik bölümünü yere indirirlerdi. O koşuştururken ayaklarındaki da tıkırtılar yükseliyordu. Bana tuhaf gelen, görünürde hiç Yuvarlak olmayıştı, oysa pek çok jöle topağı ve uzun bacaklı kurbağa gözüme ilişmişti.

Yola koyulmadan önce Peder'e yanımıza silah almamız gerekir mi diye sormuştum. Tüm keşif heyetleri çok acil durumlarda savunma amaçlı kullanmak üzere yanında silah taşır. Bir de, bazı durumlarda kendini ya da arkadaşlarını nispeten acısız bir şekilde öldürmek için elbette – hoş, çoğu zaman böyle bir şey olduğunda silahınız yanınızda değildir. Silah kullanmayı teorik olarak biliyordum ama pratikte kesinlikle bilgim yoktu. Peder gülümsedi, kendisinin gerekeni alacağını söyledi. Ben almasam daha iyi olurdu. "Unutma, tehlikede olduğunu hissedersen soru sor," dedi. "Soru sor!"

Şimdi, onların yapılarından birine gelmiştik, atmosferde bulunan bir tür kimyasal bileşimden elde edilen camsı bir malzemedен yapılmış dik bir duvara. Parlak Çocuk iletişime başladı, bize Yuvarlakların ne işe yaradıklarını şimdi göreceğimizi haber verdi. Birden ağız kısmının çok çirkin –ya da bana öyle gelen– bir şekilde hareket ettiğini fark ettim. Daha önce filmi izlerken bana o ağzın benim olduğunu hayal etmemi söylediklerini hatırladım. Şu anda bunu yapamıyordum ama bir şey belli etmemeye çalıştım.

46 Epsi yapılarında her zaman olduğu gibi kapı üstten menteşeliydi, Peder ve ben eğilmek zorunda kaldık. Doğrulduğumuzda kendimizi yüksek duvarlarla çevrili dar bir avluda bulduk, duvardaki birkaç tane çok dik ve çok dar merdiven görünüşe bakılırsa en tepede duvar boyunca uzanan düzlüğe çıkıyordu. Avlu Yuvarlaklarla doluydu, son derece gergin, korkmuş, kaygılı ve şaşkın görünüyorlardı. Bazısı koşup sıçırıyordu, bazısıysa doğal olmayan bir pozda donmuş gibiydi. Kimisi şarkı söylüyordu ama danslarına ve seks oyunlarına eşlik eden şarkılar değildi bunlar. Peder'in, onların şarkı söylediklerini anlamadığını fark ettim, oysa ben onlarla daha çok birlikte olduğum için kesinlikle anlamıştım. Tüm bunlar bana, ne olduğunu çıkaramadığım bir şeyi hatırlatmaya başladı. Sonra buldum. Toplum tarihi dersinde gördüğüm bir dizi fotoğrafı hatırlamıştım. Bunlar bir akıl hastanesinde, o günlerdeki adıyla "tımarhane"de tutulanların fotoğraflarıydı, şiddetli bir huzursuzluk sergileyen insanları gözden uzak olmaları için buralara tikiyorlardı. Karşımda gördüğüm tablo bu fotoğraflardan oluşturulmuş bir kolajdı, zavallı Yuvarlaklar tam da o fotoğraftakiler gibi görünüyorlardı, onlardan tek farkları daha önce hareket hâlinde olduklarında da fark ettiğim gibi bir ışık yayıyor olmalarıydı.

Parlak Çocuk bedeninin üçte birini dikleştirdi ve o kadar hızlı bilgi aktarmaya başladı ki onu takip edemedim. Verdi-

gi bilgilerin kimisi organik kimya formüllerine benziyordu, sonradan yaptığım yoruma dayanarak bunların, Yuvarlakların içinde, Parlak Çocuk'un iştahını kabartarak hızla dolaşmakta olan kan ya da kan benzeri bir sıvıyla ilgili olduklarını söyleyebilirim, bir de kendi bedeninin kimyasal ihtiyaçları hakkındalardı sanırım, onları da son derece iyi biliyordu. Ancak tüm bunları aktarışında şaşırtıcı derecede itici bir şey vardı. Evet, üstelik ürkütücüydü de. Bizim için bile ürkütücüydü. Peder'e baktım. Giysisinin camından bana *soru sor* diyen gözlerle bakıyordu.

"Ne işe yarıyor—" diye söze başlamamla birlikte Parlak Çocuk beni yine takip edebileceğimden çok bilgiye boğup aniden Yuvarlakların üzerine atıldı. Duvarın dibinde hareketsiz bekleyen diğer Epsilerden birkaçı da aynı şeyi yaptı. Avlunun uzak ucundaki üstten menteşeli kapı açıldı ve Yuvarlaklar kapıya akın etmeye başladılar, yaşadıkları paniği ben, *Hayır, hayır, hayır!* diye yorumladım.

47

Ancak Parlak Çocuk merdivenlerden birini tırmanıp duvarın üstündeki düzlüğe çıkmıştı bile. Bizim de onu takip etmemizin iyi bir fikir olduğunu düşündüm çünkü Yuvarlaklarla birlikte kapıdan geçme fikri hiç hoşuma gitmemişti. Tırmanması zor bir merdivendi, mevcut yerçekimi için çok dikti, avluya bakan yanında parmaklık olmayan bir merdiven için de çok dardı. Peder için daha da zordu, kesinlikle basamakların dışına taşıyordu. Tepedeki düzlük de öyle pek geniş sayılmazdı. Ama belki de içinde olduğumuz ufak tehlike aklımızı aşağıda olup bitenlerden başka yere vermemizi sağlamıştı.

Çünkü şimdi Parlak Çocuk'un elinde bir tür metal alet vardı, bunun şekli de diğer tüm aletlerinki gibi bize yabancıydı. Sonra onun ne işe yaradığını gördüm. Yuvarlaklar başlarını eğip kapıdan geçtikleri sırada Parlak Çocuk ya da bir başkası bu aleti ya da bir benzerini onların başlarının üstüne

koyup bastırıyordu. Bu yapıldığı sırada, Yuvarlakların her biri uzay giysilerimizdeki işitme cihazından güçlükle duyulan acı dolu, kesik bir  ı lık atıyordu. Ama sonra yine ko uyorlardı. Daha da dar bir geçitten koşarak geçip başka bir avluya çıkıyorlardı. Ve sonra sakinlemiş görünüyorlardı.

Evet, buna hiç kuşku yoktu. Atlayıp zıplamadan, ba ırıp  a ırmadan,  arkı söylemeden ya da herhangi bir taşkınlık etmeden gezinip duruyorlardı, acı  eker gibi de görünmüyorlardı. Tam üstlerine gelene kadar tepedeki düzlükte dikkatle yürüyüp ilerledik. O zaman fark ettim ki onların o özel parıltıları ya da hareket ederken yaydıkları ışık s nm  t . Neler oluyordu böyle?

O sırada bazılarının daha da ilerideki, yüksek duvarlarla çevrili bir alana nazik  ve sorunsuzca yönlendirildiklerini fark ettim. Parlak  ocuk o yöne se irtip hızla duvardan a a ı indi. Peder ile ben birbirimize baktık, Peder hayır anlamında ba ını hafif  salladı. Yuvarlakları izlemeye devam ettik. Kurdukları iletişimden anlayabildi im kadarıyla razı oluyorlardı. Bazıları oturmuş ya da uzanmış bekliyordu. Epsilerden biri yanlarına geldiğinde tedirgin görünmüyorlardı, oysa daha önce maketler bile onları ne kadar  fkelenlendirmiş ve deh ete d   rm  t .

Peki ya ilerideki duvarla çevrili alanın içinde ne oluyordu? Birdenbire Parlak  ocuk onun içinden sürünerek tırmanıp dışarı  ıktı. Ağzından korkunç bir şeyler damlıyordu.

Silis daha sonra bana, kendi gezegenlerinde Epsilerin ağızlarından salya akmadı ını söyledi. Ama Parlak  ocuk bir s m rgeciydi. Kaplamalarla fazlasıyla süslü ayaklarını, sorguya çekilen birinin duyacağı keyifle kaldırdı, tüm bedeni kasıldı. Ona hemen ne yaptığını sordum, o da yapmasını beklediğim gibi sindirim ifade eden biyokimyasal terimler kullanarak yanıt verdi ama bundan bir heyecan duyduğu da apaçık ortadaydı. Bizden süreci izlememizi –hatta sürece

katılmamızı- istedi. Bir keşif heyetinin üyeleri olarak gözlem yapmamız ve mümkün olduğu ölçüde katılımda bulunmamız şarttı elbette ama Epsiler kendi besin maddelerinin Dünyalılar için yenilmez olduğunun farkındaydılar. Parlak Çocuk'un bize böyle bir ikramda bulunmasının tek nedeni yaşadığı heyecan patlamasıydı.

Bununla birlikte gözlem yapıp notlar aldık ve sorular sorduk. Tahmin ettiğimiz gibiydi. Duvarla çevrili alandaki Yuvarlaklar, Epsiler'in saldırısına uğrayıp onlar tarafından emiliyorlardı. Yuvarlaklarda yedi sekiz litreye yakın kana benzer sıvı bulunuyordu, büyüklükleri ve kiloları hesaba katılırsa insanlarınkinden daha fazlaydı bu miktar. Kupkuru kalan bedenler -zira emme işlemi geriye tek damla bırakmıyordu- işleme tabi tutulup inşaat malzemesi olarak kullanılıyordu. Yuvarlaklar olan bitene pek karşı çıkmıyor gibiydiler, yalnızca kimisi ilk delindiğinde yüzünü buruşturuyordu. Kesinlikle korkmuyorlardı. Peder, bu kan benzeri sıvının dolaşımıyla ilgili bir soru sorunca Parlak Çocuk ile bir başka Epsi bir lütufta bulundukları edasıyla canlı Yuvarlaklardan birinin bedenini yarararak açtılar. Dolaşımı sağlayan organ beklenmeyecek kadar yukarıdaydı, öte yandan memelilerinkiyle karşılaştırılabilecek bir akciğer yapıları yoktu. En tanıdık gelen anatomik özellikleri kafalarındaki beyindi ama kafatasları kemiksi değil de zarsı bir yapıya sahipti. Bu da Epsiler için savaşçı asi Yuvarlakları uysal ve kaygısız canlılara dönüştüren o küçük deliği açmayı kolaylaştırıyordu, bu delik aynı zamanda dolaşımı da yavaşlatarak emme işleminin bir parça daha zahmetsiz olmasını ve daha az pislik çıkarmasını sağlıyordu. Sanki bunun bir önemi vardı da.

İç organları bizim merakımızı gidermek için sergilenmekte olan Yuvarlak bile en ufak bir acı ya da korku belirtisi göstermedi. Rahatsızlık, evet. Ama ölürken o da ortadan kalktı. Derdi de bana kaldı.

Peder Pedersen'le birlikte parçaları birleştirip hikâyeyi tamamladık. Yuvarlak nüfusunun tamamını değil ama bir süre yetecek kadarını alıyorlardı.

Geri kalanlar üreyerek eksilenlerin yerini dolduracaktı. Yuvarlakların avluya kapatıldıkları ama kafalarında delik açılmadığı bir dönem olmuştu. Büyük olay çıkmıştı. İçimden bir his, Parlak Çocuk'un bunun için en hafifinden hayıflandığını söylüyordu. Şimdi artık iş fazlasıyla kolay ve hiç itirazsız olup bitiyordu. Evet, eski günlerde Yuvarlakların kendilerini esir alan Epsilere saldırdığı, üstlerine atladığı, gözleri ve beyin bölgeleri gibi kolay yaralanır yerlerine pençe attığı ve sıklıkla –hepsinin değilse de bazılarının– kaçıp kurtulduğu olmuştu. Artık böyle şeyler olmuyordu. Hepsi, yukarıya kaldırılan kapının bir çıkış yolu olduğunu sanıyordu, arkadaşlarının kapının çok ötesinde sakın sakın gezindiklerini görebiliyorlardı. Oysa metal aletleri görmelerine izin vermeyecek bir düzenleme yapılmıştı.

50

Epsilerden o kadar nefret etmeye başladım ki iletişim kurmakta zorlanıyordum. Onlar da bir terslik olduğunu fark ettiler ama yine de Peder Pedersen'in bildiği kadarını bilmiyorlardı. Peder telsiz bağlantısı aracılığıyla, hatırlıyorum da sesler bozuk geldiği için onun sesi de gerçek hayattakinden birkaç ton daha ince, biraz da cızırtılı duyuluyordu, bana, “Yapmayı düşündüğün herhangi bir şey müdahale olur,” dedi. Bunu biliyordum. Biliyordum. Ama dayanamadım işte. Nefes alamadığımı hissettim. Silahlı olan ben olsaydım, biliyordum ki ona elimi atmış olacaktım. “Bundan çok daha kötüsünü gördüm,” dedi Peder Pedersen, “hiç müdahale etmedim.”

Aşağıdaki Yuvarlaklara ve Epsilere baktım, duvarın tepesindeki düzlüğün kenarında sendelediğimi hissettim, kendimi toparladım ama ani hareket ettiğim için uzay giysim biraz fazla gerilmişti. Bunu takiben meydana gelen hafif sızıntı sü-

resince dini içerikli bir dizi tuhaf halüsinasyon gördüm. Tabii, insan büyüme çağındayken bu ilginç tarihin tamamını öğreniyor, çoğu zaman da geçmişte yaşanmış bir dini deneyimi hayalinde tekrar yaşıyor. Genç kızlığımda yirmi birinci yüzyılın başlarındaki İslami gelişmelerin bazılarından çok etkilenmiştim. Ancak bu halüsinasyonlar tamamıyla Hıristiyanlıkla ilgiliydi, kahramanın göğsünün yarıldığı ve hiç durmadan kanadığı bir çarmıha gerilme sahnesi bile vardı. Birine ya da bir şeye kalbin konumunun insanlarınkıyla aynı olduğunu ama kolaylıkla Yuvarlakların dolaşım organına dönüştürülebileceğini söylediğimi hatırlıyorum. Filmlerde görüp kitaplarda okuduğum varlıkların hepsi akan kanı yalayıp yutmaya geliyorlardı, en sonunda da Epsiler geldi.

Halüsinasyonlarda sıklıkla olduğu gibi tüm bunlar çok uzun sürmüş gibi görünmekle birlikte kalp atışı ve solunum hızı hesabıyla her şey yalnızca birkaç saniye içinde olup bitmişti. Başka bir gezegende Dünya dinini açıkça uygulamanın müdahale sayıldığını hayal meyal hatırlıyordum, çok eskiden alınmış bir karardı bu, artık kimse bu konuyla pek ilgilenmiyordu çünkü keşif heyetlerinde böyle şeylere gerçekten meraklı insana çok nadiren rastlanıyordu. Buna rağmen amacıma ulaşabilmek için bizzat çarmıha gerilmekten ve kafamda bir delik açılmadığını, bilincimin tamamıyla yerinde olduğunu, bu kanın Yuvarlaklarınkinin yerine karşılıksız ve sonsuza dek kullanılabileceğini yüksek sesle açıklayıp kanımı akıtmaktan başka bir çarem yokmuş gibi geliyordu bana. Farklı dünyaların tümüne bunu anlatmaya çalışırken bir yandan da bir tahta parçasına geri dönüşü olmaksızın bağlandığım, bu yüzden de artık asla bir kâşif olamayacağım için kendi hâlime yanıyordum. Ama sonra üzerimde eller hissettim, bir Dünyalının ellerini ve, “Aşağı inmелisin, aşağı,” diyen bir ses duydum, Peder’in güçlükle duyulan cızırtılı sesini. Aşağı mı – çarmıhtan kurtulup nasıl aşağı inebilirdim? Ama bir şekil-

de bunu yapmak zorundaydım. Sonra halüsinasyonlar yavaş yavaş kayboldu, Peder'in uzay giysimin zorlanmaktan açılmış birleşme yerlerini bağladığını ve beni merdivene doğru iteklediğini gördüm – duvarın dış tarafında da aynı derecede dik ve dar bir dizi basamak vardı.

Halüsinasyon sonrası ense kökümünden başlayan baş ağrısıyla bir şekilde basamakları indim. Duvarın iç tarafında o vahşet hâlâ devam ediyordu. Dönüş yolunda Peder Pedersen cızırtılı telsiz hattından bana Dünya'nın uzak bir köşesinde geçen çocukluğunu anlattı; eriyen karları, yapraklanmaya başlayan ağaçları, böğürtlen toplayan çocukları, gece yarısı güneşini, galaksileri ve çok daha tuhaf manzaraları görmeden önce insanın gözüne çok güzel görünen, yaşlanıp sonsuza dek Dünya'nın merhametli bağrına sığınmaya karar verdiğinde de yine çok güzel görünecek olan kuzey ışıklarını. Nasıl olduysa bu beni kendime getirdi. Başımın ağrısı ve Epsilere beslediğim nefret geçene kadar bir iki saat gemide, onların gözünden uzakta dinlendim.

52

Ama hâlâ gördüğüm halüsinasyonun etkisi altıdaydım. Bir yolunu bulup o tür bir şey yapabilir miydim? Nasıl yapabilirdim bilemedim. Hâlâ bilmiyorum. Ve hâlâ bilebilmem gerekir diye düşünüyorum. Ama o zaman tek hissettiğim derin bir utançtı. O kadar çaresiz kaldığım için yerin dibine geçmiştim. Nasıl olduysa, arkadaş gözüyle baktıklarımı yarı yolda bırakmış, belki de onlara ihanet etmiştim. Bu his tüm gezi boyunca devam etti, benden önce Epsi dünyasına gelenlerin aklını karıştıran birtakım iletişim sorunlarını çözebilmiş olmam bile keyfimi yerine getirmede. Bu konuyu Peder Pedersen'le ancak uçuşun sonuna doğru yavaşladığımızda, Dünya'ya iyice yaklaştığımız zaman konuştum. Bana mahcubiyet hissinin, nasıl ortaya çıkarsa çıksın, keşif sürecinin gerekli bir aşaması olduğunu söylediğini hatırlıyorum. Kendinden emin ve soğukkanlı olanlar hiçbir zaman büyük kâşif

olamazlarmış. O zaman bunu anlamakta zorlanmıştım ama şimdi anlıyorum sanırım. İnsan aldanmaya hazır olmalıymış, bu sonradan ona gülüneceği anlamına gelse bile zira insanın diğer varlıklarla arasında bir engel bulunmamalıymış. Güvensizliği her zaman bir kenara bırakmak gerekirmiş. Mahcubiyet. Ne zaman ki insanın onca özenle oluşturduğu ahlaki ve entelektüel kimliği altüst edilir, gerçek bütün acımasızlığıyla onu ezip geçer, işte insan ancak o zaman nihayet içtenlikle gözlemleyip anlayabilirmiş. Mahcubiyet süreci, dedi Peder, tekrar tekrar yaşanmalıdır.

İnsan gençken büyük kâşifleri hayalinde böyle canlandırmıyor. Ama bunda da bir hayır vardır gibi geliyor bana.

İlk başta başarısızlık ve utanç hisleri epey can sıkıcıydı. Bir başka keşif gezisi hazırlığını göze alamıyordum, öte yandan Epsiler ile Yuvarlaklar hakkındaki ahlaki sorunun nispeten basit bir sorun olduğunun farkındaydım, hatta pek çok keşif heyeti bununla şu ya da bu biçimde karşı karşıya kalmıştı. Ah, keşke T'o yanımda olsaydı. Çektiğim sıkıntıdan kurtarabilirdi beni, onunla birlikte Dünya'da mutlu olabilirdik. Ama öyle olmadı maalesef; ikimizin kişiye özel yılları bir türlü aynı tarihlere tesadüf etmedi. Gözlemlerimi bile doğru düzgün yazamadım. Peder Pedersen olağanüstü anlayışlıydı ama başka bir keşif gezisiyle meşguldü. Benden onlarla gitmemi istedi ama ben gitmedim. Gidemedim.

Bağışıklık biliminin bazı yönlerine ilgi duymaya başladım, bağışıklık bilimcilere ait bir merkezde onlarla birlikte zaman geçiriyordum. Sonra, işlerin akışını değiştiren bir şey oldu. Bildiğiniz gibi uzaylılara ait dokular, yaşayan memelilerin vücutlarında antikor üretimini tetikler. Ama diyelim ki söz konusu olan o kadar yabancı bir doku ki vücut onu düşman olarak bile tanımıyor, bu yüzden de hiç antikor üretmiyor. Bir de, bu dokunun bir memeli konağın bedeninde onunla ortak yaşam sürdürüp gelişebileceğini düşünelim. Bu, uzun süre yalnızca kuramsal bir varsayımdı. Sonra birdenbire mümkün oldu. Diğerleriyle hiçbir bağlantısı bulunmayan küçük bir gezegende tam da bu gereklilikleri karşılayan bir

canlı türüne rastlanınca buradan bazı örnekler alınıp geri getirilmişti, bunlar zeki canlılar olmaktan o kadar uzaktılar ki bu davranışın ahlaki açıdan tartışılabilir bir yanı olmadığı hakkında görüş birliğine varılmıştı. Oradaki canlılar, hepimizin solucanlarda gördüğü gibi küçücük parçalardan kendilerini yenileyebiliyordu. Eğer bu parçalar elverişli bir ortamda tutulurlarsa gelişip bütün bir hayvan hâline geliyordu ancak çok küçük oluyorlar ve nadiren hayatta kalıyorlardı, yine de onları besleyip titizlikle bakarak erişkinlik sayılabilecek bir evreye ulaşmalarını sağlamak mümkündü.

Ancak bir konağa nakledilebilirlerse hayatta kaldıkları gibi aynı zamanda da normal boyutlarına, yani yaklaşık bir metre uzunluğa ulaşıyorlardı. Daha sonra konaklarıyla aralarında bir boyun oluşuyordu ve genellikle kendilerini konaktan ayırıyorlardı. İlk bakışta şekilsiz hatta biraz itici görünüyorlardı. İnsanda bıraktıkları izlenim, gelişimlerinin birçok olası yönden birinde devam edebileceği ama sanki henüz bu yönün belirsiz olduğuydu. Greftlerin davranışları bu fikrin daha da akla yakın görünmesine neden oluyordu. Zekâdan söz etmek yanlış olurdu ama bu varlıkların, onlara belirli bir karakter kazandıran davranış düzenleme becerisine ve duyarlılığa sahip oldukları kesindi. Haz ve acıdan, bunlarla ilişkili olarak da bellekten, kaygıdan ve belki de bunlarla ilişkili olarak sevgiden söz etmek bütünüyle mümkündü. Kemik yapıları yoktu ama belirli bir miktar kıkırdağa benzer sert dokuları vardı. Dokunulduklarında rahatsız edici değillerdi, dış katmanları normalde epey yumuşaktı ama anlaşılan istediklerinde sertleşiyordu. Ayrıca yine istediklerinde, genellikle üç ya da beş tane yalancı ayak oluşturabiliyorlardı, bunlar da onların kıvrıla büküle ilerlemelerini kolaylaştırıyordu, ne olduğunu bilemediğimiz birtakım başka işlere de yarıyor olabiliyorlardı. Besinleri sindirebiliyorlardı ama laboratuvar şartlarında bunların iyice ıslatılıp yumuşatılmaları gereki-

yordu. Hiç olmazsa yakınlarındaki bazı nesneleri algılayabiliyorlardı, gerçi bunu nasıl yaptıkları belli değildi. Bazı nesne ya da uyaran türleri hareketi tetikler gibiydi, algıladıkları bir şeye yaklaşmak ya da ondan uzaklaşmak için kıvrılıp yuvarlanabiliyorlardı.

Ama ne tür bir algıydı bu? Görünüşe göre ayrı işler için ayrı organları yoktu, dünyada hatta dünyadışı hayatta gördüğümüz hiçbir şeye benzemeyen genel bir etkiydi söz konusu olan. Olay tamamıyla çok şaşırtıcıydı, bununla ilk kez iletişim görevim sırasında karşılaşmıştım. Ben de benzer şekilde şaşıp kalmıştım ama çok da ilgi duymuştum.

Greftler ilk aşamada çeşitli hayvan deneklere nakledilmişti; köpeklerle, domuzlara, çakallara, atlara, sıcakkanlı Mars znydgisine ve başka birkaç türe. Umulmadık sonuçlar elde edilmişti. Davranışın, en azından kısmen, konaktan öğrenildiği görüldü; örneğin, köpeklerle nakledilen greftlerde bu çok açıktı. Merkezdeki köpeklerin hepsi laboratuvar teknisyenlerini, özellikle de her gün düzenli temas hâlinde oldukları bir tanesini severdi, greftler de öyle, hevesle kıvrılıp bükülerek sevdikleri kişiye doğru sürünürlerdi. Son derece eğlenceli ve barışçıl olmalarına rağmen sevgi duygusundan yoksun olan znydgilere nakledilenler ise teknisyenlere yaklaşmaya çalışmazdı. Ama onlardan korkmazdı da. Besinlerine et suyu eklemek çakal ve sırtlanlara nakledilen greftlere iyi gelirdi sanki, aynı yemek atlara nakledilenlere verildiğinde kabul görmezdi.

Hayvan evindeki teknisyenlerin bazılarına ya da hepsine antipati ve güvensizlik beslemeye özellikle koşullandırılmış olan vahşi hayvanlara da bir iki greft nakledilmişti. Aynı duygular erişkin greftlere de geçmişti, onlar da büzülüp sertleşerek söz konusu kişilerden uzaklaşıyordu. Tabii her şey bundan çok daha karmaşıktı, ben oradayken birtakım yeni Pavlovcu deneyler yürütülüyordu. Aynı zaman-

da da takip gerektirecek çok sayıda anatomi ve hücrebilim gözlemleri yapıyordu. İşin içinde etik sorular vardı, greftler en başta kendi gezegenlerinden getirilirlerken onların zeki canlılar olmak şöyle dursun, her türlü farkındalıktan yoksun oldukları varsayılmıştı, aksi takdirde bu davranış tamamıyla tartışmaya açık hâle gelirdi. Graft nakli deneyleri yalancı ayağın kesilip çıkarılmasıyla yapıyordu, görünüşe bakılırsa bu işlem, vericiye hiçbir sıkıntı vermeden gerçekleştirilebiliyordu. Ancak ana gövdeden bir parça alınmaya kalkışılması, yalancı ayak çıkarılmış olsun olmasın, vericiye rahatsızlık, hatta belki de acı veriyordu ve bunu yapana ya da yapmaya kalkışana karşı hatırlanan bir soğukluk duyulmasına yol açıyordu. Ama bu anı, yine, saklandığı yer belirsiz olan, genel bir izlenim miydi?

Aslında tüm bunlar çok şaşırtıcıydı. Graftlerin geldikleri gezegen hakkında pek bir şey bilinmiyordu. Onun özellikle ilgi çekici ya da yararlı olduğu düşünülmemişti, büyük olasılıkla uzun süre oraya ikinci bir keşif gezisi düzenlenmeyecekti. Ama bu, araştırmanın devam etmemesi için bir sebep değildi. Bir sonraki aşama, hiç kuşkusuz, graft tekniğini bir insan konakta denemektir.

Bağışıklık bilimcilerden biri olan Pete Lorim'le bu konuyu konuşuyordum; bana bunun çok zor olmayacağını, graft uygulamasının yalnızca bir iki ay alacağını ve ilk sefer için çok az rahatsızlık yaratacağını söyledi. Ama onun sıkıntısı Silis Grasni'yle aralarında yakın bir ilişki olmasıydı, hatta ben bağışıklık bilimcileri Silis sayesinde tanımıştım. Pete, Silis'in yakında ondan çocuk sahibi olmayı kabul edeceğini düşünüyordu ve bedenine eklenmiş büyük bir grefti onun nasıl karşılayacağından emin olamıyordu. Tabii ki başka bir bilim insanını bir deneyin ortasında eleştirmemek gerekir ama çocuğuna babalık edecek biri söz konusu olduğunda insan kılı kırk yarabilir. Silis o zamanlar çok çekiciydi –hoş,

insanların onun hakkında konuşmalarını dinlemekten bana bıkkınlık gelmişti- Pete'in söylediklerindeki haklılık payını görebiliyordum. "Böyle olmasaydı yapar mıydın?" diye sordum ona.

"Elbette ama diğerlerinden biri yapacaktır. Bütün mesele bu işe birkaç ay ayırabilmek - ve biraz can sıkıntısına razı olmak sanırım," diye yanıtladı.

Bunun üzerine, "Bence bu erkek işi değil. Bunu yapacak bir kadın bulmalısın. Kadınlar greftle daha iyi bir ilişki kuracaktır," dedim.

Bir an düşünüp, "Fazla iyi bir ilişki kurmasınlar sonra?" diye sordu.

"Bu mümkün müdür şüpheliyim," dedim. "Öte yandan gerçekten çok yakın bir ilişki de bir iletişim olanağı anlamına gelebilir ama öyle ya da böyle bir çeşit iletişim kurulabilir. Bana ne dersin?"

58 Neyse, karara vardık. Ben gelip bağışıklık merkezinde kalacaktım. Son derece geniş bir kitap ve film arşivine sahiptiler; pek çok eksikimi giderebilirdim. Bir sebep daha vardı, belki çok üst sırada değildi ama. Merkezin tam altında, meyve ve sebzelere ayrılmış geniş bir alan bulunuyordu, burada birtakım yeni teknikler denenmişti, hâlâ da denenmeye devam ediyordu. Sebzelerden bazıları doğrudan Galaksilerden ithal edilmişti, bunlar birdenbire fazla başarılı sonuç verirlerse diye (Meksika Körfezi'ni tıkayana kadar herkesin, protein problemini çözdüğünü düşündüğü ilk Venüs tohumunu hatırlarsınız) dikkatle denetlenirlerdi. Sağlık Bakanlığı görevlilerinin bazıları yeterince arkadaş canlısı insanlardı, aramızda ilginç fikir alışverişleri gerçekleşmişti. Hâliyle Mars'ta kanal sulaması yoluyla yetiştirilen sebzelerden çokça vardı. Dünyada yetişen sebze ve meyvelerin, bütün bölgelerdekini dahil etsek bile, lezzet yelpazesinin darlığı dayanılır gibi değil, doğrusu atalarımızın niçin etoburlukta ısrar ettiklerini anlayabiliyor insan.

Ben yine de farkın bir kısmının bazı Galaktik sebze ve meyvelerin değişik karbon birikimine sahip yapılarından kaynaklandığını düşünüyorum. Enzimlerimizin onları parçalayabilmeleri ne büyük şans! Birtakım çok başarılı greft melezleştirme çalışmaları yapılmıştı, bunların bir bölümünü de Silis yürütmüştü. Islah edilmiş mangolar vardı ve ıslah edilmiş bir armut, küçüktü ama ne lezzetliydi! Mutfakta daha fazla uyum yakalayabilmek için günümüzde hem meyveleri hem de sebzeleri küçültmek yönünde bir eğilim olduğu insanın dikkatini çekiyor.

Her neyse, boğazıma düşkün olsam da esas nedenim bu değildi. Ne de olsa dönem dönem korkunç derecede işlevsel uzay diyetleri uyguluyor insan. Ama bunun, Merkez'de uzun süre kalma fikrini daha katlanılır hâle getirdiği de kesin. Bu arada, hem gelişim süreci devam eden greftleri hem de erişkinleri elimden geldiğince dikkatle ve özenle gözlemledim. Konak görevi üstlenen hayvan deneklerin süreçten nasıl etkileneceklerini çok merak ediyordum. Onlar hâliyle her gün laboratuvar teknisyenleriyle iletişim içindeydiler. Hayvanlara pek çok şeyi açıklamak gerekmişti, aksi takdirde çok rahatsız olabilirlerdi ve onları –özellikle de etobur olanları– etikdışı bir yolla zaptetmek gerekebilirdi. Hepsi bu deneyimi yorucu bulmuştu ve ek besinlere, özellikle de ek sıvı yüklemesine rağmen sona gelindiğinde hepsinin sağlığı biraz bozulmuştu ama greftler vücutlarından ayrıldıktan sonra hızla iyileşmişlerdi; greftler de erişkinliğe ulaşp kendi istedikleri şekilde hareket edebilmeye başlar başlamaz kolayca ayrılabilir hâle gelmişlerdi. Hayvanlar bu deneye elbette ki hür iradeleriyle katılmıştı, çoğu bunu insanlara duydukları sevgi ve sadakat hissiyle, karşılığında daha fazla takdir ve sevgi görmek için yapmıştı. Hayvanların daha hareketli olanları epey yavaşladıklarını hissetmişti, hatırlıyorum da greftlerin ağırlıklarına ve büyüklüklerine bakıldığında bunun beklenenin ötesine geçtiğini düşünmüştüm.

Köpeklerin ve atların kendi greftlerini, anlaşıldığı kadarıyla kokularından günler hatta haftalar sonra tanıyabilmeleri ilginç bir noktaydı, greftler de onları tanıyor gibiydi. Bu tanıma hadisesi domuzlarda daha az görülüyor, znydgislerde ise hiç görülüyordu. Bir dişi Labrador, aylar sonra hâlâ grefti için kaygılanıyordu, onun değişmiş ya da büyümüş, hatta köpeğe daha çok benzemiş olması gerektiğini düşünüyordu. Kendi laboratuvar teknisyeni ve ben onun içini rahatlatmaya çalıştık ama tam anlamıyla başarılı olamadık. Onun bir köpek yavrusu değil de greft olduğunu biliyordu ama bir yandan da bir türlü emin olamıyordu. Sırtlanlarda da durum aynıydı.

60

Köpeklere benim de onlar gibi yapacağımı, bir greft taşıyacağımı açıkladım, bazıları kaygılanıp heyecanlandı. Ama işlemiden hoşlanmamalarının nedeni onun verdiği fiziksel rahatsızlık mıydı, yoksa başka bir şey miydi anlayamadım. Her neyse, öğrenebileceğim daha fazla bir şey yoktu, yapacağım iş mahcubiyet duyduğum için ruh hâlimle örtüşüyordu; zekâdan yoksun bir canlı türüyle çok özel bir ilişki içine girecektim. İnsan daha fazla alçalabilir miydi? Ama aynı zamanda bunun ilginç ve yeni bir araştırma olduğunu da farkındaydım.

Grefti yeterince kan akışı bulunan bir yere, uyluğumun iç tarafına yerleştirmeye karar verdik. Bir tür askı düzeneği ayarladık, böylece greft ilk haftalarda bana hiçbir rahatsızlık vermeyecekti. Ne hızla büyüyeceğinden hiçbirimiz emin olamıyorduk, hatta tutup tutmayacağı konusunda birkaç gün epey kaygılandık. Sanki her şeye rağmen antikor oluşmaya başlıyor gibiydi, neyse ki öyle olmadı, olsaydı bütünüyle yeni bir teori gerekecekti, öyle olduğunu sandığımız o birkaç saat boyunca hepimiz büyük bir heyecanla bunun hakkında konuştuk ama onun ne olabileceğine dair son derece çılgınca görüşler dışında hiçbir fikrimiz yoktu.

Daha önceki deneylerin hiçbiri primatlar üzerinde gerçekleştirilmemişti, insansı maymunlardan herhangi birine kendilerine en ufak rahatsızlık verebilecek uzun süreli bir deneyi açıklamak her zaman güç olmuştur. Hoşlarına giden ya da bir şekilde yarar sağlayabilecekleri, meraklarını uyan-dıran her konuda seve seve işbirliği yaparlardı ve tabii o kadar dostça davranırlardı ki kimse onları zorlamayı aklından bile geçirmezdi. Graftlerin bir kadının normal regl döngü-sünü nasıl etkileyeceğini bilmiyorduk. Bu graft nakil işlemi, benim önerimle döngünün ortasında yapılmıştı ve yumurt-lamanın gerçekleşmediğini şaşırarak görmüştük. Graft bü-yüdükçe birtakım rahatsızlıklar hissetmeye başladım, artık öyle olmasa da eskiden hamilelik döneminde sıkça hissedilen türden rahatsızlıklar.

Graftin tuttuğundan emin olur olmaz onu iki günde bir ölçmeye başladık. Başta bu konuda tamamıyla tarafsızdım ama gün geçtikçe gereksiz yere titizlenir oldum, bu benim için yadırgatıcı bir durumdu, belli ki birlikte çalıştığım bi-liminsanlarını da şaşırtmıştı. Graftimi iyice sahiplenmeye başladım, ona soğukkanlılıkla yaklaşıyordum. Onu taşı-yan askı bir yere çarpacak olsa graftin tamamen normal ve gerçekten de her zaman olduğu gibi iyi olduğuna inanmadan huzur bulmuyordum.

Graft, hızla büyüdüğü yedi haftadan sonra bağımsız hare-ket edebilme belirtileri göstermeye başladı. O sırada benim hareket kabiliyetim epey kısıtlanmıştı, yine de hâlâ ağır ağır kütüphaneye gidebiliyordum. Kütüphanede cam duvarlı ve güneşli bir oda vardı, bazısı deney için yetiştirilmiş ilginç ve güzel bitkilerle doluydu, işte orada hareket etmeye başlamış olan graftimi askısından çıkarır ve uzanıp yatardım. İş arka-daşlarım her zaman gelip giderlerdi, çoğu zaman bana yiyip içmem için ihtiyaç duyduğumu fark ettiğim fazladan bir şey-ler getirirlerdi – iyileştirilmiş mangolarından onlarca yemi-

şimdir! Her zamankinin iki katı sıvı tüketiyordum ama yine de susuzluğumu gideremiyordum. Yüzmek için büyük bir istek duyuyordum ama greftle birlikte banyo yapmak bile zordu. Bazen ellerimi ve ayaklarımı suya sokup otururdum, bu bana bir süre iyi gelse de ihtiyacımı tam olarak karşılamazdı. Silis gelip bana Pete hakkında bir şeyler anlatırdı, Pete de Silis hakkında. Giderek, artık kendimi pek iyi hissetmesem ve kütüphaneyi kullanmam güçleşmiş olsa da mahcubiyet duygumla uzlaştım.

Her an grefti düşünüyordum, aslında düşünmek değil de daha çok onun hakkında anlamsızca konuşup duruyordum. Bir adı olmayınca onu düşünemiyordum, kendim için ona son derece uygunsuz bir ad verdim, Ariel. Onu bir parçamış gibi hissediyordum, tıpkı -efektlerle dolu çok modern uyarlamaları en iyi kaldırabilen tiyatro oyunlarından biri olan, benim de yakın zamanda izlediğim- *Fırtına*'nın tüm gösterimlerinde Ariel ile Caliban'ın, Prospero'nun parçası olarak gösterildikleri gibi.

Greft işleminin yapılmasının üstünden iki ay geçtiğinde, Ariel yabana atılmayacak yaşam belirtileri gösteriyordu; çok esnekti, hiç sertleşmemişti ve yalancı ayak çıkarmaya başlamıştı. Kısa süre sonra bana daha yakın olabileceği şekilde dönmeye, gittikçe üstümü kaplamaya, uyluğumdan yukarı doğru tırmanmaya, yalancı ayağıyla göğsümün arasını yoklamaya başladı. Bu arada memelerimin hafifçe şişmeye, meme uçlarımın da çevresinin koyulaşmaya başladığını fark ettim.

Pete benzer etkileri dişi köpeklerin de yaşamış olabileceklerini düşünüyordu; hoş, hiçbirisi gerçekten süt salgılamamıştı ama benim greftimin diğerlerinden daha hareketli olduğundan da emindi. Greftin benden hangi davranış kalıplarını ya da beğenileri almasının daha iyi olacağını tartıştık. Ben farklı tarzlarda müzik dinlemenin iyi bir fikir olacağını düşünüyordum. Müzik, hiç kuşkusuz, kulaktan içeri girer ama

iş orada bitmez. Beethoven sağırdı ama yazarken müziğini duyardı. İki yüzyıl sonra, çılgın deha Battacharya Three de öyle yaptı. Bir de, bir sayı kuramı üzerinde yoğunlaşmam gerektiğine karar verdik. Ben resimlere bakmamın da iyi olacağını düşündüm, geçmişe ve günümüze ait farklı sanat akımlarından hem figüratif hem de figüratif olmayan sanat eserlerini olabildiğince derine inerek kavramaya çalıştım.

Son iki ay boyunca tüm bunları gittikçe artan bir istekle yaptım. Aslında Ariel'i dört aya yakın bir süre tuttum. Üçüncü ayın sonuna doğru artık gözle görülür bir şekilde erişkin boyutlarına ve hareketliliğine ulaşmıştı, Pete de ayırma işlemini yapmaya hazırdı. Ama işte -nasıl anlatsam- o benim etimden bir parçaydı. Önceleri insanın grefti bir tümör olarak göreceğini, ondan kurtulduğu zaman memnun olup rahatlayacağını sanmıştım. Ama hiç öyle olmadı. Bu sırada Ariel'in boyu neredeyse bir metreyi bulmuştu. Sagital düzlemin üzerinde mümkün olduğunca yakın olmaktan hoşlanıyor, dudaklarımın arasına ve başka yerlere nazikçe bir yalancı ayak uzatıyordu. Bu davranışı hakkında Silis'le konuştum zira bu yaptığı benim açımdan biraz can sıkıcıydı. Sevinerek söylüyorum ki Silis güldü ve bana kaygılanmamı gerektirecek bir şey olmadığını söyledi. Dilimde, Ariel'in yalancı ayağının başka hiçbir şeye benzemeyen o tuhaf hissini ve tadını, daha sonra doğan çocuklarımın babalarına ait tüm hatıraların ardından hâlâ hatırlıyorum.

Yüzmek için hâlâ tuhaf bir özlem duyuyordum. Belki farklı bir ortamda olsam bunu denerdim. Ama kendimi aptal gibi hissediyordum. Hoş, bu bana laboratuvardaki hayvanlarla iletişimim sırasında onların yaptığı bazı paylaşımları anımsattı, hepsi de suya duydukları ihtiyacı ifade etmişti. Sarı tüylü, güzel, sıcakkanlı bir hayvan olan dişi Labrador ile biraz daha konuştum, bir de aynı derecede güçlü bir belleğe ve iletişim becerisine sahip olan çakallardan biriyle. İkisi de

tüm bedenlerini suya sokmak istemişti ama mevcut küvet bu iş için çok sığdı. Bunu araştırmak gerekeceğini düşündüm.

Ne var ki greftle aramdaki bağ gittikçe inceliyordu, bizi birbirimize bağlayan yalnızca her gün biraz daha büzülen ve Ariel'in çekiştirmeleri yüzünden iyice gerilen kısa bir saptı. Bir sabah artık o bile yoktu, yalnızca uyluğumda çok geçmeden kaybolan ufak bir sertlik kalmıştı. Buna rağmen bir saat kadar kendimde Pete'e haber verecek cesareti bulamadım. Ayrılmadan dolayı rahatlayacağıma buna dayanamayacakmışım gibi hissediyordum. Hatta biraz ağladım bile. Sonra Silis yanıma geldi, ayağa kalkmama yardım etti – son on beş gündür hiç yürüyemiyordum ve kendimi güçsüz hissediyordum. Her şeyin uzanıp alabileceğim mesafede olduğu geniş ve alçak bir kanepeye uzanmıştım. Şimdi Ariel'e yukarıdan bakıyordum; Ariel tedirginlikle kıpırdadı, beş tane yalancı ayak çıkardı ve sonra kanepede benim oturduğum yere yerleşti. Pete ve grubundaki birkaç kişi daha geldi, ona göz kulak olacaklarını söylediler. Biraz hareket etmek bana iyi gelecekti. Ama yine de çok uzağa gitmek gelmiyordu içimden, hâlâ ağlamaklıydım. Memelerim sızlıyordu ama süt salgılamadı. Döndüğümde zavallı Ariel'in telaşlı ve kaygılı olduğu her hâlimden belli oluyordu. Diz çöktüm, o da ânında kıvrıla büküle ilerleyip yine üzerime tırmandı.

Sonraki iki üç gün zor geçti. Biraz vicdan azabı duymadan edemiyordum, oysa herkesin belirttiği gibi bu çok mantıksızdı. Ama Ariel'le epey zaman geçirdim. Müzik eğitimi müthiş başarılı oldu. Ben orada değilsem ve Ariel huzursuz oluyorsa, birinin benim dinlediğim müziklerden birini çalması yeterliydi, bu onu hemen sakinleştiriyordu, anlaşılan hoşuna da gidiyordu. Ama nasıl? Bu yaratıkların, greftken de kendi dünyalarındayken de belirli bir işitme organları yoktu. Tümel algının daha da tuhaf başka bir örneği idi bu. Görünüşe bakılırsa müziğin köpek ya da domuz greftleri üzerinde bir

etkisi olmuyordu ama at ve sığır greftlerinden birkaçını etkilediğini düşünüyorduk.

Ancak resimler, ne kadar yakından gösterilirlerse gösterilsinler, tamamıyla etkisizdi. Müziğin doğrudan titreşim olarak onlara ulaştığından kuşkulandım (uzakta bile olsalar santrifüj cihazı ve benzeri makinelerden gelen sesleri genellikle fark ettikleri daha önce dikkatimi çekmişti) ama müzik beğenisi tamamıyla benden geçmişti. Islatılarak yumuşatılan besinlerde Ariel'in benimle aynı zevki paylaştığı da dikkatimi çeken bir diğer şeydi. Beslenmesinde bol meyve olmalıydı – tercihen de mango!

İletişim konusunda kafa patlatmayı sürdürdüm, çeşitli teknikler denedim, hiçbirinden sonuç alamadım. Bir şey çok açıktı. Kendi türümüze ait bir kalabalığın içinde bile Ariel ve ben her zaman birbirimizi tanıyorduk. Ariel'i nasıl tanıdığımı bilmiyordum ama hep tanıyordum. Bir gün bunun nasıl olabildiğini düşünüyordum. Ariel'in yanında yere oturmuştum, Ariel hayli irileşmiş ve biraz da sertleşmişti. Benim eski mekânımdaydık, kütüphanenin güneşli odasında; belirli çiçekleri kokladığımda, hâlâ tüm olanları bugün gibi hatırlıyorum. Ariel yalancı ayaklarından birini uzatıp avuç içi yukarı bakar hâlde duran elimin üstüne koydu. Bir iki dakika sonra bunun derime baskı uyguladığını fark ettim, bir an sertleşiyor bir an yumuşuyordu, hemen ardından bu hareket ritmik olabilir mi diye düşündüm ve eğer öyleyse ne tür bir ritimdi bu? Dikkatle, çok dikkatle öbür elimle notlar almaya başladım. Ve evet, öyleydi – sayı dizisi formundaki bir iletiydi bu.

Müthiş bir şeydi! Diğerlerini çağırdım. Ritimlerimizi tekrarladık. Ben de baskı uygulayarak karşılık verdim. İletişimimiz yavaştı çünkü ancak nokta çizgi şeklinde ilerleyebiliyordu ama yine de harikaydı, bir başlangıçtı. Kimbilir neler mümkündü! Eğer bu planlı bir davranış idiyse, bugüne kadar kendimiz haricindeki karasal memelilerde gördüğümüzün

çok ötesinde bir şeydi. Ama öyle miydi acaba? Yoksa Ariel ile benim kesinlikle tek bir bütünün parçaları olmamızdan mı kaynaklanıyordu?

Bir hafta süren o konferansları hiç unutmayacağım. Haber duyulur duyulmaz herkes akın etti. Bağışıklık bilimciler dışında da pek çok insan geldi. Konuyu her yönden tartışmaya başladık. İnsan ve Marslı gönüllülerle toplu greft çalışmaları için planlar yaptık. Sonra da, Ariel'in dünyasında yetişmiş varlıklar tarafından yeniden bir koloni kurulması üzerine – ama bu müdahale sayılır mıydı? Sayısız felsefi ve neoteolojik tartışma dönüyordu. Kendimi çok deneyimsiz ve biraz da kararsız hissettim. Sonra... sonra, Ariel öldü.

Buna dair hiçbir emare göstermedi. Görünürde ters giden hiçbir şey yoktu. Bu varlıkların yaşam sürelerinin normal sınırına dair bir bilgimiz de yoktu. Ancak bir gün, Ariel'in tamamıyla hareketsiz olduğunu gördüm. Pete'i çağırdım. Birlikte izledik. Ariel'in yüzeyini şaşırtıcı bir pürüzsüzlük kapladı. Sonra, gözlerimizin önünde eriyip dağıldı, sıvılaştı ve ayırt edilmez bir madde hâline geldi. Ariel, benim etimden bir parça olan Ariel.

Nedenini bilmiyorduk. Ariel benden o kadar çok şey almıştı ki onun için benden ayrı bir varoluş düşünülemez miydi acaba? Ancak her açıdan ayrı, hatta hareketli bir yaşam sürdürüyor gibiydi. Çoğu zaman, örneğin köpek greftlerinde olduğu gibi, greftin boynu bile kırılmamıştı. Ariel'i oluşturan maddenin biyokimyasal analizi de tatminkâr bir sonuç vermedi. Ama ben hiç değişmemiştim anlaşılan. Neredeyse öyle olmamayı umuyordum. O denli üzgündüm.

Bir süre kendimi konferansa kaptırıp tartışmalar, heyecanlar, hayal kırıklıkları, belirsizlikler ve planlar içinde sürüklendim. Başka insan konaklardan söz ediyorlardı, daha fazla deney yapmaktan; pek çok gönüllü olacaktı. Ah, evet! Ama sürekli onlara bu riske girmemelerini, bu mutsuzluğun

ve kaybın yinelenmesine izin vermemelerini söylemem gerektiğini hissediyordum. Yine de söyleyemedim. Uyuşmuş gibiydim. Sonra ilginç olacağını düşündüğüm bir keşif gezisinin haberini aldım. Keşif heyetinin bir bölümü Dünyalı, bir bölümü Marslı olacaktı, sırf bu bile benim hep çok istediğim bir şeydi. Birtakım tehlikeler ve gerilimler yaşanması olasılığı da yüksekti. Bunu da çok istiyordum.

Silis ve Pete hazırlanmama yardım ettiler.

5

68

Bu gezi beklediğimden fazla tehlikeliydi. Herkesin Jones 97'ye yapılan korkunç keşif gezisi olarak andığı gezi oldu bu. Hatırlarsınız. Ben şanslılar arasındaydım. Aslında çok az şey hatırlayabiliyorum: Hafızamda her şey bir rüya gibi bulanıklaşıyor. Karanlık Jones gezegeninin korlaşıp kül olduğuna dair belli belirsiz bir izlenim var belleğimde. Beni günlerce sağır bırakan o patlamayı hiç hatırlamıyorum. Ancak Vly'in benimle bağlantı kurmasından sonrasını net hatırlayabiliyorum, olanca gücüyle beni yatıştırmaya çalışıyor ve şefkat gösteriyordu. Vly, Marslıların iletişim uzmanıydı, bu gezide benim Marslılar arasındaki muadilimdi. Tabii bildiğiniz gibi Marslılar nadiren, hatta yalnızca güç durumunda kaldıklarını hissettiklerinde konuşurlar. İletişim için son derece gelişmiş dokunma duyularını kullanırlar. Bunu yapmaya yeraltındaki günlerinde başlamışlar, binlerce yıl yaşadıkları karanlığın içindeyken, zamanla uzaktan iletişim kurmayı öğrenmişlerdi, bu arada uzun mesafe görüşleri de iyileşmişti ama onlar için doğal ve hızlı olanı dokunma duyularıyla iletişim kurmaktı.

Sevgili Vly dilini, el ve ayak parmaklarını, cinsel organlarını kullanarak her yeriyle iletişim kuruyordu. Büyük, çok büyük nezaket gösteriyordu, çok minnettar oldum. Hele karma keşif heyetindeki Marslıların teknik ve bilimsel konular dışında kesinlikle insanlarla iletişim kurmak istemediklerini

fark ettikten sonra daha da çok. Ona hissettiğim bu minnet duygusuyla ve üzerimdeki gerginliğin azalmasıyla biraz olsun kendime geldim. Acaba yalnızca minnet duygusuyla mı? Daha fiziksel, maneviyattan daha uzak bir sebep de söz konusu olabilir miydi? Bundan emin olmak zor.

Güçlkle nefes alıyordum, kalbimin her çarpışı bir mucizeydi. Nihayet gözlerimi odaklayıp belli bir nesnenin üzerinde tutmayı başarabildiğimde kendimi olağanüstü iyi hissettim, hem de iki üç kırık kemiğe ve bedenimdeki her kasın zorlanmış olmasına rağmen. Kulaklarım da duymuyordu, hemcinslerimle iletişim kuramazdım. Aslında hatırlayacağınız gibi Jones gezisindeki Dünyalıların çoğu ölmüştü, hayatta kalanları kurtaran da Marsh keşif heyeti üyeleri olmuştu. Onların sert ve süngersi kabukları başımıza gelenler karşısında insanların kırılğan kemiklerinin üzerini kaplayan deri ve kas dokusundan daha çok işe yaramıştı, ayrıca onlar dokunma duyularının bulunduğu bölgelerin tamamını çok iyi korumuşlardı; biz insanlar güvenlik açısından bu gezegeni çözdüğümüzü sanıp yeteri kadar önlem almamıştık. Ne kadar yanılmışız! Heyetin beşte dördünü kaybedeceğı insanın aklına gelmiyor tabii, üstelik bunlara Von Braun da dahildi.

İlk başta, olup biteni resmen idrak edemedim. Sonradan çok daha iyi tanıyacağım Olga da öyle. Onun ilk keşif gezisiydi ve bir botanist olarak hayal kırıklığına uğramıştı. Jones 97'deki likenler sıradandı, kesinlikle güzel değildiler, anlaşılan ilgi çekici bir biyolojik ya da kimyasal özellikleri de yoktu. Olga da mikroskobik oluşumlar aramaya başlamıştı, kurtulmuş olmasını bir çatlaktan içeri bakabilmek için yüzükoyun yatmasına borçluydu. Marslılar, bana yaptıkları gibi onu da bilinçsiz hâldeyken yerden kaldırıp güçlkle gemiye taşımışlardı.

Tabii Marslılar iletişim kurabilmek için koruyucu giysilerini çıkarmışlardı. Bu her zaman bir parça can sıkıcıdır

çünkü pek çok yönden bize çok benzeseler de çıplak hâlleri biraz daha farklıdır. Olga'nın iki Marslıyı ilk kez iletişim hâlindeyken görünce kıpkırmızı kesildiğini hatırlıyorum. "Ama," dedi, "ne yapıyor bunlar?"

"İletişim kuruyorlar - konuşuyorlar," diye yanıt verdim. "Evet, doğru, cinsel organlarını kullanarak yapıyorlar bunu. Ayrıca, unutma ki hepsi çift cinsiyetli, yalnızca bazı özel durumlarda tek bir cinsiyetin özelliklerini benimsiyorlar, tüm bunlar gayet ciddi, Olgacığım."

"Öyle olmalı!" dedi Olga nefesini toplayarak.

"Evet, evet, elbette," diye karşılık verdim, aslında öyle düşünmüyordum, en azından o anlamda değil ama ne de olsa bu, Olga'nın ilk keşif gezisiydi. Sonra da Olga'nın ancak gözücuyla bakmaya cesaret edebildiği, Marslıların çıplak ve hareketli cinsel organlarının, beklenmedik olmamakla birlikte özellikle hassas olduğunu ve anlamdaki ince ayrımları iletip kavrayabildiklerini açıkladım. İnce ayrımlar için kendim de bu organları kullanıyordum; hayır, bende tiksinti uyanırmıyordu, bu son derece etikdışı olurdu. "Biliyor musun, başta bizi çok korkunç bulmuşlardı," dedim Olga'ya, "Açıktaki bırakılması gereken yerlerimizi örtüyorduk. Buna alışmamışlardı. İletişimle ilgili korkunç bir tabumuz olduğunu düşünmüşlerdi. Birbirimizle dostça ilişkiler kurar kurmaz, ki bu da pek vakit almamıştı, bizim bir galaksiden diğerine gezmeye başlamamızdan hayli önceydi, bize bu konuda nutuk atmaya başladılar. İlk kâşiflerin pantolonlarını aşağı çekip böyle daha mutlu değil misiniz diye soruyorlardı."

Olga'nın başını geriye atıp az önce kıpkırmızı kesildiğinde olduğu kadar içtenlikle kahkahalar attığını hatırlıyorum. "Bizi hâlâ korkunç mu buluyorlar?" diye sordu.

Öyle bulduklarını düşündüğümü söyledim ama bize alışmışlardı. Tuhaf alışkanlıklarımıza ve giysilerimize, hayatımızın saçma tek cinsiyetliliğine ve hepimizin biraz fazla

iri olduğu gerçeğine. Marslıların çoğu 120 cm boyunda ya da biraz daha uzundu ve hiçbir zaman çok kilo almazlardı. Bizi kesinlikle çekici bulmuyorlardı. Onlara benzememize rağmen aslında yabancı oluşumuz aleyhimizeydi. İçgüdüsel olarak hissedilen tiksintinin üstesinden gelmenin tek yolu, bilerek ve isteyerek empati kurmaktı, bunu da ancak en zekileri yapabiliirdi.

Ağır ve iri yapılı Olga'yı, beni ve sonradan ölen zavallı Zeke'i gemiye geri götürmek Marslılar için hayli zor olmuştu. Onların arasında da yaralılar vardı ama bu, aramızdan ulaşabildiklerini kurtarmaya çalışmalarını engellememişti, bazıları paramparça olmuştu. Vly arkadaşım diyebileceğim tek Marslıydı sanırım. Diğerlerini de gayet iyi tanıyordum ama Vly'ı tanıdığım gibi yakından değil. Kendilerini ifade etmek için nadiren sözcükleri kullandıklarını ve normal zamanlarda öyle yapmanın yanlış olduğunu düşündüklerini bildiğimden, Vly (ondan söz ederken pekâlâ dişilere ait cinsiyet zamirlerini kullanabilirim ama ileride anlaşılacak nedenlerden dolayı baştan sona erkeklere ait olanları kullanmayı daha doğru buluyorum) adını sesli söyleyince gururum okşandı, onur duydum. O, bir iletişim uzmanı olmasının yanı sıra parlak bir matematikçi ve bir şarap üreticisiydi. Çizgili uzun tohumlarının üzüme benzedikleri söylenemez tabii ama yine de çıkan sonuç gayet nefis ve benzer bir lezzetti! Bu yüzden, kendi ismini söyleyip bana da bir çabayla Mary dediğinde aramızda bir engelin aşıldığını hissettim.

Bu yüzden gemide iyice kendime geldiğimde –bu arada yola çıkmıştık bile– yanımda Vly'ı bulduğuma sevindim. Başta onun her an yanımda olmasını istiyordum. Yol belirlemekle ilgili sorunlar nedeniyle yanımdan ayrıldığında (gemideki pek çok şey kırıldı, kalkışta çok sorun yaşanmıştı) mutsuz ve huzursuz oluyordum. Uyursam onu sayıklayarak uyanıyordum. Bir süre sonra yarı çıplak olduğumu fark et-

tim; uzay giysim kırık kolumun, kırık ayağımın ve morluklarla kaplı gövdemın üstünden kesilip açılmıştı. Vly hafif olmasına rağmen benimle iletişim kurarken bir parça canım yanıyordu, yine de yanımda kimse olmamasındansa onun olmasını yeğlerdim. Henüz tam anlamıyla kendimi toplamamıştım ve biriyle bağlantı kurabilmek istiyordum. Benzer bir şey Olga'ya yapılabilseydi eminim ki ona da faydası olurdu ama şimdiye kadar onun Marslılarla iletişimi botanik alanıyla sınırlı kalmıştı. Çıplak olmak da hoşuna gitmeyecekti. Marslılar, hâliyle, insan bedeninde dokunma duyularının en yoğun olduğu bölgeler aracılığıyla iletişim kurmayı doğru buluyorlardı. Genelde tabularımıza saygı gösterirlerdi ama böyle bir acil durumda bunu yapmıyorlardı.

Önceleri, yani bu felaketten önce, iletişim sırasında tamamıyla kendini rahat hisseden yalnızca bendim, aslında Marslılar ile Dünyalılar genel terimler ve matematiksel semboller söz konusu olduğunda birbirlerini bir ölçüde anlayabiliyorlardı, bunları iletmek en azından iki tarafın da matematikçileri için daha kolaydı. Von Braun bu konuda oldum olası epey kötüydü. Bazı Marslılar benimle bile iletişim kurmaktan hoşlanmıyordu. Ama Vly için bilimsel merak ve daha önce değindiğim gibi, bir meslektaş a duyulan empati normalde Marslıların genellikle Dünyalıları itici buldukları gerçeğinden ağır basıyordu. Günler geçtikçe, biraz ağırlı ve zorlukla da olsa yavaş yavaş tekrar nefes alabilmeye, duymaya ve hareket edebilmeye başladım. Olan biteni ufak ufak idrak ediyordum: Dostlarım ve meslektaşlarım mahvolmuş, verilerimiz kaybolmuştu. Ama tüm bunlar Marslılardan destek gördüğümüz bir ortamda olup bitmişti. Keşif heyetinin başına gelen felaketten ötürü onlar da bizim kadar şaşkın ve mutsuzdu, bizim kadar onlar da bundan bir ders çıkarmak istiyordu ama Dünyalıların ölümleri onları duygusal olarak aynı şekilde etkilememişti. Olga benden önce iyileşti. Zeke

çoklu yaralanma sonucu öldüğünde Olga onun yanındaymış ama Marslılar iletişim aracılığıyla Zeke'e hiç olmazsa biraz güven ve cesaret verebilmişler, Olga bunun süreci biraz olsun kolaylaştırdığını düşünüyordu. Zeke'in bedenini dondurucuya yerleştirdik, ondan öğreneceğimiz bir şeyler olabilir. İkimiz de fizyolog değildik. Ayrıca kapaklardan dışarı itilen büyük nesnelerin çoğu zaman yörüngeye girdiklerinden de hepimiz haberdardık.

Olga, sırtındaki kötü bir çürük nedeniyle ancak çok yavaş hareket edebiliyordu, yanıma gelebildiğinde hep üstümü örtüyordu. "Dert etme. İletişim için dokunabilecekleri geniş bir alan istiyorlar," dedim ona.

"Benim hoşuma gitmezdi bu," diye karşılık verdi.

"Evet ama sen iletişimci değilsin," dedim ona. "Hiçbir şeyin iletişime engel olmasına izin veremem, hassas soru cevap seansları sırasında da onlarla yarı yolda buluşmak gerekir."

"Jones 97'de her şeyin patlamasına neden olan şeyi bulmaya çalışıyorsunuz, değil mi? İletişiminiz tamamıyla bu konu üzerine mi?" diye sordu, sonra da, "Vly şu anda erkek mi dişi mi, yoksa her ikisi de mi?" diye öğrenmek istedi.

"Her ikisi de olmalı, tabii eğer şokun etkisiyle tek bir cinsiyetin özelliklerini benimsemediyse ama dikkat etmedim," diye yanıt verdiğimi hatırlıyorum. Bunun ihtimal dahilinde olabileceği aklıma gelmişti. Gerçekten kötü bir şokun, bir grubun tamamını hayli uzun süreliğine iki cinsiyetten birini benimsemeye itebileceğini Mars tarihinden biliyordum ama her zaman bu şoku atlatıyorlardı.

Gelgelelim Jones 97'de olup bitenleri yavaş ve sistemli bir şekilde yeniden oluşturduğumuz sırada bu aklımdan çıkmıştı. Bunun "doğal" bir felaket olmadığına karar vermiştik ama buna neyin sebep olduğunu belirleyememiştik: Bizim gözlemlediğimiz ve iletişim kurmaya çalıştığımız fauna bunu yapabilecek güce sahip miydi, yoksa o gezegende de-

gil belki ama muhtemelen aynı sistemde yaşayan başka bir canlı türünü tamamıyla gözden mi kaçırmıştık? En sonunda Marslılarla birlikte bu felaketin açıklamasının buna benzer bir şey olması gerektiğine ve ancak daha fazla keşif gezisi yaparak bulunabileceğine karar verdik. Bunu gerçekleştirme imkânları üzerinde kafa yorduk, geçmiş örnekler arayıp bulduk, aynı zamanda da Marslılar, Olga ve ben aramızda güneş bağlılıklarımızın gittikçe arttığını hissediyorduk.

Bu uzun bir yolculuk olacağa benziyordu çünkü geminin temel ekipmanının bir bölümü zarar görmüştü, bu yüzden de zamanı tamamen durduramıyorduk. Bazal metabolizmamızı yiyecek, hava ve benzeri şeylerde sorun yaşamayacağımız kadar yavaşlatabilirdik, böylece zaman meselesini de kısmen çözmüş olurduk ama planlar ve hesaplamalarla kesinlikle biraz zaman ve enerji harcıyorduk. Hayata dönmekten ötürü yaşadığım o büyük sevincin ardından kendimi pek de iyi hissetmemeye başlamıştım, nedenini de bilemiyordum. Şoktandır diye düşündüm. Vly'a Marslıların hepsi de aynı şekilde şok geçirdiklerini hissediyorlar mı diye sordum. Hissettiklerini söyledi, grubun büyük bir çoğunluğunun bir iki gün içinde kendilerini aktif monoseksüeller olarak bulduklarını ekledi. "Bak," dedi (Dünya diline aslına olabildiğince yakın kalarak çeviriyorum). Bu sırada, artık tamamıyla Marslı imgeler ve algılar kullanarak düşünmeyi becerebildiğim için aramızdaki iletişim kolay ve her zaman sevgi dolu oluyordu. Çoğunlukla yüz yüze parmak uçlarıyla iletişim kuruluyordu. Vly bakmamı söyleyince baktım, o gösterince fark ettim ki son derece kullanışlı koruyucu giysilerinin içindeyken bile belli bir farklılaşma olduğu apaçık ortadaydı. Evet, yüzlerinden bile belli oluyordu bu, gerçi hoş, esas cinsel organları çok az değişime uğramıştı ama bu bölgelerin ne kadar sıklıkla cinsel aktivite için değil de iletişim için kullanıldıkları düşünüldüğünde bu çok şaşırtıcı değildi.

“Peki sen, Vly? Sen nesen?” diye sordum. “Dur, ben tahmin edeyim. Sen erkeksin.”

Öyle olduğunu söyledi, sonra da iletişimin ilk aşamasında benim yumurtalarımından birini istemeden canlandırmış olmadığını umduğunu ekledi. “Sen yarı baygındın,” dedi. “Benim de olabildiğince yaklaşmam gerekiyordu.”

Söyledikleri çok ilgimi çekti. Gururla söylüyorum ki ilk tepkim buydu. “Böyle bir şeyin olabileceğinden emin misin?” diye sordum.

“Nadir görülür,” diye yanıt verdi. “Ama daha önce görüldü, hem iki büyük tür arasında hem de znydgi ile sizin hayvanlarınızdan biri, koatiydi sanırım, arasında. Ancak ortaya çıkanlar, sanırım, haploitti.”

“Ama anlamıyorum, neden—”

“Ben de anlamıyorum,” diye karşılık verdi. “Ama genetik uzmanı da değilim. Sence böyle bir şey olmuş olabilir mi ve olduysa bu senin için sıkıntı yaratır mı?”

75

Marslıların yüzleri kaygı ifade etmekte pek başarılı değildir ama Vly, adımı “Mary, Mary” diye sesli söylerken öyle titizleniyordu ki sanki o... Belki de entelektüel meslektaşların birbirine yaklaşımları böyle olmalıdır ama nadiren böyledir. Bir iki dakika hiçbir şey demedim. Ama kendimde gözlemlediğim ve beni şaşırtan bazı şeyler şimdi ufak ufak yerine oturuyordu. Bu defa işin kişisel yönünü düşünerek epey telaşlanmaya başladım, Vly bunu anlayınca hemen, her şeyin yoluna gireceğini söyleyerek beni rahatlattı. Ben öyle olacağına inanmakta biraz zorlanıyordum. Tabii, Dünya koşullarında, istenmeyen bir döllenme (ya da bu durumda olduğu gibi, canlandırma) meydana gelecek olursa, ki nadiren de olsa görülen bir şeydir bu, onu halletmesi kolaydır. Ama uzay gemisinde öyle değildir.

Meseleyi birkaç yönden hızla değerlendirdim. Bu canlandırma bir haploidin canlı olarak dünyaya gelmesiyle sonuç-

lanırsa, o neye benzeyecekti? Büyük olasılıkla küçük, dişi ve kısır olacaktı. Ya beyni? Bedeni? Bu varlığa can vermeye ne hakkım vardı? Onun asla normal olamayacağını biliyordum ama mutlu olabilir miydi? Sevebilir miydi? Sevilebilir miydi? Peki ya ben onu sevebilir miydim? Hiç kuşkusuz bunun önüne geçmek mümkündü, her zamanki gibi tamamıyla güvenli ve kesin olmasa da bir şekilde yapılırdı. Öte yandan, ilginç ve belki de önemli bir deneyi durdurmak demek olmayacak mıydı bu? Bir haploit. Canlandırma sonucunda sözde babası olan erkeğin genlerinin hiçbirine ama anneninkilerin çift kopyasına sahip olan bir yavru ortaya çıkacaktı, böylece çekinik genler saklandıkları karanlık, somatik ve psişik köşelerden çıkıp ortada cirit atacaklardı. Buna göz yumacak mıydım? Hayır, bunu kesinlikle hemen durdurmak gerekiyordu, hemen! Bunun için bir yol ve çare aramaya başladım ama aynı zamanda da—

O sırada birdenbire Olga'nın ne kadar allak bullak olacağını düşündüm, neyse ki bu aklımı dağıtacak kadar komik geldi bana. Vly'in iletişim için parmak uçlarıyla uyguladığı baskıyı hissettim ama bir an için gelen iletiye kanal açamadım. Bu onu çok rahatsız etti. Diliyle araştırmaya koyuldu ama ben gülmeye başladım, Mars standartlarına göre bu çok kaba bir hareketti. Çok kaygılanan Vly, dokunma duyularının hassas olduğu başka bir alan aradı, göğsümü açıp dili ve parmaklarıyla onun üzerinde çalışmaya başladı. Bu o kadar Dünyalı bir hareketti ki -öte yandan hiç ama hiç öyle değildi- tekrar ciddi bir iletişime başlayabilmem biraz vakit aldı. Bu arada Vly, nasıl ve niçin olduğunu tam kavrayamasa da iletişimi tamamıyla engelleyecek bir şey yaptığını düşünüyordu, bu yüzden o kadar telaşlanmıştı ki veri iletimi bozulmuştu. Sonunda onun, eğer canlandırma gerçekleşseyse o yumurtadan kurtulup kurtulamayacağımı sorduğunu anladım. Dünyalıların fizyolojisi konusunda biraz kafası karışık ama ne de olsa bu onun alanı değildi.

“Hayır” dedim, “büyümesine izin vereceğim. İlginç olacak.” Zira zamanı durdurmadan yapacağımız bu uzun yolculuğun sıkıcı olacağını düşünmeye başlamıştım. Birdenbire içim içime sığmadı. Bu duygumu bir an önce iletmek istedim. Vly’in cinsel organına uzanıp onun üstünde iletişim kurmaya başladım. Bu organın iletişimdışı yönüyle bir Dünyalıyı etkilemesi çok tuhaftı.

Olga’nın tutumu konusunda ne kadar da haklıydım! Gerçekten son derece rahatsız olmuş ve üzülmüştü. Yeni bir varlık düşüncesi ona ancak benim kendisine zamanı elimizden geldiği kadar yavaşlatsak bile yolculuğun yıllar sürebileceğini açıklamamdan sonra çekici gelmeye başladı. Yine de bana kaygılı bir tavırla hangi Marslıların dişi, hangilerinin erkek olduğunu sordu ve bir süre erkeklerden anlamsızca uzak durdu. Ona, böyle bir şeyin ancak kırk yılın başı kaza sonucu gerçekleşebileceğini açıklamak da pek fayda etmedi. Hiçbir Mars erkeği bir Dünyalı kadını döllemek istemezdi. Vly ile benim birbirimizden gerçekten hoşlanıyor olmamız çok sıradışı bir şeydi, ortak çalışmalarımız ve bilgimiz ancak iletişimciler arasında mümkün olabilecek bir duruma, her iki tarafta da empati oluşmasına, tikslenme ve uyumsuzluk hislerinin kaybolmasına yol açmıştı.

Metabolizmamı embriyonun da daha yavaş gelişeceği şekilde yavaşlatmam mümkün olabilirdi. Aslında zamanı durdurma mekanizması kusursuz çalıştığında yapılabilir bu. Silis keşif gezilerinden birinde bunu gayet başarıyla uyguladı. Bazen takvim yıllarına göre hesaplansa Silis kaç yaşında olurdu diye merak ediyorum. Ama tabii kimse bu hesabı yapmıyor.

Her neyse, bu sefer bunu benim için yapmak mümkün değildi. Dünyadaki olağan önlemlerin bazıları alınamamış olmasına rağmen doğum çok zor olmadı. Ama tabii ben kas gevşetmek konusunda teorik bilgiye sahiptim, Viola da son

derece orantılı bir vücuda sahip olsa da haploit olduğu için normal bir bebekten epey küçüktü. O, tabii ki, her şeyiyle bir Dünyalıydı ama adını Viola koydum ki kendini fazlasıyla olayın içinde bulan Vly'a olabildiğince yakın bir isim olsun. Marslıların ebeveynlik duyguları elbette ki çok güçlüydü, yine de bazen yaptıkları şeyler bize tuhaf gelebiliyordu. Vly'a Viola'nın yalnızca güzel, narin ve çok renkli bir çiçek ya da bir müzik enstrümanı değil, aynı zamanda dünyada çift cinsiyetli bir insana en yakın karakter olduğunu açıkladım. Ama ona *On İkinci Gece*'nin hikâyesini anlatmaya kalkışınca iş anlaşılmaz ve onun için herhalde fazlasıyla uygunsuz bir hâl aldı.

Aslında umurumda da değildi, küçük yavrum beni büyülemişti, çok geçmeden Olga'yı da büyüledi. Beslenmesi biraz sıkıntılıydı çünkü ilk başta ağzı meme ucum için çok küçüktü ama birbirimize uyum sağladık. Yolculuk bitmek bilmedi. Doğum sırasında ve onun hemen ardından neredeyse hepimiz normal bilinç düzeyimize ve metabolizma hızımıza dönmüştük ama böyle devam edemezdik. Bunu aramızda tartıştık, özellikle de Vly ile ben. Metabolizmayı yavaşlatan tekniğin Viola'da nasıl sonuç vereceğinden emin değildik, daha şimdiden ikimiz de bu küçük canlıya karşı büyük sorumluluk hissediyorduk ama sonunda bunu denemek zorunda olduğumuza karar verdik çünkü aksi takdirde en azından ben metabolizma hızımı onunkine uydurabilmek için normal seviyede tutmak zorunda kalacaktım, bu da diğer etkilerinin dışında bir de yiyecek sorununa yol açacaktı.

Teknik işe yaradı. Hepimiz yavaşladık. Ama bildiğimiz kadarıyla bu teknik daha önce küçük bir çocuğa hiç uygulanmamıştı, Viola için de aksayarak çalıştığı belliydi. Hem kendi galaksimize yaklaşırken zamanın akmasına tekrar izin verdiğimiz hem de güneş sistemine yaklaştıkça zaman daha hızlı aktığı için nihayet üssümüzle bağlantı kurmaya başladı-

ğımızda Viola'nın biraz büyüdüğü apaçık ortadaydı, bebeklikten çocukluğa geçişi hızlı oldu, sanki kesintiye uğramış bir süreç tekrar çalışmaya başlayıp arayı kapatmıştı.

Ben bunu olağanüstü heyecan verici buldum. Normal bir insan yavrusunun uzun süren bebeklik döneminden alınan o içgüdüsel hayvansal zevki kesinlikle pek fazla süremedim, bunu daha sonra sahip olacağım çocuklarımda tattım. Ama bu hızlı ve güzel gelişim bana şaşılacak derecede zahmetsiz ve keyifli bir şeymiş gibi geldi, en çok da beyin hacminin küçük oluşunun zekâ seviyesini etkilemediği ortaya çıktığında. Arada sırada kendimi şunu düşünürken yakalıyordum: Bu kaza Dünya'da, hatta güneş sisteminin içinde başıma gelseydi, bunu bir problem olarak bile görmeden canlandırmayı sonlandıracaktım ve de ne kadar yazık olacaktı. Bu küçük ve tatlı varlık, tamamıyla insan olmasa da benimdi – ona nasıl içimin titrediğini öyle iyi hatırlıyorum ki! İlginç ve tuhaf olmakla birlikte Vly'a da aynı şekilde içim titriyordu.

Düzenleme
Ny.ozlem

6

80

Bir sonraki keşif gezim nispeten kısa sürmekle birlikte tamamıyla çözmeyi bir türlü başaramadığım bir iletişim sorunuyla uğraşmamı gerektirdi. Hâlâ çok sorun var. Bu seferki şu evrensel zekâlardan biriydi, henüz fiziksel bir varlıkları yoktu, yine de epey tuhaf parazitleri vardı; ilk başta onlarla iletişim kurmaya karar vermiş ve sorun yaşamıştık. Elbette ki bu türden hataların ilki değildi bu, insan bazen gerçekten çok zorluk çekiyor: İlk bağlantıyı kuracağınız varlık bunlardan hangisi? Burası fevkalade öldürücü bir atmosfere sahip, pek çok yönden çok çirkin ve tatsız bir dünyaydı, sonunun gelmesine sevindim.

Heyettekilerden biri –aslında o benim baba tarafından erkek kardeşimdi, annelerimiz farklıydı– giysisindeki ufacık bir yalıtım hatası yüzünden bir kaza geçirdi; onu gemiye geri getirdiğimizde çok hastaydı. Bir süre ne yaparsak yapalım onu kurtaramayacağımızı sandık. Bu gezide ekip lideri Bayan Hayes'ti ve daha önce hiç kimseyi kaybetmemişti.

O benden bir çocuk sahibi olmak istemiş ama ben bunu kabul etmemiştim. Çok yakın akrabaydık. Viola için yeterince kaygılanıyordum çünkü tablo gibi güzel olmasına rağmen haploitlerde görülen narin bir bünyeye sahipti. Neyse ki benim genetik mirasım genel olarak iyidir ama onun başına ani ağrılar saplanması hoşuma gitmiyordu. Ayrıca gen benzerliği düşüncesi beni kaygılandırıyordu, yine de bir bebek sahibi

olmayı ve bir yılı kişilik geliştirmeye adamayı istediğimi hissediyordum; bu sırada üstünde çalışabileceğim çok malzeme vardı. Sonunda baba olarak seçtiğim kişi uzak bir akrabamdı; ona hâlâ çok saygı duyarım, kendisi tanınmış bir kâşiftir, adını duymuşsunuzdur. Belki de onu seçerken biraz fazla mantıklı ve planlı davrandım; oğlumuz çok zeki ve tatlı, ileride babası kadar iyi olabilir. Baba oğulun ikisiyle de iyi bir ilişkim var. Ama ortak bir çocuğumuz daha olması gerektiğini düşünmedim.

Bundan sonra, greft sorununa ışık tutacak olan –ya da bunu hedefleyen– keşif gezisine katılmak istedim. Simbiyotik ilişkinin dünya koşullarında ve greftlerin gezegeninde farklı sonuçlar verdiği, ilk keşif gezisinden elde edilen tüm verilerin incelenmesinden sonra daha yeni anlaşılmıştı. Bu konuyu açıklığa kavuşturmak önemli görünüyordu. Pete Lorim geziye ekip lideri olarak katılıyordu. Silis başka yerdeydi! Olga da gitmeyi düşünüyordu çünkü görünüşe göre bu gezegende birtakım ilginç sucul ya da yarı sucul bitkiler vardı, o da greftlerin kendi dünyalarına ait olabildiğince çok şeyin aynısını dünyada yetiştirmenin buradaki transplantasyon çalışmaları sırasında onlar için faydalı olacağına inanıyordu. Ama sonra o da ortak çocuk sahibi olmayı çok istediği birini buldu ve buna zaman ayırmaya karar verdi. Bununla birlikte Olga'nın yine çok iyi botanist olan bir üvey kız kardeşi vardı, bu kız kardeş bir dünyadan diğerine yetiştirmek üzere bir şeyler getirmeye özellikle meraklıydı, oysaki bu iş bilinen nedenlerden dolayı insanın çok dikkatli hareket etmesi gereken bir iştir. Tıpkı Olga gibi Rima da bazen insanlara karşı serttir ama bitkiler söz konusu olduğunda inanılmaz sabırlı ve beceriklidir.

Bu dünyanın atmosferi uygun olduğundan laboratuvar hayvanlarından birini de yanıma almaya niyetlendim: Daisy adındaki bir dişi Labrador'u. Sevgili Daisy! İlk laboratuvar

hayvanlarından biri olan asıl Labrador'un torunuydu. Greftlerden ona herhangi bir şekilde "söz edilmiş" miydi bilmiyorum ama kalıtım yoluyla bir şeyler almış olduğu kesindi onların mizacını anlıyordu. Güzel büyükannesine çok benziyordu. İkimiz çok iyi anlaşmıştık, ona yaptığımız işin bazı yönlerini açıklayabildiğime inanıyorum.

Sonra, meyveler yüzünden söylendiğim bir havaalanı kafeteryasında -başka hiçbir yerde değilse de en azından orada taze meyve bulundurabilirler!- tamamıyla şans eseri T'o M'Kasi'ye rastladım. Beni duyup yanıma geldi. Terastaki çiçeklerin önünde onu görünce havaalanı şefinin şansına artık şikâyet etmek umurumda değildi. Konuşmaya başladık, sesi hiç değişmemişti. Bir de elleri. İkimiz de uçağımızı kaçırdık. Hazırlanmış keşif gezisinin tüm kontroller tamamlanır tamamlanmaz her an başlayacağını söyledi bana, arızalı bir aleti yenilemeleri gerekmiş. Elimi çabuk tutmam gerekti. Bir engel de yoktu doğrusu. Bu kez başka seçenekler söz konusu değildi. Bir anda kendimi Pete'in keşif gezisine katılamayacak durumda buldum.

Buna rağmen laboratuvar hayvanlarından bazılarını götürmenin iyi fikir olacağı konusunda heyettekilerle konuşmuştum, Pete sonunda Labrador Daisy'yi ve çakallardan biri olan Kali'yi yanlarına almaya karar verdi; Kali özellikle zeki ve akıllı bir hayvandı, o da benim iyi dostumdu. Buna çok sevinmiştim çünkü aksi takdirde bebeğimi doğurduktan sonra bir keşif gezisine katılacak olursam, ki şüphesiz öyle yapmayı düşünüyordum, onları bir daha hiç göremeyebilirdim, ne de olsa onlar hem kısa ömürlüydüler hem de zamana bağlıydılar. Başka hayvan topluluklarının üyeleri için zamanı durdurmak alışılmışın çok dışında bir uygulamaydı. Ama laboratuvar ortamında büyütülmüş olan bu ikisi farklıydı, onlar pek çok insani kavramı kendilerine mal edebiliyorlardı. Vakit geldiğinde en azından işbirliği yapabilsinler diye onlara bi-

raz ön bilgi verdim. Hayvan evi teknisyenleri genellikle keşif meraklısı değildir, rahat ve kapalı ortamları seven tiplerdir ama içlerinden biri Daisy ve Kali'yle birlikte gitmek istediğine karar verdi. Bazı yönlerden ortama uyum sağlayamamış bir adamdı ve gerçekten grubundan tamamen uzaklaşmak istiyordu – bir kâşifinkinden farklı bir bakış açısydı bu ama kabul görmüşe benziyordu.

T'o ile ben "çay partisi"ne katılıp onları uğurladık. Bir parça pişmanlık duyuyordum. Ama çok da değil. Bana bekleyebilirdin diyebilirsiniz ama T'o tehlikeli olduğu düşünülen bir keşif gezisine çıkmak üzereydi, aslında sağ salim geri döndü ama başka iki kişi hayatını kaybetti. Her neyse, bir yılını daha bu kez de başka bir bebek için karakter gelişimine ayırdım, ömrümün üç yılı Dünya'da, zamanın pençesinde geçti!

Ama çikolata renkli kıvrıcık kızım ve onun –kardeşine hiç benzemeyen– mavi gözlü, yeni yeni konuşmaya başlayan, sayılar, uzaklıklar ve kategorileri ufak ufak kavrayabilen ağabeyi ile birlikte gerçekten harika bir yıl geçirdim. Bir de Violacık vardı, onun da haploit olmaktan kaynaklanan zorlukları aşmasına ve en çok işine yarayacak becerileri geliştirmesine yardım edebildim. Ah, kendimi tam bir yirminci yüzyıl annesi gibi hissediyordum! Her şeyi yaptım. Onlara şarkı söyleyip dans ettim, sıcacık tulumlarının içindelerken mamalarını yedirdim, arılara ve örümceklere nazik davranmayı, anlayış göstermeyi öğrettim, kişiliklerinin oturmasını sağladım, uykuya dalmak üzerelerken iki terimli denklemleri, temel eşitsizlikleri ve bunlara benzer şeyleri kulaklarına fısıldadım. Onları akranlarıyla tanıştırdım, kaynaştıklarını gördükçe ben geri çekildim. Eski günlerde anne olmak tam da böyle bir şeydi herhalde. Ama ben paçayı sıyrabildim, aradaki fark buydu. Biraz pişmanlık duymama rağmen, tekrar bir gemide aletlerimin ve çizelgelerimin arasında olmak, bölünmeden dikkatle düşünebilmek harika bir histi. Düşündükten sonra

meditasyon yapabilmek ve zamanı durdurmak da öyleydi.

Ama nedense oldum olası kendimi Viola'ya biraz daha yakın hissetmişimdir. Onun kişilik gelişimi hiçbir zaman yüzde yüz tamamlanamadı. Sanırım hâlâ bana biraz ihtiyaç duyuyor, mutluluğunu ve başarılarını paylaşmak için bile olsa. Fiziksel zayıflıkların üstesinden gelinebilir ama onun tek gerçek ebeveyni olarak ben hep iki kat sorumluluk hissedirim. Viola'nın gelişiminin Vly'in yumurtamı istemeden canlandırmasıyla başladığı gerçeği onu bir bakıma baba yaptı, aynı zamanda da onun Dünyalı dişilere doğası gereği beslediği iğrenme duygusuna engel oldu. Üstelik Viola'nın minyon oluşu onun hoşuna gidiyordu. Benim orada olduğumdan kesinlikle eminse Dünya'yı ziyaret etmek için çeşitli fırsatlar yaratırdı ve Viola'yla pek çok kez birlikte görüşmüşüzdür. Tüm bunlarda beni bu hikâyenin artılarının daha ağır bastığına ikna eden bir şey var.

84

İki Marslı katılımcının da yer aldığı bir sonraki keşif gezisi çok güzel bir dünyaya yapıldı ama bunun kolay bir gezi olduğu söylenemezdi. Bu dünyada atmosfer gerçek bir tehlike yaratmasa da yoğundu, yerçekimi açısından bizim için en iyisinin palet giyip yüzer gibi hareket etmek olduğunu keşfettik. İnsanın kaslarını buna alıştırması gerekiyordu. Bu dünyanın esas sakinleri olan kuş-balıklar parıltılı zarların pervane gibi dönmesiyle ilerliyorlardı. Yumuşak renklerin ihtişamı içinde uçuşan uzun bir bitki vardı. Bunlar tüm çevremizde bir açılıp bir kapanıyordu; bu arada kuş-balıklar, korkusuzca, burgu hareketiyle onların aralarından geçip gidiyordu. Bu gezegendeki egemen tür yunusları andırıyordu, iri beyinli ve iri gözlüydüler ama onlar da yine aynı şekilde tirbuşon gibi kıvrılarak ilerliyordu. Hepimiz yunuslara ve yunusa benzeyen hayvanlara onların zekâca bize eşit ya da bazı konularda bizden üstün oldukları kabulüyle davranmaya alışmışız, bu yüzden onlarla iletişim kurmak zor olmadı.

Talihsiz olan ise bizim onlara yakın zaman önce soyunu tükettikleri bir canlı türünü hatırlatmamızdı, insan bunun nedenini anlayabiliyordu. Bizim aslında çok farklı bir şey olduğumuzu çabucak açıklayabilmek biraz zordu. Bu yüzden bize bir tür tuzak kurdular, elektrikli çit gibi bir şeydi bu ama başka tür bir enerji kaynağıyla çalışıyordu. Tuzağa yakalanan iki Marslıdan biri oldu. Böyle durumlarda karma keşif heyetlerinde hep psikolojik bir sıkıntı yaşanır. Dünyalılar hayatta kalan Marslıyı teselli etmeye çalışsalar da tuzağa yakalanan kendilerinden biri olmadığı için bir bakıma rahatlamışlardı, Marsh da insanlara hem kinlenmiş hem de onları her zamankinden de itici bulmaya başlamıştı. Her şeye rağmen bunun üstesinden gelmeye çalıştık, o yüzden de yapay bir durum oluştu.

Ben gerçekten üzüldüm. Ölen Marslı ile çok iyi anlaşırdık, Vly'nin bir akrabasıydı –benden Marslıların akrabalık bağlarını açıklamamı istemeyin!– iletişimde daha atik davranmadığım için de kendimi kısmen sorumlu hissediyordum. Her neyse, sonunda yunusa benzeyen hayvanlarla bağlantı kurmayı başardık. Fauna fark edilebilir gibiyse bu iş her zaman daha kolay olur. Asıl, örneğin tüm galaksinin üzerine ince bir tabaka hâlinde yayılmış bir tür zekâ söz konusu olduğunda iş zordur. Ya da yine belli başlı canlı türlerini fark etmediğimizde – Jones 97'de olduğu gibi.

Uсталığım ve deneyimim arttıkça bu konuda daha çok şey yapabildim, yine de bazı çok yabancı türlerle iletişim kurmayı hiçbirimiz henüz başaramadık. Bildiğiniz gibi birtakım galaksilere gidilmiyor, hatta onları sürekli dikkatle izliyoruz. Bazı galaksilerde belli bir bağlantımız bulunmasına ya da tek tük yaşam belirtisine rastlanmasına rağmen onları ziyaret etmeyi henüz düşünmüyoruz. İlerleme kaydedeceğimiz günler gelebilir – bence mutlaka gelecektir. Benim birkaç fikrim var, ekibim bunların üzerinde çalışıyor ama daha pek

çok araştırmaya ve deneye ihtiyaç var, hemen sonuç almayı da bekleyemeyiz.

Bu dünyaların en tuhaflarından biriyle, açıklaması bu kadar basit olduğu için –bir kez anladıktan sonra– daha da tuhaftı, bir maden gezisinde karşılaştık. Maden Bakanlığı'ndan insanlarla ilk kez bir araya geliyordum, başta onların kafadengi olmadıklarını düşünmüştüm; kâşiflere pek benzemiyorlardı, belli ki farklı bilimsel disiplinlerden işlerine yarayacak bilgileri alarak tek bir alanda ve yöntemde uzmanlaşmışlardı, insana verilmiş en büyük armağan olan derin merak duygusundan yoksundular. Yine de maden araştırmaları alanında çok gerekli bir iş yapıyorlardı, zaman içinde onları sevmeye başladım. Küçük Viola'mın ekran görüntüsüne sırlıklam âşık olmuş bir adam vardı içlerinde, Viola o sıralarda televizyon yarışmalarıyla adını epey duyurmuştu. Ben onun doğumundan bu yana iki keşif gezisine çıkmıştım, bu süre bana kısa gelse de onun büyüüp başarı kazanmasına yetmişti. Yine de bu kadarla mı kalacaktı? Viola gerçekten mutluyduysa, bir yanım öyle kalmasını umuyordu ama hâlâ yetişkin değildi. Ya yetişkin olduğunda? Son uzun mesafe bağlantımızda kendisine gelen bazı mektuplardan kıkırdayarak söz etmişti, anladığım kadarıyla gayet ciddi mektuplardı bunlar, onları yazan da Bakanlık ekibindeki adamdı. Yine de ona bunu bildiğimi hiç belli etmemeye özen gösterdim. Viola tabii ki kısır, belki böyle olması da iyidir çünkü insan bir babadan çocuk sahibi olamayacak kadar narin. Ufak tefek oluşu onu şu anda hiç rahatsız etmiyor gibiydi. Başka genç insanlardan oluşan bir arkadaş grubu vardı, bana öyle geliyordu ki bir açıdan diğerlerinden farklı olduğu için muhtemelen hiçbir sıkıntı çekmiyordu. Dünya tarihinin belli dönemlerinde bu durum işleri zorlaştırmış olabilirdi ama artık çok çeşitli şekillerdeki ve türlerdeki canlılara nazik davranmaya o kadar alışmış ki sadece beden ölçülerindeki bir fark hiç önemli değil.

Bu yolculukta zamanı durdurduğumuz sürenin bir bölümünde meditasyon yaptım ama tekniğim yeterince iyi olmadığından sürekli aklım kayıyor ve hiçliğin içine düşüyordum. Nihayet zamana ve bedenime geri döndüğümde, yüzeyi sık ağaçlarla ya da daha doğrusu bir tür bitki örtüsüyle kaplı düzgün kavisli tepelerden oluşan bir gezegenin yörüngesinde dönüyorduk. Görünürde okyanus yoktu, yalnızca bazen bu yuvarlak tepelerin arasında su olabilecek bir karanlık gözüümüze çarpıyordu.

Madenbilimciler spektroskopik analiz ve başka teknikler aracılığıyla bu dünyada birtakım çok değerli maddeler olduğunu çoktan tespit etmişlerdi. Hepsinin onlara ulaşmak için sabırsızlandığı belliydi. Şu bir gerçek ki mineralleri fazla hızlı tüketiyoruz. Bu konuda epey tartıştık.

İniş alanımızı her zamanki gibi ön alan temizleme tekniğiyle açtık, bunu yapmadan önce rahatsızlık veren ama öldürücü olmayan ses, ısı ve patlama yardımıyla faunanın tamamını elimizden geldiğince uyarmaya çalıştık. Bu olağan uygulamaydı ama beni hep çok rahatsız eder. Bu uyaranların hiçbirinin oradan kaçırmadığı birtakım canlılara istemeden zarar verebilirdik ve tabii bitki örtüsüne zarar verdik. Ama insanın seçenekleri o kadar az ki.

Atmosfer ve yerçekimi büyük bir sıkıntı yaratmadı, iklim intibak süresini hep çok kısa tutan madenbilimciler benim için hiçbir anlam ifade etmeyen, tıkırdayan ve vınlayan çeşitli aletlerini yanlarına alarak hızla çıkıp gittiler ama içlerinden biri, Quinag adındaki bir genç adam ilgimi çekmeye başlamıştı – istediğini tatlı dille kolayca tavlayan tiplerden biriydi ama öyle tatlıydı ki! Bakanlık'ta ne işi vardı bilmem ama geçmişte yanlış bir şey yapmış olabileceğini tahmin ediyorum. Viola'ya o mektupları yazan adam asla yanlış bir şey yapmış olamazdı.

Peder Pedersen de oradaydı. Bunun son yolculuğu oldu-

ğunu söylüyordu, ekip lideri olmayı da kabul etmemişti, artık gereken güce ve esnekliğe sahip olmadığını hissetmişti. Asıl ekip liderimiz tuhaf bir kadındı, adları –aslında pek çok başka şeyleri de– iskartaya çıkarılmış olan bir grubun üyesi olduğu için kendine 513 diyordu. Bakanlık ekibi ona güveniyordu, büyük olasılıkla ona sırlarını anlatıyorlardı, böyle şeyler tam onlara göreydi.

Önce basit, eski usul araştırma yaptık; iletişim kurabileceğim bir canlı türü bulamadım ama tepeleri kaplayan sık ağaçlıklardaki açıklıklarda fareler ya da yengeçler gibi telaşla kaçışan bazı küçük canlılar vardı, bir de genellikle canlı renklerdeki daha da küçük kanatlı bir canlı türü. Baskın bitki örtüsü temelde üç farklı bitki türünden oluşuyordu. Bunlardan biri ritmik hareketler yapan uzun boylu, silindir formunda, bükülgen bir bitkiydi. Bunları bir süre izleyince çok basit bir kapan kafaları olduğunu fark ettik, iki çene –ama acaba bunlar çene miydi, yoksa sertleşmiş, kalın yapraklar mı– açılıp kapanarak arada sırada o kanatlı canlılardan birini, artık onlar her neydiyse, yakalıyordu. Diğer dalgalanıp titreşen tüylü uçları olan daha kalın gövdeli bir bitki türüydü; bunlar bende, hayli ilkel bir sınıflandırma yapılacak olursa kesinlikle hayvan oldukları hissini uyandırdılar, içlerinden birinin yok edilmesiyle ya da zarar görmesiyle sonuçlanacak bir görüş bildirmeden önce dikkatle izleme niyetindeydim. Bunun dışında bir de ilginç ve güzel küt uçlu altıgen formlar vardı, yumrulu ve çizgiliydiler, görkemli renklerde ışık saçıyorlardı. Neydi bunlar? Kaya gibi serttiler, belki de mercanlardır diye düşündük. Bir süre onların sanat eserleri, mesela olağanüstü bir tapınağın sütunları olduklarını düşünmeden edemedik ama bu ihtimaldışı görünüyordu, özellikle de altlarındaki sert kayadan çıkıyor göründükleri için anlayabildiğimiz kadarıyla bu kayanın üzerini kaplayan toz ve birikinti yalnızca iki parmak kadardı. Yine de, bunları inşa etmiş ola-

bilecek yetenek ve zekâyâ sahip varlıkları aramaya koyulduk. Eğer bulabilseydik onlarla kesinlikle iletişim kurulabilirdi! Her neyse, bunlar madenbilimcilerimizi fevkalade heyecanlandırdı çünkü anlaşılan bu bitkiler parlak renklerini kısmen onların aradıkları nadir minerale borçluydu.

Madenbilimciler hemen keserek örnekler alıp onları gemiye götürdüler ve bu bitkileri toplu hâlde götürme olanaklarını hararetle tartışılar. 513 soğuk bir tavırla, önce bunların ne olduklarını, kimin ya da neyin ne işine yaradıklarını öğrenmemiz gerektiğini söyledi. Ee iyi olurdu doğrusu, onların yaptıkları gibi gelişigüzel parça toplamak bile etikdışı sayılırdı ve bazılarımızı kaygılandırıyordu. Bakanlık'ın iş yapış şekline pek alışık değildik.

Keşfe biraz daha devam edince yamaçlardan inip ihtişamlı yuvarlak tepelerin eteğindeki kıvrımlı, karanlık göl kenarına vardık. Kumsal yoktu, yalnızca sık kümeler hâlinde suyun üst katmanına –bu suydu ama içinde bol miktarda eriyik mineral bulunuyordu, içilmesi de pek mümkün değildi– boyunlarını sarkıtmış olan kapan kafalılar vardı. Bu üst katman basit canlı türleriyle doluydu, birkaç örnek aldık. Yüzen bitki adacıkları göze çarpıyordu, çoğu birbirine eklenmiş iri tek hücrelerden oluşmuştu ama içlerinde biraz daha karmaşık yapılı olanları da vardı, tüm bunları bu galaksideki ve başka yerlerdeki canlı türleriyle karşılaştırmaktan büyük zevk duyan taksonomi uzmanlarımız için her türlü malzeme. Kaçıran canlı türleri, suda yaşayan bir canlıdan evrilmişlerdi belli ki ama büyük olasılıkla suyun üst katmanının ötesinde daha güvenli koşullar bulmuşlardı, yine de beslenmek için ara sıra suya giriyorlardı. Ama ben iletişim kurulabilecek bilinç sahibi bir canlı bulamadım, manşetlere çıkacak bir şeyse hiç yoktu.

Göle inmek konusunda aramızda bazı anlaşmazlıklar yaşanmıştı. Kapan ağızlıların, tüylü bitkilerin ve sert sü-

tunların arasından kendimize yol açarak güçlkle ilerlemek zorunda kaldık. Kapan ağızlılar bizim açımızdan tamamıyla zararsızdı, eldivensiz bir eli dahi incitebilmeleri mümkün değildi. Ancak analiz için büyük miktarlarda su götürmek isteyen mineral uzmanları kesim yapmak ve yolu düzlemek istiyordu. Peder ve ben buna karşıydık. Neyse ki 513 de öyleydi, en sonunda Bakanlık'ın adamlarına beklmeleri gerektiğini söyledi. Onlar zaman kaybından dem vurarak homurdandıklarında da zamanın doğasına ilişkin bir nutuk atarak onları susturdu. Bu sırada Quinag beni baştan çıkarmakla meşguldü. Kayda değer bir şey olmuyorsa yarım saati geçirmenin bundan daha keyifli bir yolu yoktur, görünüşe göre iletişim kurabileceğim bilinçli bir canlı türü de olmadığına göre –yine de çeşitli varsayımları deneyip çürüterek sürekli bu konuda kafa patlatıyordum– epey boş vaktim olabileceğini düşündüm. Ancak onun uygun bir baba olmayacağına karar verdim, ne de olsa insan yakışıklılık ve uzmanlıktan fazlasını arıyor. Quinag kendi grubundan Soo adındaki bir kızı da yedeklemişti, belli ki kızın kalbi madenbiliminde değildi. Onu uzay seferi için bir parça toy buluyordum.

Giderek iki görüş öne çıkıyordu. Bir grup öncelikle buranın nasıl bir dünya olduğunu öğrenmek istiyordu, hepsi de benzer bitki örtüsüyle kaplı olan –o sırada birkaç tanesine daha çıkmıştık– bu birbirinin tıpatıp aynısı yuvarlak tepelerin özelliği neydi, neden böyleydiler, bundan ne sonuç çıkıyordu. Şişme botlarımızın bu iş için son derece uygun olduğuna karar verip kapan kafalıların arasından yol açarak güçlkle ilerledik. Bunlar insanın kolunu ya da küreği –göller bir motora ihtiyaç duyulmayacak kadar dardı– yakalayacak olsalar bile hafif bir rahatsızlık vermekten öteye gidebilecek kadar güçlü değillerdi ama arpalı ekmek parçalarını zorluk çekmeden sindirebildiklerini fark ettik, sıklıkla onları beslerdik, özellikle de biz üst katmandaki fauna ve flora hak-

kında kendi gözlemlerimizi yaptığımız sırada hareketsiz kalmalarını istediğimizde. Kendi işime devam edemediğim için bu tip işlere epey zaman ayırıyordum, üstelik başkalarının alanında çalışmak insanı her zaman zinde tutar. Küçük canlılarda şaşırtıcı bir çeşitlilik söz konusuydu; onlara önce birbirimizin, sonra da bütün arkadaşlarımızın adlarını verdik.

Kapan kafalıların ve tüylü bitkilerin incelenmeleri konusunda kararsızdık. Onlar bilinç sahibi olabilirlerdi, başka dünyalarda da onlar kadar tuhaf canlılara rastlamıştık, yine de temizlediğimiz açıklığın kenarındakileri inceledik ve görünüşe bakılırsa kökleri kayaların iyice derinliklerine iniyordu. Ama bilinç sahibi olduklarını gösteren bir kanıt yoktu.

Oysa inceledikleri madde örneklerinde aradıkları her şeyi bulduklarına inanan madenbilimcilerden oluşan diğer grup, şimdi de bunların gemiye sığdırabilecekleri kadarını geri götürmek istiyordu. Aynı zamanda yüklü miktarda suyu da çekiyorlardı. Ama onları asıl ilgilendiren sert kolonlardı. İniş için kullandığımız alan açma tekniği bunların bir kısmına zarar vermişti, dağılan parçaların çoğu da uçup gitmişti. Pek çok başka dünyada olduğu gibi burada da sürekli tek yönlü bir esinti vardı, güçlü değilse de hiç dinmiyordu. Bir iki kolonu kenarından kestiler, onlar için yalnızca dıştaki iki parmak kalınlığındaki bölümün önemli olduğunu anladılar, minerallerin çoğu güzel yumrulara ya da çıkıntılarda toplanmıştı, bunlar da bir örnekten diğerine ufak tefek farklılıklar gösterecekler de aşağı yukarı aynı düzende idiler. En içteki sert bölüm belli ki hayvan soyunun bir üyesiydi – ama ne zaman? Hangi noktada hayatın bir parçası olmuşlardı? Ne zaman, diye geçirdim içimden, genç bir tanesine rastlayacaktık? Dikkatimizden kaçan bariz bir ipucu mu vardı? 513 böyle düşünüyordu, yanıtın büyük olasılıkla gün gibi ortada olduğunu, bakış açımızı sürekli değiştirmemiz gerektiğini söylüyordu: Bir noktada açıklama kendiliğinden ortaya çıkacaktı.

Bakış açımı değiştirmeye çalışıyordum ama bunu yaparken de şans eseri hep Quinag karşıma çıkıyordu.

Bazılarımız suyun üst katmanlarında belki toplu olarak bu tip yapıları inşa edebilecek bir fauna aramaya koyulduk. Birkaç tane bulduk ama bunların hepsi erişkine benzemelelerine rağmen çok ufaktı; aradığımız açıklama bu değildi. Aynı zamanda da iniş için temizlediğimiz alanda bu türlerden herhangi biri yeniden oluşacak mı diye takip ediyorduk. *In situ* birtakım deneyler yaptık, içine çektiğinin ne olduğunu göremediysek de tüylü türün soluduğu sonucuna vardık. Giderek hepimiz bu üç tür arasında bir bağlantı olduğundan kuşkulananmaya başlamıştık, özellikle de madenbilimciler bir kolonu kestiklerinde onun yanındaki kapan kafalının boyununu büküp hareketsizleşmeye başladığını ve tüylü türlerin de tam olarak açılmadıklarını fark edince. Hepsi bu kadar mıydı? Peder Pedersen bir çeşit sarsıntı hissettiğini düşündü. Aletler de onu doğruladı ama çok dikkat çekici bir sarsıntı değildi bu. Ben fark etmemiştim. Bir bağlantı teorisi geliştirmek için çalışmaya başladık ama bu bağlantının ya yüzeydeki kayanın altındaki bir seviyede ya da atmosfer yoluyla gerçekleşmesi gerekiyordu; bu ikincisi bize daha olası geldi ve çeşitli deneysel engelleyiciler kurduk. Eğer bir kolonun yerinden çıkarılması diğer türleri yok edecek ya da onlara ciddi anlamda zarar verecekse müdahale konusunda dikkatli olmamız gerekirdi. Bu sırada, madenbilimciler toplama çalışmalarına devam ediyordu; hoş, Quinag pratikte pek çalışkan sayılmazdı.

Bulunduğumuz tepenin üstünden her yönü görebiliyorduk. Hepsi aşağı yukarı aynı tepeler birbiri ardına sıralanıyordu, her birini diğerinden geniş ya da dar karanlık, derin bir su şeridi ayırıyordu. Tepede durmuş iki kolonun arasından dışarıya bakıyordum. Epey tedirgindim çünkü o sırada mola vermiştik ve Quinag, Soo ile birlikte yürüyüp gitmişti.

Böyle incir çekirdeğini doldurmayacak şeylere bozulmanın benim yaşımdaki ve deneyimimdeki bir kâşife hiç yakışmadığını kendime söylesem de bu hiç hoşuma gitmemişti. Kapan kafalılar başımın üstünde sallanıyordu. Dikkatimi toplayıp onları izlemeye başladım. Birdenbire, bağlantıları daha iyi anlayabilirsem bu dünyada neyin ne olduğunu çözebileceğimi fark ettim. Quinag'ı kafamdan tamamıyla çıkarıp atmaya başardım ve iyice yoğunlaştım. Bana tuhaf bir şey oluyormuş gibi geldi. İlerideki tepelerden biri çok yavaşça yükseliyordu, aynı anda diğer ikisi de batıyordu sanki. Belki de, diye düşündüm, bu daha önce de olmuştu ama yeterince uzun beklemediğimiz için biz fark etmemiştik. Biri hareket etmeyi kesti ama diğer ikisi hâlâ suya batıyor gibiydi; yine de hepsi aynı bitki örtüsüyle kaplı, yusuvarlak ve özelliksiz bu nesnelerle emin olmak zordu. Evet, en azından bir tanesi batıyordu.

Birdenbire sütunlardan ve kapan kafalılarından oluşan bu manzaranın tam da bir denizkestanesine düşük güçlü bir mikroskopla baktığınızda göreceğiniz manzara olduğunu fark ettim. Bu tepeler yalnızca dev derisidikenlilerdi.

Gülmeye başladım. Her şey apaçık ortadaydı. Ve tabii tehlikeliydi de. Öteki tepenin çevresindeki karanlık sular yükselmişti, daha doğrusu tepe suya gömülmüştü; yalnızca küçük yuvarlak bir adaydı artık. Ama bu dev derisidikenliler gelişim süreçlerinde herhangi bir bilinç ya da zekâ sahibi olmuşlar mıydı? Onlarla herhangi bir bağlantı kurulabilir miydi? Yükselip batmalarını tetikleyen neydi? Altları nasıl görünüyordu? Bunu nasıl öğrenebilirdik?

Dosdoğru 513'e gittim. "Ah," dedi, "bu sarsıntıları açıklıyor." Bana sütunların kesimine ilişkin notlar içeren birkaç veri yığını gösterdi. Artık kesimleri takiben düzenli olarak sarsıntılar yaşanıyordu ve sarsıntılar büyüyor gibi görünüyordu. "Kendi teorim biraz farklıydı ama onunla kafanı şişir-

meyeceğim çünkü evsahiplerimizin yaptıklarımızı anlamaya başladıklarını ve kendilerini üstlerindeki kurtaracaklarını tahmin ediyorum. Bakanlık ekibini hemen geri çağıracağım.” Söylediğini yapıp içinde bulunduğumuz durumu açıkladı. Gördüğüm öteki şeyin batması tahmini olarak bir saat kadar sürmüştü. Ama kuşkusuz bu hızlandırılabilirdi. Sarsıntılar artık daha sık ve düzenli aralıklarla gerçekleşiyordu. Her şeyi gemiye yükleyip kısa sürede kalkışa hazır olsak iyi olurdu.

Bakanlık görevlileri çok öfkelenmişti. Gemiye henüz yeterince doldurmamışlardı. 513’e birtakım ihtiyaçları ve vaatleri hatırlattılar. Ne dediklerini anlayamadım, aptalca dolaylı ifadeler kullandılar. 513 onları fazla konuşturmadı, onun görevi keşif heyetinin güvenliğini sağlamaktı, biraz soğuk bir tavırla büyük olasılıkla yaptıklarımızın müdahale sayıldığını, raporunda bunu belirtmesi gerekeceğini ama hemen durursak herhangi bir cezai işleme maruz kalmayacağımızı söyledi.

94

Quinag bana iyice sokulmuştu, bunun saçmalık olduğunu düşünmüyor muyum diye fısıldayarak sordu. 513 tam da otoriter yaşlı bir anne gibi davranmıyor muydu? Makul bir yükü geri dönerlerse, Bakanlık onlara prim vermeyi vademişti. Müdahaleden söz etmek hiç kuşkusuz mantıksızdı, öyle değil mi? Ses tonu ve dokunuşları insanın aklını başından alıyordu ama birdenbire ayağımızın altındaki varlıkla iletişim kurmamızı sağlayabilecek bir yol aklıma gelmişti. “Hayır. Karşı çıkma,” dedim. Ona söylediğim son sözler bunlardı. Çünkü aletlerimi almak için fırlayıp gittim, Peder de peşimden geldi. Quinag ilgilenmedi; hayır, o böyle şeyler yapmazdı.

Kullanabileceğim iki ya da üç teknik vardı. Hepsini denedim. Sonunda bir iletişim kanalı açabildim, durum endişe vericiydi. Olağanüstü renk ve şekillerdeki öfkeyle karşı karşıyaydım. Zar zor dayanabildim, değiştirmeye ise hiç yelten-

medim. Kendim ileti yollamayı başaramadım. Renkler ve şekiller birbirine girdi, ayağımızın altında hissedilir bir sarsıntı meydana geldi. Peder, “Sanırım ben toplanmaya yardım edeceğim,” dedi. Kısık sesle küfürler ediyordu, Epsilon gezisinden hatırladığım o eski Norveç küfürleriydi bunlar.

Kıdemli madenbilimci hâlâ 513 ile tartışma hâlindeydi ama ben gelince tartışmayı kestiler. Quinag’ı arayarak çevreyi gözden geçirdim ama ortalarda yoktu, Soo da öyle. Hepimiz işe koyulduk, sonra bir sarsıntı daha oldu ve gölün kıyısından, botların havasını boşalttıkları yerden biri haykırdı. Batmaya başlamıştık.

Zoologlor koşarak yukarı çıktılar, kısmen sönmüş botu ve topladıkları son örnekleri içine koydukları kasaları da çekecek beraberlerinde getirdiler. Bizim üstünde olduğumuz şey benim izlediğimden daha hızlı batıyordu, nedense bu beni şaşırtmadı. Alarm çalıyor ve herkes gemiye doluşuyordu. Bir kısım araç gereç yitirilecekti ama böyle bir acil durumda insanın yitirmeyi göze alacağından fazlası değildi. Navigasyon cihazları hazır. Kıdemli Bakanlık görevlisinin, taşıyabileceği en büyük yumruyu kolonlardan birinden sökmüş getirdiğini gördüm. Ben zoologlara yardım ediyordum, kendi araç gerecimin hepsi gemideydi. Suyun yukarılara sıçrayarak bize doğru geldiğini ve kapan kafalılarının yükselen kıyı çizgisine doğru iştahla eğildiklerini görebiliyorduk. İniş için temizlediğimiz alanda başka kimse yoktu. İki zoolog son bir kasayı yukarı kaldırıyor, ben de gemiden uzanıp onu çektim, sonra da binmeleri için onlara yardım ettim. Onların arkasından kapak kapandı. Kasaları yük bölmelerine yerleştirip sıkıca bağladık. Titreşim her yeri sardı. Hoparlörlerden, “Kalkış için yerlerinize!” komutu geldi. Yerlerimize koşup koltukların bizi kavraması için sırtımızı yasladık. Sonra yükseliş gerginliği, ardından hafiflik hissi ve sessizlik. Artık tekrar hareket edebilir ve zamanı durdurmadan önce durumu değerlendirebilirdik.

Birkaç kırık şey vardı, hatırlıyorum, çok önemli şeyler değillerdi ama daha uzun vaktimiz olsaydı yapacağımız kadar iyi toplanamamıştık. Derken kıdemli Bakanlık görevlisi, “Quinag nerede?” diye sordu. Ve bu soruyu suçlayıcı bir tavırla bana yöneltti.

“Nerede olacak, buradadır,” diye karşılık verdim. Zira orada olmadığına inanamıyordum, sonra da 513’e seslendim, “Nerede o? Sen kontrol etmedin mi?”

513 olduğu yerde durup son derece ciddi bir tavırla, “O da herkes gibi aynı uyarıyı duydu; yüklemeye yardım etmesi gerekirdi. Öyle yapmıyordu,” dedi.

Kıdemli Bakanlık görevlisi neredeyse isterik bir tavırla ve benimle konuşmayı sürdürerek, “Dalgacının tekidir zaten!” diye karşılık verdi – elbette ki onun bunu onaylamadığını anlamıştım.

513 söze devam etti: “Başka çare yoktu. Tam zamanında kalkış yaptık. İki saniye bile gecikemezdik.”

“Yani onu öylece bıraktın,” diye bağırdı Bakanlık görevlisi, “onu boğulmaya terk ettin!”

“Boğuldu korkarım,” diye karşılık verdi 513. “Zavallı Soo da öyle.”

Yüzümü duvara çevirip ses çıkarmadan ağladım. Bir uzay gemisinde alan ne kadar dardır bilirsiniz. Peder Pedersen’in Bakanlık görevlisiyle konuşmasını yarım yamalak duydum. Ardından yanıma gelip kolunu omzuma attı, kolu güçlü, ağır ve yaşlıydı, Quinag’inkinden çok farklıydı ama aldırmadım. “Başka çaresi yoktu,” dedi.

“Ama Quinag’ın dönmediğini biliyordu! Kontrol sırasında fark etmiştir.”

“Biliyordu. Bu kararı vermek zorundaydı. Benim başında olduğum bir gezi olsaydı, ben de aynısını yapardım. Neyse ki hiç mecbur kalmadım.”

“Evet. Aslında Quinag’ın hatasıydı.”

“Kesinlikle öyleydi,” diye karşılık verdi Peder. “Onun keşif gezisi için uygun tiplerden biri olduğunu sanmıyorum. Bir de o zavallı kızcağız!”

“Evet,” dedim. “Büyük olasılıkla istedi ki son bir kez – ah Peder, benim de mi hatam var yoksa?”

Peder, “Çok yok,” diye karşılık verdi. “Unutmaktan başka yapacak bir şey de yok. Deneyeceksin, değil mi?”

Ama nedense insan asla tamamıyla unutamıyor. Boğulmak bir kâşif için hafif bir ölüm olsa da. Gerçi o gerçek bir kâşif değildi. Peder ve benim gibi değil. Kâşifleri daha acı ölümler bekler. Ama kâşif olduklarından onları karşılamayı bilirler.

Daha sonra Peder'den bir çocuğum, sarışın bir oğlum oldu. Peder daha önce yalnızca bir kez baba olmuştu ve ilk oğlu çıktığı ikinci yolculukta bir keşif felaketi sonucunda hayatını kaybetmişti. Peder bunu bana dönüş yolunda, zamanı durdurmamızdan sonra, ben hâlâ hayli üzgünken anlattı; başkalarının başına neler geldiğini idrak etmek bana iyi geldi. Somut kanıtlar sonradan toplanmıştı, kimsenin çocuğu için istenecek türden bir ölüm değildi. Peder başkalarını teselli etmekte çok başarılı olmasına rağmen kendisi hâlâ tam anlamıyla teselli bulamamıştı. Daha fazla keşif gezisine çıkmayı düşünmüyordu, belki arada bir kendi galaksimizdeki konferanslara katılabilirdi ama kendini zorlayacak işlere bulaşmayacaktı. Yakınlarda kalıp gerektiğinde tüm çocuklarıma ebeveynlik yapacaktı ve bir gün Viola'yı babasını ziyarete götürecekti. Peder'le bir-iki ay geçirdikten sonra niye herkesin baba olarak onu seçmediğini merak etmeye başladım. Sanırım o hayır demişti, muhtemelen de birden fazla kez.

Bu arada, merkezde toplu greft nakilleri yapılmıştı; bunların nasıl gittiğini çok merak ediyordum. Pek çok Dünya yılını uzakta geçirmiştım, bu yakışıklı genç adam –acaba 18'inde miydi yoksa 28'inde mi, kendi büyüme çağını geride bıraktıktan sonra insan bunu anlayamıyor!– Pete ile Silis'in çocukları Ket'ti (çocuğuna bir Değiştirici ismi vermek tam Silis'in yapacağı bir işti). Pete neredeyse 10 yıldır uzaktaydı,

hoş kişiye özel yıllar hesabıyla bu süre yalnızca bir yıl kadar tutardı. Silis başka bir çocuk sahibi olduğu için –Pete’ten değil de uzak galaksilerdeki sorunlar üzerinde çalışan bir topoloji uzmanından– bir süredir Dünya’daydı. Annesi olduğu genç adamla çok iyi anlaştığı gün gibi ortadaydı! Ket belki de babasına vekalet ettiğini düşündüğünden bana greftlere dair her şeyi anlattı. Onun muhtemelen annesine beslediği bastırılmış hisleri nedeniyle kendisini babasıyla bir parça fazla özdeşleştirdiği hissine kapıldım. Hayli keyifliydi doğrusu. Pete’in planlarını uzun uzun konuştuk, o döndüğünde çok daha geniş kapsamlı deneyler yapmaya hazır olacaktık.

Yalnızca benim Ariel’im değil, anlaşılan er geç tüm greftler ölmüştü; tabii bu da znydgi ya da herhangi başka bir erkek deney hayvanı için değilse de kısıraklar, dişi çakallar, köpekler ve domuzlar için az ya da çok üzüntü yaratmıştı. Birkaç Marslı gönüllü olmuştu, hepsi de çift cinsiyetliliklerini kaybedip teke indirmiş, kadın cinsiyetini benimsemişlerdi. Onlar benim bildiğim türden bir acı çekmişlerdi. Üstelik tüm greftler tıpkı Ariel gibi eriyerek ölmüştü.

Ayrıca konakların, benim de yaptığım gibi, sürekli çok susadıkları ve mümkün olduğunda yüzmek ya da banyo yapmak istedikleri gözlemlenmişti. Ama bunları yapacak olurlarsa greftler sıvılaşıyordu. Görünüşe göre hücre duvarları yalnızca birkaç saniye korunabiliyordu. Biyokimyasal bütünlükleri tamamıyla bozuluyordu. Mesela Marslı konakların ikisi yüzmeye gitmiş (kabuklarının altındaki hava cepleriyle bu iş onlar için çok kolaydı) ve greftlerini kaybetmişler. Bu durum daha ileri deneylere kapı açtı. Grefte sadece su sıçraması bile derisinin üst katmanının erimesine ve içteki sertleşmenin bozulmasına neden olan süreci başlatmaya yetiyordu.

Ancak yapılan araştırmaların çoğu konaklardan greftlere neler geçtiğiyle ilgiliydi ve sonuçları çok tuhaftı. Mesela

Marşlıların greftleri insanlardan, özellikle de erkeklerden kaçınma huyunu edinmişlerdi, oysa dişi Marşlılar nezaket göstererek bu duygularını açığa vurmazdı. Müzik hâlâ konaktan grefte aktarılabilen en kolay şeydi. Başka hiçbir greft matematikte Ariel'in gösterdiği başarıyı yakalayamamıştı. Ama tabii, dedim kendi kendime, hiçbirisi onun kadar çok sevilmemiştir de.

Pete'in ne zaman döneceğine dair çok az bilgiye sahiptik. O kadar uzağa yapılan uzay yolculukları çeşitli beklenmedik sapmalar yüzünden öngörülemezdi, öyle olmaya da devam edeceğe benziyorlardı. Bir gün, sanırım, galaksiler arası iletişimi hiç beklemeden kurabileceğiz. Ya da kurabilecek miyiz acaba? Her neyse, bu kapı henüz kapalı, gerçi birtakım ön çalışmalar yapılıyor ama çoğu (benden duymuş olmayın!) işe yaramaz. Bazen, iletişimin gerçekten bu kadar hızlı ve verimli olmasını istiyor muyum diye düşünüyorum. Keşiften sonradan özleyeceğimiz bir şeyleri, yalnızca başkalarıyla teması tamamıyla kestiğimizde ulaşılabilecek bir manevi heyecanı alıp götürmeyecek mi bu?

Her şeye rağmen bir başka keşif gezisine zaman ayırmamın iyi olacağına karar verdim. Bağışıklık bilimi merkezinde kalmak, hatta bir greft nakli daha denemek fikri cazip gelmişti. Tuhaftı ama greft naklini kendinde bir kez deneyimledikten sonra bir ikincisi için kararsızlığa kapılıyordu insan, hem çok cazip hem de çok itici buluyordu bu fikri, bu iki duygunun normal bir bileşimin parçası olamayacak kadar güçlü bir karışımını yaşıyordu. Deney hayvanları da tıpkı benim gibi bunu hissetmişlerdi. Evet, tekrar denemeliydim. Sonra, merkez hakkındaki tasarılarımın tamamen mantıklı ve bilimsel nedenlere dayanmadıklarını anlamaya başladım, bunlarda yalnızca greftlerin beni heyecanlandırmasının değil genç Ket'in de etkisi vardı. Dikkat etmezsem onunla akranlarının arasına gireceğimi fark ettim. Bunu yasaklayan bir

kanun yok elbette ama hepimiz bunu yapmamak gerektiğini biliriz.

Uzun menzilli seyir füzelerinin muhtemelen yaşanabilir olduğunu tespit ettiği, atmosferi çok da fena olmayan ve kesinlikle birtakım canlı türlerine evsahipliği yapan bir gezegende yürütülecek bir araştırma için Miss Hayes'in, tamamı kadınlardan oluşan bir ekip topladığını öğrendim. Küçük oğlunun kişilik gelişimini başarıyla tamamlamış olan Olga gidiyordu. Miss Hayes benden geziye lider yardımcısı olarak katılmamı istedi, bunun benim için uygun olduğunu söyledim. Bu gezi her şeyiyle gereksinimlerimi karşılayacağına benziyordu. Sonuçta çok ilginç bir keşif gezisi oldu, bittiğindeyse bizi karmaşık bir ahlaki sorunla karşı karşıya bıraktı, bunu ayrıntılı olarak anlatacağım. Bu arada ben, Ket'in yanından ayrılıp Peder ve Viola'yla vedalaşmaya koştum. Peder bana en yeni tip koruyucu ızgaranın nasıl kurulacağını öğretti – sonuçta bu gerçekten de çok işe yaradı.

101

Biz yola çıktığımızda Pete'ten hâlâ bir haber yoktu. Genç Ket'le orta mesafe görüşmesi yapmadan edemedim, hem de uyduruk Dünya giysilerimi çıkarıp düzgün bir uzay kostümü giymeden önce yaptım bunu. Orta mesafe görüşmeleri renkleri epey hoş gösterir de! Yolculuk olaysız geçti, yakın gözlem turu attığımız sırada işe yarayabilecek yeni bir teknik geldi aklıma. Fikrimi bu gezide benim iletişim alanındaki astım olan Françoise ile paylaştım, çok zeki bir kıza benziyordu. Ama tabii her şey strese verilecek moleküler cevaplara bağlıydı ve tabii insan nasıl bir şeyle iletişim kurmaya çalışacağını hiç bilemiyordu. Bu gezegene epey yakın iki uydu vardı, bu da bir parça navigasyon sorununa yol açmıştı ama çok da büyük bir sıkıntı yaratmadı. Heyetin en genci Nadira'nın ilk keşif gezisinde ne kadar heyecanlı olduğunu görmek dokunaklıydı.

İniş için seçtiğimiz sağlam toprak parçası –neyse ki gerçekten de böyle çıktı– görebildiğimiz kadarıyla üzerinde ya-

pay ya da yapay görünümlü nesneler bulunmayan ve tabii ki dikkate değer bir bitki gelişimi de olmayan düz bir zemin-di. Sonradan hep tırtıllar diye anacağımız sakinlerin ırkını, yarıkların kenarlarına ve otların diplerine bakana dek bulamadık. Tabii bu onların kendileri için kullandıkları isme hiç benzemiyordu ama onlarla iletişim kurmamız, onların kendi kendilerine ve belli ki bir tür işitsel bağlantı kurmak için birbirlerine mırıldandıklarını duyabilmemize rağmen vakit alacaktı. Aslında bu, bizim de onlar için kullandığımız ilk isim değildi çünkü ne tip bir canlı türü olduklarına dair en ufak fikrimiz yoktu. Tamamıyla yetişkin olanların uzunluğu en az bir metreydi, başta onları kurtçuk hâlindeki canlılardan çok yetişkin deniz canlılarına benzetmiştik. Bu yaratıkların bir tür bilinç ve zekâ sahibi oldukları o kadar ortadaydı ki herhangi bir anatomik gözlem yapmayı aklımızdan bile geçirmedi. Her nasılsa hakiki bilinç sahibi bir canlı bulmak öyle büyük bir zevktir ki insan harcayacağı fazla zamanı çok görmez.

Bununla birlikte onların alışkanlıklarını gözlemledik, özellikle de vejetaryen olduklarına emin olduktan sonra. Nemli ortamları tercih etmeleri, yarı batık su bitkilerinin, özellikle de mor ve eflatun yosun bataklıklarının içinde yuvarlanmayı sevmeleri onların deniz canlıları oldukları savımızı güçlendiriyordu. Larva evresindeki hâlleri olabilecek başka bir canlıya da rastlamadık. Solunum mekanizmaları belirgin değildi; yosunların çamurlu diplerinde saatlerce gözden kaybolabilirler, genellikle çarpıcı renk değişimlerine uğramış olarak yeniden ortaya çıkarlardı – en azından ilk başta tespit edebildiğimiz tek değişiklik buydu. Bu yosun bataklıkları hemen her zaman bir yarığın dibinde bulunur ve çok derin görünürlerdi. Az kalsın birinde kötü bir kaza geçirecektik. Bu seviyenin üstünde çeşitli bitkiler vardı; kiminde başta klorofil sandığımız şey vardı, kimindeyse yoktu,

bazıları eşsiz güzellikteydi. O kadar ki insan gözlerine inanamıyordu: Akıllı duracak gibi oluyordu. İşte bunu araştırırken tesadüfen diğer canlı türüyle biraz tatsız bir şekilde olsa da ilk bağlantıyı ben kurdum.

Bu zamana kadar buraya yalnızca omurgasız hayvanların yaşadığı ve şaşırtıcı olmakla birlikte uçan canlıların da bulunmadığı bir gezegen gözüyle bakmamız gerektiği sonucuna varmıştık. Örümcek ya da yengeç benzeri canlılar görmüştük, bunlar bazen biraz tehlikeli olabiliyorlardı, ılık su lagünlerinde de hâlâ üzerinde çalışmayı sürdürdüğümüz inanılmaz çeşitlilikte bir deniz yaşamı söz konusuydu. Bunların çoğu bilinç öncesi ya da en azından zekâ öncesi aşamada gibi görünüyordu ama yine de hepimizden daha deneyimli olan Miss Hayes bizi fazla aceleci yargılara varmamamız konusunda sürekli uyarıyordu. Daha şimdiden bir dizi örnek toplamış, pek çok fotoğraf çekmiş ve not tutmuştuk.

Olga ile birlikte iklim intibak molasmdaydık. Keşif gezilerinde bunu ihmal etmemek gerekir, gerçi bunun zaman kaybı olduğunu söyleyecek insanlar çıkabilir. Ben bu süreci fikir üretme açısından çok verimli bulurum. Olga heyecanlı bir tavırla bitkilerden söz ediyordu, neyse ki atmosfer o kadar elverişliydi ki maskesiz dolaşabiliyorduk. Ey gözünü sevdiğim oksijen, gözünü sevdiğim karbondioksit, gözünü sevdiğim yapraklar! Burada oluşan şey klorofille neredeyse tamamen aynı özellikteydi ve Olga'yla birlikte dolaşırken kendimizi âdeta evimizde hissettik. Bazen Olga'nın takıntılı merakını neredeyse kiskanıyordum. Çevreye şöyle bir bakıp bir parça da botanik saha gezisi yapabiliriz diye düşündük. Yarıkların ötesine berisine tırmandığımız, tutunduğumuz yerlere de güvenemediğimiz için iple birbirimize bağlanmıştık. Bataklıklardan bıkmıştık.

Botanikle ilgili olarak, sanırım, yarığın ağzında bulduğumuz çiçeklerin güzelliğini anlatmayı başarabilirim. Ama

vakit alır. Bunu ifade etmek için doğru Dünya dili zaten İngilizce değil. İngilizler kendi çiçeklerine o kadar çok duygu yüklemişler ki –dans eden nergis, nehir kenarındaki çuha-çiçekleri, Shakespeare’in tüm o yabani bitkileri, ağaçların en güzeli kiraz ağacı– cömert Toprak Ana’nın İngiliz topraklarında yetişmeyen diğer yabani çiçekleri için bile uygun ifadeler bulmakta zorlanıyorlar. Japonlar da bir o kadar kötü. İnsan belki yeni Sanskritçede anlatmayı deneyebilir. Şu kadarını söylemekle yetineyim ki o sallanan narin yapraklı çiçekler nabzımın hızlanmasına ve soluk soluğa kalmama neden oluyordu. Aşağıdaki, iple bana bağlı olan Olga zevkten kedi gibi mırladı ve işaret etti.

Elimi uzattım, sonra bir an bitkinin kendisinin bana bir şey yaptığını sandım, sanki bana ufacık iğneler ya da dikenler batırmıştı. Ama nasıl? Hareketsiz görünüyordu. Derken Olga bir çığlık atıp tekrar işaret etti. Bir şeyin, bir ışık ve renk sağanağının bana doğru geldiğini gördüm. Tek bir çiçeği yakalayıp kopardığım gibi yarığın içine, Olga’nın yanına yuvarlandım, o da eğreltiotuna benzeyen bir dalı çekip üstümüze örttü.

Neredeyse somut olan iğneler ve dikenler, beni korkunç bir suçluluk duygusuyla baş başa bırakarak geri çekildiler; yetişkinlerin hissedeceği türden bir şey değildi bu, tartışılmazdı ama eziciydi ve cezalandırmayı amaçlıyordu. Ancak kendimi salya sümük ağlarken bulduğumda ve Olga’nın beni sarsarak kendime getirmesinden sonra anladım ki benimle iletişim kurulmuştu – “Neydi onlar?” diye fısıldadım. “Kelebekler. Yalnızca büyük kelebekler,” diye fısıldayarak karşılık verdi Olga.

Bu, işleri biraz kolaylaştırıyor gibiydi. Olga eğilip çiçeği aldı ve çabucak metal kutusuna koydu, o etkilenmemişe benziyordu, ben de çiçeğin ortadan kalktığına sevinmiştim. Yoksa onu eski yerine koymayı denemek zorunda hissedebi-

lirdim kendimi. Yavaş yavaş suçluluk duygusuyla kıvranmaktan kurtuldum. Artık yalnızca iletişim kurmuş olan her neydiyse onunla, acı verecek dahi olsa, tekrar iletişim kurmak istiyordum.

Olga tek bir fotoğraf çekmeyi başardı. Bu kare basıldıktan sonra onun hakkında görüş alışverişi yaptık. Fotoğraftaki daha önce yok saydığımız türden uçan bir böceğe benziyordu. Tırtılların belki de – gerçekten tırtıl olduklarını ve yetişkin hâllerinin nihayet ortaya çıktığını, hem de aramızdaki en deneyimsiz kişi olduğu için hayli çekingen bir tavırla ilk öneren Nadira'ydı sanırım. Ama biz bu hipotezi kabul etmekte biraz tereddüt ettik, bir süre de o kelebeklerden bir daha görmedik.

Bu arada, tırtıllarla iletişimde epey ilerleme kaydetmiştik. İlk başta basit haz-acı mekanizmasına yoğunlaşmıştık. Bu hayvanların vücutlarının en azından belirli yerlerine dokunulmasından hoşlandıklarını Françoise'ın fark etmesinden sonra bu iş daha kolay oldu. Onlara karşı sempati duyan o oldu. Ondan büyük şeyler beklemeye başladım, yaptığı işe kendini veriyor gibiydi. Bu onun üçüncü keşif gezisiydi, aralıklarla da benim grubumla biraz zaman geçirmişti, bu yüzden onu epey iyi tanıyordum; hoş, kişiye özel yaşı ona daha yakın olan Nadira belki de benden iyi tanıyordu. Tabii bir keşif gezisinde diğer canlı türlerine karşı hâlâ “içgüdüsel” diye adlandırma eğiliminde olduğumuz bu sempatiyi ya da empatiyi heyettekilerden hangisinin besleyeceği hayli belirsizdir. Ama genelde olur bu, üstelik çok önemli ve faydalıdır. Françoise bana bu hayvanlara onların hoşuna gidecek şekilde dokunmayı öğreterek benim iletişim çalışmalarımı çok kolaylaştırdı.

Aldıkları hazzın büyük bir bölümü beslenmekten ve dışkılamaktan geliyordu. Besinlerinde yüklü miktarda atık selüloz bulunuyordu, bunlar parlak koyu renkli topaklar hâlinde dı-

şarı çıkıyorlardı. Bu topaklar epey ayrıntılı desen yapılarının temelini oluşturuyordu, desenlerin onları düzenleyenlere de onlara bakmaya gelenlere de büyük bir estetik haz verdikleri apaçık ortadaydı. Tırtıllar yumuşak güçsüz bacaklarıyla bunları okşardı, sürekli koro hâlinde beğeni sesleri çıkarırlar, başarılı sanatçıyı dokunuşlarla kuşatır ve görünüşe göre övgüye boğarlardı. Çoğu asimetrik olmakla birlikte matematiksel anlamdan yoksun olmayan bu desenlerin ilginçliğini bizler de anlayabiliyorduk, koyu maviler ve kırmızılar hâkimdi, kokuları da kötü değildi. İlgilendiğimizi gördüklerinde tırtıllar bize yer açtılar, ilk başarılı iletişimimizi bu esnada kurduk. Hepimiz tırtılları giderek daha çok sevmeye ve bu hissimizin karşılıklı olduğunu hissetmeye başlıyorduk.

Françoise desen yapımının bir çeşit biyolojik anlamı olabileceğini düşünmüştü. Bu yaratıklarda yakından inceleme ve elle yoklamadan sonra bile herhangi bir cinsiyet özelliği ayırt edemedik, bu kendi başına bile cinsiyeti yalnızca yetiştiklikte belli olacak bir larva türünü akla getirmeye yetiyordu. Yine de emin olamadık.

Bu yaratıklara duyduğu sempati sayesinde bir tür çözüme ulaşan yine Françoise oldu. O sıralarda gel-git, iyi-kötü seviyesinde bir iletişim kurabiliyorduk. Bizim dost olduğumuzu, birtakım ortak zevklerimiz olduğunu, onların özellikle düşman oldukları etobur bataklık yengeçlerine benzemediğimizi açıkça görmüşlerdi. Kumanyalarımızı alıp onların görebilecekleri yerde yerdik. Bu sayede sempatilerini kazandık ama bu sefer de sindirim sürecinin sonucunu görmek istediler. Sanırım Françoise bu isteklerini yerine getirdi ama sonuç onları estetik anlamda hayal kırıklığına uğrattı, ona acıdiklarını ifade etmeye çalıştılar, hatta daha iyi sonuçlar elde etmesi için birkaç öneride bile bulundular. Topluluklarımız arasında daha ileri bir iletişimin ilk önemli adımıydı bu.

Bu olaydan kısa bir zaman sonra Françoise mor yosun bataklıklarında neler olduğunu anladı, bunun birkaç tırtılın

birlikte uzun uzun çamurda yuvarlandıkları bir cinsel aktivite olduğu ortaya çıkınca bir süreliğine larva savından vazgeçtik. Gerçek süreç belli değildi, tırtılların düz anlamıyla erkek ya da dişi diye ayrılmaları da pek muhtemel görünmüyordu. Yine de bu faaliyetin sonucunda yalnızca önemini sonradan kavrayacağımız tuhaf bir döllenme gerçekleşmekle kalmıyor, aynı zamanda da vücut ısısında bir artış yaşanıyor ve hazzın doruğuna ulaşılıyordu. Bu zamana kadar onları ara sıra kan örneği almamıza izin vermeye ikna etmiştik, işte o zaman bu yuvarlanmadan sonra genel bir hücre bölünmesinin gerçekleştiğini şaşırarak anladık. Aynı tırtıllar art arda yuvarlanmak için bataklığa geri dönüyorlardı.

Tırtıllar Françoise'a duydukları sevgi dolu ilgiyle onun da bu deneyime katılmasını istediler, hiç şüphem yok ki tırtılların arasına katılmayı o da isterdi ama solunum cihazımız bu tip bir iş için uygun değildi. Buna rağmen bağlantılarımız gayet başarıyla devam ediyordu, defterlerimizi dolduruyorduk, derken işler değişmeye başladı.

Bataklıkta yuvarlanma faaliyeti normalde iki uydu da tepedeyken gerçekleşirdi, eğer güçlü fenerlerimizle onların ışığını çoğaltacak olursak sanki daha çok sayıda tırtıl geliyor ve daha uzun süre çamura gömülü kalıyordu. Tırtıllar döllenme döneminde çok yiyorlardı ki sonrasında her zamankine nazaran daha renkli olan artıklarla epey estetik aktivite ortaya koyabilsinler. Düz zeminin her karışı onların desenleri ya da bu desenler için gereken üretim malzemesiyle kaplanırdı. Aynı zamanda tırtıllar çıktıktan sonra bataklığın seviyesi gözle görülür derecede alçalırdı. Üreme faaliyetinin bir sonraki aşamasının nerede gerçekleştiğini henüz bulamamıştık, tırtıllardan da bu konuda aydınlatıcı herhangi bir bilgi edinememiştik ama sanırım hepimiz her an üremenin bir yönüyle karşılaşmayı umuyorduk. Sekiz santimetreden daha kısa bir tırtıla hiçbirimiz rastlamamıştık.

Bir gece, kendi aramızda genellikle Wardour Caddesi dediğimiz yarığın dibindeki toplantıyı izliyorduk. Eski Londra'ya dair bu kadar çok şeyin aklımıza yer etmiş olması ne gülünç! Bu yaratıklara, kısmen hepimizin kadın olmasından kaynaklanan büyük bir sevgi ve yakınlık duyuyorduk.

Fenerlerimizden çıkan ışık huzmeleri uyduların ışığını çoğaltırken biz de eğilmiş izliyorduk. Françoise ile Nadira fısıldaşıyordu, kaydetmek ve aktarmak için kullandığımız aletler gerektiği gibi ayarlandı. Tırtıllar yarıktan içeri doluyordu, yarı saydam yumuşak derilerinde renkler titreşiyor, bacakları hevesle çalışıyor, gözleri ışıldıyordu. Birkaç tanesi neşeyle bizimle iletişim kurdu. Orada olmamıza, onları izlememize kızmadılar, hatta bizi buyur eder gibiydiler.

Sonra üzerimize –daha doğrusu bizim üzerimize değil de tırtılların üzerine– kanatlar yağmaya başladı. Biz onlara yöneltilen duyguların yalnızca yan etkisini hissediyorduk. Bunun, çiçekleri kopardığım zaman benim kapıldığım suçluluk duygusunun aynısı olduğunu fark ettim, ilk tepkim tırtıllar adına son derece içlerlemek oldu, aldıkları zevk burunlarından gelmişti. İnsan bunu henüz onlar iletişime geçmemişken, sırf davranışlarından bile anlayabiliyordu: İletişime geçtiklerinde öyle içler acısı bir yardım çağrısı yaptılar ki bir anda suçluluk duyarak –çok mantıksız ve rahatsız edici bir histi– kendi küçük çocuklarımı düşündüm, en çok da Viola'yı ve sarı kıvrırcığım Jon'u, Peder'in oğlunu.

Zavallı tırtıllar oldukları yerde kıvrıldılar ya da bir kenara sindiler, renkleri soldu, gözlerindeki ışıltı kayboldu. Sanki içlerinde onları yakıp kavuran bir şey vardı. Onları derin bir üzüntüyle izledik, bir şey yapmalı mıydık ya da ne yapabilir-dik bilemedik. Bir yandan da gözümüz onlara saldıranların üzerindeydi, telaşlı kanat çırpışlarının, tüm yıldız sistemlerindeki tüm gezegenlerde gördüklerimden çok daha muhteşem renklerinin, silah gibi ileri doğrulttukları sert antenle-

rinin, tuhaf bir zırh giymiş gibi parıldayan eklemli bacaklarının üzerinde. Birkaç taneydiler, kâh elmas kâh safir veya zümrüt gibi parlayan gözleriyle onların bizi görebildiklerine hiç kuşku yoktu, biz de bir an için hareketsiz durduklarında birini ya da diğerini görebiliyorduk. Ama olup bitenleri ya da yosun bataklığındaki zavallı böceklerle niye böyle bir öfke yağdırdıklarını anlayamıyorduk.

Tırtıllardan ikisi sürünerek doğruca Françoise'a gitmişti. Françoise uzanıp zavallicıkları okşayarak eline aldı. Biri de benim yanıma gelince ben de aynı şeyi yaptım ama o sırada elimin titrediğini fark ettim. İnsan doğrudan maruz kalmasa bile bu suçlama yağmuru sinir bozucuydu. Hem bizim zavallı tatlı arkadaşlarımız ne yapmışlardı ki? Bir an için bunu kavrar gibi oldum, o sırada korkudan sinmiş bu mutsuz hayvanları ben de her nasılsa kabahatli buldum. Sonra bağlantı kesildi, kanatlar açıldı ve kelebekler gitti.

8

110

Çevremizdeki tırtıllara baktık. Bazılarının ölmüş olabileceklerini düşünüp kaygılanmıştık ama ölmemişlerdi. Tamamıyla kaskatı kesilmiş görünenler ağır ağır gevşeyip kemiksiz bacaklarının üstünde güçlkle yürüyerek uzaklaştılar. Hiçbiri mor bataklığa geri dönmedi. En yakınımızdakiler iletişime başladılar, ilk başta ıstırap ve yakınma ifadelerinden ibaret olan biçimsiz iletileri yavaş yavaş kelimelere dökebileceğim daha tutarlı bir hâl aldı: “Hep ama hep mutlu olduğumuzda geliyorlar, bizi engelliyorlar, mutluluğu engelliyorlar, niye böyle yapmak zorundalar? Zarar veriyorlar. Zarar veriyorlar. Biz kötüyüz. Işığı söndürdüler. İçimizi yakıyorlar. İstırap. İstırap. Biz kötüydük. Bizi değiştirdiler, değiştirdiler. Asla mutlu olmayacağız.”

Françoise’la ben onları rahatlatmaya çalıştık ama yine de merak ediyorduk. Dostlarımız gerçekten değiştirilmişler miydi? Bir daha asla derin bataklıklarda çamura bata çıka defalarca döllenmekten zevk alamayacaklar mıydı? Efendileri onları bundan mahrum edecek kadar zalim miydi? Eğer öyleyse, niçin? Dostlarımıza bunları sorma ihtiyacı hissettik. Önce “niçin” sorusunu denedik. Bunun niçin yapıldığını biliyorlar mıydı? Suçluluk ifade eden alçak sesli iniltilerle yanıt verdiler ama belli ki suçlarının ne olduğunu bilmiyorlardı. Yalnızca “kötü” olduklarına dair bir his vardı içlerinde ama ne kötülük ettiklerine dair bir fikirleri yoktu. Sanki içlerin-

deki bilinmeyen bir güç onlara zarar veriyordu. Kendilerini çözümleyemedikleri için de soru sorarak yalnızca onlara daha fazla zarar veriyorduk. Yine de şu andan itibaren başka her şeyden önce yanıtını bulmamız gereken bir soru vardı: Bu iki canlı arasında nasıl bir ilişki söz konusuydu? Bizim tırtıllarımız aslında bu kelebeklerin larva hâlleri olabilirler miydi? Eğer öyleyse – ama bu soru onlara hiçbir anlam ifade etmedi, bunu anlayacakları gibi ifade etmek mümkün değildi. “Siz yaşlanınca ne oluyor?” diye sormayı başardım. “Kapanıyoruz,” dediler. “Eriyoruz, gidiyoruz.” “Peki, bu boya gelmeden önce?” diye sordum. “Küçüktük. Aynıydık ama daha küçüktük. Hayatlarımız tek parça,” diye karşılık verdiler.

Başka bir yol denedik. “Efendiler” ya da “acı verenler” anlamına gelen bir “kelime” kullandıkları saldırganların hiç başka bir zamanda gelip gelmediklerini sorduk. “Evet geliyorlar, geliyorlar, durduk yere geliyorlar. Aniden çıkıp geliyorlar. Ne zaman mutlu olsak, hep bizi engelliyorlar. Desen yapmamızı engelliyorlar. Desenlerimizi bozuyorlar. Hep zarar veriyorlar, bizi eksiltiyorlar. Bazen uzun süre bizi rahat bırakıyorlar, onları unutuyoruz. Mutlu oluyoruz. Hep geri geliyorlar. Bize yardım edin, lütfen yardım edin,” dediler.

Bunu dokunaklı bulmamak zordu. Bunun üzerine görüş alışverişinde bulunduk. Bu yaratıklardan birkaç tanesi Françoise’in yanındaydı, hatta onun yanından ayrılmıyorlardı. Bir yerlerinde gözle görülür bir fiziksel hasar tespit edemedik ama belli ki zarar görmüşlerdi, renkleri solmuştu, canlılıkları kaybolmuştu, bizimle kurdukları iletişim sürekli anlaşılmaz ıstırap ifadeleriyle bölünüyordu. Hepimiz onları okşayıp iletişim kurmayı denedik, elbette onlar bizim kendi aramızda konuştuklarımızı anlamıyorlardı.

Aldığımız kararlardan biri daha fazla araştırma yapmamız gerektiği idi. Bölgesel olarak hayli ağır ilerlemiştik. İlk keşif gezileri “araştırma”ya yoğunlaşarak enerjilerini ve malzeme-

lerini boşa harcamışlardı, şimdilerde eğilimlerin tümü iklim intibak sürecini tamamlayıp bir yer hakkında ayrıntılı bilgi edinerek orayı “ev” yapmak yönünde. O yüzden biz de küçük bir alanda yürüttüğümüz incelemelere, özellikle de tırtıllarla ve bir-iki diğer canlıyla iletişime ağırlık vermiştik, gerçi başka hiçbir iletişim için gereken bilinç düzeyine erişmemiştik. Floradaki bazı bitkilerin ya tenimize değmesine ya da kokusuna alışamadığımız için fiziksel olarak zor bir araştırmaya girişmemiştik, bizi epey kötü etkiliyorlardı. Miss Hayes ve ben keşif gezisini planlarken herhangi bir ulaşım aracını yanımızda götürmenin gereğinden fazla yük olacağına karar vermiştik, ne de olsa yer sınırlıdır ve küçük bir hoverkraft bile çok yer kaplar. Bir de tabii, kişinin çözmeye çalıştığı şeyle arasına herhangi bir cisim sokması iletişimi daha da zorlaştırır. Oysa şimdi tekrar düşünmeliydik. Eğer bu hayvanlar saldırganlarının larva hâlleriye, öyle olmaları da muhtemel görünüyordu, biz ara evredekiyi arayıp bulmalıydık: Yumurtayı, yani kelebek ile tırtıl evreleri arasındakini ve kozayı, yani tırtıl ile kelebek evreleri arasındakini.

112

Toplantıyı ilk terk eden Miss Hayes oldu. Eski nesilden biri olarak onun asıl merakı uzay araştırmalarıydı, başka türlere duyduğu empati daha az gelişmiş görünüyordu. Ağırlıkla, lagünlerde sistematik sınıflandırma çalışmaları yürütmüştü. Tek başına çalışmaktan hoşlanıyordu, gelecekteki bir keşif gezisinde kendisini ölümle sonuçlanacak bir duruma sokması muhtemeldi, yine aynı şekilde yalnız ama önemli gözlemler yaparken ölebilirdi. Bu onun tercihi olur. Ölüm şekli kendi tercihine uyan insana ne mutlu!

Onun birkaç saat, belki de daha uzun bir süre geri dönmelerini beklemiyorduk. Geri kalanımız, yanımıza gelip âdeta bize sığınmış olan üç-dört tırtıl için kaygılıydı; onlardan edindiğimiz bölük pörçük bilgilere bakılırsa o zalim uçan efendilerinin onları cezalandırmakta daha da ileri gittikleri

olmuştı. Tepeye bir tür koruyucu ışın ızgarası kurmamız gerektiğine karar verdik, böylece hiçbir yemek yemeyen konuklarımızın en azından içlerini rahatlatabilirdik. Neyse ki Peder bana bunu kurmayı öğretmekle kalmamış, Miss Hayes'i de en yeni modellerden birini yanına almaya ikna etmişti. Koruyucu ızgarayı dışarı çıkardık, Olga ile ben küçük bilgisayara bilgileri yüklemeye başladık. Aletin kendini ayarlamasını izlemek hayli ilginçti.

Sonra Miss Hayes döndü ve bataklık yengeçlerini ölü oldukları apaçık ortada olan birkaç tırtılı yerken gördüğünü söyledi.

Gerçekten çok üzüldük. Zavallı talihsiz yumuşacık şeyler! Miss Hayes'in anlattıkları ve kendi aramızda bunun hakkındaki konuşmalarımız, son derece hararetli olmaları nedeniyle tırtılların, deyim yerindeyse, kulak misafiri oldukları iletişim kanalına sızmış olmalıydı. Bunun üzerine yanımdaki tırtıl beklenmedik bir şey yapıp bireysel olarak iletişime başladı. Genelde onlar hep toplu hâlde iletişime geçerlerdi. Ama bu tırtıl, bataklık yengeçlerinin doğrudan saldırısı sonucu ölmenin korkunç ama anlaşılabilir bir şey olduğunu ifade etmeye çalışıyordu sanki. Kelebeklerden gelen ölüm anlaşılmazdı çünkü beslenmek ölümle amaçlananların bir parçası değildi. Bataklık yengeçleri şimdi besleniyorlardı ama tırtılların ölüm sebebi bu değildi. Ve yenilmek için öldürülmemiş bir beden ortadan kaldırılmalıydı, hareketsiz olmalıydı, görülmemeliydi. Bu doğrudu, tıpkı yemek için öldürmenin doğru olduğu gibi. Ama bu yaşananlar doğru değildi. Yanlıştı, yanlıştı ve artık burada ya da orada hep olmaya devam edecekti. Efendiler, cezalandırıcılar darbe üstüne darbe indiriyordu. Tam gittiklerini düşündüğünüzde geri dönüyorlardı.

Işın ızgarasını ve sağlayacağı korumayı elimden geldiğince açıkladım. Kılavuzlardan biri tırtılları kaldırıp ızgaranın altına taşınmaya başlamıştı. Ama arkadaşım rahatlamamıştı,

üstünde tuhaf patlak gözler bulunan kafasını ileri geri salladı. “Sizinle kalamam,” dedi, “Gitmeliyim, uzağa, sizden uzağa gitmeliyim.”

“Ama nereye?” diye sordum.

“Bilmiyorum,” diye karşılık verdi. “Yaşlanıyorum. Mecburum. Mecburum.” Sonra iletişimi bozuldu, sert ve ağır bir şekilde hareket etmeye başladı.

“Işın ızgarasının altında kal!” dedim ona, “Orada güvende olursun. Sana yardım ediyoruz.” Ama boşunaydı. Arkadaşımın kafası yine ani hareketlerle sallandı, bana sevgi dolu veda iletileri yolladı, sonra sırtını kamburlaştırdı, bacaklarını sıktı ve ilerleyip ızgaranın altından çıktı. “Onunla gideceğim,” dedim, “bağlantıda kalacağım. Bu bize peşinde olduğumuz şeyi gösterebilir.” Giderken, Françoise’in arkadaşlarından birinin de onun yanından ayrılıp bizimle aynı yönde ilerlediğini gördüm. Sonra kıvrılmış ölü gibi yatan bir tanesi daha bize katıldı.

114

Önce beslenme yerlerinin, sonra birkaç çarpıcı topak deseninin önünden hiç orali olmadan geçip gittiler. Hızlandılar. Dallı budaklı bir çalılığın önüne geldik, bu çalının insanı iki yönden kötü etkilediğini önceki deneyimlerimden biliyordum. Yaprakları ısırgan otunun yaptığı gibi bir yangıya, kokusu da kuvvetli olmamasına rağmen görünüşe göre bir siniri doğrudan uyararak kusmaya yol açıyordu. Tırtıllar bu etkilerden herhangi birini hissetmiş de olabilirler hissetmemiş de ama çalının içinden geçip ilerlediler. Bu yüzden onların peşinden gitmek zorundaydım. Yüzümü ve ellerimi olabildiğince koruyup derin bir nefes aldım. Buna rağmen daha çalılığın içinden geçmeden öyle güçlü kusmaya başladım ki yapraklara ve dallara körlemesine tutunmaya çalıştım ve tabii cildim tamamıyla kızarıp kabardı. Neyse ki bu durum birkaç saatten uzun sürmedi ama sürdüğü sürece kesinlikle tatsızdı.

Çalılığın ötesinde daha önce görmediğim türde düz, sarık yapraklı büyük ağaçlardan oluşan bir koruluk vardı. O yapraklara dokunmaktan kaçındım ama sonradan onların zararsız olduklarını keşfettim. Tırtılların her biri binbir zahmetle yukarı tırmanmaya başladı. Onlarla iletişim kurmayı denedim ama sonuç alamadım. Kendimi güçsüz ve sarsılmış hissettiğim için oturdum ve onların yukarı tırmanmalarını, sonra da dallardan aşağı yavaşça kendilerini bırakmalarını izledim.

Ama daha daldan düşerken sertleşip katılaşıyorlardı sanki. Bir tanesine dokundum: En arkadaki iki ayağından dala yapışmıştı, bedeninin hiçbir yerinde kısa zaman önce dokunulmaktan ve okşanmaktan hoşlanan o canlı bedeni ya da artık hepimizin aşına olduğu o yumuşaklığı hissetmek mümkün değildi. Dahili haberleşme cihazımı ayarlayıp diğerleriyle iletişime geçtim ve onlara aradığımızı bulduğumu bildirdim. Ara evreyi bulmuştuk. Orada beklerdim ama koza evresinin ne kadar süreceğine dair hiçbir fikrim yoktu tabii. Başka kimseden çalılıktan geçmesini istemedim, döneceğim zaman ben onlara haber verecektim, böylece beni diğer tarafta gereken yardımla hazır bekleyeceklerdi. İlki gibi bir kusma nöbeti daha geçirmek beni epey hırpalayacaktı.

Sonra, bir süre korulukta dolaştım. Her yer koza doluydu; kaskatı, hareketsiz ve tamamen sessizdiler. Çalılıktan uzak durduğumuz için daha önce bu ağaçları gözden kaçırmıştık. Yüzüm ve ellerim hâlâ şiş olmakla birlikte biraz daha az acıyordu; iğnelerin bazısı, özellikle ayak bileklerimin birinin çevresinde, giysilerimi delip geçmişti. Kamptaki buna iyi gelebilecek çeşitli tedavileri düşününce içermeye başladım. Ardından korkuya kapıldım; kuşkusuz bunlar büyük ölçüde kusmanın etkileriydi, susamıştım ama bu konuda da yapabileceğim bir şey yoktu. Sessizlik artık ürkütücü gelmeye başlıyordu. Yine diğerleriyle bağlantıya geçtim ama bağlan-

tı tuhaf bir şekilde gerçekdışı gibiydi ve beni rahatlatmadı. Normalde keşif gezisindeyken Dünya'yı ya da Dünya'dakileri düşünmez insan, tek bir amaca odaklanması gerektiği sırada dikkat dağıtır bu düşünceler. Ama şimdi baktım birden Peder düşmüş aklıma. Ne var ki başta sağladığı hafif rahatlamanın ardından bu da gerçekdışı gelmeye başladı. Giderek daha gerçek hâle gelen şeyler mutlak sessizlik ve ölüm benzeri zorlu bir değişim geçirmekte olan her biri yaklaşık bir metre uzunluğundaki bu hareketsiz, kaskatı bedenlerdi.

Ve sonra sol taraftan gelen küçük, tuhaf bir patlama sesiyle sessizlik aniden sona erdi. Olabildiğince çabuk sesin geldiği yere gidip artık belli ki yalnızca bir kılıf ya da örtüden ibaret olan eski kuru bedenini bölünmesini izledim. Bir şey sürünerek dışarı çıkıyordu, görünüşe bakılırsa acı içindeydi çünkü hemen iletişime geçti. İlettiklerini kesinlikle tam anlayamıyordum, zaten o da belli ki benimle iletişim kurmaya çalışmıyordu. Ben onun altındaydım, o sürekli yukarı bakıyordu, doğumda bedenini kaplayan ıslaklık yavaş yavaş kuruyordu.

Belli ki kelebek olacaktı. Onun da bacakları zırhlıydı, henüz parlamayan gözleri değerli taşların renklerine bürünmeye başlıyordu, sırtında kamburu vardı, acının asıl kaynağı gibi görünen eğri büğrü bu grimtırak kitlede sürekli titremeler meydana geliyordu. Ona önceki yaşamında yapabileceğim gibi yardım edebilmeyi o kadar istedim ki. Bir yandan da büyük bir dikkatle cinsiyet farklılaşmasına dair herhangi bir belirti arıyordum ama hiçbir şey bulamadım. O sırada ikinci bir koza bölünmeye başladı, yine acı, ıstırap ve yardım ihtiyacı ifade eden iniltiye yükseldi; kendimi işe yaramaz hissettiğim, bu yüzden de kendimden nefret ettiğim için bunlar bende ikinci bir kusma nöbetine yol açtı. Ancak bu seferki öncekine kıyasla daha hafifti.

Sonunda, kozadan çıkan canlılara yanıt geldi. Telaşlı çırpışlarla göz kamaştıran bir kanat yağmuru başladı, bu her

zamanki gibi ürkütücüydü çünkü kelebekler hep çok hızlı bir zikzak çizerek alçalıyorlardı. Kozadan ilk çıkan canlının üstünde iki kelebek vardı, anlaşılan ona cesaret veriyorlardı çünkü daha hızlı hareket etmeye ve mutsuzluktan çok heyecan ifadeleri iletmeye başladı. İki kelebek kanat kütlelerine odaklandılar, onun üzerinde uçuyorlar, onu açıp genişletmek, kurutmak ve yumuşatmak için ayaklarını ve aşağı eğdikleri antenlerini kullanıyorlardı. Birdenbire yeni kelebeğin artık acı çekmediği açıkça belli oldu. Bedeninde renkler parıldamaya başladı, tüm bedeni ve kanatları açıldı, sertleşti ve parlaklaştı, renkli gözleri mücevher gibi ışıldadı. Bana baktı ama benim canlı olduğumu, potansiyel bir düşman ya da dost olabileceğimi dahi anlamışa benzemiyordu. Gözlerimi bir an bile ayırmadan onu izlemeye kendimi o kadar kaptırmıştım ki kozadan çıkan ikinciye yapılan saldırının başını göremedim.

Onu öldürüyorlardı, en ufak bir fiziksel şiddet uygulamadan, yalnızca alevlerini yanı başımda hissettiğim o suçlama ateşini yakarak onu sindiriyor, kırıp geçiriyorlardı. Korkunç, kaçınılmaz bir suçluluk duygusu ve hayal kırıklığı (bilinmeyen bir şey için olduğundan mutlak hayal kırıklığı) bir zamanlar tırtıl olan canlının her hücrelerini doldurdu. Zavallı kendine güvenini kaybetti, doğup yaşamak için duyduğu tüm isteği yitirdi. Öldü. O zaman, kanat kütlelerinin düzgün olmadığını gördüm. Yaşasaydı, kanadı sakat olacaktı. Ama yaşamamıştı. En azından yeni hayatında değil.

Kısmen acıyarak ama daha çok ölçüm yapmak ve notlar almak amacıyla üzerine eğildim. Özellikle ayakları ilgimi çekti çünkü ilk çift, kelebekleri iş başında seyrederken tahmin ettiğim gibi, muhtemelen elle yapılan işler için kullanılacak hassas kısıkaçlar hâlinde gelişmişti, bu da zırhsız bir parça anlamına geliyordu. Sonra aniden bataklık yengeçleri geldi, ben hemen yoldan çekildim, şimdiye kadar biz göz-

lemcilerden birine hiç saldırmamışlardı ama kullandıkları yöntemlerden hoşlanmıyordum. Şimdi, kozadan yeni çıkanın uçmak üzere olduğunu ve işledikleri cinayetin ardından diğerlerinin de onu cesaretlendirmekle meşgul olduklarını gördüm. Onun üstüne tünediği dalı sallıyorlardı. Kozadan çıkan kelebek tereddüt etti, kanatlarını çırttı ve aniden havalanıp uçtu. Ben şaşırtıcı bir sevincin ancak son anlarına denk geldim, tamamını hissetseydim şimdiye kadar bildiğim her şeyin ötesinde bir şey olurdu bu. Hem de hayatta pek çok mutluluğu tatmama ve daha pek çoğunu tadacağıma inanmama rağmen. Bu yalnızca yeni hareketin, karanlıktan sonraki aydınlığın ya da daha üstün bir tür olarak yaşayacak olmanın sevinci değildi, aynı zamanda sanki bir haklılık duygusuydu, hiçbir kökeni, hiçbir amacı olmayan neredeyse mutlak erdemdi. Diğer kelebekler de onunla birlikte uçuştular. Sonra bir tanesi geride kalıp bana doğru geldi.

Şaşırmış, biraz da korkmuştum. O kadar çok diğer taraftan yana olmuşum ki. Bu düşman hayvan bana da tırtılmışım gibi mi davranmaya kalkışacaktı yoksa? Kusmaktan ve çektiğim acıdan zayıf düştüğümü biliyordum. Silahımı –tüm keşif gezilerimde şimdiye kadar hiç kullanmadığım o şeyi– yanımda getirmiştım. Onu çekmenin zamanı gelmiş miydi? Kelebekten korktuğumu itiraf ediyorum. Ancak, keşiflerde yaşadığım acil durumlarda şimdiye kadar beni defalarca kurtarmış olan merakım korkuma ağır bastı ve kendimi alıştırmaya çalışarak bekledim, kelebeğin kanatlarındaki ve gözlerindeki renk değişimlerini not etmeye çalıştım ama bu kez onları bulamadım.

Kelebeğin ilk iletisi yine suçlama doluydu, beni tırtıllarla aynı kefeye koyduğunu düşündüm ama yine de bu ileti onları kırıp geçirenler kadar şiddetli ve kesin değildi. Bir farklılık vardı, bunu anlamam gerekiyordu. Kelebekler herhangi bir ses çıkarsalar işim daha kolay olacaktı ama bu tamamıyla

sinyallere dayanan bir iletişimdi, parça parça ya da analitik değildi, nesneler ve eylemler hakkında da değildi, tamamıyla ruh hâllerini ve bir de sanırım zihinsel durumları ifade ediyordu. Şu anda gönderilen şey düşüncelerime ya da niyetlerime yönelik duygusal bir suçlamaya benziyordu ama ona bir düşünsel anlayış hatta açıklama da eşlik ediyordu. Sanki benden yeni ortaya çıkan bu hayat ve neşe dolu kelebekle zavallı ölü kelebek arasında bir karşılaştırma yapmamı talep ediyordu, sonra da ölü olanın kendi doğasındaki bir şey yüzünden öldüğünü fark etmemi. Ve bu yüzden suçluydu, suçlu, suçlu!

Verdiğim karşılığın olabildiğince duygu ya da düşünce durumu iletmesine, entelektüel merak çizgisinde olmasına gayret ettim ama bu kolay değildi. Kelebeğin, biraz sabırsızlansa da çektiğim zorluğu anlar görünmesi beni rahatlatmıştı. Hiçbir şekilde doğrudan bir düşmanlık beslemiyordu. Antenleri kıpırdadı, gözleri hızla renk değiştirdi. Bu sabırsız ruh hâlini bana yansıtınca allak bullak oldum ve tek bir kelime –ya da hâl– dahi iletmedim. İletişim için kullandıkları yöntem her neydiyse, yönlendirme ve etkileme açısından çok başarılıydı. Kelebek bir zikzak çizerek aniden gözden kayboldu ve beni daha sonra onların bu ani gidişleriyle ilişkilendireceğim bir kayıp hissiyle arkada bıraktı.

Bir doz alkole, kafeine ya da başka bir uyarıcı maddeye ihtiyaç duyarak bu hafif sıkıntılı ruh hâliyle ilk zavallı arkadaşımın tırmandığı, şu anda da muhtemelen değişim geçirerek kaskatı asılı durduğu ağaca döndüm. Uzaktaki başka bir tanesinin daha kozasından çıktığını gördüm ama ona yetişemedim. Hızlı ve keyifli bir kalkış yapmış olmalıydı. Bir tane de yarısı yenmiş bir sakat gördüm, ölmüştü, kuşkusuz ki suçluluktan.

Bu kelebekler önceki hâllerini hiç hatırlıyorlar mıydı acaba? Bana pek olası gelmiyordu bu. Hatırlamaya yardımcı ola-

cak her türlü sistem bir canlıdan diğerine dönüşümleri sırasında tamamıyla altüst olmuş olmalıydı zira hangi canlı türü söz konusu olursa olsun bellek her zaman biyolojik bir türe ve yapıya tabidir. Bu sefer de tırtılların çamurda yuvarlanmalarının ardından mitoz geçiren hücreleri merak etmeye başladım. Tam bir sitolojik parçalanma mı gerçekleşiyordu yoksa hücreler tek tek varlıklarını devam ettiriyorlar mıydı? Yarısı yenmiş örnekten kesin bir bulguya ulaşabileceğimi düşündüm. O zamanki ruh hâlimle ona dokunmayı hiç istemeyişim çok tuhaftı.

Elim eski dostumun kozasının üstünde, öylece bekledim, beni hiçbir şekilde tanımayacağı ve bir daha iletişim kurmayı istemeyeceği kesindi. Diğerlerinden tırtılların bana doğru geldiklerini bildiren sinyaller gelmesiyle üzüntümden sıyrıldım, tırtıllar bu ağaçlığa yönelecek olurlarsa tedavi için her şey hazır olduğunda ya ben buradan çıkmayı denemeliydim ya da Miss Hayes gelip bana yardım edecekti. Çıkmayı deneyeceğimi söyledim. Başka bir şey yapmanın bir anlamı yoktu. Bu uğursuz çalılığın bir bölümünü yok etmeyi deneyebilir-dik hiç kuşkusuz ama bu da temeldeki müdahale etmeme politikasına aykırıydı.

Tırtılların ilk grubunun çalılıktan geçmesini bekledim. Onları okşadım, okşamalarım bitkin bir hâlde ve sevgiyle karşılık verdikten sonra ağaçlarına tırmandılar ve onlar için ölmeye yatmakla eşdeğer sayılabilecek şekilde oraya yerleştiller: Gelişimleri efendileri tarafından yeterli görülmezse akıbetleri gerçekten de ölüm olabilirdi. Sonra çalılığın öteki tarafına geçtim. Son derece tatsız bir deneyimdi, doğrusu açık alana çıkmadan önceki son adımında kendimde değildim. Gözlerimi tekrar açtığımda başım Olga'nın kucağındaydı; gözlerimi dikmiş, sanki çok önemli bir şeymiş gibi Miss Hayes'in yanağındaki o tanıdık yara izine bakıyordum ki belki de öyleydi: Biyolojiye duyulan övgüye değer bir merakın

simgesi sayılabilirdi. Bulantı ve acı beni rahat bırakmışa benziyordu, çok geçmeden ayağa kalkabildim.

Ardından, kelebeklerden gelen iletileri nasıl parçalara ayırıp kendimiz için anlaşılır hâle getirebileceğimize, yani genel olarak onların ifade ettikleri gibi içinde bulundukları durumların tam bir sentezi yerine karşıtlıklar içeren ifadeler hâline nasıl getirebileceğimize dair uzun ve ilginç bir teknik tartışma yaptık. Bunun mümkün olması için, diye düşündük, onların işbirliği yapmaları gerekecekti. Biz de kendi mesajlarımızı basitleştirip sentezlemenin bir yolunu bulmalıydık.

Bu arada, görünüşe göre tırtılların o eski neşeli faaliyetleri ne kadar azalmıştı! Ne desen yapmak vardı ne de çamurda yuvarlanmak. Yine de daha küçük ve genç tırtıllara rastlıyorduk ama anlaşılan onlar kendi aralarında bile pek az iletişim kuruyorlardı, birbirleriyle bağlantısız hareket eder gibiydiler. Yaşlılar onlara sökün eden kelebeklerin efsanesini ve dehşetini aktarabilmişler miydi? Onları uyarmışlar mıydı?

Françoise son derece sıkındı, herhangi birimizin hakkı olandan daha fazla ilgilenmişti tırtıllarla. Uzay araştırmalarındaki tüm deneyimlerimizden sonra biz Dünyalılar, yufka yüreklerimizle, başka bir türün ya da tamamıyla yabancı başka bir canlının problemlerini dert edinmememiz gerektiğini öğrenmiş olmalıyız. Buna rağmen tekrar tekrar tam da bunu yapıyoruz. Françoise artık kuruyup çevreye saçılmış eski dışkı desenlerinin yanına gidip ağlıyordu. Bazen Nadira, kılavuzlardan birinin de yaptığı gibi Françoise'la gidip ona yakınlık gösterirdi. Uzun keşif gezilerine gönderilen Miss Hayes bunlardan birinde bir parmağının ilk eklemine kaybetmişti. Not tutan Olga'ydı: O da gün içinde kelebeklerin saldırısına uğrama olasılığı daha yüksek olduğundan botanik örneklerini geceleri toplamasının daha iyi olacağına karar vermişti. Kelebeklerin öfke ve suçlama yüklü iletilerinden en az etkilenenimiz o olmasına rağmen o bile onları gaddar buluyordu. Bu arada ben de iletişim sorunu üzerinde çalışıyordum.

Şansıma kelebeklerin tarafında benim işimi yapanlar da aynı doğrultuda çalışmalar yürütüyordu. Aslında bu şans meselesi değildi, anladığım kadarıyla olabilecek tek çözümü bulmuştuk. Hiç olmazsa koordinatlarımız birbirine uyuyordu.

Kelebekler aşağı indikleri sırada hepimiz bir aradaydık. Françoise, iki tane yarı gelişmiş tırtıl getirmiş onları okşuyordu. Bu tırtıllar basit desen yapımına yeni başlamışlardı, bu da Françoise'ın biraz da olsa neşesini yerine getirmişti. Olga işaret edip bağırınca Françoise tırtılları kucağına alıp kollarıyla onların üzerlerini örttü.

Bu kelebekler iki taneydiler, bir tanesine kırmızı renk ve desenler hâkimdi ama bazen insana bir çeşit görsel şok yaşattığı için bakması zor olan grimtırak –gerçi bunu tarif etmek için doğru kelime değil bu– bir renge bürünüyordu. Sanırım bizim göremediğimiz kızıl ötesi bir renkti bu. Aynı şeyi hem kırmızının hâkim olduğu kelebeklerde hem de mavinin hâkim olduklarında gözlemledim, maviler de morötesi bir renge bürünüyorlardı. Öteki kelebek renk yelpazesinin ortasındaki renkleri taşıyordu.

İşitsel aralıkta olsaydı konuşma olarak adlandırılabilen bir yolla iletişime geçtiler. Daha doğrusu, birtakım ayarlamalardan sonra kırmızı olanı benim için bunu yaptı, diğeri Françoise'ın üstüne suçlama yağdırmakla meşguldü. Bu kapalı iletişim kanalının açılmasına o kadar kendimi kaptırdım ki Françoise bağırana kadar bunun farkına bile varmadım. Küfurbazlığın, en azından eski Sorbonne öğrencileri arasında hâlâ yaşadığını hiç bilmiyordum. Kelebek bile Françoise'ın duygu yoğunluğu ve kararlılığı karşısında bir an durdu. Sonra tekrar başladı.

Işın ızgarasının küçük bir bölümü hâlâ yerinde duruyordu, Olga daha fazlası için bilgisayara atıldı, Françoise da tırtılları kucağında taşıyarak ve maalesef kelebeklere çıkışarak onun altına sindi. Belli ki ışın ızgarası ne onu ne de tırtılları

kelebekten tam olarak koruyabiliyordu. Onların kıvrandıklarını ve büzüldüklerini görebiliyordum, kırmızı kelebeğe iletişime devam edebilmemiz için öncelikle buna son vermeleri gerektiğini ilettim.

Şimdi aramızdaki iletişimin özünü kelimelere dökmeyi deneyeceğim, bunu yaparken tabii ki o zaman hepimizin ayrı ayrı aldığı ve sonradan bir araya getirilen notları kullanacağım, iletilerden hepimiz aynı şeyi anlamadık ve ara sıra iş iyice karıştı, kelebeklerin de bizim iletilerimizi tam olarak kavrayabildiklerini hiç sanmıyorum. Sonradan, iki taraf da bu konuda ilerleme kaydetti. Kelebekler belli ki söze başka türlü başlamak istemişler ama Françoise ve tırtılları nedeniyle bundan vazgeçmişlerdi. “O şey niye onları koruyor?” diye sormuşlardı. “Yanlış bir şey bu.”

“Hepimiz onlara yardım etmek istiyoruz. Onlar hassaslar, üzülmüyorlar. Niye onların canını yakmanız gerekiyor?” diye sordum.

123

“Canlarını yakmak gerek,” diye karşılık verdi. “Canları yanmalı. Cezalandırılmalılar. O zaman bunları yapmazlar. Bu kötü hareketleri.”

“Niçin onlara engel olmak istiyorsunuz? Bu onların hayatlarının bir parçası. Bir gün onlar da sizin gibi olacaklar.”

Bu söylediğim kelebeklerin hoşuna gitmedi, titreşimler kesildi, yine de bildikleri bir şeydi bu. Sonra, kırmızı kelebek dikkatle ve açık bir hoşnutsuzlukla kendini ifade etti: “Bugün ne oldukları yarın ne olacaklarını belirliyor. Bizi belirliyorlar,” dedi. Aynı fikirde olduğumu ifade ettim. Kelebek sert ve titrek antenlerini Françoise’a çevirdi, sonradan da doğrulanacağı üzere bu antenler yönlendirilebiliyor ve duygusal iletişimi yoğunlaştırabiliyorlardı. “O şey onları tutuyor,” dedi kelebek. “Yanlış yapmalarına yardım ediyor. Desen yapmalarına yardım ediyor!”

“Niçin desen yapmalarına yardım ediyor?” diye sordum.

■

Kırmızı kelebek bir an iletişim kurmadı, diğeri de öfkeyle ışın ızgarasının üstüne atıldı. Sonra kırmızı olan, “Öyle yaparlarsa canlandıkları zaman kanatları–” Bu noktada iletişim dondu. “Kanatlar – zarar görüyor. Kanatlar – oluşamıyor.”

Belki de gördüğüm şeyin açıklaması buydu. “Niçin?” diye sordum. İki kelebek birden iletişime geçti, iletilerini birbirinden ayırıp çözmek zor oldu ama desen yapımı sırasında enerji ve ilginin gelecekteki kanatların gelişimi yerine iç organlarda yoğunlaştığını –en azından onların teorisi buydu– ve içsel olması gereken –bu yine onların görüşüydü– bir düzenleme ya da desenin dışa vurulmasını içerdiğini o sırada öğrenmeyi başardım, sonradan da bunu doğruladık. İşte o zaman birdenbire, kelebeklerin kanatlarındaki renk düzenlemesinin, daha karmaşık olmakla birlikte, tırtılların dışkıdan yaptıkları desenlere çok benzediklerini fark ettim. Kelebekler, tırtılların bu düzenlemeleri korumaya ve içsel- leştirmeye yönlendirilebileceklerini umuyorlardı, en hoşlanmadıkları şeylerden biri de bizim ilk gördüğümüz gibi toplu desen yapımı gösterileriydi; tırtıllarla ilk iletişimimizi o sırada kurmuştuk, hatta önce Françoise’ın sonra da hepimizin sempatisini bu faaliyetler sonucunda kazanmışlardı.

Kelebeklerin teorisinin doğru olup olmadığını bilebil- memizin bir yolu yoktu, bunu anlayabilmek için anatomik gözlemler yapmak gerekeceğini düşündük. Françoise onlara inanmadı, ne de olsa kanadı tam gelişmemiş yaratıkların ko- zadan çıkışlarını görmemişti. Kelebeklere, yalnızca güç pe- şinde olduklarını, bu hikâyeyi de kendilerini haklı çıkarmak için uydurduklarını söylemeye çalıştı ama belki de şansımı- za bunu aktarmayı başaramadı, yalnızca tam bir güvensizlik içinde olduğunu iletebildi.

Birdenbire kelebeklerden biri tekrar iletişime geçti, belli ki Françoise’dan söz ederek, “O şey etkili olmamızı engelli- yor. Nefret ediyor. Tekrar geleceğiz,” dedi

Bu bize üzerinde tartışacak çok malzeme verdi ve baktık ki rahatsız edici olsa da taraf tutmaya başlıyoruz. Miss Hayes kelebeklerin çok ilginç bir canlı türü olduklarını düşünüyor, onlarla zihinsel açıdan uyarıcı bir ilişki kurulabileceğine inanıyordu. Françoise soğuk bir tavırla, kelebeklerin ortaya atıldıklarının gerçeklikten uzak ve asılsız olduğunu söylüyordu. Bu düşüncelerin altında yatan zalimliği ve nefreti hissedebiliyordu. Bir parça gevşemiş olan iki küçük tırtılı okşuyordu. “Desen yapımı onların en gelişmiş faaliyetleri ve mutluluk kaynakları,” diyordu. “Onları terk edemeyiz. En azından ben edemem.”

Sadakati sorgulandığında Nadira da onunla aynı taraftaydı, yine de meseleye bilimsellikten uzak bir bakış açısıyla yaklaştıklarının farkındaydı. Kılavuzlar kaygılı ve kararsızdılar. Bu konu üzerinde düşünmek istemeyen yerbilimci de öyleydi. Olga gülüp geri kalanımıza sataştı. Ben yalnızca iletişimi sürdürmek ve daha iyi sonuç verecek yöntemler denemek istiyordum. Ayrıca, tırtıllardan hoşlansam da onların çamurda yuvarlanmalarından hiç hoşlanmıyorum, şimdi esas olanın nispeten tarafsız olabilmek olduğunu düşünüyordum. Yine de keşif heyetinde bir-iki erkek olsaydı, aramızda gelişen şiddetli gerginlik biraz hafifleyebilirdi diye düşünmeden edemedim.

Kelebeklerin geri dönmeleri için aradan birkaç gün geçmesi gerekti. Françoise hızla büyüyen küçük tırtılları desen yapmaları için enikonu teşvik ediyordu. Hatta davranışları duygudaşlığın ötesine geçmiş, müdahalenin sınırına dayanmıştı. Bu durum Miss Hayes ile beni kaygılandırıyordu: Ne yapmalıydık?

Olga ile birlikteydim, hem bir cihazın tamiri ve test edilmesiyle uğraşıyor hem de dönüş yolculuğuna dair bazı ayrıntıları görüşüyorduk. Kelebekler, son derece isabetli bir pike yaparak üzerimize indiler. Biz daha hazırlanamadan onlar

iletişime başlamışlardı bile. Şimdi, tırtılların bir başka açıdan da suçlu olduklarını açıklamayı kafalarına koymuşlardı. Tırtılların yosun bataklığında yuvarlanmalarıyla ilgiliydi, kelebekler için o kadar önemliydi ki bu konudaki duygu durumlarını çözümleyip parçalara bölebilmeleri biraz vakit aldı. Ben anlayamadığımda sabırsızlanmaları da işleri kolaylaştırmadı. Sonuçta aktardıklarının özeti şuydu: Genel olarak döllenmiş bu tırtıllar er geç yumurtlaması gerekecek kelebekler olarak tekrar doğuyorlardı. Yumurtlama süreci her zaman kelebeği öldürürdü, bunun nedeni yalnızca fiziksel stres değildi, aynı zamanda çoğu kaçınılmaz olarak kabahat üstüne kabahat işleyecek, bu yüzden de asla o büyük mutluluğa ulaşamayacak olan bu aşağılık canlılardan onlarcasına, belki yüzlercesine – sayıları net kavrayamadım– hayat vermeye mahkûm olduklarını bilmeleriydi.

Hiç yumurta bırakılmasa yalnızca tırtılların değil kelebeklerin de sonunun geleceğini anlatmaya çalıştım. Bunun üzerinde durmadılar. Çok arada sırada, döllenmemiş bir tırtılın –büyük olasılıkla çamurda yuvarlanmaya her kalkıştığında kelebek saldırısına uğrayan ve öldürülme de kozaya girecek kadar cesareti kırılmış olan birinin– vakti geldiğinde kozadan çıkıp tekrar doğduğunu aktardılar. Onun desen yapması da engellenebilmiş olsa, kusursuz kanatlara sahip olacak ve sonsuza dek yaşamaması için hiçbir sebep kalmayacaktı. Kelebeklerin, bizim görebildiğimiz kadarıyla hiç doğal düşmanları yoktu. O gezegende mevsimlerden de etkilanmiyorlardı.

Hastalıklar ya da zamanın tahribatı hakkında bilgi edinmek zordu. Ama görünüşe göre yumurtası olmayan bu az sayıdaki kelebeğin hepsi yaşıyordu, hem de bana bilgi veren kelebeklerin ancak şu şekilde ifade edebildikleri bir ihtişam içinde: Bir kelebek lagünün üstünde uçtuğunda, bir kelebeğin kendisi bir de onun yansıması vardır. Bu kelebeklerin

hâlini ötekilerle kıyaslayacak olursak, bunlar kelebeğin kendisidirler.

Bu noktaya varmamız en az iki saatimizi aldı. Sonunda ikisi de bizi kaygı verici bir kayıp duygusuyla bırakarak çekip gittiler ama çabucak geri döndüler ve birdenbire çiçek konusuna daldılar. Onların bazı çiçeklerden, anlayabildiğimiz kadarıyla nektarı değil ama kokunun kendisini çıkardıklarını zaten gözlemlemiştik. Diğerleri bazen bir tür ritim oyunu ya da dans sırasında kullanılıyordu. Tüm bunlardan estetik bir haz alıp almadıklarını söylemek olanaksızdı ama o muhteşem renklerin ve biçimlerin bazılarını onların da bizim kadar çekici buldukları belliydi. Çiçeklere herhangi bir şekilde dokunmak ayıplanması gereken bir davranış olarak kabul ediliyor ve tırtılların faaliyetlerine cevaben yapılanla aynı olmasa da sert bir saldırıyı hak ediyordu. Bunun etkisi kısmen fizikseldi çünkü çiçeklere zarar verebilecek ama tırtıllar kadar suçlu olmadıkları için diğer saldırı şeklini hak etmeyen bazı böcek türlerini savuşturmak için kullanılıyordu, işte bu yüzden kendim de tamamen fiziksel olan o batma hissini yaşamıştım.

Kırmızı olanı, “o şey”in niçin çiçekleri kopardığını bilmek istedi. Olga’nın yalnızca her birinden bir örnek istediğini, onların üzerinde düşünebilmek için bunu yaptığını ve topladığı örnekleri özenle sakladığını açıkladım. Bunu görmek istediklerini biraz güçlkle de olsa anladım. Olga elimizdeki örneklerin en iyi durumda olanını çıkardı. Geri dönüşte tüm malzememizi sınırlı bir alana sığdırmak zorunluluğu nedeniyle çiçek, hâliyle müzelik koşullarda saklanmamıştı. Ben de onu tekrar gerçek güzelliğine çok yakın bir hâle getirecek olan diğer süreçleri anlamalarını sağlayamadım.

Her iki kelebek de fena hâlde telaşlandı. Sanırım Olga’nın yalnızca çiçeği değil ama onun rengini, dokusunu ve kokusunu da aldığını hissettiler. Bizde ara sıra, beni Olga’dan daha

çok rahatsız eden bir iğnelenme hissi uyandırmaya başladılar. Çekici görünmeyen bu nesnenin eski hâline getirilmesi mümkün olduğu gibi aynı zamanda bilgi amaçlı kullanılacağını ve hayranlık uyandıracığını ekleyerek onları yatıştırmaya çalıştım. Ancak kelebekler böyle öfkeliyken mesajların ne kadarının iletilildiğini çıkarabilmek biraz zordu. Birdenbire dönüp gözle görülemeyecek kadar hızlı kanat çırpışlarıyla ortadan kayboluverdiler. “Peki!” dedi Olga ve sudan çıkan bir köpek gibi tüm bedenini titretti.

9

Dönüşümüz için uçuş planıyla ilgili her zamanki birtakım küçük sorunların halledilmesi gerekiyordu, zira matematiksel sayılabilecek bu tip sorunları doğru çaba ve araç gereçle çözmek mümkündür. Ama keşif heyetindekilerin farklı düşüncelere, hatta belki farklı amaçlara sahip olduğunu hissetmek hiç hoş değildi, üstelik bu aşamada hayati önem taşıyan işbirliğini de güçleştiriyordu. Françoise tüm vaktini hızla büyüyen bir grup genç tırtıla sahip çıkarak geçiriyordu, kalıcı olarak zarar görmüş birkaç tanesine gösterdiği sevgi ve ilgi bize epey mantıksız geliyordu. Geri kalanlar, diyordu, meydan okurcasına, çok geçmeden desen yapımına başlayacaklardır, sonra da çamurda yuvarlanmaya. Bu durum beni hayli kaygılandırıyordu, özellikle de kelekler tarafından iki-üç kez ziyaret edildiğim ve belli konuları aydınlatmayı başardığım için. Ama Françoise şu anda basit bir öneriye ya da mantığın sesine kulaklarını tıkamış görünüyordu. Bizim iletişim tarzımıza doğal bir yatkınlığı olduğu ortaya çıkan bir kılavuz da kesinlikle onun tarafındaydı. Miss Hayes işte bu şartlarda, sanırım kısmen de tüm bunları düşünmek istediği için, kendi başına keşfe çıktı ve yarıklardan birinin dibinden tırmanırken şans eseri kayıp ipuçlarından birini buldu.

Daha sonra bana söylediğine göre, uzaklaştıkça ağır ağır içini kaplayan keder hissini keşif heyeti için kaygılanmasına ve Françoise'in şu anki mantıksızlık hâlinin diğerlerine

de bulaşmasından, bunun da kalkışı yalnızca bizim için değil topladığımız örnekler için de daha zor ve tehlikeli hâle getirmesinden korkmasına yormuştu. Ama böyle bir kaygı duymak normalde onu bir çare bulmak için en azından kafa yormaya iterdi. Şimdiyse, bu his giderek daha ezici bir hâl alıyor ve Dünya'da başından geçen, uzun zaman önce aklının gerisine ittiği, normalde sakın sakın, hatta çoğu zaman keyifle hatırlayacağı olayların hafızasında canlanmasına yol açıyordu. Bunlar şimdi onu bunaltıyordu, telafisi olmayan bir kayıp yaşadığı hissine kapıldı, sanki aniden tüm çalışma hayatının bir rüyadan ibaret olduğunun farkına varmıştı. Görünüşe göre bir noktada yanlış bir karar vermişti: Ondan sonraki hiçbir şeyin de bir anlamı yoktu. Bu his o kadar ağır bastı ki neredeyse gözlem yapmayı bırakacaktı, işte tam da böyle bir ruh hâlindeyken, tüm bu kederin kaynağıyla burun buruna geldiğini –bir kâbustan uyanınca duyulan rahatlamayla– fark etti. Tabii ki yumurtlayan ve ölmek üzere olan bir kelebektir bu. Bizim bildiğimiz o muazzam ve güzel şey, kelebekler için genellikle korkunçtu. Kelebeğin anteni sarkmıştı, el gibi kullandığı hassas bacakları bir kenetleniyor bir açılıyordu. Kesik kesik çırpıtığı kanatları renk renk hareleniyordu, derken yumurtalar bedenini parçalayarak dışarı çıkıyorlar, yosunun üzerinde bir iz bırakarak dibe değilse de en azından yüzeyin altına ağır ağır battılar. Bu kelebeğin, bizlerin ve diğer pek çok Dünyalı ya da Dünyadışı canlının bildiği anlamda bir acı çekip çekmediğinden emin olmak zordu. Dışarıya yaydığı, keder ve çok derin umutsuzluk dalgalarıydı.

Miss Hayes ne olup bittiğini anlar anlamaz onunla bağlantı kurup şefkat göstermeye çalışmıştı. Ama belki de saf şefkat fazlasıyla insani bir duygudur zira yaptığı etkili olmuşa benzememişti. Yine de meselenin bundan ibaret olmaya bileceği Miss Hayes'in aklına gelmişti. Hepimizden daha eski bir kuşaktan olduğu için en yeni iletişim tekniklerini bile-

meyebileceğini düşünüp benim ya da diğerlerinden birinin başarı sağlama ihtimalini daha yüksek görmüştü. Geri kalanımız için genel bir çağrı yapmıştı, hepimiz aceleyle onun belirttiği yere gittik. İşte sonunda zincirin şimdiye kadar bulamadığımız halkası karşımızdaydı.

En yakındakiler çevrede botanik ve ekolojik gözlemler yapmakta olan Olga ile bendik. Oraya gelip de kendimizi kederin hüküm sürdüğü bölgede bulunca biz de iletişime geçmeyi denedik ama bu olanaksız görünüyordu. Doğum eski günlerde herhalde Dünyalı anneler için de aynı derecede zordu – tabii eğer bir gezegendeki yırtılan dokuların acısı başka bir gezegendekine benzetilebilirse. Ne var ki bu anneler her zaman acıyı ve korkuyu bir ölçüde azaltan bir gurur, başarı ve yoktan var etme duygusu yaşarlardı. Doğum, Dünyalı anneler için annelik duygusunun başlangıcı demekti, yaşadıkları gurur yerini edilgen bir sabra bırakacaktı, yoktan var etme duygusu da var edilen için duyulan kaygıya: Bugünkü duygularımıza yakın bir şeylere.

131

Ama bu kelebeğin annelik duygusu hiç yoktu, olamazdı. Başkalaşıma uğrayan bu canlının yapısında yoktu bu. Birkaç tanesi telef olsa bile yumurtalar kendilerini idare edecek ve yavrular yumurtadan çıktıklarında annelerinden tamamen farklı canlılar olacaklar ama yine kendi başlarına hayatta kalabileceklerdi. Annelik duyguları filizlenemezdi. Bu nedenle kelebeğin yumurtlaması mutlak bir kayıptan ibaretti. Ona sırf bir çeşit teselli olsun diye nasıl olursa olsun yaşam döngüsünün devamlılığını sağladığını, ne olduğunu açıklamaya çalışmadığımız bir sürecin parçası olduğunu aktarmayı da başaramadık.

Kelebek artık iyice zayıf düşmüş görünüyordu, açtığı titreyen kanatlarındaki renkler eskisi kadar parlak değildi. Görüyor gibi durmuyordu. Yumurta kanalının korkunç şekilde yırtılmış ucundan artık yalnızca birkaç yumurta çıkıyordu

– orası gerçekten de yumurta kanalı mıydı acaba? Belki de fiziksel baskı sonucu karın katmanlarının yırtılmasıyla açılmış bir yoldan başka bir şey değildi. Bunu daha sonra araştırabileceğimizi umuyorduk. Kaç yumurta çıkarmıştı? Miss Hayes kesin bir bilgi sahibi değildi çünkü o geldiğinde süreç çoktan başlamıştı. İlk çıkan yumurtalar, büyük olasılıkla, çoktan yosunlu yüzeyin altına girmişti. Yine de yumurtaların ve kelebeğin büyüklüklerine bakarak bir tahminde bulunmak mümkündü, yumurtaların sayısı büyük olasılıkla elliden çok yüzden azdı.

Artık Nadira ile Françoise da yanımıza gelmişlerdi. Françoise çok az konuştu ama tırtıllara duyduğu şefkati onlarla aynı şekilde acı çeken kelebeklere beslemediği –bu bana hayli tuhaf geldi– sözlerinden açıkça anlaşılıyordu. Kederin etki alanından kurtulmak mümkün değildi, dost bir canlı olmamızın ötesinde bu kederin bizimle hiçbir ilgisi olmadığını bilmemize rağmen üzerimizdeki etkisi anılarımızı aklımıza getirip içimize kaygı salmaktı, bu yüzden hepimiz mutsuz bir ruh hâliyle izlemeye devam ediyorduk ki başka bir şey oldu. Göz kamaştıran zikzaklarını çizerek üç kelebek alçaldı, çevreye büyük rahatsızlık sinyalleri yayıyorlardı.

Artık yumurtlaması neredeyse sona ermiş ve ölmekte olan arkadaşlarına herhangi bir yardım ulaştırabiliyorlar mıydı diye merak ettim, eğer ulaştırıyorlarsa bunun ne türden bir yardım olduğunu –merhamet dolu duygusal bir yaklaşım yerine pekâlâ tamamıyla zihinsel bir yardım da olabilirdi– çözebilmek olanaksızdı, bizi “aştığı” için değil de onun üzerinde dikkatimiz yoğunlaşmadığı için. Keder akışında bir farklılık hisseder gibi oldum, neredeyse tavır değişikliği sayılabilecek bir şey oldu, ancak bunu kavramak kolay olmadı çünkü o sırada kendi babamın ölümü nedeniyle derin ve mantıksız bir üzüntüye kapılmıştım – normal koşullarda asla yapmayacağım, son derece mantıksız bir şeydi bu

çünkü insan yaşamının devamına izin vermeyecek türden olmakla birlikte çok ilginç ve başarıyla sonuçlanan bir işe kalkışmış olan babamla gurur duyuyordum ve onun adına mutluydum. Ama şimdi onun yüzünü hatırlamak beni kederle boğuyordu. Sonra, aynı belirginlikte, annemi hatırladım; uzay gemisi patlamadan ve içindeki her şey galaksiler arasındaki uçsuz bucaksız, ıssız boşluğa dağılmadan hemen önceki anlarda benim hakkımda –hep onun sevgili, küçük çocuğu gibi gördüğü– kızı hakkında neler hissetmiş olabileceğine dair son derece canlı hayaller kurdum. Her ikisini de düşünürken gözyaşlarımın yanaklarımdan süzüldüğünü hissedebiliyordum, herkes bir tarafa Olga’nın bile aynı şekilde etkilendiğini görebiliyordum. Sonradan bana kendisinin de nasıl kendi annesinin ölümünü düşündüğünü anlattı – bir yönetici olan babası hâlâ hayattaydı.

Üzerime çöken bu tuhaf ağırlıktan kendimi kurtarabildiğimde ölmek üzere olan ve antenini dikmesinden anlaşıldığı kadarıyla diğerleriyle bağlantı hâlindeki kelebekteki bir değişimi fark ettim. Kederin doğası değişiyordu, belki de bedenden sıyrılıyordu. O sırada Françoise, “Bakın!” diye bağırınca son çıkan yumurtaların saldırı altında olduklarını gördük. Bu, Olga ile benim çiçek toplarken başımıza gelen fiziksel türden saldırıya benziyordu. Yarı saydam yumurta kapsülleri yüksek ısıya maruz kalmış gibi kuruyup büzüşmüşlerdi. Derinliğini kestiremediğim için güçlükle de olsa uzanıp yosun yatağının ötesine ulaştım ve yumurtalardan bir tanesini elim aldım. Ona dokunduğumda bir an için bir batma hissettim ama yine de onu ve birkaç tanesini daha tutup alabildim. Hâlâ çok sayıda anatomik ve biyokimyasal veriye ihtiyacımız vardı.

O sırada Françoise öfkeyle silkindi, anlaşılan kelekler onu fark etmişler ve suçlama yağmuruna tutuyorlardı – tırtılların çamurda yuvarlanmasını desteklemenin sonucunda

olacağı buydu! Françoise kelebeklerle hemen şiddetli bir sinir harbine girdi, oysa keşif gezisine çıkmadan önce diğer hepimiz gibi onun da samimiyetle benimsemiş olduğu müdahale yok ilkesiyle hiç bağdaşmıyordu bu davranış. Neyse ki, o da kelebekler de, farklı nedenlerle olmakla birlikte, iletişim kurmayı beceremeyecek kadar gergindiler. Bir de tabii, sorun istemediğimden ben de bağlantıyı biraz bozmayı başardım. Ama tüm bunlar ne kadar aptalcaydı! Françoise, hiç kuşkusuz kısmen keder bulutunun üzerindeki etkisi yüzünden –daha sonra kendisine sorunca gerçekten de böyle olduğu anlaşıldı– zarar görmüş zavallı tırtıllarını düşünmeye başlamıştı. Çocuklarını. Henüz kendisi çocuk doğurmamıştı.

Sonra, bir düğmeye basılmış gibi keder akışı kesiliverdi. Kendimi tekrar iyi hissetmeye başladım. Kelebek ölmüştü.

Çok ilginçti: Kanatlarındaki renkler, çirkin desenli bir halı ya da perde gibi bulanık, cansız, acayip eciş bücüş bir hâl aldı. Renk tonlarında ve gölgelerde de eski incelikten eser yoktu. Hepimiz bir parça utanıyorduk, özellikle de kelebeğin ölü bedenini alıp götürmemize izin verileceğini umduğumuz için. Ama bunu yapabilecek miydik? Şu anda üzerimizde zikzak çizen kelebekler daha önce iletişim kurduklarımız değillerdi ve ne yapmak istediğimize dair benim ya da arkadaşlarımdan iletmeye çalıştıklarından hiçbir şey anlıyor gibi görünmüyorlardı. Neyse ki çok geçmeden, karşılıklı konuşma seviyesine yakın bir iletişim kurmayı başardığımız kırmızı tonlardaki kelebek gelip ilk üçüne katıldı. Onlara arkadaşlarının ölü bedenini kampa götürmek istediğimizi açıklamayı başardık. Bu isteğimiz hiç umulmadık bir etki yarattı. Kelebekler çok kızıp kinlendiler, bir süre sonra bizi bataklık yengeçleriyle aynı kefeye koyduklarını fark ettim.

Üzülmenin bir faydası yoktu tabii, hemen kelebeğin güzelliğine hayran kaldığımız için böyle bir istekte bulunduğumuzu iletmeye çalıştım ama duyduğumuz bilimsel ilgiyi

hiç işe karıştırmamayı becerememiş olabilirim. Her neyse, kelebeklerin yanıtı onu kendimize katmak, içimize sokmak, hatta aslında yemek istediğimiz, onların da buna izin vermeyecekleriydi. İğrenç ve korkunç bir şeydi. Bu kelebeğe, kozadan çıkarken kayıtsızca mahvedip yem olmak üzere terk ettikleri canlılardan farklı gözle bakıyorlardı anlaşılan. Kelebek onlardan biriydi, belki kendilerinin de kaçamayacakları bir felakete uğramıştı. Bu kelebek de kendileri gibi mükemmelliğe ulaşmış olarak çiçeklerin üzerinde dans etmişti. Kendilerinin bir parçasıydı. İsteksizce kabul etmek ve onların, yanıtlanmamış pek çok soruyla dolu bu bedeni kaldırıp tahmin edemediğimiz bir yere götürmelerini izlemek zorunda kaldık. “Tırtıllar, bataklık yengeçlerine yem oluyor,” dedi Françoise acıyla, “ve kelebekler bunu hiç umursamıyor bile!” Bu aşamada her şeyi kişisel bir mesele hâline getirmeden edemiyor gibiydi.

“Bunun yüzeyini kazısak iyi olur,” dedi Miss Hayes, yosun bataklığının kenarını ayağıyla yoklayarak, “bakalım canlı yumurta bulabilecek miyiz.”

“Olmaz!” dedi Françoise. “Biz de mi onların düşmanı olacağız?” Ama Nadira onu sakinleştirmeyi ve mantığa davet etmeyi başardı. Büyük olasılıkla, Hintlilerin yüzyıllardır süregelen yaşama saygı anlayışının ki bu Avrupalılarınkinden çok farklıdır –çoğu zaman ikisi aynı dili konuşmazlar– saygının başka bir türünü beraberinde getiren biyoloji eğitimiyle birleşmesi sonucunda Nadira, asker ve etobur ataları taraf tutmaya ve hayat almaya meraklı olan Françoise’den daha medeni bir insan olmuştu. Bu gibi tarihsel koşullar izlerini bırakırlar.

Bataklığın bu noktada fazla derin olmadığını gördük ve birkaç yumurta toplamayı başardık. Gelişimlerine bakarak yavruların yumurtadan ne zaman çıkacaklarını tahmin edebilmek mümkündü. O akşam onlarla ilgili çok ilginç çalışma-

lar yaptık, bunların çoğu hâliyle raporumuzda yer aldı. Ama Françoise hâlâ geri duruyordu. Kelebekler, başlarına geleceği daha önceden hiç kestirebiliyorlar mıydı, yumurtlama evresine aniden mi geçiyorlardı yoksa duygusal ya da fiziksel bir hazırlık dönemi yaşıyorlar mıydı bilmek ilginç olurdu. Ölüm tanıklık etmiş olanlar da dahil olmak üzere kelebeklerin büyük çoğunluğu bunu kendileri de –mutlaka– yaşamak zorunda kalacaklarsa bu, onların çamurda yuvarlanan tırtıllara niçin şiddetle saldırdıklarını açıklayabilirdi. Bir kelebek döllenmemiş azınlığa ait olduğunu ne zaman anlıyordu acaba? Yoksa hepsi son âna kadar umut etmeye devam mı ediyordu?

Birkaç gün boyunca aralıklı olarak bunları tartıştık. Bir bakıma Dünya'daki hayatın eski günlerini andırıyordu, o zamanlar insanlar biz kâşifler gibi kasıtlı olarak ve entelektüel amaçlarla hayatlarını riske atmazlarmış ama bu gezegende bizim tanık olduğumuza benzeyen ıstıraplı ve karmaşık doku yırtılmaları ya da yıkımı sonucunda ölürlermiş. Bu da kedere, küskünlüğe ve öfkeye yol açan bir neden olmalı.

Çok geçmeden daha önce iletişim kurduğumuz iki kelebek, her zamanki gibi aceleyle ve o sırada başka ne yapıyor olursak olalım kendilerine ilgi göstermemiz konusundaki ısrarlılıklarıyla geri geldiler. Bu kez açıkça ve yalnızca illa onlarla gidelim diye tutturdular. Son derece heyecanlıydılar ama mutlu bir heyecana benziyordu bu. Françoise'a bile sataşmadılar.

Onların peşinden seğirttik. İlerlemek epey zordu. Bizi her ağaçtan bir krizalitin sarktığı korudakiler gibi, insanın açıkta kalan her yerine batan, aynı zamanda da mide bulantısı yaratan fevkalade rahatsız edici birtakım bitkilerin bulunduğu bir çalılıktan geçirdiler. Tüm bunlardan hâlâ çok rahatsız olduğumuz sırada tamamen farklı bir şey hissetmeye başladık.

Bunu tarif etmek çok zor, ancak bir benzerlik üzerinden mümkün olabilir. Pek çok Dünyalının gördüğüne inandığım

bir rüyaya benziyordu; bu rüyada tüm sorunların gülünç derecede basit ve çözülebilir oldukları ortaya çıkıyordu, yeter ki mutlak ve sonsuz mutluluğun da bilginin de kolayca ulaşılabilir olduğu ilkesi bir kez kavransın. Tabii insan doğasını yadsıyan bir şeydir bu ama yine de bu yönde az da olsa yol katetmiş sayılabiliriz. O anki duygumuzun temel bileşeni evrensel algıya ve içgörüye neredeyse ulaşılmış olmasından kaynaklanan sarsılmaz bir iyimserlikti. Çektiğimiz acı ve mide bulantısı bu coşkun mutlulukla kaybolmuştu ya da hâlâ hissettiğimiz kadarı –mükemmel bir orkestra uyarlamasının doruk noktasını dinleyen birinin eski bir yarasının kaşınması gibi– önemini yitirmişti. Kelebekler bize, “Yaklaşınız,” diye sinyal yolladılar, “yakındasınız.” İçine girdiğimiz bu duygu alanını onların da bizimle paylaştıklarından emindik – ya da en azından ben emindim.

Tam üzerine gelene kadar hiçbirimizin diğer kelebeği fark etmemiş olmamız ilginçti. Sanırım yine şaşırtıcı birtakım ışık oyunları ve gösterileri bekliyorduk. Oysa bu kelebek neredeyse renksizdi; hoş, kanat açıklığı boyunca grilerden krem renklerine, alacakaranlıktan şafağa birtakım geçişler görmek hâlâ mümkündü. Fevkalade güzel ve tuhaf biçimli çiçekleri olan bir ağacın çevresinde dönüyordu, görünüşe göre daha yoğun bir estetik deneyim yaşamak için bir kez parıldadı, bunun bendeki yansıması ise kendimi daha iyi ve umutlu hissetmek oldu. Miss Hayes’in bunu benimserken kendi kendine gülümsediğini gördüm, Olga ise bir parça rahatsızlık duydu çünkü çiçeklerde bir bakıma onun da gözü vardı.

Kırmızı kelebek iletişim hâlindeydi, bize burada kelebeklerin yaşadıkları kötü kaderden kurtulmuş bir kelebek olduğunu söylüyordu. Onun kaç yaşında olabileceğini öğrenmeyi denedim ama kırmızı kelebek bunu bilmiyordu. Bir kayanın üstüne oturdum, artık –asla– bir yere gitmek için bir sebep

yoktu sanki. Bundan daha iyi bir hâl düşünülebilir miydi? Miss Hayes ile Nadira, ikisi de oturdu, onları Olga takip etti, kılavuzlar da onun iki yanına geçtiler. Orada ne süre kaldığımızı bilmiyorum ama birdenbire Françoise'ın beni sarstığını fark ettim.

Yüzü allak bullaktı ve gösterdiği çabadan kıpırmızı olmuştu. “Çekil oradan!” dedi. “Çekil oradan! Onların ne yaptıklarını – o acıyı hatırla!” Mutluluk ve huzur duygularına karşı koymaya çalıştığı apaçık ortadaydı, kendi mutluluğundan dolayı gerekirse bu mutluluktan kendim de kaçarak ona yardım etmek zorunda olduğumu hissettim. Kelebeklerden gelen iletişimi kabul etmekten vazgeçtim. Belki de gerçekten anlamamız, sonra da raporlamamıza yetecek kadarını deneyimlemiştik. Bu büyük mutluluğun daha fazlası bizim tamamıyla akıllıca düşünüp hareket etmemizi engelleyecek moral bozucu bir etkiye yol açabilirdi. Françoise şimdi sert bir sesle konuşuyordu: “Gaddarlık!” dedi, “Gaddarlık ve baskı! Bunlar üzerine kurulu hiçbir şey doğru olamaz!”

“Biz doğrunun ve yanlışın peşinde miyiz?” diye sordum ona. “Gözlem yapmıyor muyuz? Burada oluş nedenimiz bu değil mi?”

“Biz de değiştiriliyoruz,” dedi Françoise, “onlar tarafından, kasıtlı olarak. En azından – sen değiştiriliyorsun.”

Bu doğru muydu? Kelebeklerden –eleştirel bir gözle, ayrıntılı gözlem yapmama engel olacak kadar– çok mu etkilenmişim? Birinin daha görüşünü almak istedim, tercihen de Miss Hayes'inkini ama onu, hissettiği bu büyük mutluluktan alıkoymakta tereddüt ettim. Bu çok sık yaşadığı ya da yaşayabileceği bir şey değildi. Doğruyu söylemek gerekirse yetişkin insanlar bu yoğunluktaki mutluluğu nadiren yaşarlar; bozulma ve yaşlanma süreçlerinin kaçınılmaz olarak başladığı, dokuları olduğu kadar zihni de etkilediği orta yaş üstündeki kişilerde ise daha da nadirdir bu. Belki de benim

kararıma yardımcı olacak kişi Olga'ydı. Ama onu, ölümsüz kelebekten gözlerini ayırmadan güleç bir ifadeyle otururken girdiği, dünyayı toz pembe gören ruh hâlimden çıkarmakta epey zorlandım.

Biz üçümüz ve kılavuzlar yoğun mutluluğun etkisi altındaki alandan biraz uzaklaşıp bir dağ sırtı boyunca yürüdük. Kendimi şu anda hepsi taşınabilecek şekilde paketlenmiş olan jeolojik örnekleri düşünürken yakaladım, aynı zamanda jeoloğumuzun keleklerden bu kadar az etkilenmiş olmasının ne kadar tuhaf olduğunu düşündüm, bir de haklarında hâlâ çok az şey bildiğimiz, insanlar arasındaki genetik ve çevresel farklılıkları. Örneğin jeoloğumuz, Maden Bakanlığı çalışanlarının ilgilenebileceklerini umuyordu. Ben de ilgilenmemelerini! Yaşça en küçüğümüz Nadira'yı ve en büyüğümüz Miss Hayes'i düşünceye dalmış, eksiksiz mutlulukla hemhal olurlarken bıraktık, gittiğimizin farkına vardıklarını hiç sanmıyorum. Oturduk, oturduğumuz yerden belli başlı yarıkların kıvrımları ve tırtılların desenlerine ilk kez rastladığımız plato görünüyordu. Epey mantıklı bir tartışma yaptık. Keleklerin, kendi aralarında nadiren büyük bir mutluluk doğması için kendi larvalarına böyle zalimce davranmaya ahlaki olarak hakları var mıydı? "Keşke tırtıllara durumu açıklayabilseler-" dedi Olga, kaşlarını çatarak.

"Bu mümkün değil," diye karşılık verdi Françoise. "Onlara bir gün öylece yok olmayacaklarını, kelebeğe dönüşeceklerini açıklamayı ben, kendim -üstelik beni seviyorlar- dene-dim. Bunu kavrayamıyorlar. Bu - açıkça anlaşılmıyor. Bunu aktarabilmenin bir yolu yok."

Olga konuştuklarımızı düşünüp, "Bu yüzden de tüm bunlar sebepsiz eziyet gibi görünüyor," dedi usulca.

"Sebepsiz eziyet *zaten!*" dedi Françoise.

Olga duymazdan gelip söze devam etti: "Sanırım, insanlık tarihinde böyle şeyler yaşanmış. Gelecekteki iyi şeyler uğru-

na bugün sahip olunan iyi şeylerin feda edildiği zamanlar olmuş. Mutluluğun ertelenmesi: Evet, hem kapitalist ülkelerde büyük endüstriyel gelişme dönemlerinde hem de benim ülkemde devrimden sonra yaşandı. Çoğu kişiye zorbalık gibi görünse de –çünkü onlar, iyi şeyleri hiçbir zaman kendileri göremeyeceklerdi– bazılarına bir derece açıklayabilme olasılığı her zaman vardı. Hayır, aynı şey olmadığını biliyorum, Françoise ama bu benzetme seni biraz rahatlatıyor mu?”

Françoise hayır anlamında başını salladı. Kılavuzlardan biri, genel olarak aynı görüşte olduğunu anlatmaya başladı, bunu matematiksel simgelerle ifade etti. Françoise oralı olmadı, yalnızca surat astı. Sonra ben söz aldım ve şöyle dedim: “Bu daha çok insanlık tarihinde din adına yapılanlara benzemiyor mu? Öteki dünyada ruhları kurtulsun diye insanların işkence gördüğü ve diri diri yakıldıkları zamanlara, belki de onların çoğu öteki dünyanın varlığına inanmıyormuş. Ama onlara işkence edenler inanıyormuş. Avrupa’da bizim atalarımız yapmış bunları, eminim ki Nadira’nın ataları da Asya’da aynı derecede kötü şeyler yapmıştır. Şimdiye kadar bu hareketleri hep anlaşılmaz ve son derece iğrenç bulmuşumdur. Ama sanırım artık onları anlamaya başlıyorum.”

“İspanyol Engizisyonu’na seyirci kalabilir miydik?” diye sordu Françoise.

“Hayır, hayır! Ama o zamanlar, gelecekte var olacağı öne sürülen koşullar hiçbir anlamda *gerçek*–”

“O hâlde sence bu–” Françoise başparmağıyla kayanın öbür yanını işaret etti “–bu gerçek... bütün o mutsuzluğu ve acıyı haklı mı çıkarıyor? Tırtıllara göre onların... onların medeniyetlerini oluşturan her şeyin engellenmesini?”

“Eğer buna öyle dersen,” dedi Olga, sonra da, “Evet, haklı olabilirsin. Desen yapmak ve çamurda yuvarlanmak olmadan onlar – bir hiçler. Topaklardan ibaretler.”

Bir an için kelebekle tekrar iletişime gectim. Dedim ki,

“Ben az önce gördüğümüz bu şeyin haklı neden olduğuna inanıyorum.”

“Hayır!” dedi Françoise. “Ama hayır! Bunlar... bu bireyler... yalnızca birkaç tane–”

“Ama anlaşılan ölümsüzler. Bu yüzden sayıları artıyor,” diye belirtti Olga.

“Acaba gerçekten ölümsüzler mi diye soruyorum kendi kendime,” dedi Françoise. “Belki de siz sırf inanmak istediğiniz için keleklerin söylediklerine inanıyorsunuzdur.”

“Bence bu kelebeğe kendisinin ölümsüz olduğuna inanıp inanmadığını, inanıyorsa neye dayanarak buna inandığını soralım. Ne zamandır bu hâlde olduğunu da. Daha az mutlu bir hâlini hatırlayıp hatırlamadığını. Onun durumundaki başkalarının hiç ölmüş ya da ortadan kaybolmuş olup olmadıklarını. Soracak çok soru olacak – eğer sormayı becerebilirsek.” Olga başıyla onayladı. Françoise’in koluna girdim. “Bak Françoise, tüm bunları, doğru bulsak da bulmasak da değiştiremeyiz. Değiştirmeyi deneyemeyiz bile. Pek yakında buradan ayrılacağız,” dedim.

“Onları, korunmaya ihtiyacı olan tırtılları terk edeceğiz,” diye karşılık verdi Françoise. Elinin tersiyle gözlerini sildi. “Sen zalimsin!” deyip kolunu benden kurtardı.

“Hayır, pek öyle sayılmaz,” dedi Olga. “Burası bizim dünyamız değil, öyle değil mi?”

Françoise bir süre orada öylece oturdu, onun tırtıllara olan sevgisiyle başka bir dünyaya müdahale etmememiz gerektiğine dair bilgisi arasında sıkışıp kaldığını görebiliyorduk. Müdahale, uzay araştırmalarının en temel etiğine aykırıydı ve çoğu zaman, Françoise’inki gibi, merhametten kaynaklanan bir dizi hata yapılmasından sonra onu yasaklayan kural kuşaklardır insanlara zorla uygulattırılıyordu. Tüm bunları bizim gibi o da biliyordu. Bunu onun başına kakmamıza gerek yoktu. Ölümsüz kelebeğe sormamız gere-

ken soruları ve bunların hepsinin nasıl iletelebilecek tek bir merak hâline getirilebileceğini düşünmeye başladım. Olga da aynı şeyi düşünüyordu ama iletişim sorunu hakkında daha az bilgisi vardı. Ayrıca, kelebeğin ağacından bir botanik örneği almak istiyordu.

Bir süre sonra, Françoise mantıklı konuşmaya ve öğrenmemiz gerekenler hakkındaki fikir alışverişimize katılmaya başladı. Bana öyle geldi ki ölümsüz kelebeğin içinde bulunduğu duruma dair iletilerinin yoğunluğu biraz azalmıştı. Belki şimdi biraz araya girebilirdik. Geri döndük. Miss Hayes başını çevirip bize gülümsedi.

Bu kelebeyle iletişim daha önce bunu sağlayabildiklerimizle olduğundan çok daha zordu. Bizi tatmin edecek doğrudan yanıtlar alamadık. Kelebeklerin anılarının ne kadar geriye uzandığından hiçbirimiz emin değildik. Bu kelebek, anlaşılan, daha önceki bir gelişim evresini hatırlıyordu ama belli ki hatırladığı yine yalnızca kelebek hâliydi. Daha fazla gelişmeyi dört gözle bekliyordu ama bunun nasıl bir şey olabileceğini bizim aklımız almamıştı, bizimkini çok aşan zihinsel kapasiteler bile vardı belki. Arada bir buna işaret eden belirtiler yakalıyorduk, ayrıca en azından ben, kelebeğin bulaştırdığı mutluluğun onun varoluş hâlinin yalnızca bir boyutu olduğundan epey emindim, duyguyu tespit edebilmiştik ama ayrıntılı zihinsel hâli ya da estetik yargıların tamamını değil.

Bu şekilde gelişmiş ve gelişmeyi sürdüren başka kelebekler de kesinlikle vardı. Hayır, ölmüyorlardı. Yok olmuyorlardı. Kırmızılı kelebek bir yandan iletişime yardımcı oluyor bir yandan da kendi iletişim kuruyordu. “Normal” kelebeklerin bu diğerleriyle vakit geçirerek kendi özelliklerini geliştirebildiklerini anladık. Ama normal olanların gitmeleri gereken bir vakit gelebiliyordu. Ölümsüz kelebek onlardan bunu isteyebiliyordu. Kırmızılı kelebeğin de bu hâle gelmesinin mümkün olup olmadığını elimizden geldiği kadar nazikçe

sorduk. Kelebek son derece telaşlandı, bunun ihtimal dahilinde olmakla birlikte çok da beklenen bir şey olmadığını hissettik. Büyük olasılıkla, çok daha büyük olasılıkla, başka bir yerde meydana gelmiş olan bir şey yüzünden bir felaket başına gelecekti. Kelebek, içinden geliştiği tırtılın mükemmelliği engelleyecek bir faaliyette bulunmuş olabileceği gerçeğini iletmekte çok isteksizdi, doğruyu söylemek gerekirse tırtıl döllenmiş olabilirdi ve eğer öyleyse bu kelebek de bir gün, belki aniden, yumurtlaması gerektiğini ve nefret edilen yumurtaların onu öldüreceklerini anlayacaktı.

Bunun basit bir sitolojik muayeneyle anlaşılabilirliğini elbette ki biliyorduk. Ama kelekler oldum olası bizimle fiziksel temastan kaçınmışlardı, kan örneği alabilmemizin bile mümkün olduğunu düşünmüyorduk. Tırtıllarla doğrudan fiziksel temas içine girmekten de kaçınırlardı, kozadan çıkanlara dokunmalarıysa muazzam çaba gerektiren bir şeye benziyordu.

143

Benim gibi Miss Hayes de bazılarının kozadan çıkışlarını izlemişti. Her dört taneden en az biri, bir tarafı sakat olarak çıkıyor ve öldürülüyordu. Miss Hayes bizi çağırınca bataklık yengeçleri gelmeden onlardan birkaç tanesini kampa götürmeyi, birtakım anatomik ve sitolojik gözlemler yapmayı başarmıştık. Görünüşe göre mitoz bölünme geçiren hücreler kümeleniyordu, böylece zamanla sağlıklı bir yumurtalığa çok benzeyen bir şey gelişebiliyordu. Ama anatomik yapı hâlâ epey belirsizdi; kanatlar, bacaklar, kısıkaçlar, gözler gibi dış organlardakinin haricinde hücre farklılaşması henüz tamamiyle gerçekleşmemişe benziyordu. Baş bölgesinde, ne olduklarından emin olamadığımız birtakım organlar gelişmeye başlamış görünüyordu. Büyük olasılıkla iletişimle ilgili bir şeylerdi. Antenlerle sinir bağlantısı sağlanmış gibiydi. Gelişimini tamamlamış erişkin bir kelebeği ele geçirebilseydik! Bu dünyaya dair hâlâ yanıtlanmamış pek çok soru vardı. Bu

iş gelecekteki kâşiflere kalacaktı. Biz bir ön keşif gezisi için yeterince yanıt bulmuştuk. İnsan durup düşünmeden çok fazla yol almaya kalkışmamalıdır.

Bu arada kelebekler, içlerinden bazılarının ölümsüz olduklarını, bu ölümsüz kelebeklerin şu an içinde bulundukları ve ileride daha da geliştiklerinde yaşamayı sürdürecekleri varoluş hâllerinin, onlara ulaşabilmek için yapılan her şeyi haklı çıkardığını düşünüyorlardı belli ki. Aslında kelebekler arasında tırtıllara yapılanların bir gerekçe gerektirdiği gibi bir anlayış hiç yoktu. Süreç çok açıktı. Tıpkı çelik yapmak için cevherin eritilmesi ya da ekmek yapmak için buğdayın öğütülmesi kadar açıktı. Kelebeklere, insanların bildiği şekliyle merhamet duygusunu en azından larva formuna karşı hiçbir şekilde aşılayamadık. Bana öyle geliyordu ki yumurtalarını bırakıp ölen kelebeğe gösterdikleri, insanca değilse bile bir tür merhametti. Tüm bunlardan sonra tırtıllar adına herhangi bir müdahaleye kalkışamayacağımız benim açımdan çok açıktı. Uzun bir tartışmanın ardından bunun Nadira ve Françoise için de aynı derecede açıklık kazandığını düşündüm.

Artık yola çıkış tarihimizi kesinlikle belirlemiştik. Miss Hayes her türlü hesaplamayı yapmış, kılavuzlarla birlikte en ince ayrıntıların bile üzerinden geçmişti. Tüm bunları, en azından benim içimi çok rahatlatan büyük bir titizlik ve özgüvenle yapıyordu. Peder de böyleydi, kendi döneminde Von Braun da öyleymiş. Büyük liderlerin hiçbiri makinele-
rin şaşmaz doğruluğuna bel bağlamaz, her şey kontrolden geçer.

Her zamanki gibi arkada bırakılacak malzemeye karar vermek, aynı zamanda da bir miktar ezber yapmak gerekiyordu. Bu dünya ya da en azından onun bildiğimiz bölümü hakkında, özellikle de kelebekler, tırtıllar ve onların yaşam şekillerine dair edinilebilecek her türlü bilgiyi şimdiye kadar toplamış olduğumuzu düşünüyorduk; döndüğümüzde bunun çok ilgi göreceğinden emindim, genel olarak meseleyi ele alış şeklimizden ve iletişim sorunlarına kendi getirdiğim çözümlerden de memnundum. Sırf bu sorunlar üzerinde daha çok düşünüp tartıştıktan sonra bile ileride yapılacak keşif gezilerinde daha sağlıklı bir iletişim kurulabilirdi, tüm bunlar hakkında konuşmak istediğim birçok meslektaşım vardı. Bunun Vly'ın fevkalade ilgisini çekeceğini tahmin ediyordum. Ayrıca, bu gezegenin başka bir yerine inilmesi ya da uygun ulaşım araçlarıyla yapılacak daha fazla keşif başka türleri açığa çıkarabilirdi, kelebekler "her yerde" miydiler

pek fikrimiz yoktu. Onlar öyle olduklarını varsayar gibiydiler ama biz bundan emin olamadık.

Nadira'nın kaygılı, bir parça da unutkan olduğu dikkatimi çekti, normalde mazur görülebilecek bir şey olan unutkanlık böyle bir zamanda tehlikeli sonuçlara yol açabilirdi. Françoise son derece kontrollü hareket ediyor görünüyordu ama sonunda Nadira bana onun huzursuz olduğunu söyledi. Françoise genç tırtılları desen yapmaları için teşvik ediyordu, bunu biliyordum ve bu onların kozadan çıkarken öldürülebilecekleri anlamına gelebileceği için, kısmen de onları düşünerek, bunu esefle karşılasam da Françoise'ın bu yaptığı başka bir gezegendeki hayata aktif bir müdahale sayılmazdı. Ama Nadira onun kelebeklerle de iletişim hâlinde olduğuna, onlara çok önemsedikleri bu özel bireylerin sonsuza kadar yaşamadıklarını açıkladığına inandığını söylüyordu. Sonsuza dek sürececek tek şey yumurtlamak ve yaşamın larva hâlinde devam etmesiydi, aslında Françoise larvalarına saygı göstermelerini sağlamak için kelebeklerin özgüvenlerini sarsmaya çalışıyordu.

Kaygılandım. Bu kesinlikle müdahale sayılırdı. Eğer kelebekler desen yapımı ve çamurda yuvarlanmanın etkileri konusunda haklıysa ve kendi hayatlarından, tırtıllara desenlerinin istedikleri gibi keyfini çıkarmaları için izin verecek kadar umudu kesecek olurlarsa, bir nesil kelebeğin tamamı kozadan sakat çıkabilir, hiçbir zaman bir kelebek hayatını sürdüremeyebilirdi. Kimse onlara ateş püskürmese bile hayatta kalabilirler miydi? Batakılık yengeçlerine yem olmayacaklar mıydı? Françoise desen yapımıyla kanat gelişimi arasındaki bağlantının kesin olarak kanıtlandığını kabul etmiyordu, aslında bu konuda bizim elimizdeki tek veri kelebeklerin ifadesiydi. O, kelebeklerin gaddarlıklarının tırtıllara görüldüğü kadar sebepsiz olduğuna hararetle inanıyordu. Ama ben kelebeklerin ne yaptıklarını bildikleri kanaatindeydim.

Her neyse, Nadira'ya Françoise'in kelebekleri ikna etmek için gösterdiği bu çabanın onları pek etkilemeyeceğini düşündüğümü söyledim. Françoise'in iletişim kurmayı gerçekten başarabildiğinden emin miydi? Kıdemli uzman olduğum hâlde onun bu konuyu benimle konuşmamış olması beni kaygılandırdı. Nadira kelebeklerin anladıklarını düşündüğünü söyledi. "Ve Françoise – içten içe o kadar öfkeli ki," diye söze devam etti, "ona ulaşamıyorum. Şefkati öfkeye dönüştü, sanırım böyle oldu. Ve öfke kötüdür."

"Evet," diye karşılık verdim, "öfke insanın dengesini bozar. Kalkış sırasında hiçbirimizin –içimizden birinin bile– dengesinin bozulmasına izin veremeyiz."

Elimden geldiğince göz kulak olmaya çalıştım ama ben de çok meşguldüm. Bir keresinde erkenden uyandığımı ve Françoise'ı, bir elini yanındaki tırtılın üzerine hafifçe koymuş uyurken gördüğümü hatırlıyorum. Onun aklını okumayı denesem mi diye düşündüm ama bildiğiniz gibi sorumlu bir yetişkine karşı kolay kolay yapmayı istemeyeceğiniz bir şeydir bu. Yine de şimdi keşke yapsaymışım diyorum, normalde son derece etikdışı bir şey olsa da ben karşı müdahalede bulunduğum için haklı olacaktım. Ama ondan sonra genel sorunlara gömüldüm. Gittiği keşif gezilerinin sayısı benimkinin iki katı olanlar bile varış ve kalkış sırasında artan gerginlik ve hızlı sorun-çözüm tekniği yüzünden bitap düşerler, düşünecek olursanız bunlar her açıdan kafa kurcalayıcı ve hayli yorucu işlerdir.

Nihayet oradan ayrıldık, kılavuzlar dinleniyorlardı. Çok geçmeden zamanı durdurmayı planlıyorduk. İşte tam o sırada, gezegenimizden ve onun yanıtlanmamış sorularından epey uzaklaşmışken, Françoise büyük bir kararlılıkla Miss Hayes'e, "O kelebek var ya – hani sizi kendi yaşam şekillerinin tamamıyla doğru olduğuna inandıran–" dedi.

"Ölümsüz olan," dedi Miss Hayes ve onu hatırlayınca gülümser gibi oldu

“Ölümsüz değil onlar,” dedi Françoise. “Büyük olasılıkla yıpranmıyorlar, hastalık kapmıyorlar, doğal düşmanları da yok. Ama öldürülebiliyorlar. Ben onu öldürdüm.”

Bu hepimizde korkunç bir şok etkisi yarattı çünkü öyle dar bir alanda hâliyle gizlilik olamıyordu. Nadira’ya baktım, onun şaşkınlık ve üzüntüyle yüzünü buruşturduğunu, gözlerine yaşlar dolduğunu gördüm. Miss Hayes kendini toplamışa benziyordu, gülümsemesi yüzünden silindi. “Nasıl?” diye sordu.

“Silahım yanımdaydı,” diye yanıt verdi Françoise soğuk bir tavırla.

Miss Hayes hepimizin ezbere bildiği yönetmelikten alıntı yaparak, “Yalnızca savunma amacıyla son çare olarak kullanılmak üzere,” dedi.

“Onları –ve bizi– bir yalana karşı savunuyordum,” dedi Françoise.

“Biliyorsun ki bu yaptığın şey – müdahale suçu,” diye karşılık verdi Miss Hayes, hepimiz nefesimizi tutmuş bekliyorduk; bu daha önce hiç yaşamadığım bir şeydi. Nadira’nın esmer yanaklarından gözyaşları sicim gibi akıyordu, Françoise’in da gözleri dolmaya başlamıştı. Yaptığının cezasının ne olduğunu biliyordu. Hepimiz biliyorduk.

“Size söylemem gerekiyordu,” dedi Françoise, “çünkü bu, keleklerin tutumunu değiştirebilir, amaç da buydu zaten. Tek amacım buydu. Bunu gelecekteki gözlemcilere aktarmak gerek.”

“Sen o gözlemcilerden biri olmayacaksın,” dedi Miss Hayes.

Françoise, “Biliyorum,” diye fısıldadı.

Nadira acıklı bir sesle, “Ah, Françoise, neden bana söylemedin? Başka bir yol bulabilirdik belki,” dedi.

“Başka yolu yoktu,” dedi Françoise.

Her şey gayet açıktı. Keşif gezilerinde arada sırada böyle şeyler olur. Ekipten biri, sıklıkla da yeni carlı türüne en

çok empati besleyen kişi, müdahale eder. Bunun cezası tabii ki ömür boyu Dünya'ya hapsolmaktır. Güzel, sıkıcı, güvenli, kadim Dünya'ya. Galakside âdeta kanatsız kalmaktır. Zaman mahkûm olmaktır. Françoise bunu biliyordu. İnişten ve ihbardan sonra kaşmaya çalışmadı. Çok ender de olsa söylemeden işin içinden sıyrılmaya kalkan kâşifler çıkmıştır ama bu, tüm modern etik anlayışına ve davranış kalıbına o kadar aykırıdır ki, deneyenlere hep zihinsel bir tıkanıklık yaşatır. O zaman da sakladıkları şeyi kurcalayıp öğrenmek gerekir, bu da bir sürü tatsızlığa neden olur. Françoise gibi yapmak daha iyidir: Suçu ve cezasını aynı anda kabul etmek. Sonra da onun şimdi yaptığı gibi başka bir yaşam tarzına yönelmek. Françoise muhtemelen bir sürü çocuk sahibi olmaya karar verecektir.

Evet, Peder ve ben onu son gördüğümüzde niyeti buydu. Ama nasıl olacak o iş? Françoise bir kâşifin psikolojik yapısına ve zihniyetine sahipti. Aldığı çok katmanlı eğitim sonucunda ilgi alanları dünya dışını da kapsayacak şekilde genişlemiş. Çocuklarına baba olarak kâşiflerden, bir ihtimal de yöneticilerden başkasını isteyeceğini hiç sanmam. Bakanlık çalışanları bile bazen uzay yolculuğu yapar. Onlar, Françoise'in bağılı olduğu Dünya zamanı ile yıllarca uzak kalacaklar ve bu sürenin büyük bölümünde zaman onlar için durmuş olacak ama Françoise yaşlanacak. Onlar döndüklerinde, o yaşlı ve yıpranmış olacak. Keşifteyken insan zihinsel ve ruhsal enerjisinin tamamını tek bir yöne yönlendirdiği için kaygılanmaz, oysa Françoise bu süre içinde kaygılar yaşayacak. Bu kaygılar kendilerini belli edecekler. Sıkıntı ve rahatsızlıklar yaşanacak. Françoise hâlâ tüm bunları yaşayıp onlarla başa çıkabileceğine inanıyor ama yapabilecek mi?

Ya çocukları? O hiçbir zaman benim kendi annem gibi yaşlanmayan, güzel bir insan olamayacak – ama annem gerçekten güzel miydi acaba yoksa ben mi onu öyle hatırlıyorum? Artık ergenler dışında kimse kişisel fotoğraflar çekmi-

yor, annem birkaç tanıtım filminde görünüyor ama onlarda hep çalışırken görüntülenmiş, insana benim hatırladığım gibi bakıp gülümsemiyor. Peki Françoise nasıl görünecek? Çocukları ergenlik çağına geldiklerinde, o yaşlanmış olacak. Onun kendilerinden çok uzak olduğunu hissedecekler, ulaşamayacak kadar uzak bir grupta olduğunu. Onlara hiçbir konuda yardımı dokunamayacak. Nadira ve Olga –hatta onun büyüğü ve öğretmenini olan ben bile– hâlâ epey genç olacağız, bir şeyler yapabileceğiz, yeni fikirleri idrak edebileceğiz ama o yaşlanmış olacak.

Bizim için onunla konuşmak zor olacak.

Yaşını başını almış bir kâşif çok deneyimlidir, öyle çok şey görmüş, öyle çok şey üzerinde düşünmek zorunda kalmıştır ki Dünya’da ve Mars’ta geçmişte inşa edilmiş, çok köşeli, özenle düzenlenmiş, yoğun ve özel kullanımlar için pek çok alan barındıran büyük dini ve siyasi yapılar kadar etkileyicidir. Peder öyledir mesela; onu keşfetmenin sonu yoktur, insan hep yeni bir şey öğrenir. Ama Françoise, böyle bir yaşlı olmasını sağlayacak deneyimi asla kazanamayacak, deneyimlerini düzene sokacak ek zamanı da olmayacak. Zira insan zaman durduğunda meditasyon yapabileceği gibi edindiği bilgileri değerlendirebilir de, böylece onlar yerli yerine oturur, açıklığa kavuşur, şekillenir, öte yandan düşünen zihin fiziksel anlamda bütünüyle dinlenme hâlindedir, yaşlanmaz. Tüm bunlar Françoise’in asla bilemeyeceği şeyler.

Onu şimdilik iletişim araştırmaları grubuma geri aldım, herkes de çok iyi karşıladı, tek cezanın yeterli olduğunu bildiklerinden kimse suçlayıcı tavırlar takınmadı. Bu iş nasıl yürüyecek merak ediyorum. Grubun diğer üyeleri dönüşümlü olarak, onun beş ya da on yılına denk gelen sürelerle uzakta olacaklar, o ise boyuna isteksizce çalışacak. Bana diğerlerimize kinlenmemeyi başaracağını umduğunu söylüyor. Ama ne zamana kadar?

Françoise'ın keşfe gitmeyen Dünyalılarla arkadaşlık edebileceğine hiç inanmıyorum. O da hepimiz gibi onlarla normal temas hâlinde olacak. Pek çok ortak konumuz var, bazıları gayet zevkli konular, hatta bir derece ilginç bile sayılabilirler. Yapılacak birtakım araştırmalar, teknik işler ve tabii bir yere kadar ortak eğlenceler ve oyunlar da var. Ama insan er geç bu basit ortak ilgi alanlarının tükendiğini hisseder; kâşif olmayanlar başka bir yöne sapar, daha çok geri kalanımızın ister istemez değersiz bulduğu türden bir güç ve zevk peşine düşerler. Françoise'ın paylaşabileceği anlamlı bir şeyler olacak mı? Büyük olasılıkla, içlerinden bazısıyla halüsinojen maddeler kullanıp eğlenecektir ama bu da sıklıkla istenmeyen sonuçlar doğurur.

Gerekli eğitime sahip olup psikolojik yapısı da buna uygun olsaydı, geçmiş zaman araştırmacılarıyla çalışabilirdi. Onların gerek kendi gezegenimizde gerekse diğerlerinde yaptıkları şeyler en büyüleyici ve gerçek araştırma çalışmaları olabiliyor. Ama eğer bunu yapacaktıysa, bu seçimi çok önceden yapmış olmalıydı. En iyileri öyle yapıyor ve daha çocukluktan kendilerini buna şartlıyorlar. Tuhaf ama içimde bir his benim Lil-burn'ümün, T'o'nun çocuğunun –bir de güzel ki!– bunu yapma olasılığının çok yüksek olduğunu söylüyor. Akranlarından birkaçı epey ilgililer ve daha şimdiden hazırlık niteliğinde bir-iki geçmiş zaman deneyimi yaşadılar. Bazen bunun onun ismiyle bir ilgisi var mı acaba diye düşünüyorum. Ben ona o muhteşem çok heceli Afrikalı isimlerinden birini vermek istedim ama T'o eski isimlerden birini –benimki gibi bir Değiştirici ismi– vermem için bana yalvardı. Ona pek çok Afrikalı Değiştirici olduğunu açıkladığımı hatırlıyorum ama o illa ötekilerden birini istiyordu, ben de onu kırmak istemedim. Daha sonra kendisiyle adı hakkında konuştuğumda Lil, tarihe dalıp bir *aperçu* çıkardı, bu yüzden onun bu alanda çalışabileceğini düşündüm. Şu anda yoğun

bir şekilde Galaksiler Tarihi üzerinde çalışıyor, dikkatinin başka yönler kaymasına izin vermiyor.

Ama Françoise, eğitim ve oyun çağının ilk yıllarında yapılması gereken kişilik değişiklikleri için çok geç kaldı. Üstelik, geçmiş zaman araştırmacılarının müdahale suçu işlemiş birini nasıl karşılayacaklarından da emin değilim. Onu psikolojik açıdan fazla riskli bulabilirler. Geçmiş zaman araştırması sırasında insanın gözlemlediği sahneden kendisini bütünüyle soyutlaması gerekiyor ya da ben öyle anlıyorum.

Hayır, Françoise bir uzay araştırmacısı ve iletişimci olmayı seçti, hayatına da bu çerçevede devam etmek zorunda. Zekâya sahip görünmelerine rağmen henüz iletişim kuramadığımız birkaç Dünyalı canlı türü hâlâ var elbette. Françoise bunlar üzerinde çalışabilecektir. Ah, evet, geri kalanımızdan tamamıyla kopmuş sayılmaz. Ama yıllar geçtikçe biz onun için daha çok üzüleceğiz ve korkarım o bunu umursamayacak.

152

Bazen de acaba Françoise'ın müdahalesi başka gezegenlere gittiğimizde sırf orada bulunarak, durup bakarak, bilgi toplayarak hepimizin yaptığı müdahaleden gerçekten çok daha kötü mü diye merak ediyorum. Diğer gelişmiş gezegenlerden ilk uzay yolcuları Dünya'ya geldiklerinde, bize müdahale edildiğini hissetmiştik, sırf onlar orada oldukları ve gözlem yaptıkları için. Bunu o kadar kuvvetle hissettik ki, hatırlarsanız, onlardan kurtulmaya çalıştık, bunun için şiddete bile başvurduğumuz gibi onlara sürekli büyük psikolojik sıkıntılar yaşattık. Zamanla akıllandık tabii ama hep yaşayarak öğrendik. Müdahale etmeme politikası, normalde yorumlandığı şekliyle çok genel bir önlemdir. Sürekli müdahale ediyoruz ve Françoise'ın bu müdahalesinin böylesine ağır bir cezası olması insana zor geliyor. Miss Hayes'e bunun hakkında ne düşündüğünü sordum. Başını iki yana salladı ve benden deneyimlerimizin ve anlayışımızın çok ötesinde-

ki bir huzur ve mutluluğun hüküm sürdüğü o alanı sessizce hayalimde tekrar canlandırmamı istedi, orası insan şefkati ve müdahalesi yüzünden yok edilmişti. Ve bu doğru. Ve eğer ceza uygulanmasaydı, tarih boyunca çoğu kez vaktinde durmamış olan biz Dünyalılar nerede duracaktık? Belki nesiller sonra sırf yabancı bir dünyadaki varlığımızı bile müdahale sayacağımız bir noktaya geleceğiz. Bu da uzay yolculuklarının sonu demektir. Yoksa değil midir? Tamamıyla fark edilmez hâle gelebilir miyiz acaba? Ama o kadar ileriye göremiyoruz, görebilmek de sıkıcı olurdu zaten.

Tüm bunlar olurken ilginç olan nokta, Françoise'ın yaptığıının kelebekler üzerinde herhangi bir etkisi olup olmadığıdır: Kelebeklerin inançlarına ve yaşam şekillerine inen bu darbe onların davranışlarını bir şekilde değiştirmelerine yol açtı mı, eğer açtıysa bu değişiklik kalıcı mı oldu yoksa unutuldu mu, ölümsüz canlının ölümü bir şekilde örtbas mı edildi yoksa şiir ya da müziğe karşılık gelen bir şeye mi dönüştürüldü; tırtıllar bu yüzden daha mı az yoksa daha mı çok gaddarlığa maruz kaldılar; bu yapılan insanlardan oluşan bir sonraki keşif heyetini kelebeklerin nasıl karşılayacaklarını etkileyecek mi; aslında, onun bu yaptığıının ucu nereye kadar dokunacak? Bir keşif daha yapılmalı; bazılarımızın, muhtemelen ilk ekipten olabildiğince çok kişinin, ona katılması gerekecek. Françoise'ın kalkış noktasına geleceğine, veda "çay"ına katılacağına ve son derece cesur davranıp bizi uğurlamaya kalkışacağına dair kötü bir his var içimde.

Neyse, buna daha vakit var. İner inmez ilk sorduğum soru Pete'in dönüp dönmediği idi. Yanıtı alır almaz hikâyenin tamamını dinlemek, verileri değerlendirmek ve bundan sonra ne yapılacağına karar vermek için greft merkezine gitmek üzere yola koyuldum.

Pete ve onun keşif ekibinin geri kalanı bize, verileri dinlediğimiz, izlediğimiz, mümkün olduğunca kokladığımız, tattığımız, dokunduğumuz, değerlendirdiğimiz ve soru sorup tartışmalar için fikirler öne sürdüğümüz üç tam gün verdi. Neredeyse bir özümseme süreci gibiydi bu, yalnızca çok daha yüklüydü, hiçbir şey sakın ve rahat bir şekilde değil de olabildiğince kısa yoldan kavranıyordu. Hem Olga hem de Miss Hayes benimle gelmişlerdi ve çok heyecanlıydılar. Bana gelince, bu gezi o kadar ilgimi çekiyordu ki genç Ket içeri girdiğinde onu tanımadım bile!

Daisy ile Kali'yi tekrar görmek çok güzeldi, ikisi de duran zaman yüzünden hafif sersemlemiş olsalar da mükemmel durumdaydılar. Geçen bunca Dünya yılının ardından onların hayvan dostlarının hiçbirisi artık hayatta değildi ama onlar barınaktakilerin eskiler olduğunda ısrar ediyorlardı. Kali'nin kız kardeşi Mani doğurmuştu, yavrularının arasında bir başka genç ve çok zeki dişi çakal vardı, Kali bu çakalın onun kız kardeşi olduğunu "anlamıştı". Bana çok dostça davrandılar, birlikte gezinin filmlerini izlemeye gittik. Daisy de Kali de gittikleri gezegeni tanıdı, duygu dolu titrek sesler ve hırıltılar çıkardılar. Daisy, greftlerle ilgili tuhaf bir hisse kapılıyordu, belki de büyükannesinden aktarılmış bir şeydi bu; onların önemini kavlıyor, biraz korkutucu, biraz da harika olduklarını biliyordu; bir mitolojiye giriş yapılıyordu sanki, o hız-

la soluyup hırıltılar çıkarırken bunu ben de hissettim. Ama sorular ve tartışmalar, ben çevirmenlik yapmaya çalışsam da onlar için çok zordu. Olga'nın kız kardeşi Rima bazı bitkiler getirmişti, Daisy ile Kali bunları kuşku ve ilgiyle kokladıktan sonra Dünya bitkilerinin o eşsiz kokularının varlığından emin olmak için dışarı fırladılar.

Teknisyenleri herkesle nasıl anlaşılabilmişti, bir türlü anlamıyordum. Kendini ifade etmekte başarılı değildi, belki yalnızca hayvanlarına yapabiliyordu bunu. Geri döndüğünde yakın çevresindeki herkesin ölmüş olacağının farkındaydı elbette, zaten böyle olmasını istemişti, özellikle de bir genç kadının. Ama anlaşılan yeni ortama da daha iyi uyum sağlamış değildi. Zamanının çoğunu çakallarla geçiriyordu ve onu tartışmaların içine çekmeye çalışmamıza rağmen pek ilgilenmiyordu. Sanırım gerçek şu ki insan epey gençken duran zamanın doğasını iyice kavramazsa, bu deneyim asla ruhsal bir sarsıntıdan başka bir şey olamıyor.

155

Pete'in ve diğerlerinin anlattıkları hikâyeye bakılırsa, greftlerin geldikleri gezegen kendi başına ilgi çekici değilmiş. Yerbilimi açısından sıradanmış; güneşinden çok uzakta olduğundan yeterince ışık almıyormuş ve nem oranı sürekli yüksekmiş. Greftler kesinlikle oradalmış: Hatta neredeyse her yer onlarla doluymuş, görünüşe göre bilinç sahibi olmaktan öyle uzakmışlar ki ilk gezi heyetinin onları canlı-değil kabul etmesine şaşmamak gerekirmiş. Gezegenin çevresinde, uzak mesafeden görüntü kaydı yaparak atılan hızlı bir tur, ekolojik açıdan her yerin aynı olduğunu ortaya çıkarmış. Evet, hemen her yer aynı özelliksiz bitkiyle kaplıymış, kalm, kaba, iri gözenekli, çoğunlukla morumsu yaprakları olan bir bitkiyle. Bu noktada Rima güldü ve Pete'in Dünya standartlarını uygulamaması gerektiğini hatırlattı. Her neyse, onun getirdiği örnekleri ve çektiği fotoğrafları görmek gerek. Keşif gezisinin itibarıyla bitkilerin fiziksel yapılarını epey iyi

görüntülemiş bulunuyorlardı, Olga bu konuda birkaç soru sordu. Gezegenin çok büyük bir bölümü sulakmış, gerçi su genellikle sığ ve çamurluymuş, bizim duyularımıza kötü gelen bir kokusu da varmış. Rima yine Pete'ten bir Dünyalı bakış açısıyla değerlendirme yapmamasını istedi, suda hiçbir sorun yokmuş!

Bizimkilere pek benzemeseler de birtakım balık benzeri canlılar ya da sürüngenler varmış, bunlar altı bacaklıymışlar ve pek çok başka yönden de Dünya'dakilerden farklılar-mış. Görünüşe göre hepsi yumurtlayan canlılarmış, bunu bir önceki heyet de kaydetmişti ancak onlar çeşitli nedenlerle zoolojik gözlem konusunda gevşek davranmışlardı. Aslında, tabii, her zamanki gibi o heyette çok fazla yönetici vardı, anlaşılan onlar bu gezegende kendilerine göre değerli bir şey bulunduğunu düşünmüşlerdi. Yoktu, benim buna memnun olmam da çok aptalca ve ayıp. Her neyse, Pete'in ekibi bolca gözlem yapmıştı. Buldukları canlı türlerinden bazıları eskiden Dünyamızda yaşayan dinozorlara o kadar benziyormuş ki bunlara Dino demeye başlamışlar. Dinolar hiç durmadan yemek yiyorlarmış çünkü yaşamlarını sürdürebilmek için morumsu kalın yapraklardan inanılmaz miktarlarda yemeleri gerekiyormuş. Beyinlerinin yüzey alanı küçükmüş, büyük bölümünü de hareket problemleri meşgul ediyormuş. Alt uçları düzleşmiş, kısmen perdeli ayakların bulunduğu –bizdeki ilk sürüngenlere benzer bir ayak ve toynak yapıları yoktu, yalnızca kemik ucunda bir genişleme ve kıkırdak dokusu oluşumu söz konusuydu– ve kullanması epey güç olan altı kalın bacak. Ekip onlarla dostane ama pek tatmin edici olmayan bir ilişki kurmuş, onların tamamen sığ suda yaşayan ve karadakine çok benzeyen sualtı bitkilerini kemiren kuzenlerine ulaşılmıyorsa aynı derecede başarılı olamamışlar. Su sürüngenlerinin genel olarak sert bir derisi varmış, yeterince esnekmiş ama çok da dayanıklıymış sülük gibi küçük

canlıların saldırılarına karşı koyabiliyormuş ama eğer bu sert deri sıyrılır ya da kesilirse sülüğümsü canlılar sürüngenlere her zaman asılıp emiyorlarmış.

Oysa karadaki sürüngenlerin sert derilerinde yer yer pul lanmalar ve yumuşamalar görülüyormuş, özellikle de bacakların çevresinde ve boğazın altında. Ekip, greftleri işte bu yumuşak derinin ve hemen her zaman dişi dinozorların üstünde bulmuş, görünüşe bakılırsa düpedüz asalak olarak yaşıyorlarmış. Olup biteni anlamak biraz vakit almış. Yine de yaşam döngüsünü farklı şekillerde yorumlamak mümkündür, nitekim üç gün boyunca bu yorumlar üzerinde tartıştık.

Görünüşe bakılırsa, Dünyadaki greftlerle neredeyse aynı büyüklüğe ulaşan bu greftler kocaman Dinolara pek rahatsızlık vermiyorlardı, Dinolar isteseler onları kolaylıkla üstlerinden silkeleyebilirlerdi. Ama istemiyorlarmış. En azından dişileri istemiyormuş. Pete bundan kesinlikle emindi. Bu basit bir asalaklık da değildi. Bizimkiler ve hayvan deneklerinin gibi onlarınki de gerçek bir greft uygulamasıydı, greftler konaklarının bir parçası hâline geliyorlardı; hoş, müdahale etmeden hücre yapılarının ve biyokimyalarının ne kadar benzeştiğini belirleyebilmek olanaksızdı. Dişi konakların onların varlığından memnun oldukları kesinmiş. Ekibin iletişim uzmanı –onu biraz kıskanmaya başlıyordum– bundan emindi, kanıtları bana da inandırıcı göründü. Bu büyük hayvanlar, memeli değil sürüngen grubunda oldukları için kendi çocukları için anaç duygular besleyemeseler de greftler için besliyorlardı. Uzun boyunlarını sarılır gibi onlara doğru indiriyorlardı. Çatallı dillerini çıkarıp greftleri usul usul yalıyorlardı, belli ki onların dış dokusu hoşlarına gidiyordu, sertleşmeleri de öyle.

Buraya kadar her şey yolundaydı. Şimdi de öyle görünüyordu ki bu dişiler belirli zamanlarda, kabaca üç-dört ayda bir sığ suya giriyorlardı, bu belki de iklim koşullarıyla bağ-

lantılıydı ama bir dizi grafik bunlara pek ışık tutmadı. Suyun içinde yuvarlanıp çok sayıda yumurta bırakıyorlardı, muhtemelen bir koku ya da ona benzer basit bir uyarının etkisiyle onlarla birlikte suya giren erkekler de bu yumurtaları gelişigüzel döllüyorlardı. Erkek Dinolar başka zamanlarda bol bol su içseler de doğrudan suya girmezlermiş. Bu yumurtlama gerçekleştiğinde greftler kayboluyordu, tüm gözlemler tıpkı Ariel ve diğerleri gibi onların da sivilaştıklarını gösteriyordu.

Bunu tetikleyen neydi? Yalnızca su mu yoksa bunun yumurtlama ve döllenmeyle de bir ilgisi var mıydı? Örneğin bir hormon salgılanmasından söz edilebilir miydi? Bu soruyu yanıtlamak çok fazla laboratuvar çalışması ve müdahale etmeme ilkesiyle bağdaşmayan bir hareket tarzı gerektirecekti. Tek sebebin su olduğunu ileri süren en basit hipotez pekâlâ doğru olabilirdi.

Bir sonraki aşama biraz belirsizdi. Ama bunun yumurtalarla bir ilgisi vardı. Sanki yumurtaların bazılarıyla sivilaşmış greftler bir araya geliyordu. Bunu, yumurtalarla greftlere ait birtakım hücrelerin ya da hücre gruplarının birleşmesi şeklinde basitçe ifade etmek mümkün değil çünkü hücre duvarları daha önce çözülmüştü. Ama sonuçta, ilk olarak yirminci yüzyılın ortalarında farkına varmaya başladığımız üzere hücre çok karmaşık bir şeydir. Belki de kısmen erkek Dinolar bu dönemlerde özellikle asabi oldukları için Pete'in yaptığı mikro gözlemler kesinlikle net değildi. Ekiptekilerin bazıları örnek toplamaya çalışırken darbe almış ya da kafa üstü suya çakılmıştı. Bununla ilgili Rima'nın yaptığı komik bir kayıt vardı.

Neyse, sonuçta yumurtaların yalnızca birkaçı hayatta kalıp kertenkele benzeri sıçrayan küçük Dinolar hâline gelebildiler, ben onları epey sevimli buldum. Diğerleri bir şekilde emilip küçük greftlere dönüştüler, laboratuvarda konak olmadan yetiştirdiğimiz küçükler gibi onlar da on ya da yirmi

santimetre uzunluğundaydılar. Yalancı ayaklar uzatarak ve hiç durmadan beslenen Dinoların kısmen çiğneyip bıraktıkları yaprakları yutarak bitkilerin birinden diğerine usulca akıyorlardı. Arada sırada bir Dino bunlardan birini kazara ısınyordu, bu hep aynı etkiyi yapıyordu. Dino dudaklarını bükerek sertçe kafasını sallıyor ve greftin ısırılmış parçalarını çevreye savruluyordu. Bu parçalardan bazıları Dino'nun bacağıının üst kısımlarındaki kabuksuz bölgelere düşüyor ve nasıl oluyorsa hemen her zaman oraya yapışıp kalmayı başarıyorlardı, sonra da deriye nüfuz edip simbiyotik bir ilişki kuruyorlardı. Aslında deri, onlar nüfuz edebilsinler diye yumuşuyor gibiydi.

Derken ilginç bir nokta daha ortaya çıktı. Eğer tesadüfen seçilen konak erkekse, greft onda “anaç” duygular uyandırmıyor, bir illet olarak görülüyor (iletişim uzmanı bundan yine kesinlikle emindi) ve er geç silkelenip atılıyordu. Nadiren tutunmayı başarsa da hiçbir zaman normal boya ulaşmıyordu. Silkelenip atılan greftler bazen ölüyorlardı ama bazen de ikinci bir şans yakalayıp bir dişi tarafından ısırılıyorlardı. Ölürlerse hızla sivilaşıyorlardı.

Bütün bunlar, bir bakıma Dinoların yararınaydı çünkü döllenmiş tüm yumurtalarından küçük Dinolar çıkabilseydi, gezegeni yiyip bitirirlerdi, sayıları çok artardı, etkili bir doğal düşmanları da yoktu. Greftler başka faydalar da sağlıyor olabilirdi. Dişi Dinoların onlardan aldıkları zevke insan nasıl değer biçebilir? Bu daha tartışılır bir konu olsa da ben buna bir değer biçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Üstelik döllenme vakti gelip de greftler suya düşünce, Dinolar onları kaybettiklerine üzölmüş görünüyorlardı ya da en azından her şeyin yolunda olmadığını hissediyorlardı ama üzüntüleri daha önce aldıkları keyif kadar yoğun değildi. Tüm bunların nasıl bu hâle gelmiş olabileceğini anlamak gerçekten çok güçtü.

Yine de, bu gözlemler bize ve bizim greftlerimize olanları büyük ölçüde aydınlatıyordu. Bizler memeli canlılardık, bu da döngüyü değiştirmişti. Ama bizim içimizdeki bazı dişilerin de çeşitli açılardan dişi Dinolar gibi davrandıklarını meydana çıkardı. Aynı zamanda bazılarımızın neden suya aşerdiği de anlaşılmış oldu. Ayrıca genel bir kural olarak, greftlerin Dünyalı konağın üzerinde ya da ondan ayrı, normal yaşam sürelerinden çok daha uzun bir süre bırakılmaları durumunda çözüleceklerini ve tıpkı kendi gezegenlerindeki gibi öleceklerini akla getiriyordu. Daha önce yaptıkları gibi devam etme şansları da yoktu. Bazen, hayvan greftlerinde olduğu gibi bu çözülme süreci bir süre ertelenebiliyordu ama bunun niçin ve ne zaman olacağı pek belli değildi. Pekâlâ etoburlara nakledildiklerinde yaşadıkları beslenme değişikliğiyle ilgili bir şey olabilirdi bu. Öte yandan, kesilip çıkarılan bir yalancı ayaktan bizimkiler gibi laboratuvar ortamında yeniden büyütüldüklerinde yeni bir canlı olarak da sayılabilirlerdi.

160

Pete emin olamasa da, nakledilen greftin Ariel ile benim aramdaki gibi bir boyun oluşturmaya başlamasının bizim örneğimizdeki gibi yavaş yavaş değil de çözülmeden hemen önce hızla gerçekleştiğini düşünüyordu. Bu yanıtlanmamış sorulardan yalnızca bir tanesiydi. Başkaları da vardı. Belli ki daha fazla araştırma gerekliydi.

Başta greftleri ya da greft parçalarını yanlarında Dünya'ya getiren ilk keşif heyetinin niçin bilinç sahibi olmaktan çok uzak bir canlıyla uğraştıklarını düşündükleri açıktı. Greftler, anne Dinolara çektilerse zeki değillerdi. Konaklarından daha ileride olamazlardı. Ama zeki bir varlığın parçası olmuş bir greftin kendi gezegenine götürülmesi nasıl sonuç verirdi acaba? Belki de yalnızca müdahale ve mutsuzluk.

İlk karar verdiğimiz şeylerden biri, onlara neler olduğunu açıklamak zor olsa da iri bir sürüngen ya da en azından yumurtlayan bir canlıyı konak olarak denememiz gerekti-

giydi. Büyük kaplumbağalar ya da Komodo ejderleri geldi aklımıza. Ama onlar da pek zeki sayılmazlardı ki! Krokodiller ya da timsahlar olabilirdi ama iri krokodiller, onları eğitmeye çalışsanız da çok güçlük çıkarıyorlardı, genleri deney hayvanı olmaya uygun değildi. Yine de en azından, Dünya koşullarında normal yaşam süresine yakın bir şeyin tekrarının mümkün olup olmadığına dair bir fikir edinebilir, suyun varlığının mı yoksa annenin kan dolaşımındaki bir şeyin mi çözülmeyi tetiklediğini belirleyebilirdik. Sürüngen yumurtalarının bazısı sıvılaştırmış greftlerle birleşip yeni bireyler oluşturabilirdi. “Kurbağalara ne dersiniz?” diye sordu birisi. Dünyada greft nakli yapılabilecek büyüklükte kara ya da göl kurbağası olmadığı açıktı ama yeni döllenmiş yumurtalar kritik anda suya bırakılabilirlerdi. Sonra Marslılardan biri kendi gezegenlerindeki yumurtlayan su canlılarından birini önerdi. Bu canlı Dünya’ya daha önce hiç getirilmemişti ama onun nasıl bir şey olduğunu az çok biliyorduk: Kanallardaki bir tür zararlı böcekti, onları kendi gezegenimize salmamaya çok dikkat etmemiz gerekecekti yoksa Polis peşimize düşerdi. Ekrandaki görüntüsü bildiğimiz kara kurbağasının daha büyüğünü, çok yaşlı bir Bufo’yu andırıyordu.

Pete’e, “Yeni greft dokuları topladın, değil mi?” diye sordum.

“Evet,” diye yanıt verdi. “Çeşitli evrelerde.”

O konuşurken fark ettim ki parlak beyaz saçları, gözlerinin çevresindeki kırışıklıklar ve güzel gülümsemesiyle hayli çekici bir adamdı. Ama yine de içimde o eski ürpertiye duymadım. İşin ilginç tarafı, Ket’in hiç aklıma gelmeyişi idi. Aklım uzun mesafe görüşmesi yaptığım ama henüz görmediğim Peder’deydi. Tek kocalı mı oluyordum yoksa? O kadar yaşlanmış olamazdım ya! Epey üzülüp şaşırdım ama sonra hayır, diye düşündüm, yalnızca Peder geri kalan hepsinin toplamından daha ilginçti. Ah keşke razı olsa, bir çocuk daha

yapardık, bir kız çocuk, sırma saçlı bir kız çocuk. Ama buraya bunu düşünmek için gelmemiştim.

“Pekâlâ,” dedim. “Bence deneyi tekrar etmeliyiz. Ne de olsa o greftlerin hepsi ya doğal olmayan birtakım aşamalardan geçmiş ya da o aşamalardan hiç geçmemiş maddedendi. Sanki önce fırlatılıp bir kenara atılmışlar, sonra tekrar kapışılmışlar ve yeniden büyütülüp pek çok kez yine fırlatılıp atılmışlardı. Öyle değil mi?” Pete başıyla onayladı. “Şimdi her şey daha farklı, muhtemelen daha güçlü olabilir,” dedim. “Bana körpe bir greftin nakledilmesini istiyorum.”

Bu konu üzerinde konuştuk. Pete kabul etti. Olga ve Miss Hayes benden daha çok kaygılanıyordu. İşin bir zor yanı vardı. Görünüşe bakılırsa greftler konaklarında yalnızca anaç duygular uyandırmakla kalmıyor aynı zamanda onları suya girmeye ve derinlere dalmaya ikna etmeyi de hep deniyorlardı. Onları döllenmeye de teşvik edebilmeleri mümkün değil miydi? Dünyalı bir konakla, daha doğrusu Dünyalı bir dişi konakla nasıl olacaktı bu?

“Sanmıyorum,” dedim. “Arielciğim zamanında benim normal menstrüasyon döngüm durmuştu. Zaten döllenmiş gibiydim.”

“Evet ama bu yeni dokularla–” diye karşılık verdi Pete “–şu an bildiklerimiz ışığında greft, insanda yumurtlamayı durdurabilir, sonra tekrar başlatabilir, ondan sonra da senin suya girmeni sağlayabilir. Ya sen sudayken sıvılaşmış greft içeri nüfuz etmeyi başarır mı? Bu son derece tehlikeli olur, değil mi? Rahmin buna nasıl tepki vereceğini bilemeyiz.”

Buna çok dikkat etmek gerektiği konusunda onunla aynı fikirdeydim. Ama insan, kendi bedeninin söz konusu bölgelerini suya değdirmeden de grefti kolaylıkla suya bırakabilirdi. Tüm memeliler, biraz dikkat ederlerse, aynı şeyi yapabilirlerdi.

“Olağan döllenmeye gelecek olursak,” dedi Pete, “bak, benim genç oğlum Ket hâlâ dalgın dalgın dolasıyor–”

“Hadi ama, Pete. Ben onun yaş grubuna ilişmiyorum,” dedim.

“Öyle mi sanıyorsun, Mary? İliştin bile. Ne yaptıysak seni aklımdan çıkaramıyor. Durmadan senin hakkında konuşuyor. Bana yaşlı baba gözüyle bakıyor! Sen, kelebeklerinin peşine gideli onun kişiye özel zamanıyla kaç yıl olmuştur?”

“Ah canım,” dedim, “bu kadarını tahmin etmiyordum. Benim neyime hayran, Pete?”

Pete, “Bir sürü saçmalık,” dedi, anlaşılır bulduğum epey aksi bir tavırla, “soğukkanlılığına, özgüvenine, bilgi ve becerine. Medeni cesaretine, öyle diyor! Henüz kendisinin sahip olmadığı her şeye yani.”

“Onun yaşında bunlara sahip olmak doğal olmazdı zaten,” dedim. “Ama ileride hepsini kazanacak. Onun genetik mirasıyla başka türlü düşünülemez. Yine de, bir bakayım ne yapabilirim. Sanırım asıl peşinde olduğu kişi annesi. Silis’te o saydıklarının hepsi var. Ama bir engel olduğu için sonraki en iyi seçenek benim.”

“Sen Silis’in yarı yaşındasın, Mary,” dedi Pete, “ve çok daha çekicisin–”

Ama bunlara karnım toktu. O an Ket de babası da ilgimi çekmiyordu. Tek istediğim bir an önce yeni greft nakli çalışmalarına başlamaktı.

12

Önce Peder'i görmeliydim, o yüzden aceleyle geri döndüm. Dağlar hâlâ ıssız, hâlâ yankılarla dolu ve huzurluydu, Trondheim'dan sonra yavaşladım. Yolculuk hızını değiştirmek iyi geliyor, insan âdeta zaman değiştirmiş gibi oluyor. Peder beni karşılamaya geldi. Jon ve Viola da geldiler. Kelebekler yüzünden, bir de tabii birinin müdahale suçu işlediği bir gezide lider yardımcısı olduğum için duyduğum son suçluluk kırıntılarından da kurtulduğumu hissettim. Aslında ne Miss Hayes ne de ben bundan sorumlu tutulmuştuk ama bir olay zincirleme sonuçlar doğurunca insan ister istemez böyle hissediyor.

Ben giderken Jon kendi grubuyla kaynaşmış, çok yönlü denebilecek zekâya sahip küçük bir çocuktı. Şimdiyse, uzun bacakları ve al yanaklarıyla neredeyse bir yetişkin sayılırdı. Sanırım tıpkı Peder'in genç hâliydi, utangaç bir sevimliliği vardı, yaşının gerektirdiği her türlü beceri ve cesareti de sergiliyordu. Bir birine bir ötekine bakıp duruyordum; Peder yaşlanmıştı ama düşündüğüm kadar da değil çünkü küçük bir keşif gezisine gitmeden edememişti, bu gezi hem bazı konuları aydınlatmış hem de ona duran zamanda birkaç yıl kazandırmıştı. İlginç birtakım aldatıcı manyetik yankı tepkimelerine sahne olan yaşamsız bir gezegene gitmişler, Pete matematiksel becerisi sayesinde sonunda bunları açıklığa kavuşturmuş ama neyse ki gezegende Mineralcilerin ilgisi-

ni çekecek hiçbir şey yokmuş! Bunun hakkında konuşarak geçirdiğimiz zaman boyunca ben hep onda yaşlanma belirtileri arayıp durdum ama yalnızca mavi gözlerinin biraz daha çukurlaştığını ve saçındaki gümüş rengi dalganın eskisine kıyasla daha parlak göründüğünü tespit edebildim.

Ancak Viola birtakım zorluklar yaşıyor gibi geldi bana, bunlardan da ben sorumluydum çünkü açığa çıkanlar, ikinci bir ebeveynin kromozomlarının eksikliği yüzünden benim çekinik genlerimdi. Viola, kendi grubunun içinde, onların çok rağbet ettikleri ekranlı zeka oyunlarını oynayarak mutlu büyümüştü. Ama benim genlerime sahip olduğu için artık kaçınılmaz olarak keşfe çıkmak istiyordu ve bazı sorunlar vardı. Sırf beden ölçüleri yüzünden standart araç gereci kullanması mümkün değildi. Herkes de onun kullanması gerekecek şeyleri yeniden tasarlayıp yeniden üretmeye meraklı olmayacaktı. Uzay yolculuğu, kuşkusuz, yaptığımız en pahalı ama tabii ki en yapmaya değer şeydir. Ancak bazen bizim yöneticilere karşı çıkmamız gerekir, Viola'nın özellikle faydalı olacağına insanları inandırması, benim de ona yardım etmem gerekecekti. Bir uzman olarak şimdiye kadar kazanmış olduğum iyi ün, çocuklarımdan herhangi birinin, başta da sanırım babasız olanın, ciddiye alınmasını sağlama-ya yeterdi.

Günümüzde bir ebeveynin çocuğuna karşı bu kadar çok sorumluluğu olması biraz tuhaf. Hatta bunun tam tersi daha muhtemel. Kimse çocuklarının üzerine titremiyor, onları sahiplenmiyor, en azından ilk birkaç aydan sonra. Herkes onlara kimseye ait olmamak, kendi alanlarına ve zamanlarına sahip olmak gibi vazgeçilemez hakları olan bireyler, bağımsız insanlar gibi davranıyor. Dünyaya mahkûm olanlar, kâşif olmayanlar bile bu kafadalar, böylece çocukların sorumluluğunu taşımak diye bir şey kalmıyor. Ben yine de bu tuhaf sorumluluk hissini üzerimden atamıyordum. Rüyalarımda

defalarca kelebeklere döndüm, birden fazla kere de Epsilerle Yuvarlakların yanına ama bu rüyada Peder çoğu zaman endişelerimi gidermeyi başarıyordu. Bir defasında Vly ile yaptığım uzay yolculuğunun rüyasını gördüm. Rüyamda diğer seçenekte karar kılıyordum: Hamileliği sonlandırmakta. Ama kan ter içinde, daha büyük bir suçluluk duyarak uyandım. Bu işin içinden çıkmanın yolu bu değildi.

Benim iletişime yönelmeme neden olan genler Viola için de belirleyici olmuştu. İşin teorisini su gibi biliyordu. Onu bir kutup tilkisiyle bağlantı kurarken, güven inşa edip yaklaşmak için izin koparıırken izledim. İyi iş çıkardı. Ama ne yazık ki genler başka konularda da belirleyici olmuştu. Biraz düzelmiş olan baş ağrıların yanı sıra bendeki birkaç alerji de onda çok daha kuvvetli olarak kendilerini göstermişlerdi. Normal bir alerjiyle başa çıkmak kolay sayılır; onunki daha zordu. Ayrıca, erkeklere de çok ilgi duyuyordu. Kendi içindeki kurallar çerçevesinde flört için uygun zeminler sunan ekran oyunları söz konusu olduğunda her şey çok iyiydi. Ama bazen, onun muhteşem imgesine vurulan erkekler, o zekânın içinde yaşadığı bir metrelik bedeni kanlı canlı karşılarında gördüklerinde aynı derecede memnun kalmayabiliyorlardı, hem de o olağanüstü yumuşak cilde ve normalin yarısı inceliğindeki, parladığında peri kızı gibi dalgalanan o inanılmaz ipeksi saçlara rağmen – ah, işte o karlı arazide durup derin bir sevgiyle böyle aptalca düşüncelere daldım!

Alışık olmadığımız canlı türlerine saygı göstermek ve onlarla iyi geçinmek konusunda eskiye oranla daha başarılıyız. Viola'mın herhangi bir zihinsel ya da bedensel engeli yoktu. Ama örneğin sıradan bir makinenin idaresini üstlenemezdi, o yüzden de kendi yaş grubunun eğlencelerinin pek çoğunun dışında kalıyordu. Erkekler ona nazik davranıyorlardı, o tür bir nezaketse onun istediği şeyin neredeyse tam tersiydi. Ama çok iyi bir kayakçıydı, bu sayede Peder'le sık sık görüşe-

biliyorlardı, hem Peder de onun hayatına fazla burnunu soktuğu ya da çok üstüne düştüğü izlenimini yaratmış olmuyordu. Benimle hemen konuşmadı ama sibernetik üzerine sohbet ettiğimiz bir akşamın ilerleyen saatlerinde gözyaşlarına boğuldu. Bir süre, bunun ne kadarının kâşif olmasının önündeki engellerden, ne kadarının belirli bir genç adamın onun istediği kadar ileri gitmemiş olmasından kaynaklandığını çözemedim. Benim yaş grubumda olmayan biriyle bu tür bir ilişki içinde olmaya alışık değildim ve Viola'nın profesyonel anlamda aklını okumam gerektiğini de düşünmedim.

Ne var ki mantıklı bir tavsiyede bulunmam gerekiyordu, ben de ona bir konferans için Peder ile birlikte Mars'a gitmek ister mi diye sordum, iç kesimlere gidebilirdi. Vly bunu ayarlardı. Bu, sınırlı bir duran zaman deneyimi ve uzayla ilk tanışma anlamına geliyordu. Ona şöyle dediğimi hatırlıyorum, "Eğer znydgilerle bir yere varabilirsen, hepimizden zekisin demektir." Annem bana anlatırken hayalimde nasıl canlandığını hatırlayarak, ona duran zamandan da biraz söz ettim.

Bundan sonrası kardan, hep birlikte kayak yapmaktan, güneşin dar açıyla gelen parlak ışınlarından ve oluşturduğu göz kamaştıran ince ışık demetlerinden ibaretti; tüm gezegenlerimizi aydınlatan aynı güneşti, Marslı kâşif dostlarımızı da, Venüs'ün zonklayan beyinlerini ve su sürüngeçenlerini de, Satürn ve Jüpiter'deki sömürgecileri de o aydınlatıyordu – diğerleri için de gökyüzünün uzak ucundaki küçük bir ışık yıldızıydı. Yokluğumda olup bitenleri de öğrendim: Sağlık camiasına ait birtakım sıkıcı idari haberler vardı, bakteri mutasyonlarının ya da başka gezegenlerden gelen istilacıların peşindeydiler, Savunma camiası başka bir galaksi hakkında geçici kâbuslar görüyordu, Polis camiası kötü yola düşenleri ve atavizm olaylarını raporluyordu: Koloniyle ilgili sıradan sorunları yani. Dünya'daki ve başka yerlerdeki çeşitli araştırma projelerinin nasıl gittiğini öğrendim. Sanat dünyasındaki

gelişmeleri – insanın, kâşif olmayanlara, duran zaman aracılığıyla değil de güzelliğe şekil vererek ebediyetin tadına varmaya çalışan bazı zaman mahkûmlarına, bir de belki sanatı biz kâşiflerden daha fazla ciddiye alan kendi çocuklarımıza, kendini en yakın hissettiği yer bu alandı. Ve tabii ki dedikoları da öğrendim, kim kiminle neredeymiş, kim çocuk sahibi oluyormuş ve benzeri şeyleri. Peder bana 513'ün küçük ama çok tehlikeli bir keşif gezisine çıktığını söyledi, onun izini tamamıyla kaybetmişler. 513, Maden Bakanlığı gezisinde müdahaleye izin verdiği için hiçbir zaman sorumlu tutulmamış ve suçlanmamış olmasına rağmen olanları düşündükçe kendini gittikçe daha sorumlu hissetmeye başlamıştı.

Ben de bir parça böyle hissediyordum, işi daha önce çözebilirdim. İnatla yanlış yola girmeseydim tabii! Peder de çözebilmiş olması gerektiğini düşünüyordu. Öte yandan bizi buraya getiren o geziydi, küçük Jon'un varlığını da o geziye borçluyduk.

Sonra işe geri dönüp greftleri düşünme vakti geldi. Ama Viola, Mars'a yapacağı keşif gezisine sevinmişe benziyordu; geziyi Peder ayarlıyordu. Ben de sevinmiştim, Viola'nın kâşif olmayanlar arasında kendine bir yol çizmek zorunda kalacağına inandığım bir dönem olmuştu doğrusu ama işlerin nasıl ilerleyeceğinden henüz emin olmadığım için yine de fazla bir şey söylemedim. Viola'dan, Vly'a Dünya tohumlarından götürmesini istedim, genetik uzmanları onun için bazı bitkilerin yapılarında değişiklikler yapıyordu. Muhtemelen hepsi onun şaraplarından birinin asit değerini yükseltecek ve lezzetini artıracaktı. Vly'dan söz ederken onu erkek olarak mı yoksa kadın olarak mı kabul etmeliyim? Peder bana ondan gelen bir not iletmişti, Vly dişiliği benimsediğini ve bir çocuk sahibi olduğunu haber veriyordu. Dünya geleneklerine hâlâ o kadar derinden bağlıyız ki ben bunu çok yadırgadım. Ama bu da tıpkı daha önceki kaza gibi onun normal çifcinsiyetli-

likten yalnızca bir süreliğine ayrılması anlamına geliyordu. Onu bu yola itenin ne olduğunu merak ettim.

Bu arada, üsler aracılığıyla merkezden Mars'a bir mesaj yollanmıştı, bunun üzerine Marslılar neredeyse ânında kurbağaya benzeyen canlılardan birkaç tanesini göndermişlerdi. Kurbağalar kendi evlerindeki en yakın koşullarda yerleştirilmişlerdi, bizim Dünya kurbağaları gibi güzel gözleri olmadığından pek sevimli değillerdi. Aslında, ne kadar görebildikleri şüpheliydi. Ama suyun içine döllelenmiş yumurtalar yumurtluyorlardı, beslenmeleri de en azından kısmen bitki bazlıydı, yine de hiçbir şeyi denemeye karşı değil gibiydiler, omuz yükseklikleri 60 cm kadardı ve çok geniştiler, birkaç tanesinin nasıl olup da bir kanalı tıkayabildiklerini anlıyordu insan. Derileri bizim kurbağalardan daha sertti, hafif pulluydu ama greft naklinin yapılabileceği yumuşak bölgeler vardı. Çevrelerinde toplanıp onları izledik, derilerine ufak bir şey düşecek olsa onu silkeleyip bayağı uzağa atabiliyorlardı. Ben-
ce korkunç kötü kokuyorlardı, Daisy de aynı fikirdeydi.

169

O da Kali de sesleri ve dilleriyle iletişim kuruyor, heyecan içinde üzerime zıplamak için can atıyorlardı. Çakalların beni yalamasından oldum olası biraz rahatsızlık duymuşumdur, köpeklerin çoğu başka proteinler tüketecek şekilde eğitilmişlerdi ama çakallar hâlâ etoburdu ve kendilerine verilen başka hayvanların ölü bedenlerini yemek zorundaydılar. Arada sırada, kendini işine adanmış bir teknisyen çıkar, öldüğünde bedeninin hayvanlarına verilmesini isterdi ama eğer bu teknisyen yaşlılık ya da emeklilik nedeniyle onlardan uzun süre ayrı kalmadıysa bu bir işe yaramazdı. Aksi takdirde, hayvanlar onun bedenini tanır ve ona karşı herhangi bir şiddet eyleminde bulunmayı reddederdi. Ama et yemeleri yüzünden çakallarla konuşmak köpeklerle olduğu kadar zevkli değildi, oysaki onlar da köpekler kadar zekiydi, hatta belki de onlardan daha yaratıcıydılar. Sırtlanlar da zekiydi, onlarla da iletişim kurulabiliyordu, leoparlarsa pek yerlerinde durmazlardı.

Hepsi kendilerine nakledilecek greftlerle tanıştırılmışlardı ve çok hevesliydi. Bunun yeni ve önemli bir şey olduğu onlara açıklanmıştı. Zeki olmasına rağmen bir türlü ısınamadığım bir erkek çakal, kontrol hayvanı olarak kullanılacaktı. Znydgiler, çatallı güzel kuyruklarını sallayarak, yüzlerini güneşe çevirip uzun parlak kaşlarını oynatarak ve tiz bir ısıltı andıran o sesi çıkararak çevrede zıplayıp duruyorlardı, o sesin tam olarak aynısını çıkarmak mümkündü ama görünüşe göre iletişim açısından hiçbir anlamı yoktu. Bu yüzden onları hep sinir bozucu bulmuştumdur, oysa bazı insanlar onları sürekli izleyebiliyorlar. Bazen oynamayı bırakıp hareketsiz yatıyorlardı, Mars'talarmış gibi çizgili taşlar oldukları numarasını yapıyorlardı, en azından yaptıkları şey buyusa tabii! Onlara ulaşmak konusunda tamamıyla başarısız olmamız çok tuhaftı. Daisy de aynı fikirdeydi. Merak doluydu ve başka türlerden pek çok dostu vardı, yine de asıl sevdiği canlılar insanlardı. Benim her yerimi kokladığını hatırlıyorum, hemen ardından önce T'o hakkında, onu hatırlıyordu zaten, sonra da kendisinin geçmişte kaldığını anlayıp Peder ile benim hakkımda eğlenceli ama biraz da insanı zor duruma sokan köpekçe sorular sormuştu. Onun kulaklarını çekiştirip en sevdiği yerlerini kaşıdım. Kali farklı yerlerinin kaşınmasını severdi.

Aynı zamanda da veteriner teknisyenleriyle birlikte çalıştım, diğer hayvan türlerine olup bitenleri açıklamaya çalıştık. Dişi domuzları son derece ilgisiz buldum. Oysa genç bir inek olan Trude ne yapılacağını anlayabildiği izlenimini veriyordu. Ama onunla belirli vakitlerin dışında iletişim kurmanın mümkün olmadığını fark ettim. Geviş getirirken neredeyse bir tür trans hâline geçiyordu, anlaşılan görme ve koku alma yetilerinin belli belirsiz çalışmaya devam ettiği ama zihinsel yetileri ve iletişim becerilerinin tamamıyla kesintiye uğradığı bir mutluluk zamanıydı bu.

Olga bir süre kız kardeşiyle kaldı, ikisi birlikte Rima'nın pek çok bitkisinin, özellikle de kalın yapraklı yaygın türün büyümesini sağlamışlardı. Olga bitki kimyası alanında git-tikçe daha duyarlı hâle geliyordu, bir bitkinin ne istediğini diğerlerimizin göremediği birtakım belli belirsiz işaretlerden tespit ediyor gibiydi. O ve Rima bitmek bilmeyen son derece teknik tartışmalara giriyorlardı. Onu greft nakli yaptırmayı için ikna etmeye çalıştım ama yaptırmamaya çok kararlıydı, aslında bu fikri bütünüyle iğrenç ve rahatsız edici buluyordu sanırım, yine de bu konuda bana çok destek verdi.

Greftler hepimize aynı anda nakledildi. Marslı bir gönüllü olan Zloin'e de öyle. Ben benimkini yine üst bacağıma yaptırtmıştım. Zloin de kabuğun yakınındaki yumuşak dokuya. Belirtilerimizi ayrıntılarıyla karşılaştırabilmemiz açısından olabildiğince yakın bir ilişki kurmamızın iyi olacağını düşündük. Zloin'den (bu yalnızca bir tahmin tabii ki) adını yüksek sesle söylemesini istedim – greft naklinden sonra tek cinsiyetliliğe düşüp kadın cinsiyetini benimsediği, deney süresince de böyle kaldığı için ondan hemcinsim olarak söz edebilirim. Marslıların, insanların, köpeklerin, çakalların ve diğer türlerin, hepimizin olabildiğince çok bilgi alışverişinde bulunması gerektiğine karar verdik, özellikle de daha önce de greft nakli yaptırmışsak ve bu seferki deneyimizde bir farklılık varsa. Düzenli olarak çeşitli örnekler alınacak ve testler yapılacaktı, bunlar canımızı acıtmasalar da muhtemelen rahatsızlık vereceklerdi. Hepsi iyi hoştu ama greftlerin üzerimizdeki etkisi yüzünden testlerin hepsine büyük kuşkuyla yaklaşacağımızı da, greftler hakkında açık açık konuşmaktansa hatta onların üzerlerinde deneyler yapmaktansa onlara gizli gizli sarılmayı yeğleyeceğimizi de hesaba katmamıştık. Daisy grefti gerçekten içinde taşıdığını düşündüğünü ifade ettiğinde, bir bakıma, hepimizin duygularına tercüman oldu. Bizim gördüğümüz her şey roldü.

Zloin daha önce greft nakli yaptırmamıştı. Daha önce bunu yapmış olan Marslılar tekrar denemeyi hiç istememişlerdi. Zaten her ikisi de başka keşif gezilerine çıkmak üzereydi. Sanırım Zloin'i de vazgeçirmeye çalışmışlardı ama neyse ki burada olduğu gibi Mars'ta da deney yapmaktan vazgeçilemeyecek kişiler var.

Kuşkusuz farklılıklar vardı ama bunlar yeni gelen greftlerin canlılığından kaynaklanır görünüyordu. Hem ilk sefer kullandığımız cerrahi nakil tekniğini uygulamıştık hem de greftleri doğrudan cilt üstüne bırakıp geçici olarak tutunabilmelerini sağlamak için hafifçe sargılamayı denemiştik. Daisy'yi ikincisinin daha ilginç ve makbul olduğuna, kendimin de böyle yapacağına ikna etmeyi başardım, bu yöntem ikimizde de iyi sonuç verdi, Mars kurbağalarının bazılarında da öyle ama dişi domuzlar, kısıraklar ve inekler gibi daha kalın derili hayvanlarda işe yaramadı. Zloin diğer yöntemi tercih etmişti.

173

Greftler çok daha hızlı büyüdüler ve daha belirgin bir etkiye sahiptiler. Zloin, şaşırtıcı derecede kısa süre içinde tek cinsiyetliliğe geçiş yapıp tamamıyla kadın cinsiyetini benimsedi, bense Ariel'de çok daha ileri bir aşamada olduğu gibi kendimi rahatsız ve hâlsiz hissetmeye başladım. Cinsel döngü bende olduğu gibi tüm hayvanlarda durdu. Hepimiz greftlere aktarılabileceği düşünülen şeylerle uğraştık. Kendi fikrim, müziğin greftlerimize ulaşıp ulaşmayacağını görmek için Daisy ile aynı tür müzikleri dinlememizin ilginç olacağıydı, Daisy'nin tahtadan yapılmış nefesli çalgılara çok düşkün olduğunu keşfettim – aslında köpeklerin estetik anlayışına dair çok şey öğrendim. Birlikte çalışmanın ilişkimizi nasıl farklı bir aşamaya getirdiğini görmek epey ilginçti. Hat-

ta bu sürecin sonunda, Daisy merkezden ayrılıp ilgisini ve sevgisini Peder ile bana yönlendirmeye karar verdi.

Görece kısa bir süre sonra hepimiz suya özlem duymaya başladık, hem de geniş yıkanma imkânlarına, soğuk içeceklerin ve meyvelerin bolluğuna rağmen. Özlem duygusu bu defa çok daha kesindi, greftimin iyiliği için illa yüzmeme gerektiği fikri zamanla bende saplantı hâline geldi. Meseleyi Pete, Olga ya da diğerleriyle sakın sakın konuştuğumda bu saplantıyı üstümden atabiliyordum ama yalnız kaldığımda ya da diğer konaklardan herhangi biriyle iletişim hâlindeyken bu dayanılmaz istek gittikçe daha hissedilir bir şekilde yine ortaya çıkıyordu. Olga çok kaygılandı, bana greft beni tamamıyla ele geçirmeden önce ondan kurtulmam gerektiğini söyledi, onunla aynı fikirdeymiş gibi görünüp zeki-ce işi yokuşa sürerken yakalıyordum kendimi. Bu bilim dışı sorumsuz aldatmacanın her ânından zevk aldığımı fark ettim, tıpkı Olga'yı kandırıp yıldırmaktan aldığım gibi. Ama ben ne kadar bendim?

Normalde Zloin'le olağan dokunsal kanallar aracılığıyla iletişim kurardım ama greft nakli yapıldığından beri o, cinsel organlarına hafifçe bile dokunulmasını istemiyordu. İnsan, keşif gezilerinin ya da ortak yürütülen deneylerin olağan seyri sırasında doğurmak üzere olan bir Marslıya kolay kolay rastlamıyor, o yüzden bunun Marslıların tipik doğum öncesi davranışı olduğunu bilmiyordum. Zloin'in benim yaptığım aptalca bir iletişim hatasından ötürü böyle davrandığını düşünüp bunu düzeltmenin tek yolunun birlikte banyo yapmaktan geçtiğine karar verdim. Nasıl bu sonucu çıkardığımı şu anda bilemiyorum ama o zaman bu bana çok mantıklı görünmüştü. Sanırım su aracılığıyla yakın ilişki kurulabilir gibi bir şeyler düşünmüştüm, ki öyle bir şey yok. Ne var ki düşünce sürecimin tamamına bu saplantı yön veriyordu.

Pete, bana sonradan benimle konuşulurken çok tuhaf

davrandığımı söyledi, ben fark etmeden birkaç fotoğraf çekmiş, onlarda kendimi güçlkle görebiliyorum, saklanmaya çalışıyor gibiyim. Bunun bir yararı, Ket'in benden soğumasını sağlamak oldu. Beni görmeye gelmiş, anlaşılan banyo yapmak meselesinde onu kendi tarafıma çekmeye çalışmışım. Aslında bunu yaptığımı, parlak zekâm ve dolaylı yaklaşımım için de kendimle gurur duyduğumu hatırlıyorum. Ne var ki Ket korkmuş ve kaçır gibi kendi yaş grubunun yanına dönmüştü. Bana öyle geliyordu ki deneyin en can alıcı noktası bu hayati önemdeki banyoydu, üstelik bu fikrin bir şekilde bana dayatıldığının farkında olmama rağmen bu masum ve sevgili greftin ihtiyaç duyduğu şeyi kabul etmemenin büyük bir zalimlik olduğunu da düşünüyordum.

Bu defa greftimin ismini kendime sakladım. Baktım da Zloin de öyle yapıyordu, oysa greftlerimize isim verdiğimiz birbirimize bir sır olarak iletmiştik. Tüm hayvanlar greftlerini yalayıp duruyorlardı. Bunun nasıl bir etkisi olacağını merak ettim ama belli ki büyük bir fark yaratmaya yetecek kadar sulu uyaran yoktu. Ben de, Zloin de birer köşeye çekilmeye dikkat ederek kendi greftlerimizi okşayıp seviyorduk.

Günler geçtikçe, davranış şeklimiz giderek daha anormal, hatta bir anlamda kural tanımaz bir hâl aldı. Greftimin (bunca yıl sonra hâlâ adını anmak dahi hoşuma gitmiyor!) dinlediği müziğe –ya da benim dinlediğime– bedeninin ve yalancı ayaklarının ritmik hareketleriyle daha şimdiden tepki verdiğini fark ettim, bu yaptığı tuhaf bir şekilde hoşuma gitti. Buna onu öperek, hatta yalayarak ve tıpkı Dinoların yaptığı gibi hafifçe ısırarak karşılık verirdim. Bunun üzerine o da bedenime bastırarak her yanını kıpırdatmaya ya da hafifçe dalgalanmaya başlardı. O kıpırdadıkça içime giriliyormuş gibi hissederdim, Ariel'in dudaklarımın arasına girişinden huzursuzluk duymama rağmen bununkinden memnun kalırdım. Bugün hâlâ greftimin, dudaklarımı yoklayan

yalancı ayaklarının tadını, bildiğim hiçbir tatla kıyaslayamam. Yalnızca bana nasıl gizli ve eksiksiz bir doyum duygusu yaşattıklarını hatırlıyorum. Görünüşe göre aynı şey tüm konaklar için geçerliydi. Bunların hepsini raporlamış olmalıydım tabii, ayrıca benim greftimle aynı müzikleri dinleyen Daisy'ninkinin tepki verip vermediğini de öğrenmem gerekirdi. Öyle yapmadım. Bunu da kendime sakladım. Doğruyu söylemek gerekirse, bilim karşıtı olmaya başlıyordum. Neyse ki, deneyin nasıl gittiğini görmek için ziyarete gelmiş olan Nadira, Daisy'nin greftinin de aynı ritmik hareketleri yaptığını gördü. Benimle bu konuyu konuşmak istedi ama yanıma geldiğinde uyuyor numarası yaptım.

Deneye başlarken konak hayvanlardan bazılarının bir su havuzuna girmelerine izin verip ne olacağını görmeye karar vermiştik. Niyetimiz, ilk önce Mars kurbağalarının suya girmelerine izin vermektir, havuz onların yerleştirildikleri yerin hemen yanındaydı. Mimari açıdan zarif olduğu bile söylenebilirdi, aklım fikrim hep oradaydı. Olga orada greftlerin dünyasına ait birtakım su bitkilerini yetiştirmişti. Birkaç dişi kurbağaya greft nakli yapmıştık, hepsi de durumu seve seve kabul etmiş görünüyordu ama erkekler bir-iki kararlı silkinişle greftleri üstlerinden attılar. Greftlerin kopup kurbağa yumurtalarına tutunmalarıyla birlikte dinozorlarda izlenen döngünün yinelenmesinin kuvvetle muhtemel olduğunu düşünüyorduk. Hatta başta bunun çıkarımlarını en etraflıca ele alan bendim. Ama şimdi, tuhaf bir şekilde Mars kurbağalarını kıskanmaya başlıyordum. Niçin onların greftleri istediklerini alırken benimki alamasındı? Aklımın başımda olduğu ya da kendi normal hâlime dönebildiğim anlardan birinde, Pete'e bunu –hem de gülerek– söyledim. Bana, “Ama Mary, eğer aynı döngü yinelenecek olursa greftler hepten yok olur – bu onların sonu olur. Greftinin yok olmasını istediğini mi söylüyorsun yani?” diye karşılık verdi.

“Ah, hayır,” dedim. “Ah, hayır. Anlamıyorsun.” Elim okşarcasına greftimin üstüne gitti.

“Evet, tabii ufak bir parçası yumurtaya tutunursa genetik anlamda sonları gelmiş sayılmaz–” diye ekledi Pete. Düşündüm de bu doyum duygusunun nasıl bir şey olduğunu o kadar bilmiyordum ki! Ama kendimin bildiğini hissettiğim bu şeyi ben de kelimelere dökemezdim. Zekâ öncesi bir aşamaya gerilemiştim.

Özlemle bekleyip gizli planlar yaparak, âdeta planlarla olasılıkların iç içe geçtiği bir sis bulutunun içinde uzanmış yattığım bir öğle sonrası, şiddetli bir patırtı koptu. Bir süre sonra Zloin’in ayağını uzatıp parmaklarıyla bir soru sordüğünü fark ettim. İsteksizce, seslerin Kali ve Mali’den geldiği yanıtını verdim. Ama daha fazlası da vardı. Çok geçmeden Pete Lorim içeri girdi, çok üzgün görünüyordu, bir kolu da sargılıydı. Hiç dinlemek gelmedi içimden ama beni dinlemeye mecbur etti, sonra da ben Zloin’le iletişime geçtiğimde orada durup bekledi ve onun da iletilenleri anladığından emin oldu. Anlaşılan iki çakal da kızışma belirtileri göstermiş ve ulumaya başlamışlardı. Bu, diğer etobur hayvanların bazılarını da kışkırtmıştı, normalde sevdikleriyle mantıklı bir iletişim kurmak yerine duygusal sesler çıkardığını her fark ettiğinde çok utanan sevgili Daisycik bile onlara katılmıştı. Uzay yolculuğuna çıkmış, çakallarla her zaman iyi geçinen, onlardan bir an bile korkmayan teknisyenleri onları sakinleştirebilmek umuduyla yanlarına gitmişti. Ama adam çakalların tutulduğu bölmeye girince ikisi birden onun boğazına atılmışlar, onu yere devirmişler, vahşice ısırılmışlar, sonra da koşarak çıkmışlardı. Anlaşılan erkek çakalı bulmaya çalışmamışlardı ama o merkezdeki başka bir bölümde olduğundan muhtemelen onun kokusunu alamamışlardı. Çıglıklar atan kanlar içindeki zavallı teknisyen güçlkle ayağa kalkarken Pete ve birkaç kişi de çakalların önüne çıkıp onları durdur-

maya çalışmıştı. Çakallar normal zamanda greftlerin onların herhangi bir ani hareket yapmalarına engel olduklarının farkındaydılar.

Ama şimdi değil. Arkalarından akan greftlerle kurbağanın havuzuna kadar dörtnala gidip Pete'in ön kolunu yarıp parçaladıktan sonra suyun içine atlamışlar. "Ya sonra?" diye sordum, titreyerek.

"Greftler eriyip onların üzerinden aktı," dedi Pete. "Tıpkı Dinolarda olduğu gibi. Büyük olasılıkla çakalların içlerine girdiler."

"Evet," dedim ve gözlerimi kapadım. "Evet." Ama ne olursa olsun, içimde başka bir ses, düşünme yeteneğimden artı kalanla, tüm bunların çok tehlikeli olduğunu, benim greftimin bana yaptığı gibi –yapmasını istediğim gibi– o greftlerin de çakalların karakterini tamamıyla değiştirdiklerini söylüyordu.

178 "Senden çakallarla konuşmanı isteyebilirdim ama – sana güvenmiyorum, Mary. Sana güvenmiyorum, anla beni!" dedi Pete. Pekâlâ, belki de güvenmemekte haklıdır, diye düşündüm.

Pete akıllılık edip Françoise'ı bulmuştu. O benim öğrencim olmuştu, kendisine başvurulduğu, tekrar bizden biri sayıldığı için de çok sevinmişti. Ben bunu ancak her şey olup bittikten sonra öğrendim ama Françoise çakallara ulaşmayı başarmıştı. Son derece üzgün ve perişanmışlar, özellikle de Kali, o teknisyenine gönülden bağlıydı ve ne yaptığını hatırlayamıyormuş bile. Françoise ondan pençelerindeki ve dudaklarındaki teknisyene ait kanı yalamasını istediğinde çaresizlik ve suçluluk içinde uluyup durmuş. Neyse ki çakallar teknisyenlerini öldürmemişler ama buna ramak kalmış, adamın sağ eli fena hâlde parçalanmış.

Bu arada köpekler, özellikle de Daisy onları ciddi bir nefret yağmuruna tutup suçlamaya başladı. Çakalların bu yaptıkla-

rı, her iki taraf için de çok değerli olan hayvanlarla teknisyenler arasındaki ilişkiyi bir süreliğine mahvetmekti. Derken sıra Mars kurbağalarına geldi. Onlar havuza girebilecekleri şekilde serbest bırakılmışlardı, girdiler de, erkekler dişilere sımsıkı kenetlenip yeni çıkan yumurtaları dölediler, greftler eriyip suya karıştılar, artık çok ilginç bir dizi biyokimyasal ve sitolojik gözlem yapmak mümkündü. Bunlar Pete Lorim'in ödüllü çalışmasının temelini oluşturdular tabii. Onun benden gelip bakmamı istediğini hayretle hatırlıyorum ama ben başımı sallayıp reddettim. Bir şekilde, nasıl bilmiyorum ama, kendi greftim hazır değildi. Ya da ben hazır değildim. Olmak üzere olan bir şey vardı ve bu çabuklaştırılmazdı. Aynı zamanda sanırım gidip görürsem ve gördüğümün beni etkilemesine izin verirsem normal düşünce yapısına geri döneceğimin farkındaydım.

Sonra sıra Trude'a geldi. Trude, genç bir düvenin normalde dönüp bakmayacağı bir çitin üstünden atlayıp havuza ulaştı, o sırada havuzun içi Mars kurbağalarının yumurtalarıyla doluydu. Yine iki-üç kişi onu durdurmaya çalıştı, Trude başını eğip saldırdı ve Olga'yı tepetaklak etti. Suyu girip debelenince de grefti sıvılaştı. İşte Pete o zaman, bana söylemeden, Peder'i çağırtmış.

Greftler, çakalların ve Trude'un rahim foliküllerindeki-ler dahil olmak üzere yumurtalarının içine girmişler ve orada tutunmuşlar. Bu durum, birkaç gün sonra şiddetli acıyla kendisini belli etti. Mani kriz geçirip öldü. Kali ve Trude ameliyat edilerek yumurtalıkları alındı.

Ama Daisy için işler biraz farklı bir seyir izledi. O bunları bana daha sonra, hepimiz akıl sağlığımıza tekrar kavuştuğumuzda anlattı, benim zavallı ipek tüylü hayat dolu Daisyciğim! Bir bakıma her şey çok basitti: Ortalıkta dolaşan mastiff tipi bir köpek vardı. Pete'in çok yakın dostuydu, sakın, efendi bir köpekti, Daisy bu köpeğin daha önce farkına bile varma-

diği kokusunu birdenbire karşı konulmaz bulmaya başlamıştı. “Arzu duydum, arzuladım,” diye inliyordu Daisy ben onu okşarken.

“Biliyorum, Daisy,” dedim. “Ben de arzuladım.”

Yani Daisy suya vardığında grefti onu çoktan tuzağa düşürüp döllenmesini sağlamıştı. Havuza ulaşan son memeli hayvan oydu. Hepsinin başına aynı şeyin geldiği apaçık ortadaydı, bunun devam etmesine izin vermenin bir anlamı yoktu. Ama teknisyenler ve araştırma görevlileri sorumlu oldukları hayvanlara herhangi bir fiziksel kısıtlama getirmeye o kadar alışkın değillerdi ki her türlü önlemi o an bulup almak gerekti. Farklı dozlarda uyuşturucu ilaçla dolu şırıngalar hazırlamaya başladılar. Françoise, çeşitli türlerin çılgına dönmüş dişilerini sakınleştirmek, durdurmak ve korkarım yalanlarla uyutmak konusunda çok işe yaradı. Neyse ki dişi sırtlan ilk etkilenenlerden biri değildi. Öyle olsaydı muhtemelen teknisyenini öldürmüştü olurdu. Yalnızca znydgiler sakın ve endişesizdi. Onların greftlerinin hepsi epey küçük ve konaklarının oyunculuğuyla kıyaslandığında tuhaf bir şekilde hareketsizdi.

Ama bu benim sonradan öğrendiğim bir şeydi. Olay sırasında sesleri duydum ama pek ilgilenmedim. Zloin de oralı olmadı, Marslıların her nedense tatmin edici ve dinlendirici buldukları matematiksel bulmacalara kaptırmıştı kendini. Vly’in, uzay yolculuğu boyunca farklı zamanlarda bunlardan yaptığını hatırlıyorum. Normal koşullarda çiftcinsiyetli bir Marslı genellikle aynı anda iki tanesini yapar ama Zloin her seferinde biriyle ağır ağır uğraşıyordu. O da benim gibi içine kapanmıştı, bekliyordu. Hareket etmek bana zor geliyordu ama vakit geldiğinde kendimde gereken gücü bulacağımı biliyordum. Sonra her şey bir anda oluverdi. Hemen ardından olayı hatırlayınca o kadar rahatsız oldum ki onu neredeyse tamamıyla belleğimden silmişim. Kesinlikle emin olduğum

tek şey var, tamamıyla greftin etkisi altındaydım ama yine de içimde, çok derinlerde, boğulmak üzere olmasına rağmen hâlâ sessizce mücadele eden küçük bir gözlemci vardı. Peder'in geldiğini hatırlıyorum, onun gelişi greftin gereksinim duyduğu döllenmeyle ya tesadüfen çakıştı ya da onu tetikleyen şey oldu. "Sen hiç çekinmedin," dedi Peder sonrasında, "ama deney raporunu okumuştum. Seni onun için döllemeyecektim, sevgilim. Ama ya Pete bana notları vermemiş olsaydı!.."

O sırada çaresizlik içinde suya ulaşmaya çalışıyordum, içimdeki küçük gözlemci orijinal planın, yani sıvılaşmış greftin hiçbir şekilde vücuda girmemesi için yalnızca vücudun bir bölümünü suya sokmanın hiç de pratik olmadığını düşünüyordu. Peder'e, Pete'e, Olga'ya ve Françoise'a vurup duruyordum ve işin kötüsü kazanıyordum. Artık başka bir insanı şiddet kullanarak kısıtlamak için var gücümüzle çabalayamıyoruz. Oysa ben uygar bir biliminsanı olmaktan çıkmıştım. Françoise'ı, kendi öğrencimi ısırdım. Pete'in ısırılmış ve kızarıp şişmiş koluna vurdum, o da beni bıraktı. Yalnızca Peder beni hâlâ tutuyordu, ondan güçlüydüm, daha gençtim, su da yanı başımdaydı, kokusunu alıyordum, onu neredeyse hissediyordum!

İşte o anda Olga greftin boynunu kesti, bıçağı ona sapladı, bana sapladı.

Bir bisturiyle, çok ustaca yaptı bunu. Ama boyun, Ariel'le aramdaki kadar incelmemişti ve benden –ya da ondan– kanlar aktıkça akıyordu. Herkes pansuman yapıp sargı beziyle yaramı kapatıyor, ısrarla bana ulaşmaya çalışıyordu. Bir felaket yaşandığının farkındaydım, büyük bir keder hissediyordum ama ne olduğunu çözemiyordum. O sırada birinin bana bir şırınga saplamasıyla karanlığa ve hiçliğe sürüklendim.

Tanımadığım bir odada ağlayarak uyandım. Gözyaşları kulaklarıma akıyor, onları gıdıklayıp ıslatıyordu. Neler oluyordu? Bir kez daha gözyaşlarına boğuldum.

Zloin benimle aynı odada, yanımdaki yataktaydı. Ama nasıl? Tuhaf ve anlaşılmazdı. Grafti yoktu. Françoise beni sarsarak, “Konuş onunla. Ulaş ona. Ben yapamıyorum,” dedi. Uzun zaman sonra elimi uzatıp yoklayarak onun parmaklarını buldum, sonra öbür eline de dokunabilmek için yan döndüm. Hüzün doluverdi içime, kayıp duygusu, rahatsızlık, Dünyalılara kırgınlık. “Zloin,” dedim sesimi kullanarak. Kabuğunun kenarında, greftin olduğu yerin yakınında bir yarık vardı; çevresi morarmıştı. İlk dikkatimi çeken bu oldu. Sonra başka bir şeyi fark ettim. Bu zamana kadar Marslılar hakkında ciddi bir deneyim edinmiştim, Zloin kadınlık ile erkeklik arasında gidip geliyormuş gibi göründü bana.

Kendimi zorlayarak önce yatakta oturdum, biraz başım dönüyordu, sonra ayağa kalktım, Françoise bir koluma, Peder de ötekine girdi. Zloin nereden gelmişti? Uyluğuma baktım. Hâlâ sargılıydı, hâlâ sızlıyordu. Zloin’e doğru yürüdüm, yanma uzanıp dokunmaya duyarlı bütün alanlar aracılığıyla karşılıklı iletişime başladım. Birdenbire engeller ortadan kalktı. Zloin iletişim kuruyordu.

Marslıların fizyolojik özellikleri ve kabuğun koruyucu yapısı göz önüne alındığında Zloin’in zarara uğrama olasılığı

benimkinden azdı. Ama ne olacağından kimse emin olamamış, Dünyalılar ona karşı daha büyük bir sorumluluk hissetmişler. O yüzden greft uygulamasına son verilmesi kararlaştırılmış. Onun greftinin boynu benimkinden biraz daha fazla incelmış olmasına rağmen şiddetli kanama meydana gelmiş. Pete iki greftin de canlı kalmaları için çok çabalamış ama bunu başaramamış. Greftler kopmuş bir bacadan daha canlı değillermiş. Son anda içlerinden birini, benimkini, tekrar nakletmeyi denemeye karar vermişler. Françoise gönüllü olmuş. Ona güvenli doz aralığını aşmadan verebilecekleri kadar yüklü miktarda antijen vermişler. Ama işe yaramamış. Vücudu tıpkı bana ait bir dokuyu kabul edemeyeceği gibi benim greftimi de kabul edememiş. Antikorlar gelişmiş, greft de ona o duyguların hiçbirini aktaracak fırsat bulamadan düşüp ölmüş. Françoise hayal kırıklığına uğramış, antijen yüklemesi de her zamanki rahatsız edici etkilere yol açmış, yine de huzursuzluktan ve üzüntüden kurtulmuş oldu.

183

Bunun olacağı öngörülebilirdi ama çok ufak bir ihtimalle farklı bir şey de olabilirdi. Yine de bu, Françoise için çok üzücüydü, sanırım bunun daha önce yaptığını bir ölçüde telafi edeceğine, en azından onu yine bizden biri olarak görmemizi sağlayacağına dair ufak bir umudu vardı. Yaptığı şey için ona teşekkür etmeye özellikle özen gösterdim, oysa Olga bunu doğal kabul etti – belki de öyle yapmak daha iyiydi. Bilmiyorum. Tüm bunlar olurken ben hâlâ olayların akıntısına kapılmış sürükleniyordum, kendimde değildim.

Olan bir diğer şey de Daisy'nin sekiz mastiff kırması yavru değil de sekiz korkunç küçük cisim dünyaya getirmesiydi, bunlardan her biri gelişimini tamamlamamış ve üzerinde greft benzeri bir şişlik bulunan bir cenini andırıyordu. Zavalı Daisy onlardan o kadar nefret etti ki atavistik bir tepkiyle onları yemek istedi. Bu isteğine yenik düşüp birkaç tanesini yedi de, hepimiz onu anlayışla karşıladık ve her türlü suçlu-

luk duygusundan kurtarmayı başardık. Diğer yavrular ondan uzaklaştırıldı ve hayatta kalmaları için her şey yapıldı ama ne kendilerine verilen yiyecekleri yiyebildiler ne de büyüyebildiler. Doğrusu morfolojik ve biyokimyasal anlamda karma-karışık bir durumdaydılar. Greft döngüsünün burada ters gitmiş olduğu apaçık ortadaydı. Ama Marslı kurbağa yavrularının pek çoğu gelişip küçük greftler hâline geldi, Olga ile Rima'nın onlar için Dünyada yetiştirdiği, greftlerin gezegenine özgü bitkilerden küçük parçalar hâlinde rahatlıkla yiyorlardı. Yalancı ayak oluşturup çevrede sanki evlerindeymiş gibi süzülüyorlardı. Onları bereli yaprakların arasından izlediğimi hatırlıyorum, gayet rahattılar, Olga'nın içlerinden birini tekmelediğini de hatırlıyorum, greftlere düşman olmuştu.

Ama bu daha sonraydı. Zloin'le bağlantı kurduğumda bana, yaşasaydı onun greftinin farklı olacağını, iyi huylu olacağını (Zloin'in kullandığı ifade elbette ki "iyi huylu" değildi, dilimizde tam karşılığı olmayan Marslılara ait bir kavramdı, daha ziyade birinin başkalarıyla ilişkilerini tanımlayan bir kavram) anlatıyordu. Onun grefti değişik türden farklılıklara sahip olacaktı. Zloin bunları çoktan hissetmişti. Ona bunu niçin kimseye söylemediğini sordum. Gelip karışacaklar, ölçüm yapacaklar, onunla grefti arasındaki büyüyü bozacaklar diyeymiş. Peki bana, dostuna niye söylememiştii? Onu ele verirmişim, ben de bir Dünyalıymışım.

Ona, bir keder perdesinin arkasından da olsa artık algılayabildiklerimi açıklamaya çalıştım: Onun greftinin de benimki gibi döngüsünü tamamlaması gerekiyordu, bizi suya götürmek ve bizim sevgi beslediğimiz varlıklar olmaktan çıkmak zorundaydılar. Ama Zloin bunu bir türlü anlamak istemiyordu, yalnızca Dünyalılara nefretini kusuyordu. Durum buyken, kısmen de duyduğum keder kafamın çalışmasına engel olduğundan, iletişimi sürdürebilmem mümkün değildi. Ama onun hepimizin çocukluğunda yeri olan temel

güneş bağılıklarını bile inkâr ettiğini hissetmek çok kötüydü. Bana beni bayıltacak kadar çok uyuşturucu ilaç verdikleri için şimdi o baş dönmesi yine geri geliyordu. Yalnızca mırlıdanarak Peder'den yardım istediğimi hatırlıyorum, o gelip beni Zloin'in üstünden kaldırmıştı. Karanlık ve onun kolları beni sarmaladı.

Tamamen kendime geldiğimde kederim neredeyse tamamen uçup gitmişti, ondan geriye yalnızca kalbimin derinliklerinde hissettiğim bir burukluk kalmıştı. Ama yanlış yapmış olduğum hissiyle doluydum, dipsiz bir kuyunun derinliklerindeki o küçük gözlemcinin gölgede bırakılmaya izin vermemiş olması gerektiği hissiyle. Sonradan meslektaşım Zloin'de de aynı şeyle karşılaştım, kadıncağız (ya da şu anda adamcağız) Dünyalılardan nefret ettiği ve bunu ağzından kaçırdığı için suçluluk ve utanç duymaya başlamıştı. Bana durmadan yanlışlıkla hangi hisleri su yüzüne çıkmış olursa olsun benim farklı olduğumu, pek Dünyalı gibi olmadığımı, daha anlayışlı olduğumu söyleyip duruyordu. "Sen bizim şaraptan içmişsin," dedi Zloin.

Gerçekten de içtiğimi söyledim ve ona Vly'dan söz ettim. "Demek o sendin," dedi (aslına olabildiğince sadık kalarak tercüme ediyorum). "Öyleyse çocuk nerede?" diye sordu.

Ona Viola'nın hiç kuşkusuz arkadaşlarıyla birlikte olduğunu ama yakında Mars'a gideceğini söyledim. Ziyaret amaçlı bu gidip gelmelerin harika bir şey olduğunu Zloin ile ben neredeyse hemen kabul ettik. Vly'dan konuştuk; onun, annesi -ya da babası- olduğu çocuğun dikkat çekici güzellikte bir kafası olduğunu söyledi bana. Birdenbire Viola gitmeden önce onu tekrar görmeyi çok istediğimi fark ettim. Peder gelince ona Viola'nın nerede olduğunu bilip bilmediğini sordum.

"Ama sevgilim," diye karşılık verdi Peder, "bir ay önce yola çıktı o."

Yüzüne boş boş baktım. “Ama sen, sen gitmedin mi?”

“Karşındayım ya işte,” dedi sırtarak. “Sen o hâldeyken seni bırakamazdım, Mary.”

Ne diyeceğimi bilemedim. İnsan yetişkin bir meslektaşının böyle davranmasını beklemiyor. Ben Peder için bunu yapar mıydım? Birden düşündüm de, evet, belki yapardım. Bir şey söylemeye yeltendim. Söyleyecek söz bulamadım. Beni durdurdu, alçak sesle kendi kendine küfrediyordu, “Seçim yapmak zor olmadı,” dediğini hatırlıyorum, sonra konuşmaya devam etti, “Viola’nın znydgiler üzerinde çalıştığını biliyor muydun, onların Dünya’daki çeşitli kolonileri üzerinde?” Hayır anlamında başımı salladım. “Bildiğini düşünmüyordum,” dedi. “Muhtemelen – sana henüz anlatmak istemedi. Bana anlatması da yalnızca bir tesadüftü sanırım.”

Tuhaf bir durumdu. Viola’nın bana anlatmamış olması birazcık zoruma gitmişti ama sonra gülmeye başladım – tabii ya, elbette Peder’e anlatacaktı! Ama Viola ne bulmuştu galaksiler aşkına? “Anlatsana,” dedim.

“Anlaşılan znydgilere ters düşmeden –senin yaptığını bildiğim gibi, sevgilim– onlarla yaşamayı becermiş. Büyük olasılıkla onun beden ölçüleriyle ilgisi var bunun. Aralarında dolaşsa da onu ayırt etmiyorlar.”

“Onlar kimseyi ayırt etmiyor.”

“Öyle söyleniyor,” dedi Peder ağır ağır, gür saçlarını kaşıyarak. “Evet, hepimiz böyle diyoruz. Ama belki de bu doğru değildir.”

“Demek istediğin–”

“Viola tüm o cıyıklamayı hiç dikkate almamış, zaten de onun meseleyle hiçbir ilgisi yokmuş. En azından bana öyle söyledi. Anlaşılan başka bir şey varmış. Viola’nın seviyesinde bir şey. Üstelik znydgiler, Viola’nın onları taşla dönüştürecek bir şey olduğunu düşünmemişler.” Artık ilgiyle dinliyordum, Peder’in ne demek istediğini anladım – Viola’nın ne demek istediğini. Başımla onayladım. “Onların gezegenlerine git-

tiğinde daha önce hiç bağlantı kurmamış olanlarını bulup gözlemleyecek. Birkaç fikri var. Ama emin olana kadar ne olduklarını söylemiyor.”

“İyi yapıyor,” dedim. Birdenbire znydgiler greftlerine karşı da taş mı oluyorlar diye düşündüm. Söze devam ettim. “Ama sence Viola bunu yapabilecek mi? Gerçekten mi, ciddi misin, Peder? Hem de ne Marşlılar ne de biz hiçbir yere varamamışken?”

“Marşlılar bize bunun olanaksız olduğunu söylemiş olmasalar belki de bir yere varabilirdik. Birbirimizi destekledik. Her neyse, bir gün biri illa yanıtı bulacaktı,” dedi Peder, “bu, neden Viola olmasın? Senin iletişime yeteneğin var, Mary –yetenek gibi eski moda romantik bir kavram kullandığım için kusuruma bakma ama hâlâ bir şeyleri tarif etmeye yarayabiliyor– Viola’da ikinci bir kişinin kromozomu olmadığı için mecburen senin genlerin daha baskın hâle gelince –bunu yapacak kişi o olabilir, Mary.”

187

“Adını duyurur,” dedim. “Znydgiler önemli olduklarından değil ama hepimizin deneyip yapamadığı bir şey olduğu için. Ah, ne güzel olur! Eğer orada bir şekilde bağlantı kurmayı başarırса, bizim büyük sorunlarımızın bazıları için neler yapabileceğini düşün! Hepimiz onu kendi keşif heyetimize almak için birbirimizi yeriz artık.”

“Bu hoşuna giderdi, değil mi Mary?”

“Ah, hem de nasıl. O, zamana mahkûm kalacak diye korkuyordum. Ah Peder–” Sonra sebepsiz yere ağlamaya başladığımı hatırlıyorum, tabii uyuşturucu ilaçların ve yaşadığım şokun etkisiyle sarsılmış olmamı, hâlâ kendimi tam anlamıyla toparlamamış, dengemi bulamamış olmamı sebepten saymazsak. Peder orada hiç kıpırdamadan oturdu, kendi dünyamızdaki tepesi karlı, hiç tırmanılmamış koca bir dağ gibi.

Elbette tartışmaya katılmak için kaldık. Bu arada en büyük oğlumuz da çıkıp geldi, sevindim ve biraz da gururlan-

dım çünkü o sıra tam da ilk uzay yolculuğuna hazırlanıyordu. Ne var ki biz haberlere çıkmıştık. Silis'in onu çok çekici bulduğunu fark ettim. Oğlumuz tüm sorunlarımızı dinledi. Örneğin şöyle bir sorun vardı: İlk greftler suda çözülmüş ama konaklarının yumurtalarına ne saldırmış ne de onlar tarafından cezbedilmişlerdi (bu iki şey birbirine ne kadar da yakındır!). Bunu, yaşam döngüleri sık sık kesintiye uğramış olan ilk greftlerin canlılıklarını yitirmiş olmalarına bağladık. Onlar, âdeta, ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Simbiyotik evrede, en son Dinolarla birlikte olmuşlardı: Anne sevgisi ve su için biçimlenmişlerdi. Ama kesilip tekrar büyürlerken sıradaki aşamayı kaybetmişlerdi. Bunun moleküler temelini muhtemelen pek yakında bulacağız.

Çok daha fazla çalışma yapılması gerekecek. Mesela, greftlerin dişi konakları nasıl etkilediklerini, bunu bir hormonu baskılayarak mı yoksa uyararak mı yaptıklarını öğrenmek önemli olacaktır. Söz konusu olan kesinlikle basit bir hormon reaksiyonu değildi; bizden alınan örnekler bunu gösterdi. Yine de tüm örnekleri ve testleri değerlendirmek gerek. Ama bu da çok zor olmamalı. Buna karşın, bir sonraki greft uygulamasına katılmak isteyip istemediğimden emin değilim. Silis artık döndüğüne göre belki bu kez de o katılır.

Tartışmanın son gününde biri Pete'e bir mesaj iletti. Pete hepimizi bilgilendirmeden önce, hatırlıyorum, biraz tereddüt etti! Mars kurbağalarının yumurtalarının bazılarının, muhtemelen havuzun borusuna kaçarak gözden kaybolduklarına dair bir haberdi. Sonra da olgunlaşmalarını tamamlayıp büyümüşlerdi, yavru kurbağalar ortaya çıkar çıkmaz, kendi gezegenlerindeki bazı bitki türlerini buldukları sebze tarlalarına dadanmışlardı. Merkezin polisle ciddi anlamda başı derde girmişti, sebepsiz yere olduğu da söylenemezdi: Kurbağalara şiddet uygulanması gerekmişti, bu da bir parça sinir bozucu ve suçluluk uyandırıcıydı. Neyse ki dişi sırtlan,

kurbağa etine epey düşküdü, herkes de ona karşı kendini suçlu hissettiğinden bir tür denge sağlanmıştı. Ama kurbağaların ne kadar çok tat ve dokuya zarar vermiş olabileceğini düşünmek korkutucuydu, ne de olsa onların böyle şeylerden zevk almadıklarına kesin gözüyle bakılabilir.

Benim ve greftimin, Pete tarafından çekilmiş fotoğraflarına tartışma sırasında alıcı gözle bakabildim; bunlar bana şimdi bile geçmişten kalan tuhaf duygular yaşıyor. Evet, ben başka bir insan olmuştum. Bilimsel açıdan bakıldığında, kural tanımaz bir insan. Bu kez, daha önce Radyantlarla temasım sırasında olduğundan daha fazla etkilenmişim, bunun sebebi de şüphesiz yalnızca kendi merakım ve ilgim yüzünden değil, her ne kadar onu kabul etmeye hazırdıysam da benim dışımda üretilen aktif ve tehlikeli bir duygu yüzünden tüm bunlara karışmış olmamdı. Ama henüz bu tür saldırılara karşı hazırlıklı olamıyoruz, özellikle de tüm kanalları açık tutması gereken bir iletişim uzmanıysak.

189

Fotoğraflara tekrar baktım. Bu gerçekten ben miydim? Çocuklarım bu fotoğraflarda beni tanıyacaklar mıydı? Hem, normal hâlime döndüğümünden emin miydim? Zihinsel olarak dönmüştüm belki. Ama duygusal olarak, hayır. Peder'in omzuna yaslanıp sahip olmaya karar verdiğimiz kızımızı düşünerek, "Bir sonraki keşif gezisinden önce dengemi bulmam gerekecek," dedim.

Gökyüzünün solgun mavi olduğu bir sabah, yarısı boş eski moda bir uçakla Trondheim'a hareket ettik. Françoise bize veda ederken biraz ağlıyordu, sanırım bana gıpta ediyordu, belki de bunun için birden fazla sebebi vardı.

